

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**YEREL YÖNETİMLERDE HALKIN BEKLENTİLERİNE
YÖNELİK AKILLI BÜTÇE MODELİNİN OLUŞTURULMASI
(SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

Yeliz KARADENİZ

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU

EYLÜL - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERDE HALKIN BEKLENTİLERİNE
YÖNELİK AKILLI BÜTÇE MODELİNİN
OLUŞTURULMASI (SAKARYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

Yeliz KARADENİZ

Enstitü Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

“Bu tez 20/09/2024 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU	Başarılı
Doç. Dr. Hale BİRİCİKOĞLU	Başarılı
Doç. Dr. Asena BOZTAŞ	Başarılı
Doç. Dr. Reyhan SARIÇİÇEK	Başarılı
Doç. Dr. Çiğdem AKMAN	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Yeliz KARADENİZ
20/09/2024

ÖN SÖZ

Tüm akademik hayatım boyunca desteğini her zaman hissettiğim, bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkılarını esirgemeyen ve bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan kıymetli danışmanım Prof. Dr. Ferruh Tuzcuoğlu'na teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Çalışma sürecinde tez izlemeler boyunca yol gösterici olan hocalarım Doç. Dr. Asena Boztaş ve Doç. Dr. Hale Biricikoğlu'na şükranlarımı sunarım.

Çalışmanın mülakat aşamasında katılımcılardan randevu almamı sağlayarak desteklerini eksik etmeyen Sakarya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanı Arzu Saygıner Çil'e, çalışmanın anket sorularının hazırlanması ve uygulanması sırasında gösterdiği desteklerden dolayı Doç. Dr. Metin Saygılı'ya, çalışmanın son düzenlemelerinde gösterdiği emekten ötürü dostum Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Balcıoğlu'na ayrı ayrı teşekkür ederim. Tez sürecimin tamamlanmasında da yönlendirmelerini ve yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Dilşad Türkmenoğlu Köse'ye içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, hayatın karşıma çıkardığı tüm zorluklarda yanımda olan babama, anneme ve kardeşime sonsuz teşekkür ederim. Bugün sahip olduğum tüm gücü size borçluyum.

Yeliz KARADENİZ
20/09/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ	x
GÖRSEL LİSTESİ.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii

GİRİŞ.....	1
------------	---

1. BÖLÜM: AKILLI ŞEHİRLERDE YENİ BİR UYGULAMA OLARAK

KATILIMCI (AKILLI) BÜTÇE: KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE	10
---	----

1.1. Akıllı Şehir Yaklaşımı	10
1.2. Akıllı Şehrin Bileşenleri	12
1.2.1. Akıllı Ekonomi.....	13
1.2.2. Akıllı İnsan.....	13
1.2.3. Akıllı Hareketlilik	14
1.2.4. Akıllı Çevre	14
1.2.5. Akıllı Yaşam	15
1.2.6. Akıllı Yönetişim.....	15
1.3. Katılımcı Bütçe Kavramı.....	19
1.4. Katılımcı Bütçenin Önemi.....	22
1.5. Katılımcı Bütçe Sürecinin Aşamaları	24
1.6. Katılımcı Bütçe Uygulama Araçları	28
1.6.1. Sosyal Denetim	28
1.6.2. Memnuniyet Anketleri	29
1.6.3. İzleme ve Değerlendirme	29
1.6.4. Mahalle ve Bölge Toplantıları	30
1.6.5. Dijital Katılım Platformları	31
1.7. Katılımcı Bütçenin Aktörleri	31
1.7.1. Belediyeler	33
1.7.2. Muhtarlar.....	33
1.7.3. Vatandaşlar.....	34

1.7.4. Sivil Toplum Kuruluşları	35
1.7.5. Kent Konseyleri	36
1.8. Katılımcı Bütçe Uygulamalarının Faydaları.....	36
1.9. Katılımcı Bütçe Uygulamalarında Karşılaşılan Zorluklar.....	38
1.10. Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçe Uygulamaları.....	40
2. BÖLÜM: DÜNYADA YEREL DÜZEYDE KATILIMCI BÜTÇE ANLAYIŞI	
VE UYGULAMALARI.....	43
2.1. Dünyada Katılımcı Bütçe Anlayışı.....	43
2.2. Brezilya’da Katılımcı Bütçe	45
2.2.1. Porto Alegre’de Katılımcı Bütçe.....	45
2.2.2. Recife’de Katılımcı Bütçe	48
2.2.3. Belo Horizonte’de Katılımcı Bütçe.....	49
2.3. Kanada-Guelph’de Katılımcı Bütçe	51
2.4. Endonezya-Tanah Datar’da Katılımcı Bütçe.....	51
2.5. İtalya’da Katılımcı Bütçe.....	53
2.5.1. Grottammare’de Katılımcı Bütçe	54
2.5.2. Pieve Emanuele’de Katılımcı Bütçe	54
2.6. İspanya’da Katılımcı Bütçe	55
2.6.1. Sabadell’de Katılımcı Bütçe	56
2.6.2. Albacete’de Katılımcı Bütçe	56
2.6.3. Cordoba’da Katılımcı Bütçe	57
2.6.4. Sevilla’da Katılımcı Bütçe	57
2.7. Almanya’da Katılımcı Bütçe	58
2.7.1. Rheinstetten’de Katılımcı Bütçe	59
2.7.2. Esslingen’de Katılımcı Bütçe.....	60
2.7.3. Hilden’de Katılımcı Bütçe	61
2.7.4. Berlin’de Katılımcı Bütçe	62
2.7.5. Köln’de Katılımcı Bütçe	63
2.8. İngiltere’de Katılımcı Bütçe	63
2.8.1. Bradford’da Katılımcı Bütçe.....	64
2.8.2. Londra’da Katılımcı Bütçe.....	64
2.9. Fransa’da Katılımcı Bütçe	65

2.9.1. Saint Denis’de Katılımcı Bütçe.....	65
2.9.2. Bobigny’de Katılımcı Bütçe	66
2.9.3. Paris’de Katılımcı Bütçe	67
2.10. Portekiz-Lizbon’da Katılımcı Bütçe.....	69
2.11. Amerika Birleşik Devletleri’nde Katılımcı Bütçe	72
2.11.1. Chicago’da Katılımcı Bütçe	72
2.11.2. Washington D.C.’de Katılımcı Bütçe	73
2.11.3. New York’da Katılımcı Bütçe	74
2.12. Polonya-Sopot’ta Katılımcı Bütçe.....	76
3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL DÜZEYDE KATILIMCI BÜTÇE ANLAYIŞI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	78
3.1. Türkiye’de Katılımcı Bütçe Konusunda Yapılan Çalışmalar.....	78
3.1.1. Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi.....	78
3.1.2. Belediye Ortaklık Ağları (TUSENET) Projesi	79
3.1.3. Yerel Gündem 21	80
3.2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar	82
3.2.1. Kent Konseyleri	82
3.2.2. Mahalle Meclisleri	82
3.2.3. Halk Toplantıları ve Çalıştaylar	83
3.2.4. E-Belediyecilik.....	83
3.2.5. Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım	84
3.3. Yasal Düzenlemelerde Katılımcı Bütçe Anlayışı.....	84
3.3.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu	85
3.3.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu.....	86
3.3.3. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	88
3.4. Türkiye Açısından Katılımcı Bütçenin Değerlendirilmesi.....	89
3.5. Türkiye’de Katılımcı Bütçe Uygulama Örnekleri	90
3.5.1. Çanakkale’de Katılımcı Bütçe	90
3.5.2. Bursa’da Katılımcı Bütçe	92
3.5.3. İstanbul’da Katılımcı Bütçe	94
4. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL DÜZEYDE KATILIMCI (AKILLI) BÜTÇE MODELİ ÖNERİSİ VE BU MODELE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI	98

4.1. Katılımcı Bütçe ile İlgili Yapılmış Tez Çalışmaları	98
4.2. Katılımcı Bütçe Modeli	103
4.2.1. Mahalle Toplantılarının Yapılması	103
4.2.2. Vatandaşların Hizmet Önceliklerinin Belediyelere İletilmesi Konusunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Aktif Olması	104
4.2.3. Muhtarların Vatandaş ile Belediye Arasındaki İlişkilerde Aktif Hale Getirilmesi	104
4.2.4. Vatandaşların Hizmet Önceliklerinin Tespit Edilmesinde Kent Konseyinin Aktif Çalışması	105
4.2.5. Belediye Başkanına Doğrudan Erişim Kanallarının Geliştirilmesi	106
4.2.6. Beyaz Masa Uygulamasını Etkin Bir Şekilde Kullanarak Belediyelere Gelen İstek ve Taleplerin Değerlendirilmesi.....	107
4.2.7. Cami, Kahvehane, Alışveriş Merkezi gibi Kamusal Alanlarda Vatandaşların Hizmet Önceliklerinin Öğrenilmesi.....	107
4.2.8. Toplumda Dezavantajlı Grupta Olanların Belediye Hizmetlerine Yönelik Taleplerinin Öğrenilmesi	108
4.2.9. Belediyelerin Yüz Yüze Etkinlikler Düzenleyerek Vatandaşların Taleplerini Öğrenmesi.....	109
4.2.10. Dijital Platformlar Üzerinden E-Anketlerin Gerçekleştirilmesi	109
4.2.11. Dijital platformda Yerel Düzeyde Toplantıların Yapılması.....	110
4.2.12. Hizmet Önceliklerinin Tespiti için Vatandaşların Dijital Ortamda Oy Kullanması	110
4.2.13. Belediyelerin Gerçekleştireceği Yatırımlar Hakkında Vatandaşların Bilgilendirmesi.....	111
4.3. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Amacı	111
4.4. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Yöntemi.....	112
4.5. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Evreninin ve Örneklemine Seçimi.....	113
4.6. Alan Araştırması ve Mülakat Çalışmalarının Sınırlılıkları.....	114
4.7. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Bulguları.....	115
4.7.1. Nitel Verilerin Bulguları	115
4.7.1.1. Belediye Yöneticilerinin Katılımcı Bütçe Yaklaşımları.....	115

4.7.1.2. Belediye Yöneticilerinin Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına İlişkin Görüşleri	118
4.7.1.3. Belediye Yöneticilerinin Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşleri	129
4.7.2. Nicel Verilerin Analizi	140
4.7.2.1. Ölçeklerin Güvenilirlik ve Geçerlilik Değerleri	141
4.7.2.2. Araştırma Verilerinin Normallik Değerleri	142
4.7.2.3. Likert Ölçeğine Göre Aritmetik Ortalamanın Belirlenmesi	143
4.7.3. Nicel Verilerin Bulguları	143
4.7.3.1. Demografik Özellikler	143
4.7.3.2. Vatandaşların Katılımcı Bütçe Uygulamasına Yaklaşımları	146
4.7.3.3. Vatandaşların Katılımcı Bütçe Yaklaşımlarının Değişkenler Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi	155
4.7.3.4. Vatandaşların Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına İlişkin Görüşleri	158
4.7.3.5. Vatandaşların Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Yönelik Görüşlerinin Değişkenler Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi	170
4.7.3.6. Vatandaşların Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşleri	172
4.7.3.7. Vatandaşların Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine Yönelik Görüşlerinin Değişkenler Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi	178
4.8. Nitel ve Nicel Verilerin Birlikte Değerlendirilmesi	181
SONUÇ	188
KAYNAKÇA	198
EK	215
ÖZ GEÇMİŞ	240

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ISO	: Uluslararası Standartlar Enstitüsü
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İPA	: İstanbul Planlama Ajansı
SASTOP	: Sakarya Sivil Toplum Platformu
SBB	: Sakarya Büyükşehir Belediyesi
SEMOS	: Sakarya Elektronik Muhtarlık Otomasyon Sistemi
SMS	: Kısa Mesaj Hizmeti
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TUSENET	: Belediye Ortaklık Ağları Projesi
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Akıllı Şehrin Evreleri	12
Tablo 2: Almanya’da Katılımcı Bütçe’nin Yapısı.....	59
Tablo 3: New York Katılımcı Bütçe Süreci	75
Tablo 4: Çanakkale Belediyesi’nin Katılımcı Bütçe Modeli	91
Tablo 5: Nilüfer Belediyesi’nin Katılımcı Bütçe Modeli	93
Tablo 6: Cronbach’s Alpha Değerleri için Bir Sınıflama.....	141
Tablo 7: Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri ve Güvenilirlik Değerleri	141
Tablo 8: Normallik Değerleri	142
Tablo 9: Likert Ölçeğine Göre Aritmetik Ortalama	143
Tablo 10: Vatandaşların Cinsiyete Göre Dağılımı	144
Tablo 11: Vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	144
Tablo 12: Vatandaşların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	144
Tablo 13: Vatandaşların Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	145
Tablo 14: Vatandaşların Sivil Toplum Kuruluşu Üyeliğine Göre Dağılımı	145
Tablo 15: Vatandaşların Kent Konseyi Üyeliğine Göre Dağılımı	145
Tablo 16: Vatandaşların İkamet Sürelerine Göre Dağılımı.....	146
Tablo 17: Vatandaşların İkamet Yerlerine Göre Dağılımı	146
Tablo 18: İfade 9’a Verilen Cevapların Dağılımı.....	146
Tablo 19: İfade 9’a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	147
Tablo 20: İfade 10’a Verilen Cevapların Dağılımı.....	147
Tablo 21: İfade 10’a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	148
Tablo 22: İfade 11’e Verilen Cevapların Dağılımı.....	149
Tablo 23: İfade 11’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	149
Tablo 24: İfade 12’ye Verilen Cevapların Dağılımı.....	149
Tablo 25: İfade 12’ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	150
Tablo 26: İfade 13’e Verilen Cevapların Dağılımı.....	151
Tablo 27: İfade 13’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	151
Tablo 28: İfade 14’e Verilen Cevapların Dağılımı.....	152
Tablo 29: İfade 14’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	152
Tablo 30: İfade 15’e Verilen Cevapların Dağılımı.....	153
Tablo 31: İfade 15’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	153

Tablo 32: İfade 16'ya Verilen Cevapların Dağılımı.....	154
Tablo 33: İfade 16'ya Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	154
Tablo 34: İfade 9-16'nın Yaşa Göre Anova Testi	155
Tablo 35: İfade 9-16'nın Eğitim Düzeyine Göre Anova Testi.....	156
Tablo 36: İfade 9-16'nın Çalışma Durumuna Göre Anova Testi	156
Tablo 37: İfade 9-16'nın İkamet Süresine Göre Anova Testi	156
Tablo 38: İfade 9-16'nın Cinsiyete Göre T Testi	157
Tablo 39: İfade 9-16'nın STK Üyeliğine Göre T Testi	157
Tablo 40: İfade 9-16'nın İkamet Yerine Göre T Testi	157
Tablo 41: İfade 17'ye Verilen Cevapların Dağılımı.....	158
Tablo 42: İfade 17'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	159
Tablo 43: İfade 18'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	159
Tablo 44: İfade 18'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	160
Tablo 45: İfade 19'a Verilen Cevapların Dağılımı.....	160
Tablo 46: İfade 19'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	161
Tablo 47: İfade 20'ye Verilen Cevapların Dağılımı.....	161
Tablo 48: İfade 20'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	161
Tablo 49: İfade 21'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	162
Tablo 50: İfade 21'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	162
Tablo 51: İfade 22'ye Verilen Cevapların Dağılımı.....	163
Tablo 52: İfade 22'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	163
Tablo 53: İfade 23'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	164
Tablo 54: İfade 23'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	164
Tablo 55: İfade 24'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	164
Tablo 56: İfade 24'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	165
Tablo 57: İfade 25'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	165
Tablo 58: İfade 25'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	166
Tablo 59: İfade 26'ya Verilen Cevapların Dağılımı.....	166
Tablo 60: İfade 26'ya Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	167
Tablo 61: İfade 27'ye Verilen Cevapların Dağılımı.....	167
Tablo 62: İfade 27'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	168
Tablo 63: İfade 28'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	168

Tablo 64: İfade 28'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	169
Tablo 65: İfade 17-28'in Yaşa Göre Anova Testi	170
Tablo 66: İfade 17-28'in Eğitim Düzeyine Göre Anova Testi	170
Tablo 67: İfade 17-28'in Çalışma Durumuna Göre Anova Testi	171
Tablo 68: İfade 17-28'in İkamet Süresine Göre Anova Testi	171
Tablo 69: İfade 17-28'in Cinsiyete Göre T Testi	172
Tablo 70: İfade 17-28'in STK Üyeliğine Göre T Testi	172
Tablo 71: İfade 17-28'in İkamet Yerine Göre T Testi	172
Tablo 72: İfade 29'a Verilen Cevapların Dağılımı.....	173
Tablo 73: İfade 29'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	173
Tablo 74: İfade 30'a Verilen Cevapların Dağılımı.....	174
Tablo 75: İfade 30'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	174
Tablo 76: İfade 31'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	175
Tablo 77: İfade 31'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	175
Tablo 78: İfade 32'ye Verilen Cevapların Dağılımı.....	175
Tablo 79: İfade 32'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	176
Tablo 80: İfade 33'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	177
Tablo 81: İfade 33'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	177
Tablo 82: İfade 34'e Verilen Cevapların Dağılımı.....	177
Tablo 83: İfade 34'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	178
Tablo 84: İfade 29-34'ün Yaşa Göre Anova Testi	179
Tablo 85: İfade 29-34'ün Eğitim Düzeyine Göre Anova Testi	179
Tablo 86: İfade 29-34'ün Çalışma Durumuna Göre Anova Testi	180
Tablo 87: İfade 29-34'ün İkamet Süresine Göre Anova Testi	180
Tablo 88: İfade 29-34'ün Cinsiyete Göre T Testi	180
Tablo 89: İfade 29-34'ün STK Üyeliğine Göre T Testi	181
Tablo 90: İfade 29-34'ün İkamet Yerine Göre T Testi	181

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Akıllı Şehrin Bileşenleri	13
Şekil 2: Genel Katılımcı Bütçe Süreci	24
Şekil 3: Katılımcı Bütçe Tarafları	32
Şekil 4: Porto Alegre’de Katılımcı Bütçe Süreci	47
Şekil 5: Paris’te Katılımcı Bütçe Döngüsü	68
Şekil 6: Lizbon’da Katılımcı Bütçe Döngüsü	71
Şekil 7: İstanbul’da Katılımcı Bütçe Süreci.....	96
Şekil 8: Katılımcı Bütçe Modeli Önerisi	103

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Porto Alegre Kentinde Katılımcı Bütçe Çalışmaları İçin Hazırlanan Afiş Örnekleri.....	46
Görsel 2: İstanbul'daki Katılımcı Bütçe İçin Hazırlanan Afiş Örneği	94

ÖZET	
Başlık: Yerel Yönetimlerde Halkın Beklentilerine Yönelik Akıllı Bütçe Modelinin Oluşturulması (Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği)	
Yazar: Yeliz KARADENİZ	
Danışman: Prof. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU	
Kabul Tarihi: 20/09/2024	Sayfa Sayısı: xiii (ön kısım) + 214 (ana kısım) + 26 (ek)
Çalışmada amaçlanan, akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı (akıllı) bütçe uygulamasını kavramsal çerçevede ele aldıktan sonra, dünyadaki uygulamalardan hareketle Türkiye’de uygulanabilecek katılımcı bütçe modelini ortaya koymak ve bu model ışığı altında Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçenin yerini belirlemektir. Bu bağlamda, vatandaşların ve belediye yöneticilerinin katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik görüşlerinin birbirini yansıtıp yansıtmadığının görülmesi de hedeflenmiştir. Hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin diğer bir ifade ile karma yöntemin kullanıldığı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Sakarya’da ikamet eden on altı yaş üstündeki vatandaşlara anket çalışması yapılırken, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçe süreciyle doğrudan ilişkili olan üst düzey yöneticilerle yarı yapılandırılmış mülakat çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmada ulaşılan başlıca sonuçlar; katılımcı bütçenin vatandaşların kamu kaynaklarının nasıl kullanılacağına ilişkin karar verme sürecine doğrudan katılabildikleri bir mekanizma olduğu, sivil toplum kuruluşları, muhtarlar ve kent konseyinin bu sürecin en önemli aktörleri olduğu söylenebilir. Dünyadaki örneklerden yola çıkarak da birbirinden farklı uygulamaların yer aldığı belirtilebilir. Dünyadaki uygulamalardan hareketle belirlenen katılımcı bütçe modelinin unsurları olarak; vatandaşların hizmet taleplerinin öğrenilmesi için mahalle toplantılarının yapılması, hem belediye başkanının hem de yöneticilerin vatandaşlarla fiziksel ve dijital platformlarda bir araya gelmesi, dezavantajlı grupta olanların taleplerine öncelik tanınması, e-anketlerin düzenlenmesi, dijital oylamaların yapılması ve katılımcı bütçe aktörlerinin süreç boyunca aktif olması hususlarına ulaşılmıştır. Son olarak, Sakarya’da ikamet eden vatandaşlarla belediye yöneticilerinin, katılımcı bütçe yaklaşımlarının ve kentteki katılımcı bütçe aktörlerine ilişkin görüşlerinin aynı doğrultuda olduğu sonucuna varılmıştır. Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasına yönelik görüşlerde ise, çoğu ifadelere katılım düzeyi aynı olmakla birlikte bazı hususlarda tutumların farklılaştığı söylenebilir.	
Anahtar Kelimeler: Katılımcı Bütçe, Akıllı Yönetişim, Vatandaş Odaklılık, Belediyeler, Sakarya Büyükşehir Belediyesi	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Creating a Smart Budget Model for Public Expectations in Local Governments (A Case Study on Sakarya Metropolitan Municipality)	
Author of Thesis: Yeliz KARADENİZ	
Supervisor: Prof. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU	
Accepted Date: 20/09/2024	Number of Pages: xiii (pre text) + 214 (main body) + 26 (add)
The aim of study is to conceptualize participatory (smart) budgeting, which is a part of smart governance, and, based on global practices, to propose a participatory budgeting model that can be implemented in Turkey. In light of this model, the study also aims to identify the position of participatory budgeting within the Sakarya Metropolitan Municipality. Additionally, the study seeks to determine whether the views of citizens and municipal administrators regarding participatory budgeting practices are aligned. A study was conducted with both qualitative and quantitative research methods, in other words, mixed method. Surveys were administered to citizens over the age of sixteen residing in Sakarya, while semi-structured interviews were conducted with senior executives directly involved in the participatory budgeting process at the Sakarya Metropolitan Municipality. The main findings of this study indicate that participatory budgeting is a mechanism through which citizens can directly participate in the decision-making process regarding the use of public resources. It is noted that non-governmental organizations, neighborhood representatives, and city councils are the most significant actors in this process. Based on examples from various countries, it is observed that there are diverse implementations of participatory budgeting. The elements of the participatory budgeting model, derived from global practices, include holding neighborhood meetings to understand citizens' service demands, facilitating interactions between the mayor and citizens on both physical and digital platforms, prioritizing the needs of disadvantaged groups, conducting e-surveys, implementing digital voting, and ensuring that participatory budgeting actors remain active throughout the process. Lastly, it was concluded that the views of citizens residing in Sakarya and municipal administrators regarding participatory budgeting approaches and the actors involved in the process are aligned. However, while the level of agreement on participatory budgeting practices in Sakarya is generally consistent, attitudes diverge on certain issues.	
Keywords: Participant Budget, Smart Governance, Citizen Focus, Municipalities, Sakarya Metropolitan Municipality	

GİRİŞ

Dünya genelinde nüfus artışının getirdiği değişimler, kentlerdeki yönetim anlayışını da etkilemektedir. Özellikle yerel hizmetleri gerçekleştirmede kaynakların daha etkili kullanılması ve vatandaşın tercihlerine göre hizmet sağlanması anlayışının yaygınlaşması dünya devletlerini yerel yönetimlerde yenilikler aramaya itmiştir.

Tercih edilen yeniliklerden biri olarak da akıllı şehir yönetiminden söz edilebilir. Akıllı şehir yönetiminin hedeflerinden biri, şehirlerin geleneksel olarak kullandıkları yönetimi dönüştürebilmektir. Bu doğrultuda akıllı şehirlerin temel parametrelerinden biri olarak akıllı yönetim kavramı ön plana çıkmaktadır (Demirkaya, 2010: 6). Akıllı yönetim; kentte etkin, etkili ve verimli hizmet sağlanabilmesi için kamusal, özel ve sivil paydaşların iş birliğini ifade etmektedir. Akıllı yönetim anlayışı, yerel hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde kentteki tüm aktörlerin sürece dahil olması amacıyla hizmet öncelikli katılımcı bütçe kavramını da ortaya çıkarmaktadır (Gergerlioğlu ve Dibo, 2017: 1143-1144).

Katılımcı bütçe kavramı için, doğrudan demokrasinin bir aracı olarak vatandaşların yönetim süreçlerine aktif katılım sağlaması amacı taşıyan bir bütçe modeli olduğu söylenebilir. Katılımcı bütçenin aynı zamanda, toplumu oluşturan bireylerin kamusal bütçeyi nasıl harcamaları gerektiğine karar verdiği demokratik bir süreç olduğundan da bahsedilebilir. Bu bağlamda kent yönetiminde vatandaşlara güç katan bir uygulama olduğunu belirtmek mümkündür. New York Times, katılımcı bütçe uygulamalarını “eylem halindeki devrimci yurttaşlar” olarak adlandırmakta ve demokrasiyi derinleştiren, güçlü toplum ortaya koyan ve kamu kaynaklarının adaletli dağılımını sağlayan uygulama olduğunu kabul etmektedir (Ergen, 2012: 332).

Katılımcı bütçede amacın, hizmette halka yakınlık ilkesi gereğince belediyelerin, vatandaş taleplerine göre bütçe oluşturarak hizmet sunabilmesi olduğu söylenebilir. Katılımcı bütçe sürecinde vatandaşlar, toplantılarda bir araya gelerek mahalle ve belediye ölçeğinde sorunların, ihtiyaçların ve taleplerin neler olduğuna yönelik fikir belirtmektedir. Yine bu toplantılarda öncelikli hizmet alanlarını belirlemek amacıyla oylama yapılması ile vatandaşın bütçe hakkını kullanması sağlanmaktadır (Özen ve Yontar, 2009: 290). Yerel düzeyde yapılan katılımcı bütçe uygulamalarıyla sorunların

daha hızlı çözümlere kaynakların doğru yerde kullanılması mümkün hale gelebilmektedir. Katılımcı bütçe uygulamasıyla daha adil ve yenilikçi çözümler üretilip, vatandaşla belediyeleri birbirine yakınlaştırma fırsatı da elde edilebilir.

Katılımcı bütçe sürecinde belediye ve vatandaşlar dışında aktif olan bir diğer aktör olarak STK'lardan da bahsetmek mümkündür. Sivil toplum kuruluşları, vatandaşın sorun ve isteklerini belediyelere iletmede ve yerel düzeyde katılımı sağlamada aktif olarak çalışmaktadır (Durak, 2017: 81). Ayrıca kent yönetiminde tek bir birey yerine sivil toplum kuruluşlarının vatandaş taleplerini belediyelere aktarması daha kolay olabilmektedir. Topluluk olmanın avantajı ile sivil toplum kuruluşları, kendi faaliyet alanıyla ilgili konularda vatandaşlarla toplantılar yaparak onların görüşleri doğrultusunda belediyelerin stratejik plan hazırlığı sürecine aktif katılım sağlamaktadır (Tekeli, 2004: 10). Sivil toplumun belediye ile vatandaş arasında köprü görevi gördüğü düşünüldüğünde belediyelerin, vatandaşlar için gerçekleştireceği hizmetlerde ve hazırlayacağı bütçede sivil toplumun da fikrini almak için bir takım faaliyetler yaptığı görülmektedir.

Katılımcı bütçe sürecinde aktif olan bir diğer aktör olarak, vatandaşların taleplerini dinleyerek kent yönetimine katılmalarını sağlama amacıyla kurulan kent konseylerinden de bahsetmek gerekmektedir. Katılımcı bütçe uygulamasını gerçekleştiren kentlerde öncelikli ihtiyaçlar ve taleplerin öğrenilmesi hususunda kent konseylerinin önemli bir rolü bulunmaktadır (Bektaş, 2018: 72). Dünyadaki katılımcı bütçe örneklerinde kent konseyleri, toplumun her kesimini hem kent yönetimiyle ilgili karar almaya hem de kararların uygulanması sürecine dahil etmektedir (Batal vd, 2015: 140). Bu sebeple kent konseylerinin aktifliği ile katılımcı bütçe sürecinin başarısı arasında bir ilişki olduğundan söz edilebilir.

Katılımcı bütçenin dünyadaki uygulama örneklerinden bahsetmek gerekirse; ilk defa 1989 yılında Brezilya'nın Porto Alegre şehrinde bütçenin hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gibi tüm aşamalarında vatandaşın sürece dahil olduğu bir model olarak uygulandığı söylenebilir (Emil, 2007: 3). Buradaki uygulama, BM Kentsel Yönetim Programı tarafından yirmi iki en iyi kamu yönetimi uygulamalarından biri olarak seçilmiştir. Ayrıca BM Habitat II Teknik Komitesi de dünyadaki en iyi kırk iki kent yönetimi deneyiminden biri olarak ilan etmiştir (Dikici ve Özen 2016: 21).

Katılımcı bütçe uygulamasının Porto Alegre'deki başarısının, Brezilya'nın ve dünyanın başka şehirlerinde de uygulanmasına yol açtığı ileri sürülebilir. Avrupa, Asya ve

Amerika’da da bazı kentler kendi yapılarına göre katılımcı bütçe modellerini oluşturarak uygulamaya geçirmişlerdir (Goldfrank, 2006). Bu kentlerde, özellikle de Avrupa ülkelerindeki kentlerde, vatandaşın öncelikli hizmetleri internet üzerinden yapılan oylamayla belirlendiği, e-katılımcı (akıllı) bütçeleme sisteminin benimsendiği ve STK’ların, belediye başkanlarının ve kent konseylerinin vatandaş ile dijital platformlarda bir araya geldiği görülmektedir.

Dünyada katılımcı bütçe uygulamasını gerçekleştiren kentlerde bu sürecin genellikle iki farklı şekilde yürütüldüğünden bahsedilebilir. Bunlardan ilki, gerçekleştirilmesi istenen projelerin vatandaş tarafından belediyeye iletildiği modeldir. İkincisinin ise belediyelerin hizmet alanlarını tema olarak hazırladığı ve bu temalar arasından vatandaşların oylama yöntemiyle hizmet önceliklerini belirlediği yöntem olduğu söylenebilir (Güneş, 2020: 540). Bununla beraber katılımcı bütçe sürecinin, bir düzen ve sistem içerisinde yıllık olarak oluşan döngüden meydana geldiği de ifade edilebilir.

Katılımcı bütçe sürecinde genel olarak bir yıl içerisinde izlenen adımları açıklamakta fayda vardır. Öncelikle bütçe süreci tasarlanarak bir komite ve katılım planı oluşturulmaktadır. İkinci olarak mahalle toplantıları ve çevrimiçi araçlar vasıtasıyla beyin fırtınası yapıp, projeler için vatandaşların fikirleri alınmaktadır. Daha sonra fikirler geliştirilip, uygulanabilir önerilere dönüştürülmektedir. Bir sonraki adımda vatandaşlar öncelikli hizmetler için oy kullanmaktadır. Son olarak da seçilmiş olan hizmetler, belediyeler tarafından bütçeye dahil edilip uygulamaya geçirilmektedir (Çobanoğulları ve Yerelli, 2017: 112-115). Bu bağlamda katılımcı bütçe uygulamasının gerçekleşmesi ve sürdürülebilir kılınması için belediye bütçesinin, kentsel yatırımların ve stratejik planın akıllı yönetim anlayışı gereğince teknolojiden faydalanarak STK, vatandaşlar, muhtarlar ve kent konseyi gibi aktörlerin katılımıyla hazırlanması gereklidir denilebilir. Türkiye’de ise dünyadaki uygulamalar gibi katılımcı bütçe sürecinin benimsenmesi ve yasal dayanaklara kavuşturulması için bazı düzenlemelerin ve projelerin bulunduğu söylenebilir. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi ile Bursa-Nilüfer Belediyesi’nde pilot uygulamalar gerçekleştirilmiş ancak bu uygulamalar sürdürülebilir olmamıştır (Doğan, 2017: 165).

Dünyada ve Türkiye’de son yıllarda katılımcı bütçe uygulamasını ve buna ilişkin farkındalığı ele alan birçok tez çalışması bulunmaktadır.¹ Bu çalışmalar değerlendirildiğinde, daha çok kavramsal boyutta kaldığı ve bugüne kadar Türkiye’de gerçekleştirilen pilot uygulamaların incelenmesiyle sınırlandırıldığı görülmektedir.

Ancak günümüzde katılımcı bütçenin teknolojiyle birlikte farklı bir yöne evrildiği ve akıllı şehirlerde uygulanan bir bütçe modeli olarak ele alındığı düşünüldüğünde, bu çalışmanın teorik kısmına en yakın, Gül Kayalidere ve Pelin Özcan’ın “Dijitalleşmenin Katılımcı Bütçelemeye Yansımaları” isimli çalışması örnek verilebilir. Gül ve Kayalidere, katılımcı bütçe kavramını yönetim ile birlikte ele almakta, dijitalleşmeyle birlikte gelişen katılımcı-akıllı bütçe uygulama araçlarına ve bu uygulamanın faydalarına değinmektedir (Kayalidere ve Özcan, 2023).

Bu çalışmada şu hipotezden hareket edilmiştir:

“Akıllı şehirciliğin olduğu belediyelerde, bütçenin katılımcı yollarla yani vatandaşların tercihleri ve kentteki paydaşlarla yapılan iş birliği doğrultusunda hazırlandığı görülmektedir. Bu bağlamda akıllı şehir olarak ödül alan ve stratejik planında katılımcı (akıllı) bütçe uygulamasına yer veren Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin de bütçesi vatandaşların öncelikleri ve paydaşların katılımı doğrultusunda oluşturulmaktadır”

Çalışmanın temel problematiği, Türkiye’deki belediyelerde uygulanması öngörülen katılımcı (akıllı) bütçe modelinin Sakarya ilindeki konumu şeklinde ifade edilebilir.

Bu problematikten yola çıkarak çalışmanın araştırma soruları olarak şunlar tespit edilmiştir;

- Akıllı şehir yaklaşımı içerisinde katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir?
- Katılımcı bütçe uygulamasında aktif olan aktörler olarak nelerden bahsedilebilir?
- Dünyanın farklı bölgelerindeki kentlerde katılımcı bütçe uygulamaları nasıl gerçekleşmektedir?

¹ Dünyada ve Türkiye’de katılımcı bütçe ile ilgili benzer alanda yapılmış olan çalışmalar için bkz: Aslan, M. (2022). Türkiye’de Kentsel Hizmetlerin Sunumuna İlişkin Bir Akıllı Kent Model Önerisi. Doktora Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi; Gürbüz, R. (2020). Katılımcı Bütçeleme Sisteminin Uygulanabilirliği ve Farkındalığı: Kırıkkale Halkına Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi; Demirkaya, İ.D. (2010). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme: Türkiye Modeli, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Atılım Üniversitesi, Tzeng, W. & Wu, W. (2014). Challenges in the Adoption of Participatory Budgeting in Taiwan: A Perspective of Budgetary Politics. Doktora Tezi, University of North Texas.; Yılmaz, C. (2019). Bütçeleme Sürecinde Yeni Bir Eğilim Olarak Katılımcı Bütçelemenin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi; Ulugöl, S. (2018). Belediye Hizmetlerinde Vatandaş Odaklı Yönetim Anlayışı Çerçevesinde Katılımcı Bütçe: Nilüfer Belediyesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

-Türkiye’de katılımcı bütçenin uygulanmasına yönelik çalışmalar olarak nelerden bahsedilebilir?

-Dünyadaki başarılı örneklerden hareketle Türkiye’de uygulanması gereken katılımcı bütçe modeli ne şekildedir?

-Bu model ışığı altında Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçenin görünümü nasıldır?

Bu çerçevede birinci ve ikinci araştırma sorularının cevabı, çalışmanın kavramsal çerçevesini ve arka planını oluşturan birinci bölümde, üçüncü araştırma sorusunun cevabı dünyadaki uygulamaları oluşturan ikinci bölümde, dördüncü araştırma sorusunun cevabı Türkiye’deki katılımcı bütçe çalışmalarının ifade edildiği üçüncü bölümde, beşinci ve altıncı araştırma sorularının cevabı ise anket ve mülakat çalışmalarını vermesi sebebiyle dördüncü bölümde yanıtlanmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışma, dünyanın birçok kentinde teknolojiden yararlanarak vatandaşların tercihleri doğrultusunda gerçekleştirilen katılımcı bütçe uygulamasının Türkiye’de de uygulanması gereken modelini ortaya koymayı ve bu modelin görünümünü katılımcı bütçeye stratejik planında yer veren ve e-katılım (akıllı bütçe) modülü oluşturan Sakarya Büyükşehir Belediyesi temelinde somutlaştırmayı amaçlamaktadır.

Bu yönüyle çalışmanın, vatandaşlar tarafından katılımcı bütçe uygulamasının nasıl algılandığını, stratejik planlarında bu uygulamaya yer veren bir belediye tarafından bu sürecin nasıl yönetildiğini belirleyeceği için bir ilk olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu; akıllı şehirlerde son zamanlarda giderek popülerleşen katılımcı bütçe uygulamalarından yola çıkarak Türkiye için bir katılımcı bütçe modeli belirleyip akıllı şehirlerden biri olan Sakarya ili özelinde bu modele ilişkin bakış açısını ve uygulamaları tespit etmek doğrultusunda özetlenebilir.

Araştırmanın Önemi

Hem dünya çapında hem de Türkiye’de katılımcı bütçe konusu son zamanlarda birçok akademisyen ve araştırmacının dikkatini çekmektedir. Ancak özel olarak kavramı konu

alan ve katılımcı bütçeye ilişkin kavramsal bir çerçeve hazırlayarak, Türkiye özelinde nasıl uygulanabileceğini, bir şehir kapsamında vatandaşlar tarafından sürecin nasıl yorumlandığını literatür taraması, yarı yapılandırılmış mülakat ve anket tekniklerini beraber kullanarak değerlendiren kamu yönetimi alanında doktora çalışması bulunmamaktadır.

Akıllı şehir stratejilerinden biri olan katılımcı bütçenin amaçlarının ve faydalarının neler olduğu, Porto Alegre başta olmak üzere Amerika, Asya ve Avrupa ülkelerindeki şehirlerin katılımcı bütçeyi nasıl uyguladıkları, yine dünya ülkelerindeki örneklerde ortak olan uygulamalardan yola çıkarak Türkiye’de nasıl bir katılımcı bütçe modelinin uygulanabileceği ve bu modelin Sakarya ilindeki görünümünün ne şekilde olduğunun araştırılması öngörülmektedir. Bu çerçevede çalışma;

- 1) Öncelikle katılımcı bütçe kavramının ve sürecinin betimlemesini amaçlayan ve Türkiye için ilk defa katılımcı bütçe modeli ortaya koyan bir çalışma olarak literatüre katkı sağlayacaktır.
- 2) Türkiye’deki kentler için öne sürülen bu hizmet öncelikli katılımcı bütçe modelinin, hangi aşamalarının Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılandığını gözlemleyebilme imkanı sağlayacaktır.
- 3) Çalışmada yapılması amaçlanan anket ve yarı yapılandırılmış mülakat çalışmalarının analizleri ile Sakarya’da yaşayan vatandaşların ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi’ndeki üst düzey yöneticilerin şehirde uygulanan hizmet öncelikli model üzerine belirttikleri görüşlerinin uyumlarının ortaya konulması sağlanacaktır.

Araştırmanın Planı

Bahsedilen araştırma sorularından hareketle çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın bölümleri şu şekilde tasarlanmıştır:

Çalışmanın “Akıllı Şehirlerde Yeni Bir Uygulama Olarak Katılımcı (Akıllı) Bütçe: Kavramsal Bir Çerçeve” başlıklı ilk bölümünde akıllı şehir, akıllı yönetim ve katılımcı bütçe kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Daha sonra yerel yönetimlerde katılımı sağlayan bir araç olan katılımcı bütçenin önemine vurgu yapılarak aşamalarından ve uygulama araçlarından bahsedilmiştir. Son olarak da katılımcı bütçe sürecindeki aktörlerden söz edilerek, uygulamanın faydalarına ve zorluklarına değinilmiştir.

Çalışmanın “Dünyada Yerel Düzeyde Katılımcı Bütçe Anlayışı ve Uygulamaları” başlıklı ikinci bölümünde katılımcı bütçenin dünyadaki başarılı örnekleri incelenmiştir. Öncelikle katılımcı bütçenin başlangıç noktası olması dolayısıyla Brezilya Porto Alegre katılımcı bütçe modeli, ardından Brezilya’da diğer katılımcı bütçe deneyimi olan Recife ve Belo Horizonte örneğinden bahsedilmiştir. Daha sonra sırasıyla Kanada-Guelph; Endonezya-Tanah Datar; İspanya-Albacete, Sabadell, Sevilla ve Cordoba; Almanya- Hilden, Esslingen Rheinstetten, Köln, Berlin; İngiltere-Bradford ve Londra; Fransa-Saint Denis, Bobigny ve Paris; İtalya-Grottommare, Milan; Portekiz-Lizbon; Amerika- Chicago, Washington ve New York; Polonya-Sopot deneyimleri hakkında bilgi verilmiştir. Tüm bu deneyimlerden bahsederken süreç boyunca aktif olan aktörler ve sürecin işleyişi ele alınmıştır. Bu bölümde özellikle katılımcı bütçe konusunda deneyimlerden yola çıkarak katılımcı bütçe adına ortak bir model için altyapı oluşturulmuştur.

Çalışmanın “Türkiye’de Yerel Düzeyde Katılımcı Bütçe Anlayışı ve Değerlendirilmesi” başlıklı üçüncü bölümünde ise Türkiye’de katılımcı bütçe konusunda yapılan çalışmalara, yerel düzeydeki katılımcı mekanizmalara, yasal düzenlemelerdeki katılımcı bütçe anlayışına ve Türkiye’deki katılımcı bütçe uygulama örneklerine değinilmiştir.

“Türkiye’de Yerel Düzeyde Katılımcı (Akıllı) Bütçe Modeli Önerisi ve Bu Modele Yönelik Alan Araştırması” başlıklı dördüncü bölümünde ise öncelikle bu tezin daha önce bu konuda yapılan tezlerle benzer ve farklı yönleri ortaya konmuştur. Daha sonra dünya örnekleri referans alınarak Türkiye’ye uygun bir hizmet öncelikli katılımcı bütçe modeli sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu modele ilişkin, Sakarya’da ikamet eden vatandaşlara uygulanan anket ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçe süreciyle doğrudan ilişkili olan üst düzey yöneticilerle gerçekleştirilen mülakat çalışmalarının değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma katılımcı bütçenin yerel yönetimlerde uygulanışı ile sınırlıdır. Çalışmanın diğer bir sınırlandırması ise yöntemle ilgilidir. Bu çalışma, örneklemin psikolojik durumu ve ölçüm yöntemlerinin geçerliliği ve güvenilirliği ile sınırlıdır. Çalışmada anket ve mülakatın birlikte yapılmasının, çalışmayı farklılaştıran önemli bir özellik olduğu söylenebilir. Ancak bu durum çalışmadaki bir diğer sınırlılığı ortaya koymuştur. Bu tarz bir çalışmanın önceden yapılmamış olması anket sorularının oluşturulmasında güçlük

yaşanmasına yol açmıştır. Bu sorunu gidermek amacıyla daha sonra detaylı olarak anlatılacak olan uzman paneli yönteminden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat çalışmasında sınırlılıklar ise mülakat çalışmasının yerel seçim dönemine yakın bir tarihe denk gelmesi ve örneklemin belediye yöneticilerinden oluşmasından dolayı örneklemdaki kişiler ile istenen gün ve saatte randevu alma noktasında yaşanmıştır. Son olarak da, çalışmanın Sakarya ili ile sınırlandırıldığı söylenebilir.

Araştırmanın Yöntemi

Türkiye’de katılımcı bütçe modelinin, yerel hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi adına uygulanmasını sağlayabilmek için öncelikle katılımcı bütçe kavramına, tarihsel gelişimine ve katılımcı bütçe sürecini başarı ile yürüten dünyadaki kentlere ilişkin kaynak taraması yapılmıştır.

Dünyadaki başarılı uygulamalardan hareketle Türkiye için ortaya konan modelin, örneklem olarak seçilen Sakarya’daki uygulandığını görebilmek adına hem nitel hem de nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle karma yöntem olarak bilinen bu yöntemin amacı, iki yaklaşımı birlikte kullanarak, her iki yöntemin güçlü yönlerinden faydalanıp zayıf yönlerini telafi etmektir.

Ayrıca çalışmada karma yöntem kullanılması, yapı ve süreci desteklemektedir. Çünkü nicel çalışmalar sosyal hayatın yapısal özelliklerini tespit etme noktasında etkiliyken, nitel çalışmalar süreci anlama açısından etkilidir. Bu sebeple çalışmada her iki yöntemin de güçlü yönlerinden faydalanılmak istenmiştir.

Bu kapsamda öncelikle nitel verileri oluşturan, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçe modeline ilişkin unsurların ne şekilde gerçekleştiğini belirlemek amacıyla belediyenin yönetici kadrosundaki bazı kişilerle gerçekleştirilen “yarı yapılandırılmış mülakat” çalışması değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Nitel yöntemde uygulamanın evrenini, hizmet öncelikli katılımcı bütçe modelinin önemli aktörleri ve katılımcı bütçe süreciyle doğrudan ilişkili olmaları sebebiyle Sakarya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı, ilgili Daire Başkanları, Şube Müdürleri ve Belediye Başkan Danışmanı oluşturmaktadır.

Daha sonra Sakarya’da ikamet eden vatandaşların katılımcı bütçe modeline olan yaklaşımını ve bu model çerçevesinde Sakarya Büyükşehir Belediyesi’ne ilişkin bakış açısını değerlendirebilmek adına nicel yöntem olarak “anket çalışması”

gerçekleştirilmiştir. Bu verilerin nasıl elde edildiği ve değerlendirildiği, çalışmanın son bölümünde verilmiştir.

1. BÖLÜM: AKILLI ŞEHİRLERDE YENİ BİR UYGULAMA OLARAK KATILIMCI (AKILLI) BÜTÇE: KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE

Akıllı şehir, üzerinde hala tartışma ve çalışmaların yapıldığı bir kent modelidir. Bu bölümde öncelikle akıllı şehir ve bir şehri akıllı yapan bileşenlerden bahsedilerek bu bileşenlerden biri olan akıllı yönetim yaklaşımı içerisindeki katılımcı (akıllı) bütçe kavramından söz edilecektir. Ardından katılımcı bütçenin önemine, aşamalarına, uygulama araçlarına ve yerel yönetimdeki işleyişine değinilecektir.

1.1. Akıllı Şehir Yaklaşımı

Uzun yıllar boyunca şehir kavramı, yaşanan birçok gelişmeyle beraber kendine yeni fonksiyonlar katmıştır. Yoğun şehirleşmeyle birlikte yeni cazibe merkezlerinin oluşması da kaçınılmaz olmuştur. Bu süreçlerde kentlerde yaşam alanlarının genişlemesi, ihtiyaçların artması ve kaynakların azalması gibi bazı sorunlar meydana gelmiştir (Caragliu vd., 2011: 66-71). Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla yeni şehir yaklaşımları geliştirilmiştir.

Özellikle 2000’li yıllarda hızlı nüfus ve kentleşme artışıyla yerel hizmetlere olan talep de artış göstermiştir. Bu doğrultuda, azalan enerji kaynaklarına karşılık yenilenebilir enerji kaynaklarına ihtiyaç duyulması, küresel ısınmanın çevreye verdiği zararın azaltılmak istenmesi ve vatandaşların yaşam kalitesinin artırılması amacıyla akıllı şehir yaklaşımı ortaya çıkmıştır (Ateş ve Erinsel, 2019:42).

Akıllı şehir kavramının, multidisipliner bir kavram olması sebebiyle literatürde geniş bir yeri bulunmaktadır. Bu sebeple herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanım bulunmamaktadır. Bir şehri akıllı şehir yapan birçok bileşenin bulunması genel anlamda bir tanım yapmayı zorlaştırmaktadır (Köseoğlu ve Demirci, 2018:43).

Literatürde akıllı şehrin birtakım özelliklerine değinilerek yapılan tanımlamalardan bahsetmek gerekirse bunlardan biri olarak, akıllı şehirlerin çevreye uyumlu dijital sistemler ile vatandaşların yaşam kalitesini artıran, modern ve sürdürülebilir bir gelecek sunan şehirler olduğundan bahsedilebilir (Kunzmann, 2020: 25). Yine başka bir tanım olarak sorunların çözülmesi için yeniliği destekleyen ve insan yaşamının niteliğini geliştiren şehir olduğu söylenmektedir (Ateş ve Erinsel, 2019:43). Akıllı şehir için

yapılan bir başka tanım da doğal kaynakların etkili ve verimli kullanılmasıyla sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirebilen şehirler olarak ifade edilebilir (Örseli vd., 2018:4).

Bu tanımlamaların dışında bazı Uluslararası kurum ve kuruluşların da akıllı şehir tanımları bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Avrupa Komisyonu akıllı şehri, “toplumun yararına dijital teknolojilerinin kullanımı ile geleneksel ağların ve hizmetlerin daha verimli hale getirildiği bir yer” olarak tanımlanmaktadır. (European Comission, 2020)

Dünya Bankası, akıllı şehri iki farklı bakış açısıyla ele almaktadır. Bunlardan ilkinde göre akıllı şehir; “binlerce birbirine bağlı cihaz tarafından toplanan bilgiler sayesinde sensörlerle verimli kamu hizmetleri sunan teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı kent” şeklindedir. İkinci yaklaşıma göre akıllı kent; vatandaş ile yerel yöneticiler arasında daha iyi bir ilişkinin gelişmesini sağlayan, hizmet sunumunu iyileştirmek için vatandaşların geri bildirimine önem veren ve vatandaşların mahalle yönetiminde etkin olduğu kent konumundadır. Bu çalışmanın temelinde de ikinci yaklaşımın yer aldığı belirtilebilir.

Uluslararası Standartlar Enstitüsü’nün (ISO), akıllı şehir tanımına göre “akıllı şehirler, birbirine bağlı entegre stratejiler ve sistemlerle insanlara daha iyi hizmet sunup yaşam kalitesini artıran ve herkese eşit fırsat sunan” şehirlerdir (ISO, 2014)

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı, akıllı şehri tanımlarken bir şehrin vatandaş memnuniyeti, yönetim, çevre ve yaşam kalitesi gibi konularda başarılı performans sergilediği durumda, o şehrin akıllı şehir olarak ifade edilebileceğini belirtmiştir (UCLG-MEWA, 2018: 20).

Türkiye’nin 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı’nda akıllı şehir; “Paydaşlar arası iş birliği yapılan, dijital teknolojileri ve yenilikçi yaklaşımları kullanan, kentin sorunlarını ve ihtiyaçlarını tespit ederek hizmet üreten daha yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirler” şeklinde ifade edilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019: 20).

Akıllı şehirler denildiğinde akla ilk olarak teknolojinin yoğun bir şekilde kullanımı gelse de akıllı şehir, sadece salt şekilde teknolojinin bulunduğu bir yapının ötesinde vatandaşların ihtiyaçlarına göre çözüm üreten nitelikler taşımaktadır (Marsa vd., 2008: 167-168). Kentte yaşayanların hayat standardının yükselmesi, toplumsal refahın artması ve sosyal iş birliğinin gelişmesi için kent yönetiminde ve stratejilerinde insan unsurunun ön planda tutulması gerekmektedir. Bu bağlamda, Giffinger’ın akıllı şehir tanımı dikkat

çekmektedir. Giffinger’a göre akıllı şehir, “şehirdeki vatandaşlar ile şehir yönetimi arasındaki ilişkiyi yönetim ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanıldığı uygulamalar ile ifade eden kent modeli”dir (Giffinger, 2007:10).

Evre	Açıklama
Akıllı Şehir 1.0.	Uluslararası şirketler tarafından yönetilen, teknoloji odaklı ve yerel yönetimlerin müşteri konumunda olduğu akıllı şehir evresidir.
Akıllı Şehir 2.0.	Bu evrede, şirketlerden ziyade yerel yönetimler ön plandadır. Özellikle belediye başkanlarının desteğiyle akıllı şehir bileşenleri güç kazanmıştır.
Akıllı Şehir 3.0.	Akıllı şehirlerde paydaş katılımının desteklendiği evredir. Yerel hizmetlerin teknolojiden yararlanarak paydaşlar arası iş birliği ile hayata geçirildiği, yerel halkın gerçek ihtiyaçlarının tespit edildiği şehirlerdir.

Tablo 1: Akıllı Şehrin Evreleri

Kaynak: Giffinger, 2007: 12-15.

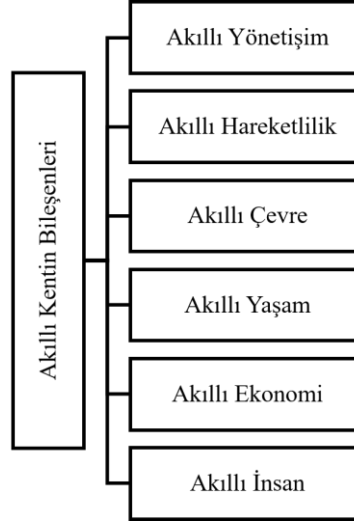
Tablo 1’de ifade edilen evrelerden anlaşılacağı üzere, özel sektör temelli başlayan akıllı şehir süreci zamanla kamu yönetimi bünyesine geçmiş ve son olarak günümüzde vatandaşların ve diğer paydaşların öncelikli olduğu konuma gelmiştir.

Akıllı şehir kavramıyla ilgili yapılan bütün bu tanımlardan ve yaklaşımlardan hareketle, akıllı şehirlerin, zamanda ve kaynak kullanımında verimliliği sağlayan, bilgiye erişimi kolaylaştıran ve karar alma süreçlerine aktif vatandaş katılımını geliştirmek için dijital imkanlar sunan şehirler olduğu söylenebilir. O halde bir şehrin, yüksek hayat standardını sağlamada ve yerel kaynakların etkili kullanımında katılımcı bir yönetim yaklaşımı içerisinde hareket ettiği sürece akıllı şehir olarak kabul görüleceği iddia edilebilir.

1.2. Akıllı Şehrin Bileşenleri

Bu bölümde akıllı şehri tanımlamada işlevsel bir boyuta sahip olan bileşenleri, akıllı şehir kavramının daha iyi anlaşılması ve somut bir zeminde incelenebilmesi noktasında ele almak faydalı olabilir.

Akıllı şehir yaklaşımının benimsenmesi ve uygulanabilmesi için bir şehri akıllı şehir yapan temel bileşenlerin bilinmesi gerekmektedir. Akıllı şehir bileşenlerinin birbiriyle uyum içinde olduğu düşünüldüğünde akıllı şehir olma yolunda vatandaş, özel ve kamu sektörü, üniversiteler ve sivil toplum gibi aktörlerin koordineli olarak çalıştığı söylenebilir.

Şekil 1: Akıllı Şehrin Bileşenleri

Kaynak: Logvinov ve Lebid, 2018: 13

Cohen, akıllı şehrin “akıllı ekonomi (rekabet gücü), akıllı insan (sosyal ve beşeri sermaye), akıllı hareket (ulaşım), akıllı çevre (doğal kaynaklar), akıllı yaşam (yaşam kalitesi) ve akıllı yönetim (katılımcılık)” olmak üzere altı bileşenin olduğunu ifade etmektedir. Bu bölümde bileşenlere kısaca değinilecek olup çalışmanın asıl temel dayanağını oluşturan akıllı yönetim parametresi detaylı olarak ele anılacaktır.

1.2.1. Akıllı Ekonomi

Akıllı ekonomi, Türkiye’nin 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı raporunda, bir şehrin tüm ekonomik faaliyetlerinin akıllı sanayi ile desteklenmesi olarak ifade edilmektedir (www.akillisehirler.gov.tr, Erişim Tarihi 08/05/2019). Akıllı ekonominin şehirde yaşanan sorunlara çözüm üretme, yeni iş sahaları oluşturma ve yerel yönetimlerin hizmet sunumunda kullanılan kaynakları etkin ve verimli kullanma gibi işlevleri bulunmaktadır (Memiş, 2019:175).

Akıllı ekonomi ile bilgi ve yenilik odaklı büyüme, kaynakların etkin ve verimli kullanıldığı yeşil ekonomiden yana olan büyüme ve sosyal anlamda da sürdürülebilir kapsayıcı bir büyümenin hedeflendiği söylenebilir.

1.2.2. Akıllı İnsan

Akıllı insan, kentte yaşayan akıllı birey ve vatandaş olarak da ifade edilmektedir. Akıllı insanın temelinde, yeniliğe açık, hoşgörülü, kozmopolitik ve aktif katılım gösteren birey yatmaktadır. Aynı zamanda akıllı insan yaratıcılığı ile ortaya çıkan, hem sosyal hayatta

hem de kent yönetiminde alınan kararlara ortak olmaya çalışan bu süreçte de bilgi iletişim teknolojilerini kullanan bir akıllı kent bileşenidir (Anthopoulos, 2017:4).

Akıllı insan bileşeniyle dijital okuryazarlık seviyesinde artış sağlamak, bireyler arası fırsat eşitliğini oluşturmak, nitelikli iş gücünü ortaya çıkarılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin insan yaşamındaki kullanımının artırılması ve refah seviyesinin yükseltilmesi gibi adımların hedeflendiğinden bahsedilebilir.

1.2.3. Akıllı Hareketlilik

Akıllı ulaşım ile aynı anlamda kullanılan akıllı hareketlilik kavramı, kentteki trafik akışının ve düzeninin oluşturulması, yürütülmesi ve denetlenmesi, sürücü ve yayalara doğru yol haritasının oluşturulması ile zaman kaybının engellenmesi amacıyla kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinden oluşan bütüncül bir sistem olarak ifade edilebilir (Vanolo, 2014: 887).

Akıllı hareketlilik yani akıllı ulaşım ile çevre dostu ulaşım yöntemlerinin oluşturulması ve benimsetilmesi, alt yapının teknoloji temelli geliştirilmesi, trafik yoğunluğunun azaltılması ve güvenli ulaşım sistemlerinin tesis edilmesi gibi amaçları bulunmaktadır (Deloitte ve Vodafone, 2016: 27).

1.2.4. Akıllı Çevre

Akıllı şehir bileşenlerinden biri olan akıllı çevreyle, şehrin sahip olduğu teknolojik donanım sayesinde şehirde meydana gelen çevre sorunlarının en kısa sürede giderilerek kalite bir çevre oluşturmak amaçlanmaktadır (Anthopoulos, 2017: 3). Aynı zamanda akıllı çevre, doğal kaynakların korunup sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması aşamalarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasını ifade etmektedir (Vanolo, 2014: 889)

Akıllı çevre ile yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ile enerjide verimlilik sağlayıp çevre kirliliğini azaltmak, kentin doğal güzelliğini korumak, yeşil binalar tesis etmek, etkin bir atık yönetim sistemi geliştirmek ve kentin yaşanabilirlik seviyesini artırmak amaçlanmaktadır.

1.2.5. Akıllı Yaşam

Akıllı yaşam; kültür, sağlık, güvenlik, barınma ve turizm gibi insanın hayat kalitesini belirleyen bazı unsurları içermektedir. Bununla birlikte sosyal hayata uyumu ve kentsel alanda bilgi ve iletişim teknolojilerinin desteğiyle yaşanabilirliği ifade etmektedir (Bilici ve Babahanoğlu, 2018: 132).

Akıllı yaşam bileşeniyle, Acil Durum ve Afet Yönetimine ilişkin plan ve program yapılması, yenilikçi sağlık hizmeti uygulamalarının geliştirilmesi, turizm faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, eğitim sisteminde yenilikçi ve teknoloji odaklı bir sürecin başlatılmasının amaçlandığı söylenebilir.

1.2.6. Akıllı Yönetişim

Bu bölümde çalışmada önemli bir yeri olan ve akıllı şehirlerin parametrelerinden biri olarak ifade edilen akıllı yönetim kavramı ve bu kavramın katılımcılık ile olan ilişkisi ortaya konacaktır.

Akıllı yönetim, bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle beraber vatandaşların, yerel yönetimlerin ve sivil toplum gibi aktörlerin kent yönetiminde sağladığı iletişim ve iş birliğine dayanmaktadır (Örselli ve Dinçer, 2019: 94). Yerel düzeyde karar alma mekanizmalarına katılım, hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim modeli katılımcı ve akıllı yönetişimin unsurları arasında yer almaktadır (Giffinger, 2007: 11).

Akıllı yönetim; vatandaşların karar alma ve uygulama süreçlerine dahil olarak mahallede veya şehirdeki sorunların ve taleplerin daha hızlı, etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda vatandaşın aktif olarak yönetimsel süreçlere katılımı, başarılı bir akıllı kent modelinin önemli stratejik adımlarından biri olduğu iddia edilebilir. Akıllı kentte vatandaş katılımının esas olduğu düşünüldüğünde yerel yönetimlerin katılımı teşvik edici rol üstlenmesi gerekmektedir (Orhan ve Yalçın, 2015: 178-179).

Vatandaşlara yönetsel kararlara katılma hakkı verilmesi, vatandaş ile yerel yönetim arasında çift yönlü etkileşim oluşturmaktadır. Kentte yaşayanlara düşüncelerini ifade edebilecekleri ve şikayetlerini dile getirip tavsiyelerde bulunabilecekleri bir platform oluşturarak herkese fayda sağlayan kentte yönetim anlayışı uygulanabilir (Vanolo, 2014: 890).

Vatandaşların hizmet sürecine dahil olmasının faydalarına ilişkin The Young Foundation² tarafından yapılan araştırma sonucunda, yüksek düzeyde vatandaş katılımına önem veren devletlerin daha güçlü topluluklara ve donanımlı vatandaşlara sahip olduğu, yerel halkın ve özellikle dezavantajlı grupların daha iyi hizmet aldığı ortaya çıkmıştır (Eryılmaz, 2013: 60-61).

En yakın örnek olarak tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınında vatandaş katılımının önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Salgınla mücadele sürecinde sosyal kuralların ve yeni düzenlemelerin uygulanmasında vatandaşın alınan geri bildirimlerle hızlı ve verimli dönüşümler gerçekleşmiştir.

Vatandaşların karar alma ve uygulama süreçlerine katılımını teşvik etmede önemli bir husus olarak açık veri platformlarından bahsedilebilir. Toplumsal iş birliğini ve katılımı desteklemek isteyen yerel yönetimler kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları gibi paydaşları açık veri platformuyla bir araya getirmektedir (Akay, 2015: 68).

Günümüzde birçok akıllı kentte önemli bir unsur olan vatandaş katılımını sağlayabilmek ve katılımı engelleyici faktörleri yok edebilmek için yeni fikirler geliştirilmektedir. Bulunduğumuz çağda vatandaş ile kent yönetiminin kurduğu etkileşimleri, akıllı yönetim ile katılımcılık arasındaki ilişkiyi örneklerle somutlaştırmak adına bu platformlar sayesinde dünya çapında gerçekleştirilen projelere bakmakta fayda vardır.

Bu projelerin bir örneği olarak ABD'nin San Francisco kentinin, devrimci belediye binası gösterilebilir. Kentte halkın genel sorunlarını çözme amacıyla "Civic Bridge" adlı bir program oluşturulmuştur. Bu program ile vatandaş ve özel sektörden gönüllü kişileri, belediyede görevli personellerle bir araya getirmek amaçlanmıştır (Aslan, 2022: 85). Bu sayede evsiz kalma, sağlık hizmetlerinden faydalanma ve diğer kentsel sorunlarını çözüme kavuşturamayan vatandaşlara hızlı ve verimli bir şekilde yardımcı olunmaktadır (Üstüner, 2003: 49-53).

Vatandaş ilişkileri ve kent yönetimi konusunda geliştirilen bir platform da "Illico by Neolledge"dir³. Bu uygulama ile modern dijital süreçlere dayalı aktif vatandaş

² Young Foundation, toplumsal eşitsizliğin üstesinden gelmek için sosyal inovasyon konusunda uzmanlaşmış, Londra merkezli, kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle kadın, çocuk ve gençlerin kent yönetimine katılımı konusunda faaliyet göstermektedir (www.youngfoundations.org, Erişim Tarihi 14/04/2023).

³ Paris, Saint-Etienne ve Choisy-le-Roi gibi Fransız şehirleri bu platformu başarıyla kullanmaktadır (Allegretti ve Herzberg, 2004).

oluşturulmak istenmektedir. Bu bulut tabanlı platform, vatandaşların, bozuk sokak lambaları veya yol işaretleri gibi kasabada nelerin yanlış olabileceğini şehre daha doğrudan rapor etmelerini sağlamaktadır (Allegretti ve Herzberg, 2004: 11).

Katılımcı vatandaş sayısını arttırmak için geliştirilen programlardan bir diğeri de “Civy” programıdır. Buradaki amaç, yerel yönetimlerin halkıyla doğrudan iletişim kurması sağlamaktır (Gerlit vd., 2017: 258). Kent bazında yapılacak hizmetler hakkındaki fikirlerini ve eklemek istedikleri hizmet önceliklerini gizli bir bulut tabanlı platformda belirtme imkanı tanınmaktadır. Bu sayede de yerel yöneticiler daha bilinçli karar alıp hizmet sunabilmektedir.

Belediye içerisindeki fiziksel bir alanda vatandaşın büyük çoğunluğunun katılımını sağlamak zor olabilmektedir. Bu durumun farkında olan yerel yönetimler akıllı kent olma yolunda bir adım olarak belediye binalarında yapılan görüşmeleri halkın evine taşımak için çalışmalar yapmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için yapılan projelerden biri de “CitizenLab” platformudur. Bu platformun mottosu, “Vatandaşlar belediye binanıza gelmezse, belediye binasını vatandaşlarınıza getiririz.” şeklinde ifade edilmektedir (Franzke, 2010: 17-18).

Citizenlab 2016’da kurulan Avrupa kentlerine pratik çözümler sağlayan, mobil veriler ile kullanıcılara kolaylık sağlayıp vatandaş katılımını arttıran bir uygulamadır.⁴ Uygulama ile halka anketler gönderilmekte, anket sonuçlarına bağlı olarak vatandaş beklentilerine göre hizmetler sunulmaktadır (Gerlit vd., 2017: 263). En büyük katkısı, yerel yönetimlerin vatandaş girdilerini işlemek için daha az zaman harcayarak, halkın istediği şehri oluşturmak için daha hızlı ve daha verimli karar vermenin yolunu açmasıdır.

Halkın sürece aktif katılımını amaçlayan başka bir dijital platform da “Civocracy”dir.⁵ Bu uygulama ile iş birliğine dayalı yönetim anlayışı desteklenmektedir. Bu sayede haberlerin doğrudan iletilmesi, anketlerin uygulanması, yerel yöneticiler ile yerel halkın iş birliği halinde kent için planlanan projeleri tartışmaları ve halktan fikir almaları sağlanmaktadır (Dias & Julio, 2018: 127).

Londra ve Plymouth’dan örnek vermek gerekirse, bu şehirlerde kent için planlanan projeler belediyenin web sitelerinde teklife ve önerilere açık hale getirilmektedir.

⁴ Paris, Leuven, Vancouver, Brüksel ve Liege şehirlerinde kentsel planlama projelerinde bu uygulamadan yararlanılmaktadır (Gerlit vd., 2017: 263).

⁵ Bu uygulama halen Amsterdam, Nice, Brüksel, Lyon birçok Avrupa kentinde kullanılmaktadır (Dias, 2014: 127).

Vatandaş ve yatırımcılar ilgi duydukları hizmet alanı için fon katkısında bulunmakta, sürece katkı sağlamaktadır. Bu uygulama, kitle fonlaması olarak ifade edilmektedir (Scherer & Wimmer, 2012: 107). Kitle fonlaması, vatandaşların kendi düşüncelerini ve karşılaştıkları sorunları vurgulayabildikleri bir platformdur. Bu fonun genellikle ömrü dolmuş binaların yapımında ve sağlık harcamalarında kullanılmasının talep edildiği görülmektedir.

Vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını dile getirmelerinin başka bir yolu olarak da Maptionnaire uygulaması kullanılmaktadır.⁶ Basit ve etkili olan uygulama olan Maptionnaire, halk katılımını kolaylaştıran harita tabanlı bir anket aracıdır. Maptionnaire uygulaması ile kentin bölgelerini içeren bir sanal harita oluşturulmaktadır. Bu uygulama ile vatandaşlar kentte neyi değiştirmek istediklerini, yerel yöneticilerin belirlediği projeler için neler düşündüklerini kolayca ifade etmelerini sağlayan çevrimiçi ağıdır. Katılımcılar bu platformda kent yöneticilerinin de ulaşabileceği yorumlarda bulunabilirler. Kente yönelik yapılacak hizmetleri içeren planlar için temsili veriler bu sayede öğrenilmektedir. Ayrıca yapılması planlanan projeler halkın oyuna sunularak hizmet öncelikleri belirlenebilir. Vatandaşa online katılım imkanı tanındığı için, yüz yüze iletişimden çekinenlere daha kolay fikir belirtme imkanı da tanınmaktadır (Falck vd., 2021).

Buraya kadar anlatılan uygulamalar, akıllı yönetim çerçevesinde vatandaşın yerel yöneticileriyle iletişim kurarken yaşadığı zorlukları aşabilmek, vatandaşın isteklerini dikkate alan aktif katılımlı akıllı kent modelini oluşturabilmek için uygulamaya konulmuş platformlardır. Bu uygulamalardan bazılarının aktif katılımcı vatandaş konusunda 21.yüzyıl için trend oluşturdukları söylenebilir. Bu uygulamalar ile demokratik yeniliklerden dijital demokratik yeniliklere geçilmiştir denilebilir. Bilgi İletişim Teknolojilerinin esnekliği ve çevrimdışı katılım ile yoğun nüfuslu bölgelerde hizmet öncelikli modelin uygulanmasına imkan olduğu da iddia edilebilir.

Kentin mevcut sorunları hakkında vatandaştan geri bildirim isteyen yerel yöneticiler, akıllı kent oluşturma yolunda bir adım öndeyken bazıları vatandaştan sorunlara da çözüm önerisi isteyerek daha kaliteli hizmet sunmaktadır (Gürbüz, 2020: 48). Vatandaşın, sorunlara çözüm bulma ve bu çözümü de uygulayabilecek araç sağlandığında kent yönetimine katılımın giderek artması beklenmektedir⁷.

⁶ Helsinki ve Stockholm gibi akıllı şehirler bu uygulamadan yararlanmaktadır (Falck vd., 2021).

⁷ Bu duruma Polonya'da kentteki yeşil alanları geliştirmeyi amaçlayan fikirlerin sunulduğu katılımcı bütçe projesi örnek verilebilir. Bunun için 450.000 € bütçe ayrılmış olup, vatandaşın teknik uzmanlarla birlikte

Buraya kadar akıllı yönetim kavramı ve katılımcılık ile olan ilişkisi anlatılmıştır. Anlatılanlardan yola çıkarak, bir şehrin değişim ve dönüşümünde vatandaş ve diğer paydaşların katılımının gerekli olduğu, vatandaşın tercih etmediği hizmetlerin yerel yönetimlerce gerçekleştirilmesinin kaynak dağılımında verimsizliğe yol açacağı söylenebilir. Ayrıca vatandaşların yerel süreçlere katılım sağlaması ve taleplerini açıkça ifade edebilmeleri için pek çok uygulamanın geliştirildiğinden bahsedilebilir. Bu uygulamalardan birinin de vatandaşın beklentilerine yönelik hazırlanan ve çalışmanın temelini oluşturan katılımcı (akıllı) bütçe uygulaması olduğundan söz edilebilir.

1.3. Katılımcı Bütçe Kavramı

Katılımcı bütçe kavramına geçmeden önce kısaca bütçe kavramından bahsetmekte yarar vardır. Bütçe kavramı ortaya çıktığı zamanlarda genellikle “Para Çantası” ile “Kamu Cüzdanı” şeklinde ifade edilmektedir. Bütçe en geniş haliyle, “insanların tüm ihtiyaç ve istekleri için eldeki sınırlı kaynaklar ile denge kurma amacıyla devletlerin, toplumların ve bireylerin mali durumlarını planlaması” olarak tanımlanmaktadır (Aktan ve Tüğen, 2006: 198). Bütçe, devletin belirli bir süreyi kapsamak üzere o süre için tahmini gelir ve giderlerini belirleyen bununla beraber gelirlerin kaynağını giderlerin sarf yerini somutlaştıran bir düzenlemedir.

1215’te Magna Carta ile uygulanmaya başlanan kamuda bütçe anlayışı, toplumsal değişime ve ekonomide yaşanan dönüşüme paralel olarak farklı bir boyuta evrilmiştir (Göksu, 2020: 128). Bütçe, başlangıçta devletin elde ettiği gelirleri gösteren belgeyken şuanda toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için yapması gereken harcamaları gösteren bir yönetim aracı konumunda olduğu söylenebilir. Ayrıca geleneksel yönetim anlayışındaki bütçenin yerini toplumun faydasına yönelik yapılan harcamalara bıraktığı ifade edilmektedir (Dias vd, 2019).

Bu durum sonucunda bütçe kavramı bir hak konumuna ulaşmıştır denilebilir. Bu hak, bütçe hakkı olarak ifade edilmektedir. Bütçe hakkı, vatandaşların demokratik yollarla

fikir üretmesi istenmektedir (Theyyan, 2015: 245). Yerel yönetimler, kentteki yatırımlar için vatandaştan ilham almak amacıyla fikirlerine başvurmayı yeni bakış açısı üretmenin bir yolu olarak değerlendirmektedir. Benzer şekilde Avustralya'daki Yeni Güney Gallerde de vatandaşa kamusal meselelerin çözümü için öneride bulunma fırsatı sağlayan yarışma düzenlenerek vatandaşla etkili iletişim kurmak, sorunları çözüme kavuşturmak ve daha verimli hizmet sunmak planlanmıştır (Hagelskamp vd, 2021).

seçtiği yöneticilerinin yönetim alanlarındaki mali konuların düzenlenmesinde kendi istek ve arzuları doğrultusunda hareket etmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda vatandaşın görüş ve isteklerinin alınıp buna göre bir bütçe sistemi oluşturulması esastır (Un-habitat, 2004).

Bütçe hakkının bilincinde olan bir bireyin mali konulardaki tartışmalara ve müzakerelere katılması demokrasi, vatandaş ve yönetim arasındaki bağın güçlü tutulmasını sağlamaktadır (Narter, 2012: 38-40). Bütçe hakkının demokrasiye ve katılıma vurgu yapan bu özelliği yeni bütçe türlerini ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın temel konusunu oluşturan “Katılımcı Bütçe” modeli de bütçe hakkının kullanılmasıyla ortaya çıkan bir uygulamadır.

Dünyada yaşanan globalleşme süreciyle beraber 1990’lı yıllardan sonra kamusal bütçe alanında meydana gelen sosyal değişimlerin, devletin yapmış olduğu harcamaların vatandaş ihtiyaçlarını karşılayamadığı yönündeki eleştirilerden doğduğu iddia edilmektedir (Levanda vd, 2019: 348). Bu duruma çözüm olarak sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin yeni bir bütçe modeli olarak katılımcı bütçe sürecini başlattığından bahsedilebilir.

Portekizce “Orçamento Participativo” şeklinde ifade edilen katılımcı bütçe için pek çok tanım bulunmaktadır. Bunlardan biri “vatandaşa açık, müzakereler içeren, sürece katılanların kaynak bölüşüm aşamasına dahil olmasını sağlayan bütçe modeli” şeklinde ifade edilmektedir (Uslu, 2017: 31). Katılımcı bütçe için yapılan başka bir tanım da, insanların bireysel veya gönüllü kuruluşlar ile yöneticilerle gerçekleştirilen toplantılarda yerel bütçenin bir bölümüne katkı yapacakları süreç olduğudur (Goldfrank, 2006: 1).

Katılımcı bütçe modelini dünyada ilk uygulayan Brezilya’nın Porto Alegre kentindeki katılımcı bütçenin savunucularından olan Ubiratan de Souza da katılımcı bütçe için teorik bir tanım yapmaktadır. Ona göre katılımcı bütçe, “doğrudan, gönüllü ve evrensel demokrasinin bir savunucusu” şeklinde tanımlanmaktadır (Fung & Wright, 2003:17). Katılımcı bütçenin Porto Alegre’de ortaya çıkmasıyla vatandaş ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin radikal bir şekilde değiştiği görülmektedir. Aynı zamanda bu bütçe modelinin, ülkede müzakereci demokrasiye de zemin hazırladığı söylenebilir.

Katılımcı bütçe ile bir bölgede yaşayan vatandaşların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamakla görevli olan belediyenin bütçesi hakkında vatandaşlara karar verme fırsatı sağlanmaktadır. Katılımcı bütçe için katılımcı demokrasinin mali boyuta yansımadır da

denilebilir (Demirkaya, 2010: 13). Bu uygulama sayesinde vatandaşların birbirine bağlılığının ve toplumsallaşmasının artması beklenmektedir.

Katılımcı bütçe aynı zamanda, katılımı, hesap verebilirliği, yerel düzeydeki yönetişimi ve mali saydamlığı bir araya getirmeyi, yerel yönetimlerde hizmetlerin planlanması ve verimli şekilde sunulmasını amaçlayan yeni bir model ortaya koymaktadır (Özen ve Dikici, 2016: 12). Bu modelin, vatandaşların bütçe hazırlığında bizzat bulunmalarını sağlayarak kamu kaynaklarının harcanma yollarını izlemelerine imkan tanıyan bir mekanizma olduğu söylenebilir.

Katılımcı bütçe süreci, yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin bütçedeki harcama önceliklerinin, vatandaşın katılımı ve tercihleri yönünde belirlenmesini sağlamaktadır. Wampler'e göre de katılımcı bütçe sayesinde vatandaş, doğrudan yerel düzeyde kararlara katılabilmekte böylece öncelikli politikaların belirlenmesini takip edebilmektedir (Wampler, 2000: 2). Geleneksel kamu yönetiminin aksine yeni kamu yönetiminde bireyler artık yönetimin dışına itilmeden, kişisel olarak idari kararlara dahil olmayı talep etmektedir (Sakınç ve Bursalioğlu, 2014: 1). Bu taleplere karşılık verebilecek bir yöntemin de katılımcı bütçeden geçtiğı ifade edilebilir.

Katılımcı bütçe, demokrasi üzerine yapmış olduğu etkilerle kamu mali yönetimi anlayışına farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Aynı zamanda vatandaşlara demokratik hak ve sorumluluklarını da hatırlatmaktadır (Sakınç ve Bursalioğlu, 2014: 2). Bu bütçe modelinin uygulanmasının en büyük gerekliliklerinden birinin ise kamu kaynaklarının etkin kullanımı için kaynak dağıtımının vatandaşa sorulmasından geçtiğı söylenebilir.

Bir bütçe sürecini katılımcı bütçe olarak adlandırabilmek öncelikle hükümetten bütçe talebinde bulunmadan önce hazırlık aşamasında vatandaşın isteklerinin öğrenilmesi gerekmektedir. Bununla beraber bu bütçe sistemi belli periyotlarla tekrarlanmalıdır. Ayrıca bütçe için gerçekleşen toplantılar vatandaşla çeşitli kanallarla duyurulmalıdır. Katılımcı bütçe ile özellikle toplumda dezavantajlı gruplar ve gelir seviyesi düşük olanlar açısından avantaj oluşturulmalıdır (Ergen, 2012: 322).

Son olarak günümüzde dijital teknolojilerin hızla gelişmesi ve katılımcı bütçenin akıllı şehir olma yolunda stratejik bir adım olarak görülmesiyle birlikte katılımcı bütçe kavramının "akıllı bütçe" olarak da ifade edilmeye başladığını belirtmekte fayda vardır (Gergerlioğlu ve Dibo 2017:1144). Vatandaşların katılımcı bütçe sürecine dahil olma

yöntemleri, teknolojik platformlar sayesinde çeşitlilik göstermektedir. Bu doğrultuda süreç, özellikle dijital teknoloji kullanılarak daha geniş kitlenin katılımıyla akıllı bütçe süreci olarak yürütülmektedir (Crum vd, 2015). Bütçe hazırlığı sürecinde dijital ortamda vatandaşların proje önerisi sunabilmesi, elektronik oylamalar ve forumlar aracılığıyla fikirlerin ortaya konabilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Hagelskamp vd., 2021).

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle katılımcı bütçeye ilişkin yapılan tanımların ortak noktasının, geleneksel bütçe yönetiminden daha etkili ve verimli bir şekilde hedeflere ulaşmayı amaçlayan bir yaklaşım şeklinde olduğu ve bu yaklaşımın uluslararası kuruluşlar tarafından desteklendiği söylenebilir. Aynı zamanda katılımcı bütçe uygulaması ile, yerel halkı hizmet öncelikleri konusunda karar vermeye dahil etmenin demokratik bir kent yönetimi açısından gerekli olduğu ve bunun teknoloji ve dijital araçlar sayesinde gerçekleştirilebileceği belirtilebilir. Yine bu bütçe uygulaması sayesinde, vatandaşların yaşadığı bölgedeki sokak ve mahalleye kadar birçok ihtiyaç hakkında fikirlerini beyan ettiği ve kent yönetiminden sorumlu yerel yöneticilerin tek tarafı olarak karar vermesini engellediği de ileri sürülebilir.

1.4. Katılımcı Bütçenin Önemi

Katılımcı bütçe, vatandaşların kamu bütçe süreçlerine doğrudan katılımını sağlayan demokratik bir uygulamadır. Bu bütçe modeli kamu yönetimi, vatandaş katılımı, açıklık ve hesap verebilirlik konularında belirgin avantajlar sağlamaktadır. Öncelikle katılımcı bütçe, vatandaşların yerel yönetimlerin bütçeleme süreçlerine doğrudan katılımını sağlayarak demokratik süreçleri güçlendirmektedir. Vatandaşlar, kamu kaynaklarının nasıl kullanılacağı konusunda fikir beyan edebilmekte ve önerilerde bulunabilmektedir. Bu süreç, yöneticilere vatandaşların ihtiyaçlarını ve önceliklerini doğrudan öğrenme fırsatı sunmaktadır (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2014: 4). Böylece karar alma süreçleri, toplumun her kesiminin dahil olabildiği daha demokratik hale gelebilir.

Bununla beraber, katılımcı bütçe, toplumun farklı kesimlerini kamu kararlarına dahil etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle dezavantajlı grupta bulunanların yönetimde söz sahibi olması sağlanabilir. Geleneksel bütçe süreçlerinde göz ardı edilen topluluklar, katılımcı bütçe sayesinde yerel yönetimlerde etkili bir rol oynayabilmektedir. Bu, hizmet

sunumunda adil olmaya ve etkin kaynak dağılımına imkan tanımaktadır (Özen ve Yontar, 2009: 287).

Katılımcı bütçe uygulamalarının diğer bir önemi, kamu yönetiminde şeffaflığı artırmasıdır. Vatandaşlar, bütçe süreçlerini yakından takip ettikleri için kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığını daha net bir şekilde görebilmektedir. Ayrıca yöneticilerin, vatandaşlara karşı hesap verebilirliği artmaktadır (Tepav, 2007: 3). Katılımcı bütçe aynı zamanda, yolsuzlukla mücadelede etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Çünkü kaynakların dağıtımı ve harcama süreçleri kamu denetimine açık hale gelmektedir.

Katılımcı bütçe, yerel ihtiyaçların daha hızlı tespit edilmesi açısından da önemlidir. Yerel yönetimler katılımcı bütçe sayesinde, halkın katılımıyla daha doğru ve gerçekçi ihtiyaç analizleri yapabilmektedir. Vatandaşların bütçe sürecine katılımı, yöneticilere yerel sorunlar hakkında birinci elden bilgi de sağlamaktadır. Bu da, kamu kaynaklarının toplumun hizmet önceliklerine göre daha uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır (Bilge, 2010: 54). Bu duruma, bir mahallede altyapı sorunları varken başka bir bölgede eğitim veya sağlık hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duyulması örnek verilebilir. Katılımcı bütçe süreci, bu tür ihtiyaçların önceliklendirilmesine yardımcı olmaktadır.

Katılımcı bütçe, güven ve aidiyet duygusunun artması bakımından da önem taşımaktadır. Vatandaşların kamu kararlarına aktif katılımı, yerel yönetimlerle toplum arasında bir güven ilişkisi kurulmasına yardımcı olmaktadır. Bu süreç, aynı zamanda topluluk içinde aidiyet duygusunu artırmaktadır. Vatandaşlar, alınan kararlarda söz sahibi olduklarında kendilerini daha değerli hissetmekte ve bu da toplumun yönetime olan güvenini pekiştirmektedir. Ayrıca, vatandaşlar arasında ortak bir sorumluluk duygusu oluşmakta, bu da toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir (Bilge, 2010: 55).

Kamu hizmetlerinin kalitesinin artması açısından da katılımcı bütçenin öneminden bahsetmek gerekmektedir. Katılımcı bütçe, hizmet kalitesini artırma potansiyeline sahiptir. Vatandaşların hangi hizmetlere öncelik verdiklerini bilmek, kaynakların daha rasyonel bir şekilde kullanılmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, toplumun bütçe süreçlerine katılımı, yerel yönetimleri kamu hizmetleri konusunda daha yaratıcı ve çözüm odaklı olmaya teşvik etmektedir.

Bununla beraber, katılımcı bütçe süreci, vatandaşların bütçeleme ve kamu maliyesi hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Vatandaşlar, bütçeleme sürecinin nasıl

işlediğini öğrenirken, aynı zamanda kamu maliyesiyle ilgili temel kavramları da kavramaktadır. Bu da, toplumsal farkındalığı artırarak daha bilinçli bir kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Son olarak, katılımcı bütçenin, yerel yönetimlerin uzun vadeli planlamalarında daha sürdürülebilir politikalar geliştirmelerine katkıda bulunduğu söylenebilir. Vatandaşların katılımıyla şekillenen projeler ve politikalar, genellikle toplumun uzun vadeli çıkarlarını gözetmektedir. Bu da, kamu yatırımlarının sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Sonuç olarak; katılımcı bütçe hem belediyeler hem de vatandaşlar için faydalı olan, yerel hizmetlerin etkin, verimli ve demokratik sunulmasını sağlayan bir uygulamadır.

1.5. Katılımcı Bütçe Sürecinin Aşamaları

Her ülkede yönetsel yapısı farklılık gösterdiği için katılımcı bütçenin uygulanışa ilişkin her yerde geçerli tek bir model bulunmamaktadır. Ancak uygulamanın ilke ya da kurumsal mekanizmaları benzerlik gösterebilir (Cabannes, 2004: 35). Bu sebeple katılımcı bütçe uygulamaları her ülkede ve kentte hatta kentin ilçelerinde bile yerleşim yerinin tarihine, kültürüne ve idari yapılanmasına göre farklılık gösterebilmektedir. Katılımcı bütçe konusunda öncü ülkelere ait şehirlerin bile birbirinden farklı katılımcı bütçe uygulaması gerçekleştirdiği görülmektedir. Katılımcı bütçenin yerel yönetimlerde mevcut durumdaki genel uygulamaları Şekil 2’de verilmektedir.

Şekil 2: Genel Katılımcı Bütçe Süreci

Kaynak: Krenjova & Randla, 2013: 22.

Katılımcı bütçe sürecinin başlatılması için öncelikle amacın net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçların genellikle vatandaş ve devlet arasındaki ilişkiyi değiştirmek, dezavantajlı grupta olan kişileri karar verme sürecine dahil etmek, bir bölgedeki kaynak tahsisini iyileştirmek şeklinde olduğu görülmektedir. (Villalon, 2007: 140-141). Bunun ilk ve en temel aşama olduğunu, tüm sürecin şekillenmesinde rol oynadığını belirtmek gerekir.

Katılımcı bütçe süreci, belediye başkanının ve belediyedeki karar organının vatandaşlara yönelik hizmet öncelikli bütçe modelini uygulayacaklarına dair açık bir irade ortaya koymalarıyla başlamaktadır. Bununla beraber süreç boyunca sivil toplum örgütlerinin ve vatandaşların uygulamaya ilgi duyarak aktif katılım göstermesi de önem taşımaktadır (Cabannes, 2019: 8). Yine bu süreçte kamu harcamalarının hangilerinin belediyenin sorumluluğunda olduğunu ve hangilerinin yerel otoritenin ötesinde olduğunun açıklığa kavuşturulması ve vatandaşın bu konuda bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin, katılımcı bütçe sürecini tasarlarken öncelikle katılımcıların nasıl seçileceği, ne tarz bir katılım mekanizmasının tercih edileceği (toplantılar, anketler, odak grup görüşmeleri vb.), halkın doğrudan mı dolaylı mı katılım göstereceği, toplantıların nasıl organize edileceği yani şehir, bölge ve semt seviyesinde mi yapılacağını belirlemekten başlamaları fayda sağlamaktadır (Bloj, 2015: 142). Bununla beraber müzakere sürecinde belediye meclisi ve sivil toplumun temsilcileriyle diyaloglar yürütülerek hangi yatırım ve projelerin öncelikli olarak tercih edildiği öğrenilmektedir. Son olarak da bütçenin uygulanmasında kontrol ve izlemenin nasıl ve kimler tarafından yapılacağına karar verilmektedir (Krenjova ve Randla, 2013: 28).

Katılımcı bütçedeki önemli hususlardan bir diğeri de toplantılara yerel halk arasından cinsiyet, gelir ve statü farkı gözetmeden gönüllü olan herkesin katılabilesidir (Ford, 2010: 627-628). Katılım zorunlu olmamakla birlikte ne kadar çok birey taleplerini dile getirebilirse bütçenin oluşturulmasında başarı şansının o düzeyde yüksek olması beklenmektedir (Ebdon & Franklin, 2006: 440). Tüm bu koşullara sahip olunmadığı ve yerel yöneticilerle vatandaşların kamu kaynaklarının değişimine ve paylaşılan yönetimine açık olmaması halinde katılımcı bütçenin başarılı olması beklenmemelidir.

Katılımcı bütçe sürecinde genellikle yerel ölçekli olarak mahalle toplantılarının gerçekleştiğini belirtmek gerekir. Bu toplantıların amacı, vatandaşın yetersiz buldukları hizmetleri, yerleşim yerindeki sorunları ve belediyenin gerçekleştirdiği hizmetleri görüşerek bir

sonraki bütçede hangi alanlara öncelik verileceği ve öncelikli yatırımların nelerden oluşacağı gibi hususları tartışmaktır.

Belediyeler katılımcı bütçe modelini uygularken, mahalle toplantılarında çocuk, genç, yaşlı ve engellilerin oluşturduğu özel ilgi gruplarının taleplerine de ayrı bir önem vermektedir. Özellikle bu grubun mahalle toplantılarına katılıp hizmet önceliklerini dile getirmelerini istemektedir. Bu doğrultuda belediyeler, hizmet önceliklerinin belirlenmesi amacıyla yerel gazeteler, doğrudan posta, el ilanları, açıklayıcı broşürler veya posterler gibi çeşitli medya ve bilgi kanalları aracılığıyla katılımcı bütçeye katılma çağrısı yapmaktadır (Tzeng & Wu, 2014: 5). Bazı kentlerde de vatandaşları bilgilendirmek için internetin ve web sitelerinin daha sık kullanıldığı görülmektedir. Vatandaşlar bu mahalle toplantılarında kendi aralarında sürecin her aşamasına katılabilmesi için temsilci seçebilmektedir (Moynihan, 2007: 61). Bu temsilcinin zaman içinde değişebilmesi de mutlak gücü elinde bulundurma ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.

Mahalle toplantılarında vatandaşlardan seçilen temsilciler ile yerel yöneticiler bir kurul oluşturmakta ve burada hizmet öncelikleri görüşülmektedir. Kurulda bir sonraki yıla ait gelir ve giderler hesaplanıp önceliklendirilen hizmet alanları değerlendirilmektedir. Kurul vatandaşların öncelikli hizmet taleplerine göre iş ve hizmet akışı belirlemektedir (Gergerlioğlu ve Dibo 2017: 1149).

Bütçe hazırlığı süreci boyunca her bir kamu politikası alanı için farklı tematik toplantıların yapıldığı da görülmektedir. Vatandaşlar tematik toplantılara katılarak hizmet öncelikli taleplerini iletebilmektedir. Burada amaçlanan farklı hizmetler arasından hangisine öncelik verileceğinin tartışılıp kaynak dağılımında karara varılmasıdır. Toplantının buradaki amacı hangi mahallede hangi hizmetlerin gerçekleştirileceği konusunda mutabakata varmaktır (Bahçeci, 2009).

Kentin önceliklerine göre bütçe oluşturulurken vatandaşın görüşü alındıktan sonra kent konseyi toplantılarında da kamu kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ve özel sektörün de düşüncelerinin değerlendirildiği görülmektedir. Tüm toplantıların sonunda vatandaşın hizmet öncelikleri tespit edildikten sonra, bütçe oluşturmak için vatandaş oylamaları yapılmaktadır. Bu oylamaların genellikle dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirildiği söylenebilir. Oylama sonucuna göre ise ilgili mahallenin taleplerine göre hizmet sunumu için bütçe oluşturulmaktadır (Genro, 1999).

Vatandaş önceliği doğrultusunda oluşturulan katılımcı bütçe sürecinin son aşamasını hizmetlerin denetlenmesi ve izlenmesi adımı oluşturmaktadır. Hizmetin kalitesini ve amaçlara ne derece ulaşıldığını tespit etmek amacıyla genellikle vatandaş memnuniyet anketleri düzenlenmektedir. Denetimi yapanlar sivil toplum kuruluşları ve gönüllü vatandaşlardan oluşabilmektedir (Ergen, 2012: 318). Yapılan inceleme sonucunda vatandaşlardan alınan olumlu-olumsuz dönütlerle katılımcı bütçe sürecindeki başarı oranı tespit edilmektedir.

Buraya kadar anlatılanlardan yola çıkarak bir katılımcı bütçe sürecinin; belediye kaynaklarının bir kısmının vatandaş talepleri için ayrılması, bu taleplerin mahalle toplantıları, sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi aracılığıyla öğrenilmesi, öğrenilen taleplerin öncelik sırasını belirlemek için vatandaşlara oy kullandırılması ve belirlenen hizmetlerin yerel yöneticiler tarafından gerçekleştirilmesi gibi aşamalardan oluştuğundan bahsedilebilir.

Bu genel aşamalara bazı öneriler getirilerek katılımcı bütçenin aşamalarını zenginleştirmek gerekirse, vatandaşların bütçe sürecine eğlenceli ve teşvik edici yollarla katılmalarını sağlamak için oyunlaştırma unsurları eklenebilir. Örnekle açıklayacak olursak; katılımcılara her öneri sunduklarında ya da değerlendirme yaptıklarında puanlar verilebilir. En çok puan toplayanlar ödüllendirilir, bu da katılımı teşvik edebilir. Yine mahalleler arasında “en yaratıcı bütçe önerisi” gibi yarışmalar düzenlenebilir. Kazananlar, kendi önerilerini uygulama konusunda özel kaynaklara erişebilir. Şehir merkezlerinde veya online platformlarda, katılımcı bütçe süreçleri hakkında bilgi veren katılım kütüphaneleri kurulabilir. Vatandaşlar burada hem bilgi alabilir hem de önceki süreçlerde başarılı olmuş projeler hakkında detaylı bilgi edinebilir. Önceki yıllarda sunulan öneriler, dijital bir platformda arşivlenerek, yeni katılımcılara ilham verebilir. Belli bir kısmı rastgele seçilen vatandaşlardan oluşan bir grup, bütçe önerilerini daha yakından inceleyip karar sürecinde aktif rol oynayabilir. Bu yöntemin, geniş kitlelerin temsil edildiği bir mini demokrasi sağlaması beklenebilir. Bununla beraber, gençler ve çocuklar için özel katılım kanalları ve eğitim modülleri oluşturulabilir. Bu kanallar, onların şehirde görmek istedikleri projeleri ifade etmelerini sağlamalıdır. Gençler ve çocuklar, şehrin geleceğini tasarlayabilecekleri özel çalıştaylara katılabilirler. Bu sayede, onların hayal gücü ve bakış açıları da katılımcı bütçe sürecine dahil olabilir.

Tüm bu öneriler, katılımcı bütçe sürecindeki aşamalara taze bir bakış açısı kazandırabilir ve katılımı çeşitlendirerek daha fazla bireyi sürece dahil etmeyi teşvik edebilir. Özellikle teknoloji ve inovasyonun entegre edilmesi, katılımcı bütçenin daha yenilikçi bir yapıya bürünmesini sağlayabilir.

1.6. Katılımcı Bütçe Uygulama Araçları

Katılımcı bütçe uygulama araçları, vatandaşların bütçeleme süreçlerine dahil olmasını sağlayan, demokratik katılımı güçlendiren ve hesap verebilirliği artıran önemli mekanizmalardır. Bu araçlar, vatandaşlara kamu bütçelerinin kullanımı üzerinde söz hakkı tanırken, aynı zamanda kamu yönetiminin şeffaflık ve etkinlik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Sosyal denetim, memnuniyet anketleri izleme ve mahalle ve bölge toplantıları bu uygulamalar arasında yer almaktadır.

1.6.1. Sosyal Denetim

Sosyal denetim, kamu hizmetlerinin kalitesini ve etkinliğini değerlendirmek amacıyla vatandaşlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu denetim vatandaşlar, yerel yönetimlerin ve kamu kurumlarının faaliyetlerini izlemekte, değerlendirme yapmakta ve geri bildirimde bulunmaktadır. Sosyal denetim, özellikle katılımcı bütçe projelerinin uygulanma aşamasında etkin bir rol oynamaktadır. Bu sayede kaynakların nasıl kullanıldığı ve projelerin belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadığı konusunda bilgi edinmek mümkündür. Sosyal denetim süreçleri, genellikle üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlardan ilki olan bilgilendirme; kamu kurumları, bütçe ve harcamalarla ilgili verileri halka açık hale getirmektedir. İkincisi olan gözlemde, vatandaşlar, bu veriler üzerinden kamu projelerini ve hizmetleri yerinde gözlemleyip değerlendirmektedir. Son olarak geri bildirimde, toplanan bilgiler ve gözlemler, raporlar halinde ilgili kurumlara iletilmekte ve gerekli düzenlemelerin yapılması istenmektedir (Engin, 2015: 45-46).

Özetle sosyal denetim, sadece yerel yönetimlerin performansını izlemekle kalmayıp, aynı zamanda topluluklar arasında güven ilişkisini de güçlendirmektedir. Vatandaşlar, kamu kaynaklarının etkin kullanımını sağlama sürecinde doğrudan rol oynamakta ve yolsuzlukla mücadeleye katkıda bulunmaktadır.

1.6.2. Memnuniyet Anketleri

Memnuniyet anketleri, vatandaşların kamu hizmetlerine ve katılımcı bütçe projelerine dair memnuniyet düzeylerini görebilmek amacıyla uygulanmaktadır. Anketler, genellikle hizmetlerin kalitesi, ulaşılabilirliği ve etkinliği gibi konulara odaklanmaktadır. Anketler sayesinde, yerel yönetimler vatandaşların beklenti ve taleplerini daha iyi anlamakta ve hizmetlerde iyileştirme yapabilmektedir (Koç, 2017: 455).

Memnuniyet anketlerinin amaçlarından biri hizmet kalitesini değerlendirmektir. Vatandaşların mevcut hizmetler hakkında ne düşündüklerini öğrenmek ve iyileştirme gereken alanları belirlemek amaçlanmaktadır. Ayrıca vatandaş beklentilerini anlamak, vatandaşların hangi hizmetlere öncelik verdiğini öğrenebilmek ve yeni projeler geliştirmek için de memnuniyet anketleri uygulanmaktadır (Koç, 2017: 456). Son olarak performans ölçümü yapmak, uygulanan projelerin ve hizmetlerin etkinliğini ölçmek ve başarısını değerlendirmek amacıyla da anketlerin gerçekleştirildiği söylenebilir.

Özetle anketler, doğrudan kamu hizmetlerinin kullanıcılarından gelen geri bildirimleri görebilmeyi sağladığı için önem arz etmektedir. Bu bilgiler, hizmet sağlayıcıların ve yerel yönetimlerin performanslarını objektif olarak değerlendirmelerine olanak tanımaktadır.

1.6.3. İzleme ve Değerlendirme

İzleme ve değerlendirme süreçleri, katılımcı bütçe projelerinin başarıyla uygulanıp uygulanmadığını takip etmek için kullanılmaktadır. İzleme, projelerin planlanan zaman çizelgesi ve bütçe dahilinde ilerleyip ilerlemediğini gözlemlemek için sürekli bir süreçtir. Değerlendirme ise, projenin sonuçlarını ve etkilerini ölçmeyi amaçlamaktadır (Çavuşoğlu, 2008: 144).

İzleme ve değerlendirme süreçleri genellikle performans izleme, etki değerlendirmesi ve düzenli raporlama gibi aşamalardan oluşmaktadır. Performans izlemede projelerin hangi aşamada olduğu, bütçe harcamalarının durumu, kullanılan kaynakların etkinliği ve ortaya çıkan sonuçlar takip edilmektedir. Etki Değerlendirmesinde, projenin başlangıçta belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadığı ve toplum üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Düzenli raporlamada, vatandaşlar ve ilgili kamu kurumları arasında düzenli raporlama yapılmakta böylece halk süreç hakkında bilgilendirilmektedir (Wild & Harris, 2011: 5). Bu süreçler, katılımcı bütçe projelerinin açık bir şekilde yönetilmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca izleme ve değerlendirme süreçleri, proje uygulamalarında

meydana gelen sorunları tespit etmeyi ve gelecekteki projeler için dersler çıkarmayı mümkün kılmaktadır.

1.6.4. Mahalle ve Bölge Toplantıları

Katılımcı bütçede mahalle ve bölge toplantıları, vatandaşların kamu bütçe süreçlerine doğrudan katılımını sağlamak amacıyla yerel yönetimler tarafından düzenlenen önemli etkinliklerdir. Bu toplantılar, halkın belirli bir mahalle ya da bölgedeki ihtiyaçlarını ve önceliklerini dile getirdiği, yerel yönetimlerin ise bu talepleri doğrudan dinlediği platformlardır. Mahalle ve bölge toplantıları, katılımcı bütçenin en temel araçlarından biri olup katılımcı demokrasinin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır (Zarplı, 2022: 1076).

Mahalle ve bölge toplantıları, doğrudan demokrasi araçları arasında yer almakta ve vatandaşların yerel yönetimlerle birebir etkileşim kurmasına olanak tanımaktadır. Bu toplantılarda mahalle sakinleri, yerel yönetimin yıllık bütçe süreçlerine ilişkin görüşlerini dile getirmekte, hangi projelerin öncelikli olduğuna karar vermekte ve kendi mahallelerindeki sorunları ifade etme fırsatı bulmaktadır. Katılımcı bütçeleme bu tür toplantılarla desteklenmesi, demokratik katılımın tabana yayılmasına yardımcı olmaktadır. Mahalle ve bölge toplantılarının en önemli işlevlerinden biri, yereldeki ihtiyaçların belirlenmesi ve önceliklendirilmesidir. Vatandaşlar, mahallelerinde eksik gördükleri altyapı, eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetlerle ilgili taleplerini dile getirmektedir. Bu süreç, yerel yönetimlerin halkın gerçek ihtiyaçlarını doğrudan öğrenmesine olanak tanımaktadır (Zarplı, 2022: 1077). Örneğin, bir mahalledeki yol tamiri, park yapılması ya da okul inşaatı gibi talepler bu toplantılar aracılığıyla yerel yönetimlere iletilmektedir. Bu toplantılar, özellikle sınırlı bütçeye sahip olan yerel yönetimlerin, hangi projelerin daha acil ve önemli olduğunu tespit etmesine yardımcı olmaktadır. Mahalle sakinleri, kendi bölgeleri için en çok ihtiyaç duydukları projelere öncelik vererek, kamu kaynaklarının daha etkin kullanılmasını sağlamaktadır.

Mahalle ve bölge toplantıları, sadece taleplerin iletilmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda geri bildirim mekanizması da içermektedir. Toplantılarda karara bağlanan projeleri aşama aşama takip edebilmek ve ne kadar bütçe ayrıldığını öğrenmek için düzenli aralıklarla toplantılar düzenlenmektedir. Vatandaşlar, bu süreçte yapılan işlerin

takibini yapabilir, yerel yönetimlerden hesap sorabilir ve projelerin başarı durumunu gözlemleyebilir. Bu da yerel yönetimlerin hesap verebilirliğini artırmaktadır.

Mahalle ve bölge toplantıları, yerel halkın birbirleriyle ve yerel yönetimlerle etkileşim kurduğu, sorunlarını tartıştığı ve çözümler ürettiği sosyal platformlar olarak işlev görmektedir. Özellikle dezavantajlı ve marjinal grupların taleplerini dile getirebileceği bu toplantılar, katılımcı bütçelemenin sosyal adaleti sağlamada oynadığı rolü güçlendirmektedir. Kadınlar, gençler, yaşlılar, engelliler gibi farklı kesimlerin seslerinin duyulması, bölgedeki herkesin ihtiyaçlarına yanıt verilmesini sağlamaktadır.

1.6.5. Dijital Katılım Platformları

Dijital katılım platformları, katılımcı bütçe süreçlerinde vatandaşların daha fazla söz sahibi olabilmesi amacıyla geliştirilen teknolojik araçlardır. Bu platformlar, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde vatandaşları çevrimiçi olarak dahil ederek, demokratik katılımı artırmakta ve kamu hizmetlerinin şeffaflığını geliştirmektedir. Dijital platformlar, özellikle fiziksel katılımın zor olduğu ya da coğrafi kısıtlamalar nedeniyle vatandaşların katılımında zorluk yaşanan durumlarda önemli bir çözüm sunmaktadır (Atalay, 2023: 149).

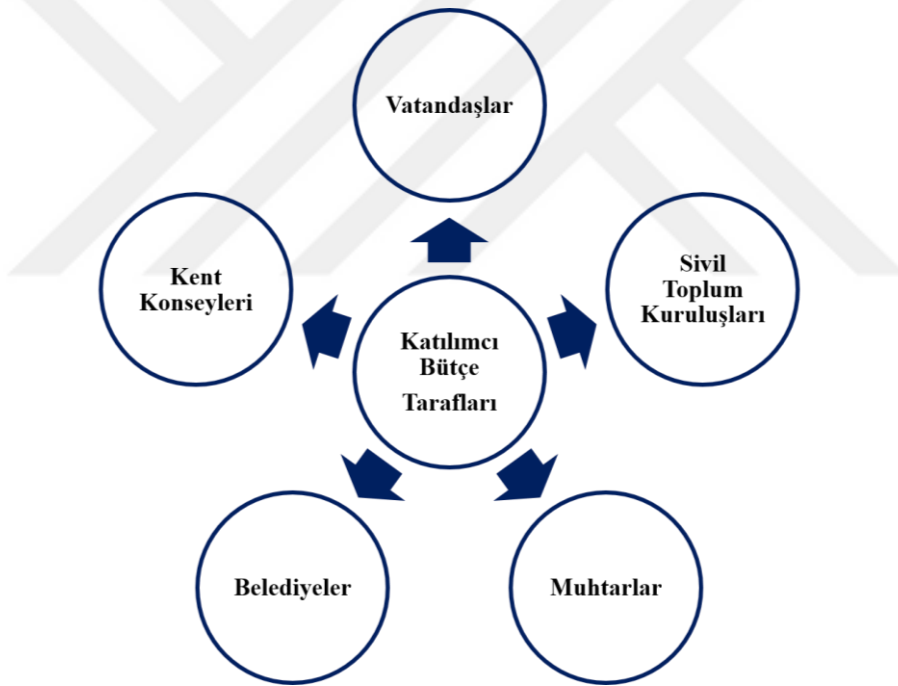
Dijital katılım platformları, katılımcı bütçe süreçlerine birçok fayda sağlamaktadır. Geleneksel bütçe toplantıları coğrafi, zamansal veya fiziksel kısıtlamalar nedeniyle her vatandaşın katılmasına olanak tanımazken, dijital platformlar bu engelleri ortadan kaldırmaktadır. Bu platformlar, geniş bir kitleye ulaşarak demokratik katılımı artırmaktadır. Özellikle merkezden uzakta ikamet eden, fiziksel engelleri olanlar ya da çalıştıkları için toplantılara katılamayan bireyler için büyük bir fırsat yaratmaktadır (Şahintürk, 2021: 119).

Dijital platformlar, vatandaşların anlık geri bildirimlerde bulunmasını da sağlamaktadır. Ayrıca, vatandaşların süreçleri takip etmeleri ve sonuçları öğrenmeleri açısından büyük bir kolaylık sunmaktadır. Dijital ortamlar, bütçeleme süreçlerinde şeffaflığı ve hesap verebilirliği de güçlendirmektedir. Vatandaşlar, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığını, hangi projelerin önceliklendirildiğini ve yapılan harcamaları izleyebilmektedir. Bu da kamu yönetimlerinin hesap verebilirliğini artırmakta ve olası yolsuzlukları engellemektedir.

Sonuç olarak, teknolojinin sunduğu olanaklarla vatandaşların daha geniş kitlelerde ve daha aktif bir şekilde katılımını sağlayan bu platformlar, kamu yönetiminde şeffaflığı, hesap verebilirliği ve kapsayıcılığı artırmaktadır. Ancak bu platformların etkin kullanılabilmesi için erişim eşitsizliğinin giderilmesi ve vatandaşların bu araçlar konusunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

1.7. Katılımcı Bütçe Aktörleri

Katılımcı bütçe sürecinde, farklı yaşam biçimleri ve görüşlere sahip olan vatandaşların kent yönetimi hakkında birbirleriyle diyalog kurabilmesi, bu diyaloglar sayesinde de ortak istek ve beklentilerini belirleyerek belediyelere iletebilmeleri esastır. Aşağıdaki şekilde katılımcı bütçe sürecinde aktif bir şekilde rol üstlenen bütçe taraflarına diğer bir deyişle bütçe aktörlerine yer verilmiştir.

Şekil 3 : Katılımcı Bütçe Tarafları

Kaynak: Ergen, 2012: 321.

Şekil 3'ten yola çıkarak vatandaşların taleplerini dile getirme ve müzakere etme süreçlerinde yerel yönetimlerin, muhtarların, sivil toplum kuruluşlarının, vatandaşların ve kent konseyinin katılımcı bütçenin sürdürülmesinde taraf olan aktörler olduğunu belirtmek gerekir. Bu bölümde bu aktörlerin bütçe süreci içerisindeki rollerine bakmak faydalı olacaktır.

1.7.1. Belediyeler

Katılımcı bütçenin temelinde belediyelerin mali karar alma noktasında vatandaşlardan doğrudan fikir alması yatmaktadır. Katılımcı bütçe sürecinde en önemli aktörlerinden biri olan belediyeler, gerçekleştireceği hizmetlerde vatandaşları da sürece dahil ederek onların istekleri doğrultusunda kaynak dağılımı yapıp etkinliği ve verimliliği artırmaktadır (Ergen, 2012: 321). Bu noktada; belediyelerin katılımcı bütçe sürecinin nasıl işlediği, hangi adımları içerdiği ve katılımcıların nasıl etkileşimde bulunabileceğine ilişkin vatandaşları bilgilendirme, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapma, eğitim programları düzenleyerek farkındalığı artırma, dijital araçlar kullanarak toplumun görüşlerini ve önerilerini toplama, vatandaştan gelen görüşleri değerlendirip bütçe politikalarını bu taleplere göre şekillendirme gibi işlevlerinin olduğundan bahsedilebilir.

1.7.2. Muhtarlar

Belediyelerle beraber vatandaşlarla daha yakından temas kurma ve taleplerini öğrenebilme imkanı olan bir aktör olarak muhtarların işlevinden de bahsetmek gerekmektedir. Mahallede vatandaşa en yakın birim olan muhtarlık sayesinde vatandaşların hizmet öncelikleri daha kolay öğrenilmektedir (Genro, 1999: 37-38). Bu sebeple muhtarlar hem katılımcı bütçenin bir tarafı hem de yerel yönetim sürecinde bir yönetici olarak ifade edilmektedir.

Muhtarın katılımcı bütçe uygulamalarında, mahalle halkının ortak ihtiyaçlarını dinlemek, bu talepleri ve mahallenin sorunlarını belediyeye iletmek ve bütçe toplantılarına katılım sağlayarak harcama önceliklerinin belirlenmesinde mahalle halkını temsil etmek gibi görevleri bulunmaktadır (Piper, 2014: 56). Dünyadaki başarılı uygulama örneklerinde de elde edilen başarılarda mahalle temsilcilerinin yani muhtarların payının büyük olduğu söylenebilir.

Yine muhtarların, mahalle toplantıları düzenleyerek vatandaşların görüşlerini dinlemesi ve mahalle önceliklerini belirlemek için danışmanlık yapması, mahallelerindeki katılımcı bütçe projelerini tanıtmaları, mahallelerinde faaliyet gösteren STK'lar ile iş birliği gerçekleştirmesi, bütçe harcamalarını düzenli olarak izleyerek bu bilgileri mahalle halkıyla paylaşması katılımcı bütçe sürecinde izlediği adımlar olarak söz edilebilir.

1.7.3.Vatandaşlar

Yerel hizmetleri gerçekleştirirken yerel yönetim birimlerinin öncelikli amaçlarından birinin vatandaş memnuniyeti olduğunu belirtilmektedir. Bu sebeple katılımcı bütçenin de en önemli aktörünün vatandaş olduğu unutulmamalıdır. Daha önce de belirtildiği gibi yerel yönetimlerde katılımcı bütçeden söz edebilmek için, vatandaşın aktif olarak süreçte yer aldığı, onların istek ve beklentilerine göre bütçenin hazırlanması gerekmektedir (Özcan, 2016: 124).

Katılımcı bütçenin bir aktörü olan vatandaşlar, bu süreci taleplerini ya kendileri ya da temsilciler aracılığıyla ortaya koymakla başlatmaktadır. Daha sonra vatandaşlar sürece bütçe öneri ve taslaklarının hazırlanması, görüşülmesi ve sonuçlandırılması aşamalarıyla katkı da sağlamaktadır. Vatandaşlar aynı zamanda kaynak dağılımının nasıl gerçekleşeceğine ilişkin alınan kararlarda da etkili olmaktadır. Vatandaşlarla birlikte yapılan toplantılarda bu tercihlerin açıkça ifade edilmesi son karar merciinin yine vatandaş olması gerekmektedir (Şeker, 2011).

Bütçe hazırlık sürecinde istek ve beklentilerini dile getiren vatandaşlar, uygulama sürecinde de taleplerinin ne düzeyde yerine getirildiğini kontrol etmek istemektedir. Hazırlanan bütçenin uygulanma sürecine geçildikten sonra tüm süreç vatandaşlar tarafından herhangi bir kısıtlanmaya maruz kalmadan denetlenip raporlanabilmektedir (Yalçın, 2015: 12).

Son aşamada da vatandaşlar, belediye tarafından uygulanan bütçenin performansını değerlendirmektedir. Bu aşamada vatandaşlar, gerçekleştirilen hizmetlerin ne düzeyde başarılı olduğunu ve talep edilen hizmet önceliklerine uyulup uyulmadığını incelemektedir (Yılmaz, 2019: 35). Bu bağlamda, katılımcı bütçe uygulamasıyla kentsel meselelerde karar alma noktasında sorgulayıcı, aktif ve eleştirel yeni bir vatandaş modelinin oluştuğu da söylenebilir.

Tüm bunlardan hareketle katılımcı bütçe sürecinde vatandaşların; kendi ihtiyaçlarını, önceliklerini ve beklentilerini belirleyerek bu görüşleri katılımcı platformlarda veya toplantılarda paylaşmaları, belediye ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen toplantılara aktif olarak katılmaları, diğer vatandaşlarla iş birliği içinde olmaları, sivil toplum kuruluşlarına katılarak daha büyük bir ses ve etki oluşturmaları gibi hususları gerçekleştirdiğinden bahsedilebilir.

1.7.4. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum örgütleri, hükümetin dışında kalan ve bağımsız olarak faaliyet gösteren, siyasi, sosyal, kültürel ve çevresel amaçlarla çalışan, üyelerinin gönüllülük esasıyla bir araya geldiği kar amacı olmayan kuruluşlardır. Genellikle, oda, sendika, vakıf ve dernek olarak faaliyet gösterdikleri söylenebilir.

Neo liberal politikaların artış göstermesiyle sivil toplum kuruluşlarının kent yönetimindeki rolü dikkat çekmektedir. Özellikle katılımcılığın geliştiği toplumlarda sivil toplumun önemli bir güce sahip olduğu görülmektedir. Sivil toplum kuruluşları, vatandaşların taleplerinin yerel yöneticilere aktarılmasında rol oynamaktadır. Vatandaşlardan istek ve beklentilerini yerel yönetimlere iletmekte zorlananlar bu örgütler aracılığıyla dile getirmektedir (Kamiloğlu, 2020: 32).

Vatandaşın istek ve beklentileri doğrultusunda bütçe hazırlanması hususunda da sivil topluma büyük bir rol düşmektedir. Bütçenin hazırlanması sürecinde belediyenin vatandaş ile gerçekleştireceği toplantılara vatandaşın katılımını sağlama noktasında da sivil toplum kuruluşları destek olmaktadır (Yıldırım, 2021: 64). Bu sebeple katılımcı bütçede yerel yönetimler ile vatandaşlar arasında köprü görevi gören bir aktör olduğu söylenebilir.

Sivil toplum örgütlerinden beklenen, katılımcı bütçeyi uygulanabilir kılmak amacıyla vatandaş ile yerel yöneticiler arasında güçlü bir bağ oluşturabilmesidir. Ayrıca katılımcı bütçe sürecinde vatandaşı aktif hale getirerek, taleplerini dinleyip belediyeye iletmeye noktasında etkin olmalıdır (Keleş, 2010: 69).

Özellikle dernek ve vakıflar, vatandaşın belediyeden isteklerini öğrenebilmek amacıyla onlarla daha hızlı iletişime geçerek toplantı yapmalıdır. Ayrıca vatandaşın sivil toplum ile yapacağı bütçe toplantıları sürecin benimsenmesini de kolaylaştırmaktadır (Tepav, 2007: 60). Diğer bir sivil toplum örgütü olan meslek odaları da bütçe toplantıları öncesinde kendi faaliyet alanına ilişkin yapılması istenen hizmetleri sektör toplantılarında bir araya gelerek görüşmekte ve raporlamaktadır. Bu rapora göre hazırladığı bütçe plan dokümanını bütçe hazırlık sürecinde belediyeye sunmaktadır (Ataer, 2022: 7).

O halde buraya kadar anlatılanlardan hareketle; katılımcı bütçe sürecinde STK'ların toplumun farklı kesimlerini temsil ederek çeşitliliği ve katılımı sağladığı, vatandaşları bütçe sürecine aktif olarak dahil etmek için eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetlerinde bulunduğu, vatandaşlardan gelen görüşleri dinleyip önerileri toplayarak bu bilgileri bütçe

sürecinde belediyelere aktardığı, vatandaşın çıkarlarını savunarak bütçe sürecinde hizmet önceliklerine dikkat edilmesi için lobi faaliyetleri gerçekleştirdiği ve bütçe harcamalarının uygulanması sürecini izleme ve değerlendirme aşamalarında yer aldığından bahsedilebilir.

1.7.5. Kent Konseyleri

Kent yönetimine katılımı artırmak amacıyla atılan önemli adımlardan birinin kent konseylerinin kurulması olduğu söylenebilir.⁸ Kent konseyleri; merkezi yönetim, yerel yönetim ve STK'ları bir araya getiren yönetim anlayışı içerisinde ortaya çıkmıştır (Emrealp, 2005: 14). Kent konseyleri, vatandaşların kentteki hizmetlere ilişkin kararlara katılım gösterebilmesini sağlayarak, öncelikli problemlerini ve isteklerini dinleyip çözüm geliştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca kentte katılım kültürünün oluşmasında önemli bir yeri olan kent konseylerinin vatandaş odaklı hizmet sunumunda yani katılımcı bütçe sürecinde etkili olduğundan bahsedilmektedir. (Torlak ve Önez, 2005: 659).

Kent konseyinin gerçekleştirdiği toplantılarda toplumun her kesiminden katılımcının olması önemlidir. Bu katılımcıların konseyde iletmış oldukları talepler ve hizmet öncelikleri belediye meclis toplantısında görüşülmektedir (Soygüzel, 2015: 68-72). Kent konseyinin bu süreçteki aktif olma durumu, yerel yöneticilerin tutumlarından da oldukça etkilenmektedir. Bu sebeple belediyelerin bütçe sürecinde kent konseyinin görüşlerini alması önem taşımaktadır.

Tüm anlatılanlardan yola çıkarak, kent konseylerinin misyonunun katılımcı demokrasiyi yaşatmak, vatandaşlar arasında ayrım yapmaksızın herkese toplantılara katılıp kent yönetimi hakkında fikir belirtme imkanı sağlamak olduğu söylenebilir (Çoban, 2019:98). Bununla beraber katılımcı bütçe sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesini kolaylaştırıcı rolünün olduğu da ileri sürülebilir. Katılımcı bütçe sürecinin tamamlayıcı bir unsuru olarak kent konseylerinin etkinliği artırılarak ön plana çıkarılmalıdır.

⁸ Türkiye'de 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesi'nde, kent konseyinin kentte hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, hesap verilebilirliğin artırılması, yerinden yönetim ve katılımcılığın geliştirilmesi amacıyla kurulduğu ifade edilmektedir (5393 sayılı BK, md. 76).

1.8. Katılımcı Bütçe Uygulamalarının Faydaları

Katılımcı bütçe, toplumun isteklerini dikkate alan ve topluma nasıl daha iyi hizmet verilebileceği üzerine odaklanan bir kavram olduğundan bu uygulama sonucu oluşacak faydanın da toplumsal olması beklenmektedir (Gürneş, 2010: 59- 61).

Katılımcı bütçe sürecinin, faydanın tek taraflı vatandaş merkezli olmadığı aynı zamanda yerel yönetimlerin de fayda sağladığı bir süreç olduğundan söz edilebilir. Çünkü yerel yönetimlerin kuruluş amaçlarından birinin vatandaşa etkili hizmet sunmak ve halkın ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak olduğu düşünüldüğünde katılımı esas alan bu bütçe metodunun amaca ulaşmada bir araç konumunda olduğu görülmektedir. Katılımcı bütçe ile hem toplum hem yerel yönetimler kazançlı çıkmaktadır (Demirkaya, 2010: 17).

Katılımcı bütçe uygulamasının faydalarından bir diğeri de demokrasinin gelişmesine katkı sağlamasıdır. Vatandaşın yönetsel alanda alınacak kararlarda söz sahibi olması ve kaynakların vatandaş talebi doğrultusunda tahsis edilmesi katılımcı bütçenin demokrasideki yerini bir kere daha ortaya koymaktadır.

Diğer bir fayda olarak ise katılımcı bütçenin, devleti vatandaşlarına karşı hesap verebilir hale getirmesinden ve kamu yönetiminin modernleşmesine katkı sağlamasından bahsedilebilir. Gelişmiş katılımcı bütçenin getirdiği şeffaflık ve hesap verebilirlik, devletin verimsizliğini azaltmaya ve yolsuzluğu engellemeye de yardımcı olabilir. Bu yüzden katılımcı bütçe sadece vatandaşın yerel hizmetlerle ilgili fikirlerini almakla kalmamaktadır (Fölscher, 2007). Aynı zamanda her alanda yenilikçiliği ve dönüşümü destekleme potansiyeline sahip bir yaklaşım olarak da ileri sürülmektedir.

Bu uygulamanın başka bir faydası da, dezavantajlı gruplara karar alma noktasında söz sahibi olma imkanı tanınmasıdır. Özellikle de orta ve düşük gelirli kişileri olumlu yönde etkilemektedir. Orta düzeyde gelire sahip bireyler, yerel düzeyde istedikleri hizmeti alabilme hususunda yöneticilere karşı baskı grubu oluşturma fırsatı bulabilir. Düşük gelire sahip bireyler ise yönetimde söz sahibi olamıyorsa katılımcı bütçe uygulaması ile sorunlarını kolaylıkla dile getirebilir (Brodie vd., 2011: 7).

Katılımcı bütçenin sağladığı faydalardan bir diğeri de halkın vermiş olduğu vergilerle yerel yönetimlerden aldığı hizmetler arasında tutarlılık oluşturmalarıdır. Katılımcı Bütçenin vergi tahsilatında artış ve kaçakçılıkta azalış gibi belediye gelirleri üzerinde olumlu etkisinin olduğu da söylenmektedir. Bu durumun katılımcı bütçede kamu yönetiminin şeffaflığından kaynaklandığı ifade edilebilir. Vatandaş kendisinden toplanan vergilerin

belediye tarafından kendi tercihleri doğrultusunda harcadığını bildiğinde vergi vermedeki istekliliği artabilir buna bağlı olarak da vergide usulsüzlük azalabilir (Demirkaya, 2010: 18). Bu uygulama, yönetimde açıklığı ve hesap verebilirliği desteklediği için sadece kamu değil özel sektör de yarar sağlamaktadır. Vergilerin geri dönüşümü sayesinde özel sektör yatırımlarının da artması beklenmektedir.

Bununla beraber katılımcı bütçe, sosyal öncelikleri yeniden düzenlemek, sosyal adaleti teşvik etmek ve kaynakların önceliklendirilmesi amacıyla kullanılan bir araç olarak görülmektedir. Vatandaşlar bu süreçte, aktif, eleştirel ve taleplerini ifade edebilen katılımcı birey konumuna geçmektedir. Vatandaşları sürece dahil edip güçlendiren bütçe iyi yönetişimi de beraberinde getirmektedir (Yüksel, 2000: 63).

Ancak katılımcı bütçe uygulaması toplumun tamamını kapsayacak şekilde uygulanmadığında hedefe ulaşmak zorlaşabilir. Bu duruma da çözüm olarak katılımcı bütçe sürecinde geniş bir katılımı sağlamak amacıyla vatandaşlara şehirde gerçekleştirilmesini istediği projeleri dijital platformlarda iletme fırsatı sağlanmaktadır (Goldfrank, 2006). Gelişen dijital teknolojilerden faydalanarak başarılı bir şekilde vatandaş bilgilendirme oturumları gerçekleştirilmektedir. Yüz yüze yapılan toplantılardan ziyade online platform imkanı yaratılarak vatandaşların birçok yerel hizmet hakkında fikir belirtebilmesi katılımcı bütçenin başarısını artırmaktadır (Powell, 2004: 274-275).

Buraya kadar anlatılanlardan yola çıkarak, katılımcı bütçe uygulamasının en önemli faydaları olarak, hizmet önceliklendirmesiyle belediyenin kaynaklarının vatandaşlarla birlikte yönetilmesinden, yerel yöneticiler ile vatandaşlar arasındaki iletişimi sağlamasından, toplum içinde demokratik bir kültür oluşturup sosyal dokuyu güçlendirmesi ve teknolojiden yararlanarak katılım düzeyini artırmasından bahsedilebilir.

1.9. Katılımcı Bütçe Uygulamalarında Karşılaşılan Zorluklar

Katılımcı bütçe uygulamaları, birçok fayda sağlasa da bazı güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Öncelikle vatandaşın kent yönetimi için karar verme sürecinde aktif katılımının önünde birtakım engellerin bulunduğundan bahsetmek gerekir. Geleneksel düzeyde en sık görülen katılım biçimi belediye binalarında yerel yetkililerle sivil toplumların bir araya gelerek gerçekleştirdikleri toplantılardır (William vd, 2017). Bu tarz katılım yönteminde tüm vatandaşlara ulaşmakta güçlüklerin yaşandığı, pratik çözümlerin getirilemediği de söylenebilir. Belediyelerin küçük çaplı gerçekleştirdiği

toplantıların kentteki herkese uygun zaman diliminde düzenlenmesi mümkün olmadığı için toplantıların verimli olduğunu söylemek de zorlaşmaktadır (Demirkaya, 2010: 19).

Katılımcı bütçe uygulamasında karşılaşılan bir diğer zorluk olarak ise kamusal meselelere ilgisi olmayan vatandaşların kentteki hizmet önceliklerinde görüş bildirme konusunda isteksiz ve çekimser kalması bu sebeple yüksek bir katılımın sağlanamamasından bahsedilebilir (Ford, 2010: 627-628). Bu durumun önüne geçebilmek için de vatandaşların süreçlere katılımını teşvik edici çalışmalar yürütülmelidir.

Bunun dışında bütçe sürecinde, küçük ve seçkin bir katılımcı gruptan ziyade, toplumun her kesiminin alınan kararlara doğrudan yansıdığının güvence altına alınması da önemli zorluklardan birisidir. Örnek vermek gerekirse; Almanya’da katılımcı bütçe uygulamalarına getirilen ortak bir eleştiri, katılımcıların sadece orta yaşlı ve yüksek gelirli erkeklerden ibaret olması hususudur (Masser, 2013). Başka bir ifadeyle, Almanya’daki katılımcı bütçe süreçlerine katılma oranı en yüksek olanların zaten tüm siyasi süreçlere de en çok katılanlardan oluştuğu söylenebilir. Ancak katılımcı bütçe ile amaçlanan sürece katılım gösteren vatandaş profilini genişleterek daha fazla kitleye ulaşmak olmalıdır.

Katılımcı bütçe sürecini sürdürülebilir kılmanın da bu uygulamada karşılaşılan zorluklardan biri olduğu ifade edilebilir. Katılımcı bütçenin önemli unsurlarından biri, uygulamada sürekliliği sağlayabilmektir. Bu sebeple uygulanan bir proje sırasında yaşanan yönetici değişikliği başarıyı olumsuz etkileyebilmektedir (Koç, 2017: 452). Buna örnek olarak on yıldan fazla süredir uygulanagelen Portekiz’deki katılımcı bütçe modelinin belediye başkanının değişimiyle ortadan kaldırılması verilebilir (Harkins & Escobar, 2015).

Katılımcı bütçe uygulamasını zorlaştıran bir diğer etmen de toplumda ön planda olan grupların ve uzmanların bütçeyi, kendi isteklerini yaptırabilmenin bir yolu olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, belediye başkanı yerel yönetimdeki bürokrasi üzerinde etkili olduğu için vatandaşın bütçe sürecine katılımı ve fikir paylaşımı noktasında destekleyici olmadan, kendi inisiyatifine göre hareket ederse katılımcı bütçe uygulamasının zorlaşması beklenmektedir (Holdo, 2016: 387). Yine belediye başkanının vatandaşın tamamına değil belli bir sosyal sınıfın isteklerine ilişkin bütçe oluşturması durumu da vatandaşları süreçten uzaklaştırarak pasif konumu geçmelerine yol açabilir. Bu ihtimali ortadan kaldırmak için de toplantıların şeffaf ve herkese açık olması önemlidir.

Tüm bunlardan hareketle; vatandaşların yerel yöneticilerle olan iletişim kanallarındaki yetersizlik, tüm vatandaşların eşit katılım gösterememesi, vatandaşlar arasındaki bilgi eşitsizliği, toplumdaki bazı kesimlerin daha fazla güce sahip olması ve sürecin sürdürülebilirliğinin sağlanamaması gibi hususların katılımcı bütçe uygulamasında yaşanabilecek zorluklar olduğu söylenebilir. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek ve katılımcı bütçe uygulamasında başarı sağlayabilmek için iyi bir planlama, etkili iletişim stratejileri, eğitim, şeffaflık, teknik uzmanlık ve sivil toplum örgütünün geliştirilmesinin gerekli olduğundan bahsedilebilir.

1.10. Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçe Uygulamaları

Yerel yönetimlerde katılımcı bütçe uygulamalarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, çeşitli temel unsurlara bağlıdır. Bu kritik unsurlarından birisi de stratejik plandır. Stratejik plan, yerel yönetimlerin belirli bir zaman dilimi için gelecekte hangi hedeflere ulaşmayı planladığını, bu hedefler için hangi kaynakları kullanacağını ve hangi önceliklere odaklanacağını belirleyen uzun vadeli bir rehberdir. Katılımcı bütçeleme açısından stratejik plan, halkın taleplerini ve yerel yönetimin hizmet önceliklerini bir araya getirerek, daha katılımcı ve şeffaf bir bütçe sürecine zemin hazırlamaktadır.

Stratejik plan, yerel yönetimlerin tüm paydaşların görüşlerini dikkate alarak oluşturduğu bir yönetim belgesidir. Bir stratejik plan hazırlanırken öncelikle durum analizi yapılmaktadır. Durum analizinde yerel yönetim, kendi mevcut durumunu değerlendirmektedir. Mali kaynaklar, altyapı, insan kaynağı ve hizmet kapasitesi göz önünde bulundurularak analiz yapılmaktadır. Ayrıca, yerel halkın ihtiyaç ve beklentileri de bu süreçte analiz edilerek planlamaya dahil edilmektedir (Ergen, 2012: 326).

Stratejik planın en önemli aşamalarından biri de paydaş katılımıdır. Vatandaşlar, STK'lar, özel sektör ve farklı meslek grupları gibi çeşitli paydaşlar sürece dahil edilmektedir. Mahalle toplantıları, çalıştaylar, anketler ve diğer katılım yöntemleri ile halkın ihtiyaçları belirlenip planlama sürecine entegre edilmektedir.

Durum analizi ve paydaş katılımı sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, yerel yönetim uzun vadeli hedeflerini ve stratejilerini belirlemektedir. Daha sonra stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesi için atılacak adımlar belirlenerek performans göstergeleri oluşturulmaktadır. Bu sayede, planın uygulanması ve başarı düzeyi ölçülebilir hale gelmektedir. Son olarak stratejik plan doğrultusunda, yıllık bütçeler hazırlanmaktadır

(Cabannes, 2004: 14). Bu bütçeler, vatandaşların taleplerini ve yerel yönetimlerin belirlediği uzun vadeli hedefleri karşılayacak şekilde düzenlenmektedir.

Katılımcı bütçe süreci genellikle yıllık bütçe dönemlerinde uygulanmaktadır. Ancak stratejik plan, bu yıllık bütçeleme süreçlerine bir çerçeve sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için yıllık bütçelerin stratejik planla uyumlu olması gerekmektedir. Stratejik plan, yerel yönetimlerin uzun vadede kaynaklarını nasıl yöneteceğini ve vatandaşların beklentilerini nasıl karşılayacağını belirleyen bir yol haritasıdır. Katılımcı bütçe süreçlerinde vatandaşlar, yıllık bütçe önerilerini bu stratejik çerçeveye uygun şekilde sunmaktadır.

Yerel yönetimlerde katılımcı bütçe uygulamalarının diğer önemli husus, vatandaş katılımını artırmaktır. Stratejik planın hazırlanması sürecinde de vatandaşların katılımı, katılımcı bütçelemenin temel prensiplerinden biridir. Yerel yönetimler, stratejik planlama sürecinde vatandaşlarla mahalle toplantıları, çalıştaylar veya dijital platformlar aracılığıyla iletişim kurmaktadır. Bu sayede vatandaşlar, sadece yıllık bütçeye değil, uzun vadeli planlama süreçlerine de katılma imkanı bulmaktadır. Vatandaşlar, stratejik planlama sürecinde öncelik verdikleri projeleri ve talepleri ifade etmekte ve bu talepler uzun vadeli bütçe süreçlerine yansıtılmaktadır (Cabannes, 2004: 34).

Stratejik plan aynı zamanda kaynakların etkin kullanımını da sağlamaktadır. Yerel yönetimler, stratejik planlama sürecinde mevcut kaynakları ve potansiyel gelirleri değerlendirip, vatandaşların önceliklerine uygun bir kaynak dağıtımı yapmaktadır. Stratejik plan, bu süreçte bütçe kaynaklarının israf edilmesini önleyerek, gereksiz harcamaların minimize edilmesine katkı sağlamaktadır (Wampler, 2007: 11).

Sonuç olarak, stratejik plan, yerel yönetimlerin hizmet sunumunda büyük bir öneme sahiptir. Katılımcı bütçeleme sürecinde, stratejik plan vatandaşların taleplerini dikkate alan, kaynakların etkin kullanılmasını sağlayan ve şeffaflığı artıran bir yol haritasıdır. Stratejik planlama sayesinde, vatandaşların bütçe süreçlerine katılımı sadece yıllık bütçelerle sınırlı kalmayarak yerel yönetimlerin gelecekteki projelerine de doğrudan etki edebilir. Bu nedenle, stratejik plan katılımcı bütçe süreçlerinin başarılı bir şekilde uygulanmasında temel bir unsurdur.

Stratejik plan dışında, katılımcı bütçenin etkinliği, toplumun geniş kesimlerinin süreçlere katılımıyla da doğrudan ilişkilidir. Kapsayıcılık ilkesi doğrultusunda, farklı sosyal, ekonomik ve demografik grupların temsil edilmesi, karar alma süreçlerinin meşruiyetini

artırmaktadır. Özellikle dezavantajlı grupların katılımının teşvik edilmesi, sürecin eşitlikçi olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, katılım mekanizmalarının toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde tasarlanması gereklidir.

2. BÖLÜM: DÜNYADA YEREL DÜZEYDE KATILIMCI BÜTÇE ANLAYIŞI VE UYGULAMALARI

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle dünyadaki katılımcı bütçe anlayışından bahsedilecek olup, bu uygulamanın başlangıç yeri olan Porto Alegre'deki model hakkında bilgi verilecek, daha sonra Amerika, Asya ve Avrupa ülkelerinde katılımcı bütçe sürecini başarılı bir şekilde gerçekleştiren şehirlerin uygulamalarından söz edilecektir. Bu doğrultuda dünyadaki katılımcı bütçe modelleri tanıtılırken modelin aşamalarından, modelde yer alan aktörlerden ve sürecin işleyişinden bahsedilecektir.

2.1. Dünyada Katılımcı Bütçe Anlayışı

Vatandaşın yerel hizmetlerin belirlenmesi sürecine aktif katılım sağladığı, demokrasi modellerinden doğrudan demokrasinin uygulanma imkanı bulduğu, müzakere ortamının oluştuğu ve kamu kaynaklarının dağıtımında belli bir sistematığın oluştuğu katılımcı bütçe uygulamasının yerel düzeydeki anlayışına kısaca bakmakta fayda vardır (Özen ve Demirhan, 2016: 1298).

Katılımcı bütçe uygulaması, sadece yerel düzeyde görülen yani belediyelerin gerçekleştirmiş olduğu bir uygulamadır. Genellikle de kırsal belediyelerde veya tamamen kentleşmiş belediyelerde uygulandığı görülmektedir (Bland, 2017). Dünyada ilk katılımcı bütçe denemeleri 1970'lerde Brezilya Demokratik Halk Partisi'nin yerel yönetimlerde katılımcı bütçe oluşturulmasına yönelik önerilerde bulunmasıyla başlamıştır (Goldfrank, 2006: 5). Bu önerilerin ardından Brezilya İşçi Partisi'nin iktidar olması ve demokratik gelişmeleri benimsemesiyle yeni bütçe uygulamasına ilişkin çalışmalar hız kazanmıştır. Aynı zamanda katılımcı bütçe, ülkedeki kalkınmanın bir aracı olarak görülmüştür. Öncelikle Brezilya halkına bu uygulama tanıtılmış, vatandaşların açık ve şeffaf yönetsel süreçlere katılım konusunda istekli olmaları sonucunda da katılımcı bütçeye geçiş süreci hızlandırılmıştır (Wampler vd, 2021: 3-4).

Demokrasinin getirdiği bir yenilik olan katılımcı bütçe ilk defa 1989 yılında Brezilya'nın Porto Alegre belediyesinde resmi olarak uygulanmaya başlamıştır. Brezilya'da katılımcı bütçenin benimsenmesinin sebepleri arasında askeri diktatörlük faktöründen bahsedilebilir (Wampler, 2007: 2). Yolsuzluğun, ekonomik durgunluğun ve askeri baskının getirmiş olduğu kargaşadan kurtulmak isteyen vatandaşın, iyileşme aracı olarak katılımcı bütçeyi kabul ettiği söylenebilir.

Katılımcı bütçenin yerel düzeydeki uygulanışında üç büyük dönüm noktasının olduğundan bahsedilebilir. Bunlardan birincisi 1989-1997 yıllarında Porto Alegre, Santo Andre, Montevideo ve Uruguay'da katılımcı bütçeye ilişkin denemelerin yapılmasıdır. Bu uygulamalarla birlikte kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin katılımcı karar alma mekanizmaları geliştirilmiştir (McNulty, 2011: 25). Katılımcı bütçe uygulamaları deneme olmaktan çıkarak 130 Brezilya belediyesine yayılmıştır. Bu süreçte nüfusu 100.000'den fazla olan şehirlerin %4.3'ü yerel düzeyde katılımcı bütçe uygulamasını gerçekleştirmiştir (Abers, 2020).

İkinci dönüm noktası olarak 1997-2000 yıllarında Brezilya'da 130'dan fazla şehrin katılımcı bütçeyi benimseyip uygulamaya geçmesinden söz edilebilir. Son olarak da 2000 yılından itibaren bu oranın %41'e ulaştığı ve Latin Amerika, Avrupa ve Afrika'ya kadar yayıldığı söylenebilir (Sintomer vd., 2012: 3).

Dünyada gerçekleştirilen katılımcı bütçe uygulamalarında genel anlayış; vatandaş bütçe hususunda karar alma süreçlerine dahil ederek, kamu harcamalarının planlanması ve önceliklerin belirlenmesinde toplumsal katılımı sağlamaktadır. Katılımcı bütçe anlayışı, yalnızca bir mali planlama aracı değil, aynı zamanda demokratik katılımı ve şeffaflığı artıran bir mekanizma olarak görülmektedir. Bu anlayış, yerel halkın kendi ihtiyaç ve önceliklerine yönelik projeler önermesine ve bu projelerin hayata geçirilmesine olanak tanımaktadır. Dünya uygulamalarında katılımcı bütçenin temel hedefleri arasında, yerel yönetimlerin hesap verebilirliğini güçlendirmek, toplumsal eşitsizlikleri azaltmak ve kamusal kaynakların daha adil dağıtımını sağlamak yer almaktadır. Ayrıca bu amaçlar doğrultusunda, dijital platformlarda yapılan mahalle toplantılarının, internet üzerinden gerçekleştirilen elektronik oylamaların ve vatandaş anketleri gibi akıllı uygulamaların kullanıldığından bahsetmek mümkündür (Meriç, 2013: 156).

Anlatılanlardan hareketle katılımcı bütçenin günümüze kadar gelen sürecinin daima ilerleme gösterdiğinden bahsedilebilir. Katılımcı bütçenin gerçek manada 20. yüzyılın sonlarında konuşulmaya başladığı ve 21.yüzyılda popülerleştiği söylenebilir. 21. yüzyıla kadar katılımcı bütçe daha az kentte ve daha dar imkanlarla uygulanmışken, günümüzde küresel bir boyut kazandığını ve dijital teknolojiye yararlanarak akıllı bütçe mantığına evrildiğini söylemek mümkündür.

2.2. Brezilya’da Katılımcı Bütçe

Brezilya’nın, 1980’li yıllara gelindiğinde demokrasi ile tanıştığını söylemek mümkündür. Demokrasiyle tanışılan ilk yıllarda halkın eğitim, konut ve sosyal haklar gibi talepleri de gündeme gelmiştir (Yalçın, 2015: 314). Bu doğrultuda Brezilya Demokratik Halk Partisi, katılımcı demokrasi fikrini öne sürerek ülkenin liderleri ile bu hususta atılacak adımlarla ilgili görüşmeler yapmıştır (Gret & Sintomer, 2004: 21). Fakat bu çabalara rağmen katılımcı bütçe çalışmalarının, Brezilya İşçi Partisinin iktidara gelmesiyle etkinlik kazandığı söylenebilir.

İşçi Partisi, seçim vaatlerinde yerel yönetimlerde demokrasiyi uygulayabilmek amacıyla vatandaşın katılımına önem veren karar alma yöntemlerinin gerekliliğine vurgu yapmıştır (Genro, 1999: 28-29). Kentte gerçekleştirilecek hizmetlere yönelik belirlenen kamu politikalarında, doğrudan vatandaş katılımını artırmak ve doğrudan demokrasiyi uygulayabilmek için geniş bir vizyon belirlemiştir. İşçi Partisinin, vatandaşın katılımına dayalı bütçe anlayışı gibi yenilikçi bir uygulama geliştirmesinin asıl amacının, toplumda dezavantajlı grupta olanların haklarının korunması ve yönetimde söz sahibi olabilmeleri olduğu iddia edilmektedir (Gret & Sintomer, 2004: 32).

Seçim sonucunda İşçi Partisi’nin belediye seçimlerini kazanmasıyla katılımcı bütçe Porto Alegre’de uygulanmaya başlamıştır. Bu uygulama Paris komünü ve Sovyetler Birliğinin düşünce sistemine dayanmaktadır. Bu düşüncenin arkasında vatandaşlar arasında ayırım gözetmeden kentte gerçekleştirilecek öncelikli hizmetlerin seçiminde söz sahibi olabilmeleri yatmaktadır (Dünya Bankası, 2016).

Bu bölümde Brezilya’nın ilk katılımcı bütçe örneği olan ve birçok kente örnek oluşturan Porto Alegre deneyiminden, Recife ve Belo Horizonte’deki katılımcı bütçe sürecinden bahsedilmiştir.

2.2.1. Porto Alegre’de Katılımcı Bütçe

Porto Alegre, Brezilya’nın yüksek yaşam standardı ve gelişmiş ticari yapısıyla sosyal, kültürel ve politik açıdan en zengin metropollerinden birisi olarak bilinmektedir. Ayrıca okuma yazma oranı en yüksek olan Brezilya şehri olmasından dolayı da “Brezilya’nın kitap başkenti” ismi verilmiştir (Abers vd, 2018). Şehrin ön plana çıkan özelliklerinden bir diğeri olarak da yerel düzeyde bütçe hazırlama sürecine vatandaş katılımının yani katılımcı bütçe kavramının dünyada ilk defa bu şehirde gündeme gelmesinden

bahsedilebilir (Marquetti vd., 2012: 63). Vatandaşların katılımını sağlamak, yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermek, yeni projeler belirlemek için şehrin görünen yerlerine aşağıdaki şekilde gösterilen afiş çalışmaları yapılmıştır.

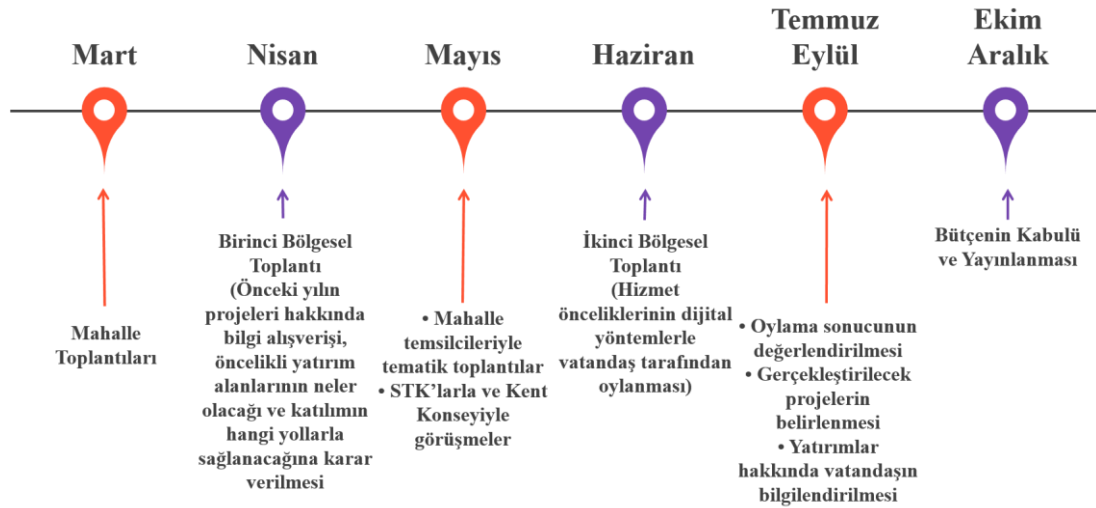

Görsel 1: Porto Alegre Kentinde Katılımcı Bütçe Çalışmaları İçin Hazırlanan Afiş Örnekleri

Kaynak: <https://www.orçamentoparticipativo>, Erişim Tarihi 12/06/2023

Porto Alegre’de katılımcı bütçe sürecinin etkili bir şekilde yürütülmesindeki en önemli aktörün belediye olduğunu belirtmek gerekir. Porto Alegre Belediyesi, vatandaş tarafından gelen hizmet taleplerinin ve önceliklerin toplanıp değerlendirilmeye alınması, gerçekleştirilmesi planlanan yatırımlar hakkında vatandaşın bilgilendirilmesi ve vatandaş katılımının hangi yollarla gerçekleşeceği hakkında koordinasyonun sağlanması amacıyla toplumla ilişkiler-bütçe komitesi ve planlama ofisi kurmuştur (Avritzer, 1999).

Katılımcı bütçe sürecinde belediyeye birlikte koordineli olarak çalışan bir diğer aktör olarak sivil toplum kuruluşlarından da bahsedilebilir. Porto Alegre’de de sivil toplum kuruluşlarının özellikle de dernek üyelerinin, vatandaşın taleplerini öğrenebilmek için onlarla sürekli iletişim halinde olduğunu söylemek mümkündür. Sivil toplum kuruluşları mahalle halkının hizmet önceliklerini tespit ettikten sonra bu öncelikleri belediyenin katılımcı bütçe komitesine iletmektedir (Baiocchi, 2003). Porto Alegre’de aktif olan katılımcı bütçe taraflarından bahsettikten sonra sürecin işleyişini ele almak gerekmektedir.

Şekil 4: Porto Alegre’de Katılımcı Bütçe Süreci

Kaynak: Aragones & Sanchez: 2009: 60.

Burada katılımcı bütçe çalışmaları mart ayında vatandaş taleplerinin görüşüldüğü mahalle toplantılarıyla başlamaktadır (Demirkaya, 2010, 40). Nisan ayında ise belediye, önceki yılın projeleri hakkında bilgi alışverişi yapmak, yeni hizmet taleplerini öğrenmek, öncelikli yatırım alanlarının neler olacağını ve yatırımlar için ne kadar para gerekeceğini konuşmak ve katılımın hangi kanallarla sağlanacağına karar vermek amacıyla vatandaşlarla ilk bölgesel toplantıyı gerçekleştirmektedir (Ganuza & Baiocchi, 2012: 3). Ayrıca belediye yine nisan ayı içerisinde trafik ve ulaşım, sağlık ve sosyal hizmetler, eğitim, spor ve kültürel faaliyetler gibi temel hizmet alanlarında vatandaşın önceliklerini öğrenmek amacıyla tema ekipleri oluşturarak vatandaşlarla tematik toplantılar yapmaktadır. Toplantıda hizmet önceliklerine yönelik tavsiyede bulunup oy kullanabilmek için on altı yaşını tamamlamış olma şartı aranmaktadır (Zavala, 2006. 95-97).

Mayıs ayında ise her mahallede, bütçe aşamasında alınan kararları gözlemleyerek vatandaş bilgilendirme noktasında bütçe sürecini izlemekle görevli temsilciler oluşturulmaktadır. Ayrıca her mahallenin ihtiyaç ve önceliklerini ortaya koymak için temsilciler, vatandaşlar ve onların taleplerini savunan STK'lar ile bütçe görüşmeleri yapılmaktadır. Bu görüşmelerde haziran ayına kadar bütçe sürecine kimlerin katılacağı ve hangi hizmetlere öncelik verileceğine ilişkin tartışılan hususlar karara bağlanmaktadır (Sakınç ve Bursalıoğlu, 2014: 3).

Haziran ayında mahalle önceliklerinin oylandığı ikinci bölgesel toplantı gerçekleştirilmektedir. Hizmet önceliklerinin oylanması, genellikle dijital platformlar

aracılığıyla yapılmaktadır. Oylama sonucunda vatandaşlar ve temsilcilerden gelen öncelikli hizmet alanları projeler şeklinde belirlenmektedir. Temmuz, ağustos ve eylül aylarına gelindiğinde belediyeler hazırlanan bütçe planını değerlendirip, ilgili projeler hakkında vatandaşları bilgilendirmektedir (Zavala, 2006: 95-97). Ekim ile aralık ayı arasında ise katılımcı bütçe komitesi ile belediye yönetimi gerçekleştirilecek hizmetlerle ilgili toplantılar düzenlenmektedir. Aralık ve ocak ayları da revizyon toplantıları ile geçmekte, son kontroller yapılmaktadır. Böylece bir yıllık katılımcı bütçe döngüsü Porto Alegre için tamamlanmış olmaktadır⁹ (Wagle & Shah, 2002).

Buraya kadar anlatılanlardan yola çıkarak Porto Alegre’de uygulanmaya başlayan katılımcı bütçe modelinin kamu yönetiminde köklü yeniliklerden biri olarak müzakereci ve katılımcı demokrasiyi etkin hale getirmenin en iyi yollarından biri olduğu söylenebilir. Ayrıca Porto Alegre’nin katılımcı bütçe uygulamasıyla öngördüğü yönetim modelinin, belediye tarafından gerçekleştirilecek hizmetler hakkında bir grubun egemen olmadığı, hizmetlerin vatandaşın talebine göre önceliklendirildiği yönetim biçimi olduğu da belirtilebilir.

2.2.2. Recife’de Katılımcı Bütçe

Brezilya’nın Recife kentinde ilk defa 2000 yılındaki seçim kampanyalarında dile getirilen katılımcı bütçe anlayışı, seçimi kazanan aday tarafından uygulamaya konulmuştur. Bununla beraber katılımcı bütçe sürecinin etkili bir şekilde yürütülmesinde aktif rolü belediye ve vatandaşların üstlendiğini belirtmekte fayda vardır (Güneş, 2020: 551).

Burada katılımcı bütçe uygulamasının başlangıcı, mahalle düzeyinde kamu politikalarını tartışabilmek için kurulan vatandaş komitelerine dayanmaktadır. Yine bütçe süreci boyunca tematik toplantıların yapıldığı da söylenebilir (Best vd, 2011: 7-8). İlk olarak, ocak-mart ayları arasında sürecin işleyişi hakkında vatandaş bilgilendirip, bütçe sürecine katılıma teşvik etmek amacıyla temsilciler aracılığıyla mahalle toplantıları düzenlenmektedir. Bu toplantılar, doğrudan mahalle sakinlerinin talep etmesi sonucunda da gerçekleştirilebilmektedir. Nisan ve mayıs aylarında, hizmet önceliklerini

⁹ Porto Alegre’de katılımcı bütçe uygulaması sayesinde 1997 yılından 2018’e kadar kanalizasyon ve su bağlantılarına ilişkin hizmet ve memnuniyet düzeyinin %75’den %98’e kadar yükseldiği, sağlık ve eğitime ayrılan bütçe oranlarının ise %13’ten %40’a çıktığı, okul sayısının dört katına kadar arttığı ve yoksul kesimin ikamet ettiği mahallelerde yol yapım çalışmalarına önem verildiği söylenmektedir (Gelman, 2018).

belirleyebilmek için vatandaş talepleri temsilciler tarafından kaydedilerek belediye'deki ilgili birimlere gönderilmektedir (Thompson, 2012: 13).

Her mahallenin temsilcisi, toplumun genelini ilgilendiren eğitim, konut, yol, kanalizasyon, ekonomik kalkınma ve sağlık gibi farklı hizmet alanlarından öncelikli iki hizmet talebini belediyeye sunmaktadır. Bu talepler incelenerek uygulanabilirliği bütçe koordinatörleri tarafından değerlendirilip, uygun olanlar vatandaş oylamasına sunulmak üzere kabul edilmektedir (Çobanoğulları ve Yereli, 2017: 122).

Katılımcı bütçe sürecinde üçüncü aşamada haziran ve temmuz aylarında gerçekleştirilen dijital vatandaş oylaması yer almaktadır. Burada mahalle sakinleri vatandaş kimlik numaralarıyla belediyenin geliştirdiği dijital platforma giriş yaparak elektronik oylama yöntemiyle tüm toplantılarda alınan toplam talepler üzerinden öncelikli olarak istedikleri ilk on hizmet alanı için oy kullanmaktadır. Recife belediyesi, interneti kullanarak gerçekleştirilen dijital oylamadaki katılım oranının fiziki ortamda oy pusulasında yapılan oylamaya göre daha yüksek olacağını düşündüğünden, sadece dijital platformları kullanarak oylamada etkili bir sonuç elde ettiğini iddia etmektedir. Ağustos ayından itibaren ise her ay, belediyenin katılımcı bütçe meclisi ve mahalle temsilcilerinin katılımıyla, seçilen öncelikli on hizmet tercihleri üzerine toplantılar gerçekleştirilmektedir. Vatandaş tarafından tercih edilen on öncelikli hizmet, belediye tarafından gerçekleştirilerek katılımcı bütçe süreci tamamlanmaktadır (Best vd, 2011: 7-9).

Recife'deki katılımcı bütçe süreci için anlatılanlardan yola çıkarak, Recife modelinin sivil toplum örgütlerinden daha çok, bireysel katılımları teşvik eden bir model olduğu söylenebilir. Bununla beraber katılımcı bütçe sürecinin belediyenin geliştirdiği dijital platformlarla yürütülmesi, akıllı şehrin gerekliliklerini yerine getirme noktasında atılmış bir adım olarak ifade edilebilir.

2.2.3. Belo Horizonte'de Katılımcı Bütçe

Belo Horizonte şehri, Brezilya'nın güneydoğusunda yer alan Minas Gerais eyaletinin başkenti ve Brezilya'nın altıncı en büyük şehri olup, zengin bir tarihsel geçmişe ve çok kültürlü yapıya sahiptir.

Belo Horizonte belediyesi, "Katılımcı Bölge Bütçeleme" ismini verdiği uygulamayla 1993 yılından beri vatandaşın beklentilerine yönelik katılımcı bütçe modelini

uygulamaktadır. Belediye yönetimi, kentte yapılacak hizmetlere karar vermeden önce vatandaşlarla iş birliği içinde hareket etmektedir (Peixoto, 2020: 9). Aynı zamanda gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi planladığı hizmetler hakkında vatandaşları düzenli bir şekilde, e-anket, e-posta ve web sayfası gibi dijital yöntemlerle bilgilendirmekte, fikirlerini öğrenmektedir.

Katılımcı bütçe süreci burada ilk olarak, belediye yöneticilerinin mahalle temsilcilerini bilgilendirdiği mahalle toplantılarıyla başlamaktadır. Toplantı esnasında belediye yöneticileri, vatandaşlara iletilmesi ve vatandaşların yerleşim yerleriyle ilgili istek, ihtiyaç ve beklentilerini belirtebilmeleri için mahalle temsilcilerine formlar dağıtmaktadır (Kerman vd, 2013: 18).

Mahalle temsilcileri bu formları daha sonra vatandaşlarla gerçekleştirdikleri toplantılarda dağıtarak, öncelikli hizmet taleplerini bildirmelerini istemektedir. Mahalle temsilcileri tarafından belediyeye teslim edilen bu formlar sayesinde belediyenin mali yıl içinde gerçekleştireceği öncelikli hizmetler vatandaşın isteklerine göre sıralanmaktadır (Demediuk, 2012: 165). Her mahallenin ihtiyaçlarının farklılık göstereceği düşünüldüğünde mahalle temelinde hizmet önceliği belirlemenin daha doğru olduğu söylenebilir.

Belediye, formlarda yer alan talepleri inceleyip fayda-maliyet analizleri yapmaktadır. Analiz sonucunda gerçekleşme ihtimali olmayan talepler mahalle temsilcileri aracılığıyla vatandaşlara iletilmektedir. Katılımcı bütçe sürecinin sonraki adımında mahalle toplantıları genişletilerek ilçe toplantıları haline getirilmektedir. Yapılan toplantılarda, temsilcilerle birlikte her ilçe için tüm talepler üzerinden gerçekleştirilmesi mümkün olan en fazla yirmi beş hizmet belirlenmektedir. Son aşamada ise bölgesel toplantılar yapılarak yirmi beş hizmetin tahmini maliyetleri çıkarılmaktadır. Bunlar arasında da önceliklendirme yapmak amacıyla belediye tarafından oluşturulmuş dijital platformda vatandaşların yaptığı oylama sonucunda öncelikli yapılması istenen on dört proje tespit edilmektedir. Bu on dört kamu hizmeti belediye bütçesinin görüşüldüğü toplantıda belediye başkanına sunularak onaylandıktan sonra katılımcı bütçe süreci tamamlanmaktadır (Schneider & Goldfrank, 2002).

Belo Horizonte'yle ilgili anlatılanlardan yol çıkarak, burada da Recife'deki gibi sürecin belediye ile vatandaş arasındaki iş birliğine dayandığından, STK'ların süreç içerisinde aktif olmadığından söz edilebilir. Ayrıca yine vatandaş bilgilendirme ve hizmet

önceliklerini öğrenme gibi hususlarda dijital platformların kullanılmasının, akıllı şehirlerin önemli bir stratejisi olan akıllı bütçe kavramının yaygınlaşmasında etkili olduğundan bahsedilebilir.

2.3. Kanada-Guelph’de Katılımcı Bütçe

Guelph şehri, zengin bir mirasa sahip, eğitim seviyesi yüksek, teknolojiye dayalı sektörleriyle Kanada’nın önemli bir merkezidir. Burada katılımcı bütçe süreci Brezilya’daki kentlerden farklı olarak vatandaş, vakıf, dernek, kamu kuruluşları ve belediye temsilcilerinden oluşan “mahalle destek koalisyonu” adı verilen bir sivil toplum örgütü tarafından yürütülmektedir (Lerner &Wagner 2006).

Mahalle destek koalisyonu, belediyenin bütçesi için kent ölçeğinde vatandaş önceliklerini tartışmak ve bütçe sürecini görüşmek için mahalle toplantıları yapmaktadır. Yapılan toplantılarda her mahalle, öncelikli hizmetlerini belirleyerek proje teklifi sunmaktadır. Ayrıca her mahalleden iki kişi mahalle destek koalisyonunun finans komitesinde yer almak üzere temsilci olarak seçilmektedir (Pinnington vd, 2009: 463).

Seçilen temsilciler vatandaşların tekliflerini belediyeye sunabilmek için belediye yöneticileriyle bir araya gelmektedir. Vatandaşların talep etmiş olduğu hizmetler doğrultusunda oluşacak bütçe üzerinde müzakereye varana kadar toplantılar yaparak, en nihayetinde anlaşma sağlanmaktadır. Toplantıdan sonra mahalle temsilcileri, kendi mahalle gruplarına toplantıda görüşülen hususlar hakkında bilgi vermektedir. Tüm çalışmalar aralık ayında başlamakta olup bütçenin hangi hizmet alanlarına ayrılacağı nisan ayında karara bağlanmaktadır¹⁰ (Piper, 2014: 59).

2.4. Endonezya-Tanah Datar’da Katılımcı Bütçe

Endonezya, yaklaşık iki yüz yetmiş milyon nüfusu barındıran dünya sıralamasında en kalabalık dördüncü ülke konumundadır. Endonezya’nın toplam nüfusuna bakıldığında yaklaşık %15’inin yoksulluk seviyesinde olduğu söylenmektedir (Mcgee vd., 2003: 57). Bu durumun mali kaynakların dağılımı ile ilişkili olduğu iddia edilebilir. Bu bağlamda

¹⁰ Guelph’de katılımcı bütçe süreci içerisinde vatandaşların hizmet önceliklerinin okul programları, çocuk yetiştirme kurumları, uyuşturucu madde ile mücadelede kampanyaları, giysi dolapları, mahalle piknik ve mangal partisi gibi toplumu geliştirme gibi faaliyetlere yoğunlaşıldığı söylenebilir (Mastuti & Neunecker, 2013: 57).

kentsel politikaların ve gerçekleşen hizmetlerin vatandaşın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmadığı sonucuna da varılabilir

Ancak Endonezya'nın bazı yerlerinde bu durumun aksine, yerel yönetimlerin planlama ve bütçeleme süreçlerine vatandaşları dahil ederek yenilikler geliştirdiği görülmektedir. Endonezya'nın Batı Sumatra şehrinde bulunan Tanah Datar'da uygulanan katılımcı bütçe modeli bu yeniliklerden biri olarak belirtilebilir. Özellikle 1998'den sonra yaşanan yerelleşme süreci ve mali özerklik, burada katılımcı bütçe uygulamasına zemin hazırlamıştır (Mastuti & Neunecker, 2013: 52).

Tanah Datar'daki katılımcı bütçe modelinin temel amacı, dezavantajlı grupta sayılan yoksullara ve kadınlara hizmet önceliği sunabilmek şeklinde açıklanabilir. Belediye bütçe hazırlığı sürecinde, yoksulluğun azaltılması için yoksul kişilerin öncelikli ihtiyaçlarının karşılanması için hizmetler geliştirmektedir. Bu doğrultuda süreç ilk olarak hedef grup müzakereleriyle başlamaktadır. Hedef gruptaki vatandaşlar şehirdeki yoksullukla ilgili problemleri tanımlayarak bu problemleri çözebilmek amacıyla faaliyet listesi hazırlamaktadır (Mastuti & Neunecker, 2013: 56).

Hedef grup toplantıları tüm vatandaşların katılımına açık bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Toplantılarda vatandaşlar dışında STK'lar, akademisyenler, kamu görevlileri ve belediye meclis üyeleri gibi aktörler de bulunmaktadır. Hedef grup müzakereleri boyunca öncelikli hizmet alanları olarak genellikle eğitim, sağlık hizmetleri ve temel düzeyde finans konularına öncelik verildiği söylenebilir (Mastuti & Neunecker, 2013: 57).

Katılımcı bütçe uygulamasında ikinci olarak, dezavantajlı grupta bulunan kadınlara yönelik hangi hizmetlerin öncelikli olarak gerçekleştirileceğine karar vermek amacıyla toplantılar yapılmaktadır (Mastuti & Neunecker, 2013: 58). Kadın ve erkek vatandaşların hizmet önceliklerine ilişkin ayrı ayrı planlama yapılmakta olup, bu uygulama sayesinde kent yaşamında pasif konumda olan kadınlar da yönetime katılma fırsatı bulmaktadır.

Ayrıca katılımcı bütçe süreci boyunca "Kalkınma Planlama Müzakereci Buluşma Forumları" da yapılmaktadır. Forum öncesinde mahalle toplantıları yapılarak vatandaşların sorunları, istekleri ve beklentileri konuşulmaktadır. Buna ek olarak, vatandaşlar belediye yöneticileriyle de çeşitli toplantılarda bir araya gelmektedir. Bu toplantılarda vatandaşlara bütçe bilgisi, teklif programları ve projeler sunularak

kendilerinden hizmet öncelikleri için oy kullanmaları istenmektedir (Sintomer vd, 2012: 42).

Tanah Datar'da katılımcı bütçe sürecinde belediye dışında sivil toplum kuruluşlarının da önemli bir aktör olduğundan bahsedilebilir. Burada hizmet önceliklerini tespit edebilmek amacıyla sivil toplum kuruluşlarından oluşan çalışma grupları kurulmaktadır. Birçok sektörün bir araya gelmesiyle oluşan çalışma grupları vatandaş isteklerini müzakere etmek ve bu istekleri yerel yönetimlere aktarabilmek amacıyla toplantılar yapmaktadır (Kersting vd., 2016: 312-318). Toplantı sonrasında bu gruplar, öncelikli hizmet alanlarına göre bütçe teklifi hazırlayıp belediye meclisine sunmaktadır. Bütçenin ne kadarının yoksullara ayrılacağı, cinsiyete duyarlı hangi programlar için bütçe oluşturulacağı ve hangi hizmetlere tahsis edileceği bu aşamada belirlenmekte ve belediye meclisi tarafından değerlendirilip karara varılmasıyla süreç tamamlanmaktadır (Kersting vd., 2016: 320).

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle Tanah Datar'da katılımcı bütçe sürecinin, yerel demokrasinin gelişimine katkı sağladığı söylenebilir. Vatandaşların karar verme süreçlerine katıldığından ve yerel yöneticiler tarafından fikirlerinin dinlendiğinden de bahsedilebilir. Ayrıca genellikle kentsel politika belirleme hususunda aktif katılım gösteremeyen kadınların, süreçte rol alarak hizmet tercihlerini ifade edebildiği de iddia edilebilir. Bu uygulama sayesinde cinsiyet eşitsizliğinin ve yoksulluğun yaşandığı böyle bir bölgede, kaynak dağılımında adaletli bir sistemin uygulandığı söylenebilir.

2.5. İtalya'da Katılımcı Bütçe

Yaklaşık olarak altmış milyon nüfusu barındıran İtalya, Avrupa Birliği ülkelerinden en kalabalık üçüncü ülke konumundadır. İtalya'da, katı merkezi yönetim anlayışında bazı yenilikler getirilerek yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amacıyla önemli adımların atıldığını söylemek mümkündür. Özellikle 2001 yılından sonra “başka bir dünya mümkün” sloganı ile vatandaş temel alan hizmet öncelikli katılımcı bütçe uygulamasını misyonuna dahil ettiği söylenebilir. Bu uygulama sayesinde İtalya'da da belediyelerin, vatandaşın istek ve beklentilerini göz önünde bulundurarak hizmet sunduğu görülmektedir (Sintomer vd, 2012: 50). İtalya'da katılımcı bütçe uygulamaları geniş bir alana yayılmış olup çalışmanın bu kısmında en çok ön plana çıkan Grottammare ve Pieve Emanuele'deki uygulamalardan bahsedilmektedir.

2.5.1. Grottammare’de Katılımcı Bütçe

İtalya’da incelemeye alınan şehirler arasında en başarılı uygulamalardan biri olarak Grottammare kentinden bahsetmekte yarar vardır. Grottammare’de, 2003 yılından itibaren uygulanagelen katılımcı bütçe modelinde çoğunlukla Porto Alegre’den esinlenilmektedir (Cabannes, 2004: 47).

Burada belediyenin bütçe hazırlığı süreci, haftalık olarak gerçekleştirilen mahalle toplantılarıyla başlamaktadır. Bu toplantılar, tüm vatandaşların katılımı serbest olarak gerçekleştirilmektedir. Toplantılarda vatandaşlar öncelikle yerel problemleri ve öncelikli ihtiyaçları tartışmaktadır. Daha sonra bütçe sürecinde belediye yöneticileriyle iletişimi sağlamakla görevli temsilciler belirlenmektedir. Temsilciler, STK’lar ve yerel yöneticilerle vatandaşların hizmet önceliği taleplerini ve bunlara ilişkin oluşturulacak bütçe taslağını görüşmekle görevlendirilmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda bütçe taslağı oluşturularak bu taslaktaki hizmetlerin öncelik sırasını yine vatandaşların belirlemesi için dijital platformlardan oylamaya sunulmaktadır. Oylama sonucu belirlenen hizmetlerin belediye tarafından sırasıyla gerçekleştirilmesiyle süreç tamamlanmaktadır (Allegretti & Herzberg, 2004: 12).

2.5.2. Pieve Emanuele’de Katılımcı Bütçe

Pieve Emanuele, Milan şehrinin güneyinde bulunan küçük bir kasaba olarak bilinmektedir. Burada 1994 yerel seçimleriyle birlikte kamu güvenini yeniden kazanmak amacıyla yeni bir katılımcı yaklaşım yani katılımcı bütçe modeli oluşturularak uygulanmaya başlamıştır. Porto Alegre’deki modelden etkilenen Pieve Emanuele, belediye kaynaklarını her yıl ihtiyaç analizi yaparak bu ihtiyaçlara göre tahsis etmektedir (Bassoli, 2011: 1190).

Pieve Emanuele belediyesi, finans kaynağını tanımlamak, teknik ve düzenleyici fizibiliteyi değerlendirmek ve vatandaşların istek ve beklentilerine karşılık verebilmek amacıyla yerel yöneticilerin, vatandaşların ve STK’ların bir araya geldiği özel meclislerle katılımcı bütçe sürecini yönetmektedir (Bassoli, 2011: 1195).

Bu uygulama sayesinde Pieve Emanuele’de vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının da desteğini alarak taleplerini belediyelere iletebilme fırsatı elde ettikleri söylenebilir. Bütçe hazırlığı sürecinde toplantılar vatandaşların katılımına açık olmakta, tüm talepler değerlendirmeye alınmaktadır.

Pieve Emanuele’de ocak ve şubat aylarında bütçe teklifi için mahalle toplantısı yapılmakta, vatandaşların hizmet önceliği talepleri alınmaktadır. Mart ve nisan aylarında mahalle temsilcileri ve sivil toplum kuruluşlarının da katılımıyla oluşan halk meclisinde hizmet önceliği talepleri belediye tarafından değerlendirilmektedir. Bütçe sürecinin sonunda ise belediye değerlendirdiği tüm vatandaş önceliklerini hazırladığı dijital platformdan vatandaş oylamasına sunmaktadır. Belediyenin bir yıl içerisinde gerçekleştireceği öncelikli hizmetler, vatandaş tarafından oylanarak tespit edilmektedir (Bassoli, 2012: 490).

İtalya’daki uygulama örnekleriyle ilgili anlatılanlardan hareketle; katılımcı bütçe uygulamasının buradaki amaçlarının katılımı teşvik etmek, demokrasiyi yeniden canlandırmak ve yerel yöneticiler ile vatandaş arasında etkili iletişimi sağlamak olduğu söylenebilir.

2.6. İspanya’da Katılımcı Bütçe

Birçok Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında İspanya’da demokrasi serüveninin daha geç başladığını söylemek mümkündür. Özellikle Franco yönetiminin sona ermesinin ardından hem merkezi hem de yerel yönetimlerde demokratik adımların atılmaya başlandığı söylenebilir.

İspanya’da yerel demokrasi yolunda atılan adımlardan biri olarak katılımcı bütçe uygulamasından bahsedilebilir. Burada katılımcı bütçe modeli, vatandaşların yerel yöneticilerle olan ilişkilerinde iyileştirmelere yol açarak güvenin kademeli olarak yeniden oluşmasına imkan tanımıştır.

İspanya kentlerinde katılımcı bütçe uygulamalarının başlangıcı, 2000 yılında kabul edilen 57 sayılı yasa ile kurulan kent konseylerine dayandırılmaktadır. Kent konseylerinin, kent yönetiminde vatandaşların katılımını teşvik etme ve belediyelerle vatandaşlar arasında köprü görevi görme amacıyla kurulduğu söylenebilir. Bu doğrultuda vatandaşların hizmet önceliklerine ve kente ilişkin sorunlarına ilişkin istişarelerin yapılmasında da önemli bir rol üstlenmektedir. Ayrıca belediyenin bütçe teklifi genellikle kent konseyi tarafından onaylanmaktadır. Bu sayede süreçlere katılım gösteren vatandaşın değişen taleplerine göre bütçe yeniden düzenlenebilmektedir (Allegretti, 2013).

İspanya’da katılımcı bütçe uygulamalarının bölgesel odak noktalarının İspanya’nın güneyi, Katalonya ve Madrid metropol bölgelerinin olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda

çalışmanın bu bölümünde Sabadell, Albacete, Cordoba ve Sevilla'daki katılımcı bütçe uygulamalarından bahsedilmektedir.

2.6.1. Sabadell'de Katılımcı Bütçe

Yaklaşık olarak iki yüz yedi bin nüfusa sahip olan Sabadell, İspanya'nın Katalonya bölgesinde bulunan bir kenttir. Sabadell'de katılımcı bütçe uygulaması 2000 yılında Barcelona Üniversitesi'nin katkılarıyla başlamıştır. Katılımcı bütçe sürecinde, bu kentte öncelikle belediye yöneticileri, mahalle sakinlerine süreci tanıtmak ve öncelikli hizmet taleplerini öğrenebilmek amacıyla mahalle toplantıları gerçekleştirmektedir. Vatandaşların tercihleri doğrultusunda yatırım teklif listesi oluşturularak belediye meclisinde görüşülmektedir (Ganuza & Baiocchi, 2012: 4).

İkinci aşamada vatandaşlar, toplantılarda belirlemiş oldukları hizmet öncelikleri için dijital platformlarda oy kullanmaktadır. Oylama sonucu en çok tercih edilen hizmetler belediye tarafından sırasıyla gerçekleştirilmektedir. Vatandaşın öncelikli tercihleri doğrultusunda yapılan yatırımların her bir mahallede ne tür ve ne derecede etki gösterdiğini değerlendirmek amacıyla da vatandaş memnuniyet anketleri düzenlenmektedir. Bütçe hazırlığı sürecinden uygulanma sürecine kadar her aşamanın belediye yöneticileri ve vatandaşların temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından sürekli izlendiği de ifade edilmektedir (Allegretti, 2013).

2.6.2. Albacete'de Katılımcı Bütçe

Albacete, İspanyanın Kastilya-La Mancha bölgesinde yer alan yaklaşık yüz yetmiş bin nüfusa sahip şehridir. Albacete'de katılımcı bütçe uygulamasının 2002 yılında Sosyalist Parti tarafından vatandaşın kent yönetimine katılımını teşvik etmek amacıyla başlatıldığı söylenmektedir. Ayrıca başladığı tarihten itibaren katılımcı bütçenin başarılı bir şekilde uygulanmaya devam edilmesindeki sebeplerden birinin sivil toplum kuruluşlarının süreç boyunca aktif rol alması olduğu söylenebilir (Talpin, 2011).

Albacete'de katılımcı bütçe sürecinin, altı yüzden fazla derneğin vatandaşlarla yapmış olduğu toplantılar sonucu belirlenen hizmet önceliklerinin belediyeler tarafından gerçekleştirilmesiyle tamamlandığından bahsedilebilir. Farklı sektörlerden oluşan dernek temsilcilerinin oluşturduğu bir katılım konseyi, belediyenin bütçesinin ayrılabilceği kaynakları vatandaşlarla beraber müzakere etmektedir (Allegretti & Herzberg, 2004: 14).

Ayrıca tüm şehir genelinde her sektörden ikişer temsilcisi bulundurarak belediye ile birlikte katılımcı bütçe sürecini yönetmektedir. Bu kentte dernekler ile vatandaşlar arasında canlı ve dinamik bir ilişkinin varlığından bahsetmek mümkündür.

Sivil toplum kuruluşları tarafından tespit edilen hizmet öncelikleri belediyeye sunulmaktadır. Belediye, vatandaşın taleplerini değerlendirerek, hangilerine bütçe ayrılacağına karar vermek için vatandaş oylaması yaptırmaktadır. Ayrıca buradaki katılımcı bütçe modelinin önemli bir özelliği olarak hizmet önceliklerinin belirlenmesi süreci boyunca sadece aktif olarak rol alan sivil toplum temsilcilerinin oy kullanabildiği belirtilebilir. Bu bağlamda katılımcı bütçe sürecinde sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına verilen önem dikkat çekmektedir (Marquetti vd, 2012: 68).

2.6.3. Cordoba’da Katılımcı Bütçe

Cordoba, İspanya’nın Endülüs eyaletinde yer alan üç yüz yirmi bin nüfusa sahip şehridir. Cordoba’da katılımcı bütçe, 1979 yılından beri uygulanmaktadır. İlk yıllarda uygulanma nedeni olarak şehirdeki açlık sınırının yükselmesi ve işsizlik oranının artması gibi sebepler gösterilmektedir. Burada uygulanan katılımcı bütçe modeli, Porto Alegre’den esinlenerek katılımcı vatandaş odaklı bir yapıya dayandırılmaktadır (Ferenstein, 2010). Cordoba’da bütçe hazırlığında vatandaşlar sürecin tam merkezinde yer alırken sivil toplum kuruluşları da aktif olarak çalışmaktadır. Vatandaşlar ve sivil toplum kuruluşları, hizmet önceliklerinin yer aldığı teklif listesini hazırlayıp onay için belediye meclisine iletmektedir. Belediye bu öncelikleri göz önünde bulundurarak oluşturduğu yatırım projelerini öncelikli hizmetlerin belirlenmesi amacıyla vatandaşların oylamasına sunmaktadır. Oylama sonucunda belediye, mevcut bütçe kaynaklarına ve vatandaş tarafından talep edilen projelerin sırasına bağlı kalmak suretiyle bu projeleri yürürlüğe koymaktadır. Bu süreçte oluşturulan destek komisyonu da vatandaşların önceliklerinin bütçe taslağına uyarlanıp uyarlanmadığını, uyarlanmışsa nasıl yapıldığını ve sonrasında bütçenin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini denetlemektedir (Ganuza & Baiocchi, 2012: 8).

2.6.4. Sevilla’da Katılımcı Bütçe

İspanya’nın Endülüs bölgesinin en büyük şehri Sevilla, yaklaşık iki milyon nüfusa sahiptir. Sevilla belediye yönetimi, gerçekleştirmiş olduğu uygulamalarla Avrupa’daki en

önemli katılımcı bütçe örneklerden biri olarak kabul edilmektedir (Zarplı, 2017: 91-93). Endülüs'ün başkenti olan bu kentin oluşturduğu katılımcı bütçe modelinin Porto Alegre örneğiyle benzerlikler taşıdığı söylenebilir.

Sevilla'da her bir mahallenin vatandaşlarının hizmet önceliklerini iletebilmesi için sivil toplum örgütleri tarafından yönlendirildiği ve yönetildiği söylenmektedir. Sivil toplum kuruluşları, vatandaşlarla gerçekleştirdiği mahalle toplantılarında, vatandaşlara öncelikli hizmet taleplerini iletebilecekleri formlar dağıtmaktadır. Formlar aracılığıyla alınan talepler doğrultusunda belediye yöneticileri ile görüşülmektedir. Belediye, bu formları esas alarak bütçe oluşturma sürecini karara bağlamaktadır (Gergerlioğlu ve Dibo, 2017: 1145-1146).

Ayrıca Sevilla belediyesi, katılımcı bütçe uygulaması kapsamında vatandaşın öncelikli hizmet taleplerini gerçekleştirirken sosyal adalet ilkesini gözettiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda gelir durumu düşük olan vatandaşların ve altyapı eksikliğinden şikayet eden mahallelerin taleplerine öncelik verilmesini uygun bulmaktadır (Gürneş, 2010: 81).

İspanya'daki kentlerde gerçekleştirilen katılımcı bütçe modelleriyle ilgili anlatılanlardan yola çıkarak, birleştirici demokrasiyi referans aldıkları söylenebilir. Bununla beraber belediye meclisi, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar tarafından ortak bir çalışma sonucu belediye bütçesinin hazırlandığından söz edilebilir.

2.7. Almanya'da Katılımcı Bütçe

Yaklaşık olarak seksen milyon nüfusa sahip olan Almanya, Avrupa'nın en kalabalık ikinci ülkesi konumundadır. Almanya'da ilçeler ve belediyeler olmak üzere iki tip yerel yönetim bulunmaktadır. Belediyeler de faaliyet ve büyüklüklerine göre farklılık göstermektedir (Gergerlioğlu ve Dibo, 2017: 1148).

Almanya'da belediyelerin, vatandaşlara sunulan hizmetlerde geniş yetkilere sahip olduğu söylenmektedir. Bütçe planlamasına yönelik alınan kararlar da bu yetkilere dahil edilebilir. Almanya'daki bazı belediyelerde vatandaşın katılımına yönelik katılımcı bütçe düzenlemeleri bulunmaktadır. Bu düzenlemeleri 2000'li yıllara dayandırmak mümkündür (Röcke, 2014: 135). Günümüzde Avrupa'da bugüne kadar katılımcı bütçeyi en uzun süre uygulayan ve siyasi açıdan destek alan en fazla kent Almanya'da yer almaktadır (Wagner & Ruesch, 2012).

Almanya’da katılımcı bütçe modelleri kentten kente değişiklik göstermektedir. Bazılarının Porto Alegre’den esinlenerek belediye hizmet kalitesinin tartışılması, sosyal adaletin sağlanması, mahalleler arası kamu kaynaklarının yeniden dağıtılması ve yatırımlarla ilgili konuların görüşülmesi amacıyla yapıldığı söylenirken; bazılarının ise politikadan bağımsız olarak aktif rol alabilen, özellikle yönetimi yenileştirmeyi kendine hedef yapmış vatandaş temelli modeli esas alan uygulamalar olduğundan söz edilmektedir (Herzberg, 2013: 170). Bu doğrultuda çalışmanın bu kısmında, Rheinstten, Esslingen, Hilden, Berlin ve Köln’deki katılımcı bütçe modellerinden bahsedilmektedir.

	Vatandaşlar	Paydaşlar (STK ve Kent Konseyi)	Belediyeler
1.tur	Dijital platformlar, e-anketler ve online forumlar aracılığıyla hizmet önceliklerini iletmektedir.	Vatandaşlar ile mahalle toplantıları yaparak, hizmet istek listesini belediyeye iletmektedir.	Vatandaşlardan dijital platformlar aracılığıyla hizmet taleplerini öğrenmektedir.
2.tur	Dijital yöntemlerle, hizmet öncelikleri için oy kullanmaktadır.	Oylama sonucu istenen hizmetleri özetleyip belediye yöneticileriyle toplantılar yapmaktadır.	Sosyal medya ve web sitesi aracılığıyla gerçekleştirilecek yatırımlar hakkında vatandaş bilgilendirmektedir.

Tablo 2: Almanya’da Katılımcı Bütçe’nin Yapısı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’den yola çıkarak Almanya’daki başarılı katılımcı bütçe modelinde; tüm paydaşların aktif bir şekilde sürece katıldığı ve dijital teknolojiden etkin bir şekilde yararlanıldığı ifade edilebilir.

2.7.1. Rheinstetten’de Katılımcı Bütçe

Rheinstten, yaklaşık yirmi bin nüfusa sahip Almanya’nın Baden Württemberg bölgesinde bulunan bir şehridir. Rheinstetten’de hizmet öncelikli katılımcı bütçe modelinin, 2000 yılından sonra uygulanmaya başladığı söylenebilir (Bürgerhaushalt, 2013).

Rheinstten belediyesinin, katılımcı bütçe sürecinde vatandaşın tercihlerini belirlemek amacıyla uyguladığı birçok faaliyet bulunmaktadır. Bunlardan birinin vatandaşların talep ve beklentilerini iletebilmesi, belediye yöneticileriyle iletişim kurabilmesi için oluşturulan vatandaş ofisleri olduğu söylenebilir. Bununla beraber dijital araçlardan da yararlanılmakta, belediyenin kurumsal web sayfası üzerinden vatandaş öncelikli hizmet talepleri alınarak belediye meclisinde görüşülmektedir (Bürgerhaushalt, 2013). Ayrıca

vatandaşların belediye yöneticilerine doğrudan ulaşım sağlaması için online randevu alma sistemi de bulunmaktadır. Yine vatandaşların ayrı ayrı her hizmet alanıyla ilgili görüşlerini ve isteklerini belediye sorumlularına iletilebilmesi “A’dan Z’ye hizmet portalı” oluşturulmaktadır. Vatandaşın hizmet önceliklerini tespit edebilmek, belediye hizmetlerinden duydukları memnuniyeti anlamak ve kaynakları etkin ve verimli kullanmak amacıyla uygulanan diğer bir yöntem olarak vatandaş memnuniyet anketlerinden de bahsedilmektedir (Gakhil, 2020).

Bu yöntemlerle vatandaşın hizmet öncelikleri tespit edildikten sonra vatandaşların süreçle ilgili bilgilendirilmesine yönelik, şehrin farklı noktalarında mahalle toplantıları yapılmaktadır. Toplantılarda vatandaşlara on dokuz hizmetten oluşan bir bilgilendirme kitapçığı dağıtılmakta, bu hizmetler arasından öncelikli olarak talep ettiklerini dijital platformda yapılan oylama ile seçmeleri istenmektedir (Jochen & Roeder, 2015: 99). Tüm sürecin sonunda vatandaş katılımıyla hazırlanan bütçeyi onaylama yetkisi kent konseyine verilmektedir. Ayrıca belediye bütçesinin harcadığı hizmet alanlarının yıl içerisindeki takibi de yine konsey tarafından gerçekleştirilmektedir (Allegretti & Herzberg, 2004: 18). Bu durumda kent konseyinin belediye bütçesini onaylama yetkisinin, yerel yönetişimin etkili bir şekilde işlediğinin ve şehirdeki demokratik katılımı güçlendirdiğinin bir göstergesi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu yetki, vatandaşların daha fazla katılımını teşvik edebilir ve belediyenin hesap verebilir ve şeffaf olmasına olanak tanıyabilir.

2.7.2. Esslingen’de Katılımcı Bütçe

Esslingen, Almanya’nın Baden-Württemberg eyaletinde yer alan yüz bin nüfusa sahip şehridir. Esslingen’de yerel hizmetlerin yürütülmesinde vatandaş katılımına ilişkin bazı uygulamalar bulunmaktadır. Bu uygulamalardan birinin de 2003 yılından itibaren süregelen katılımcı bütçe çalışması olduğunu söylemek mümkündür (The World Bank, 2004).

Esslingen’de katılımcı bütçe süreci vatandaşların hizmet önceliklerine ilişkin müzakereler yaptığı mahalle toplantılarıyla yürütülmektedir. Bu toplantılarda temel öncelik olarak istenen hizmet listesi belediyeye iletilmek üzere hazırlanmaktadır. Bu toplantılarda bazen vatandaşların öncelikli taleplerini doğrudan belediye başkanına iletmeleri için dijital platformlar aracılığıyla görüşme fırsatı sağlanmaktadır. Ayrıca bu toplantılara sivil toplum kuruluşları da katılarak vatandaşlar ile yerel yöneticiler arasında

köprü görevi görmekte, hizmet önceliklerinin tespitinde aktif rol üstlenmektedir (Blore, 2004: 98).

Bu görüşmelerden sonra talep edilen hizmetler arasında öncelikleri belirlemek amacıyla dijital ortamda vatandaş oylaması yapılmaktadır. Vatandaşların oy kullanmalarını kolaylaştırmak için de kentin bazı bölgelerine internet merkezlerinin kurulduğundan söz edilebilir. Vatandaş oylaması sonucunda en çok tercih edilen hizmetler belediye tarafından gerçekleştirilmektedir (Bredenoord vd., 2014: 219).

2.7.3. Hilden’de Katılımcı Bütçe

Hilden, Almanya’nın Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde bulunan elli beş bin nüfusa sahip şehridir. Hilden şehrinde de bütçe sürecinin vatandaş odaklı bir sisteme dayandığını söylemek mümkündür. Bu şehirde bütçe, 2002 yılından itibaren vatandaş katılımıyla hazırlanmaktadır. Bunun temel amacının, yerel kaynakların doğru hizmetlere harcanması yoluyla belediye bütçesini dengelemek ve hizmetlerde etkinliği ve verimliliği sağlamak olduğu söylenebilir. Bununla beraber, Hilden Belediyesi’nin web sayfasına bakıldığında vatandaş odaklı hizmet portalının ve her hizmet için ayrı temaların oluşturulduğu, online olarak vatandaşın belediye yöneticilerine kolayca erişim sağlayabileceği fırsatların sunulduğu görülmektedir (Wagner & Ruesch, 2012).

Belediye, bütçe hazırlığı sürecinde gerçekleştirilmesi planlanan hizmetler hakkında vatandaşları bilgilendirmek üzere şehrin birçok bölgesine bilgi stantları kurmaktadır. Bu stantlarda özel formlar dağıtılarak, vatandaşların öncelikli hizmet talepleri bu formlara kayıt edilmektedir. Bu formlar daha sonra belediye meclisinde görüşülerek, vatandaşların öncelikli hizmet talebine göre bütçe hazırlığı yapılmaktadır (Wagner & Ruesch, 2012).

Ayrıca Hilden Belediyesi, bilgi stantları uygulamasına ek olarak vatandaşın öncelikli tercihlerini öğrenebilmek amacıyla vatandaş forumu da düzenlemektedir. Bu forum, tüm vatandaşların katılımına açık bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Forumla katılanlar, yerel hizmetlere ilişkin görüşlerini ve taleplerini belediye yöneticilerine iletmektedir. Katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak e-anketler düzenlenmektedir. Anketlerde öncelikli hizmet talepleri vatandaşın oyuna sunulmakta, oylama sonucunda en çok tercih edilen hizmetler tespit edilerek belediye bütçesinde yerini almaktadır (Wagner & Ruesch 2012). Belediye bütçesi onaylanmadan önce de mali yıl içerisinde hangi hizmetlerin gerçekleştirileceği ve hangi yatırımların yapılacağı vatandaşlara bildirilmektedir.

Bilgilendirme süreci genellikle afiş, broşür ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Herzberg, 2013: 171).

2.7.4. Berlin’de Katılımcı Bütçe

Berlin, Almanya’nın başkenti ve katılımcı bütçenin uygulandığı ilk büyük şehir olma özelliğine sahip olmasıyla ön plana çıkmaktadır. Berlin’deki katılımcı bütçe çalışmalarından biri de Lichtenberg’de uygulanmaktadır.

Lichtenberg’teki katılımcı bütçe uygulamasının, kentteki sivil toplum kuruluşlarının Porto Alegre’den etkilenerek vatandaşların daha fazla söz sahibi olabilmesi amacıyla harekete geçmesiyle başladığı söylenebilir. Lichtenberg belediyesi, Porto Alegre’den izler taşımakla birlikte kendilerine özel olarak tasarladıkları bir bütçe modelini kullanmaktadır. Bu modele göre belediye bütçesinin dörtte üçü sabit giderlere ayrılmakta kalanı ise vatandaşın istek ve önceliklerine göre harcanmaktadır (Scherer & Wimmer, 2012: 97).

Lichtenberg’de sivil toplum kuruluşları, hizmet önceliklerini tespit edebilmek için vatandaşlarla bir araya gelerek mahalle toplantıları gerçekleştirmektedir. Toplantıda vatandaşların öncelik sırasına göre düzenlenen hizmet istek listesi, sivil toplum kuruluşları tarafından belediye meclisine iletilmektedir. Meclis her bir isteği değerlendirmekte, onay veya red sebebini sivil toplum kuruluşlarına bildirmektedir (Scherer & Wimmer, 2012: 100).

Bu toplantıların yanında dijital platformlardan yararlanarak da hizmet önceliklerinin tespit edildiği söylenebilir. Belediye yönetimi, bütçe hazırlığı sürecinde vatandaşlarla dijital ortamda toplantı yapmaktadır. Bu toplantılara ilişkin bilgilendirmeyi web sayfası, sosyal medya hesapları ve sms yoluyla gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda vatandaşlara yönelik online forumlar ve e-anketler de düzenlenmektedir. Forumlarda belediye tarafından vatandaşlara, gerçekleştirilmesi planlanan hizmetleri tanıtan bir doküman sunulmaktadır. Belediye başkanı bu forumlara katılarak, bütçenin anket, forum ve mahalle toplantılarında alınan kararlardan yola çıkarak vatandaş katılımıyla hazırlanacağını açıklamaktadır (Skew, 2015, 4-7). Tüm bu faaliyetler sonucunda hizmetlerin öncelik sırası belirlenmekte ve bütçe süreci tamamlanmaktadır.

2.7.5. Köln’de Katılımcı Bütçe

Köln, bir milyonu aşkın nüfusa sahip, Almanya’nın dördüncü, Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinin ise en büyük şehri konumundadır. Şehrin nüfus bakımından kozmopolit bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Köln, başarılı internet tabanlı katılımcı bütçe süreciyle birçok kez uluslararası ödül kazanmış bir uygulamaya sahiptir. Köln’de katılımcı bütçenin 2007 yılında, iki yıllık bütçe planı için dijital platformlarla yapılan toplantılarla başladığı söylenebilir. Köln belediyesi, dijital bir uygulama üzerinden hizmet önceliklerinin yazılıp tartışıldığı bir organizasyon gerçekleştirmektedir. Tüm vatandaşlar, birbirlerinin önerilerine yorumlar ekleyip, her birini hizmet önceliği olarak belirleyebilmektedir. Ayrıca belediyedeki üst düzey yöneticiler, belediyenin her birimiyle sık sık bir araya gelerek vatandaş taleplerine ilişkin toplantılar gerçekleştirmektedir. Bu süreçte şeffaf bir yönetim benimsenerek katılımcı bütçe için ayrılan payın nereye harcandığını gösteren rapor, web sitesinden paylaşılarak tüm vatandaşların takibine açık hale getirilmektedir (Herzberg, 2013: 167-170).

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle Almanya’daki kentlerde katılımcı bütçe sürecinde, vatandaşların isteklerini dinleyerek yönetime katılmasını sağlayan kent konseyi ve STK’ların, karar alma sürecini iyileştiren ve tamamlayan bir aktör olarak aktif şekilde çalıştığı belirtilebilir. Ayrıca belediyelerin süreç boyunca bilgilendirme aşamasına önem verdiği, e-anketler ve dijital kanallar aracılığıyla vatandaşların hizmet öncelikleri hakkında müzakere yapıldığı söylenebilir.

2.8. İngiltere’de Katılımcı Bütçe

İngiltere’de yerel yönetimlerin tek başına gerçekleştirdiği hizmet sayısının oldukça fazla olduğu görüldüğünde güçlü bir yapıya sahip olduğunu söylemek de mümkündür. İngiltere’de yerel hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine önem verilmektedir (Horton & Farnham, 1999: 8). Bu doğrultuda İngiltere’deki belediyelerin katılımcı bütçe uygulamasına ilgi duyduğundan da bahsedilebilir.

Belediye kaynaklarının dağılımında vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının katılımını teşvik eden katılımcı bütçenin, İngiltere’de vatandaşın bütçe hakkını kullanması kapsamında ortaya çıktığı söylenmektedir (Çıldır, 2010: 219). Katılımcı bütçe ilk olarak 2004 yılında Bradford Üniversitesi’nin Uluslararası Katılım Araştırmaları

Merkezi tarafından pilot uygulamalarla başlamıştır. Ayrıca eski Toplum ve Yerel Yönetimler Bakanı Hazel Blears'ın desteği sayesinde katılımcı bütçe uygulamalarının sayısında artış olduğu iddia edilmektedir (Blakey, 2008: 61). Bu doğrultuda çalışmanın bu kısmında İngiltere'de ön plana çıkan iki uygulama olarak Bradford ve Londra'daki katılımcı bütçe sürecinden bahsedilmektedir.

2.8.1. Bradford'da Katılımcı Bütçe

Bradford, İngiltere'nin Yorkshire bölgesinde bulunan, Londra'dan sonra en genç ve en hızlı büyüyen nüfusa sahip şehridir. Ayrıca İngiltere'deki ilk yasal katılımcı bütçe sürecini başlatan şehir olarak bilinmektedir. Bradford'da 2004 yılında başlayan katılımcı bütçe “katılım hibesi” veya “toplum hibeleri” olarak ifade edilmektedir. Günümüzde İngiltere'deki birçok katılımcı bütçe örneklerinin Bradford modeline benzer olduğu söylenebilir (Hall & Röcke, 2013: 187-188).

Bradford'da “Manton Toplum Birliği” adıyla bilinen sivil toplum kuruluşunun desteğiyle yürütülen katılımcı bütçe süreci, mali yıl içinde gerekli olan hizmet önceliklerinin vatandaşlar tarafından belirlenmesiyle ilerlemektedir (Liga, 2020). Bu süreçte sivil toplum kuruluşları, vatandaşlarla yaptıkları görüşmeler sonucu kendi tespit ettikleri hizmet önceliklerine ilişkin proje önerilerini belediyeye sunmaktadır. Bu projeler daha sonra dijital platformlarda belediye tarafından tüm vatandaşlara izlettirilmektedir (Cole & John, 2001). Son olarak da vatandaşların, belediyeden talep ettiği öncelikli hizmetler için fiziki veya elektronik ortamda oy kullandığı bir “halk oy verme günü” düzenlenmektedir. Vatandaşlar tarafından öncelikli görülen ilk on proje oylanıp, en yüksek oy alan ilk beş proje kabul edilmekte ve belediye bütçesinde yerini almaktadır (Baltina vd., 2020: 52).

2.8.2. Londra'da Katılımcı Bütçe

Londra, İngiltere'nin başkenti ve dokuz milyon ile en kalabalık nüfusa sahip olan şehridir. Londra'da katılımcı bütçenin 2005 yılında başladığı ve ilk olarak Tower Hamlets bölgesinde uygulandığı söylenmektedir. Tower Hamlets'de “U-decide” (karar senin) sloganıyla başlatılan katılımcı bütçe sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesinin sebeplerinden biri olarak kent konseyinin vatandaşlarla bir araya gelerek hizmet

önceliklerine ilişkin taleplerini öğrenip belediye yöneticilerine iletmesi gösterilebilir (Aktan ve Tüğen, 2006: 206).

Burada süreç belediye yöneticilerinin, vatandaşlarla mahalle toplantıları yaparak gerçekleştirilmesi öncelikli olarak planlanan yatırımlar hakkında vatandaşlara bilgi vermesiyle başlamaktadır. Bu toplantıların sonunda vatandaşların soruları belediye yöneticileri tarafından da cevaplandırılmaktadır. Daha sonra müzakere sürecinde vatandaşlar ile belediye yöneticileri yuvarlak masa toplantısı gerçekleştirmektedir. Her masada eğitilmiş bir müzakere yöneticisi bulunmakta ve vatandaşın yatırım planlarından hangilerini öncelikli olarak tercih ettikleri öğrenilmektedir (Shick, 2009: 139).

Son aşama olan karar aşamasında ise toplantılar sonucu belediyenin belirlediği kırk tane hizmetin bulunduğu listeden vatandaşların seçim yapması istenmektedir. Tower Hamlets’de yaşayan on altı yaş üstü tüm vatandaşlar oy kullanabilmektedir. Oylamada öncelikle en çok tercih edilen hizmet belirlenmekte daha sonra mevcut belediye bütçesi tamamlanana kadar, her turda öncelikli hizmetler belirlenmeye devam edilmektedir. Bu oylama hızlı ve herkese açık bir şekilde yapılmakta olup şeffaflık ilkesine önem verildiğini göstermektedir (Department for Communities and Local Government, 2011).

2.9. Fransa’da Katılımcı Bütçe

Yaklaşık olarak altmış beş milyon nüfusa sahip olan Fransa’nın yerel düzeyde gerçekleştirdiği katılımcı bütçe uygulamasında referans noktasının Porto Alegre olduğunu söylemek mümkündür. Bu uygulamayla planlama ve müzakere süreçleri doğrultusunda her vatandaşın belediyenin gerçekleştirdiği hizmetlerde eşit söz sahibi olabilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca Fransa’da katılımcı bütçe sürecinin sivil toplum kuruluşları, belediye ve vatandaşların yürüttüğü iş birliği doğrultusunda sürdürüldüğü söylenebilir (Gakhal, 2020). Çalışmanın bu bölümünde Fransa’da başarılı uygulamalar olan Saint Denis, Bobigny ve Paris’teki katılımcı bütçe süreçlerinden bahsedilmektedir.

2.9.1. Saint Denis’de Katılımcı Bütçe

Fransa’daki katılımcı bütçe örneklerine bakıldığında ilk uygulama olarak Saint Denis’den bahsetmekte fayda vardır. Saint Denis belediyesinin web sayfasına bakıldığında vatandaşın erişimine açık “sizin tarafınızdan sizin için yapılmış demokratik bir araç” sloganıyla katılımcı bütçe çalışmalarının yürütüldüğünü söylemek mümkündür (Egeli vd.

2007: 29). Burada 2001 yılından beri her yıl stratejik planda yer alması gereken öncelikli hizmetlere ilişkin vatandaşlarla kapsamlı toplantılar yapılmaktadır. Bu toplantılarda vatandaşlar, belediyeden istedikleri hizmet önceliklerini tartışabilmektedir. Bununla beraber kent konseyi de bütçe sürecinde aktif olarak çalışmakta, vatandaşların taleplerini belediye meclisine iletmektedir (Veron, 2015). Belediye meclis toplantılarında talepler değerlendirilerek hizmet öncelik listesi hazırlanmaktadır. Saint Denis’de yaşayan on bir yaş üstü tüm vatandaşlar bu listeden öncelikli hizmet taleplerini seçmektedir. Oylama sonucu en çok tercih edilen üç proje, belediye tarafından gerçekleştirmektedir (Doğan, 2017: 93).

2.9.2. Bobigny’de Katılımcı Bütçe

Fransa’nın Bobigny şehrinde de 2002 yılından itibaren katılımcı bütçe modeli uygulanmaktadır. Bobigny belediyesinin web sayfasına bakıldığında, vatandaşları şehrin geleceği için harekete geçmeye yönlendirdiği, “hayal et, oy ver ve yarat” sloganlarıyla katılımcı bütçeyi gerçekleştirdiği görülmektedir. Vatandaşların erişimine açık olan web sayfasında katılımcı bütçenin ne olduğu ve kimlerin bu sürece katılabileceğine ilişkin bilgiler yer almaktadır (Posner ve Fontane, 2007: 95).

Burada katılımcı bütçe süreci, “Açık Konuşalım” adını verdikleri mahalle toplantıları doğrultusunda geniş bir vatandaş katılım sistemiyle başlamaktadır. Katılımcı bütçe sürecinde mahalle toplantılarında bir araya gelen vatandaşlar, belediye kaynaklarının nasıl dağıtılacağına ilişkin her türlü konuda kendi projelerini sunabilmektedir. Vatandaşların sunduğu projelerin belediye tarafından kabul edilebilir olması bazı şartlara bağlanmıştır (Ateş ve Çetin, 2004: 265). Projelerin tüm vatandaşlara hitap edebilen, şehri geliştirebilen, yasal mevzuata uygun ve bir yıl içinde tamamlanabilecek nitelikte olması bu şartlar arasında yer almaktadır. Ayrıca vatandaş tarafından önerilen projelerde sosyal, kültürel, eğitim, gençlik, spor, kamusal alan ve çevre temaları öncelikli hizmet alanı olarak değerlendirilmektedir (Erüz, 2005: 66-68).

Belediye bütçenin hazırlanma sürecini dört aşamada tamamlamaktadır. İlk olarak mart ve nisan aylarında vatandaşlar proje önerilerini sivil toplum kuruluşları aracılığıyla belediyeye iletmektedir. Daha sonra mayıs ayından ağustos ayına kadar projeler belediye tarafından incelenmekte, yasallığı ve maliyeti değerlendirilmektedir. Ayrıca projeyi gönderen vatandaşla da ayrıntılar için iletişime geçildiği söylenebilir. Eylül ve ekim

aylarında projelerden en çok tercih edilenleri belirlemek üzere uyruk şartı aranmadan 16 yaşını tamamlamış olan vatandaşlara hizmet önceliğinde ilk beşte yer alan projelere oy vermeleri istenmektedir. Oylama, vatandaş tercihinine bırakılarak hem fiziki ortamda oy pusulalarıyla hem de dijital platformlarda gerçekleştirilmektedir (Karacan, 2013: 68). İlk seçenek olarak mahalle şenliklerinde ve yerel demokrasi stantlarında oy sandıklarında oy verebilirken, ikinci seçenek olarak belediye web sayfasından yönlendirilen link ile dijital ortamda katılım sağlanabilmektedir. Oylama sonucunda tercih edilen projeler vatandaşa duyurularak bütçede yerini almaktadır (Özen, 2008: 92).

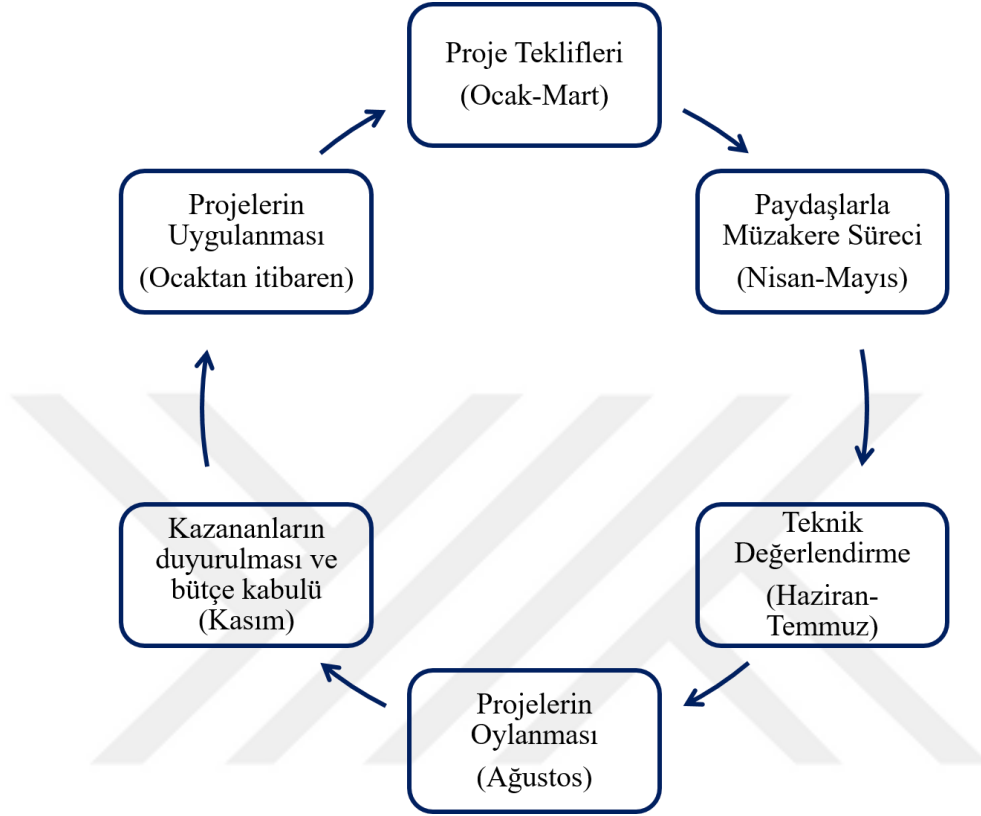
2.9.3. Paris’de Katılımcı Bütçe

Fransa’nın başkenti ve iki milyon nüfusa sahip olan şehri Paris’de de katılımcı bütçe örneklerini görmek mümkündür. Paris’te katılımcı bütçe uygulamalarının 2006 yılında sosyalist aday Segolene Royal’ın, kamu politikalarına ilişkin vermiş olduğu önerilerden biri olarak başladığı söylenebilir (Carlson, 2017). Segolene Royal, belediye meclisinde vatandaşlardan oluşan bir halk jürisinin oluşturulmasını ve bu jürinin belediyenin yaptığı hizmetleri değerlendirilmesini önermiştir. Bu önerinin vatandaşların yönetimde aktif olmasının yerel yönetimlerin sınırlarını aşmasına yol açabileceği düşüncesinden hareketle meclisteki hiçbir siyasi parti tarafından kabul edilmediği ifade edilmektedir (Napolitano, 2015).

2007 yılında ise bu defa Merkez Sağ Partisinin başkanı François Bayrou tarafından Paris’te vatandaşların yönetime aktif katılım mekanizmalarının geliştirilmesi için demokratik hareketlerin başlatıldığı söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda dünyadaki katılımcı bütçe uygulamalarını inceleyerek Paris’te uygulanabilecek katılımcı bütçe modeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak Paris’te tam anlamıyla katılımcı bütçe sürecinin 2014 yılında Paris Belediye Başkanı olarak seçilen Anne Hidalgo’nun girişimleriyle başladığı söylenebilir (Melkers ve Willoughby, 2001: 59-61).

Hidalgo, belediye başkanı olarak seçildiği mali yılın bütçesinin vatandaşların tercihleri doğrultusunda hazırlanmasının etkinlik ve verimliliği sağlayacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda Paris belediyesi bünyesinde vatandaş isteklerine rehberlik edebilmek, şehrin yönetimiyle ilgili herhangi bir sorunda doğrudan destek olabilmek ve vatandaş inisiyatiflerine yönelik tüm talepleri toplayabilmek amacıyla Yurttaşlık ve Sosyal Yaşam

Evi kurulmuştur. Bu hizmetleri gerçekleştirirken belediye, STK'larla da iş birliği yapmaktadır (STGM, 2020).

Şekil 5: Paris'te Katılımcı Bütçe Döngüsü

Kaynak: www.Budgetparticipatif.paris, E.T. 10/05/2023

Şekil 6'da da görüldüğü gibi Paris'teki katılımcı bütçe uygulamasında öncelikle vatandaşlardan proje teklifleri alınmaktadır. Bu teklifler daha sonra STK'lar ve diğer paydaşlar tarafından değerlendirilmektedir. STK'ların vermiş olduğu görüşler doğrultusunda Belediye yöneticileri tarafından da teknik değerlendirmeye tabii tutulmaktadır (De bulb, 2016). Bu projelerden hangilerinin öncelikli olarak gerçekleştirileceğine ilişkin kararlar vatandaşlar tarafından seçim sandıkları ve sandığa gelemeyecekler için internet ortamında verilmektedir. Son olarak gerçekleştirilecek projeler vatandaşlara duyurularak uygulanmaktadır (STGM, 2020).

Günümüzde Paris'te hala başarılı bir şekilde uygulanmaya devam eden bütçe modelinin; yerel politikaları sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle birleştirerek belediye yönetiminin güçlenmesi, vatandaşların kent yönetimi hakkında birbirleriyle olan iletişimini artırarak

sosyal ilişkilerin geliştirilmesi ve doğrudan katılımcı demokrasiyi referans alıp, karar alma noktasında vatandaşa yetki verilmesi gibi amaçlar taşıdığı ifade edilebilir.

Aynı zamanda Paris’te uygulanan katılımcı bütçe modelinde dijital vatandaş oylamasının yanında vatandaşların kent yönetimine dahil olması ve yerel hizmetlerde öncelikli taleplerini iletebilmeleri için dijital teknolojinin ve mobil uygulamaların aktif olarak kullanıldığını belirtmek gerekir (Oral, 2005: 80). Bunlara örnek vermek gerekirse öncelikle “Dans Ma Rue (Sokağımı Onar)” ücretsiz mobil uygulamasından bahsedilebilir. Vatandaşlar bu uygulamayı kullanarak Paris sokaklarında, parklarında ve bahçelerinde gördüğü eksiklikleri doğrudan ilgili belediye birimlerine iletebilmektedir (Moynihan, 2007: 60). Bu uygulamaya ayrıca fotoğraflar ve yer bildirimi de eklenerek belediye tarafından kolayca takip edilebilmektedir. Bu doğrultuda belediyenin, mobil uygulamadan gelen talepleri öncelikli olarak gerçekleştirdiği söylenebilir (Yılmaz, 2007: 36).

Paris’te vatandaşın tercihleri doğrultusunda oluşturulan hizmet öncelikli modelde kullanılan bir diğer dijital uygulama olarak “Madame la Maire, j’ai une idée (Sayın Belediye Başkanı, bir fikrim var)” uygulamasından bahsedilebilir. Burada amacın, belediye başkanlığı tarafından incelenmek üzere vatandaşların şehirdeki hizmetlere ilişkin fikirlerini ve projelerini sunabilecekleri dijital bir iş birliği platformu oluşturmak olduğu söylenebilir. Bu platform, 2018’den beri vatandaşın katılımcı bütçe toplantılarına ve vatandaş konseylerine katılmasında da rehberlik etmektedir (Melkers & Willoughby, 2001: 59-62).

Paris ile ilgili anlatılanlardan yola çıkarak Paris Belediyesi’nin ve Paris’te yaşayan vatandaşların aktif bir şekilde günümüzün teknolojik gelişmelerinden de faydalanarak katılımcı bütçe uygulamalarına devam ettiği söylenebilir. Ayrıca Paris Belediyesi’nin projelerini vatandaşın tercihiine göre gerçekleştirmesi ve kendine özgü katılımcı bütçe modelini oluşturması gibi hususlar uygulama yönündeki istekliliği ortaya koyduğundan bahsedilebilir.

2.10. Portekiz-Lizbon’da Katılımcı Bütçe

Portekiz’de, Yerel Gündem 21 uygulamalarının bir yansıması olarak ilk defa 2006 yılında Lizbon kent konseyindeki bazı teknisyenlerin girişimleriyle katılımcı bütçe uygulaması fikrinin ortaya atıldığını söylemek mümkündür (Çildir, 2010: 223). Bu teknisyenlerin

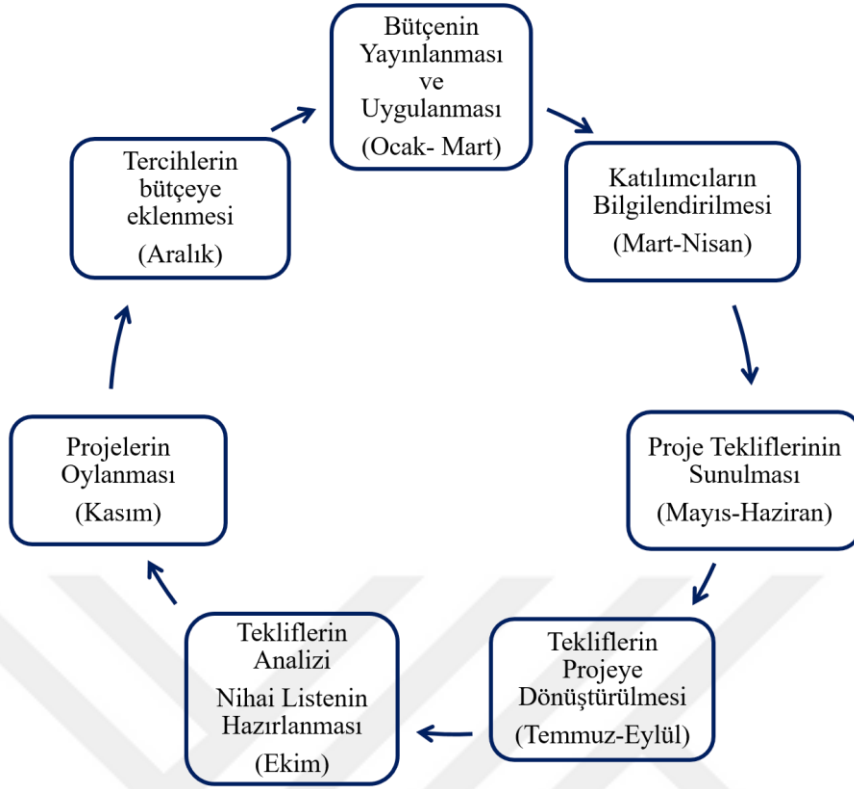
öncelikle katılımcı bütçe modelini uygulamaya başlayan Porto Alegre uygulamalarını inceleyerek vatandaşın hizmet öncelikleri için belediye bütçesinden belli bir pay ayrılması gerektiğine, böylece vatandaş ihtiyaçlarının daha kolay tespit edileceğine yönelik fikirler ileri sürdüklerinden bahsedilebilir.

Lizbon Kent Konseyi, 2008 yılında “Katılımcı Bütçe İlkeler Şartı” adını verdiği vatandaş katılım modelinin kurallarını belirlemiş ve belediye bütçesinin %5’lik oranını vatandaş katılımıyla belirlenen hizmetler için katılımcı bütçeleme yoluyla harcamaya ayırmıştır (Allegretti & Antunes, 2014: 2).

Lizbon 2010 yılından itibaren mali yıl boyunca, katılımcı bütçeyi teşvik etmek, vatandaşların bilgi almasını, tekliflerini sunmasını ve oylamalara katılmasını kolaylaştırmak amacıyla belediye tarafından oluşturulan “www.lisboaparticipa.pt” portalı kullanılmaktadır. Günümüzde ise bu portala dijital uygulamalar da dahil edilerek teknolojinin kullanımı yaygınlaştırılmıştır. Vatandaşlar 2013 yılından itibaren halen hizmet taleplerini SMS ile aktarabilmektedir.

Lizbon Kent Konseyi’nin, şehirde gerçekleştirilecek tüm projelerin detayını paylaştığı bu portal, aynı zamanda vatandaşların katılımcı bütçe sonucu en çok tercih edilen projelerin uygulanma durumunun izlenmesine de olanak sağlamaktadır. Bu şekilde, vatandaşlarla kentteki paydaşların iletişimi artmakta, şeffaflığa katkı sağlanmaktadır.

Aşağıdaki şekilde günümüzde Lizbon’da uygulanmakta olan katılımcı bütçe döngüsüne yer verilmektedir.

Şekil 6: Lizbon'da Katılımcı Bütçe Döngüsü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 7'den hareketle Lizbon'da katılımcı bütçe sürecinin yedi aşamada tamamlandığı görülmektedir. İlk olarak Mayıs ve Haziran ayında süreçten sorumlu olan mahalle temsilcileri gerekli hazırlıkları yapmaktadır. Belediye; mahalle temsilcileri ve vatandaşlarla bir araya gelerek onların taleplerini dinlemektedir (Manning & Parison, 2004: 27). Vatandaşlardan alınan öncelikler seti Temmuz-Eylül aylarında projeye dönüştürülmektedir. Ekim ayında projeler, belediye yöneticileri tarafından analiz edilmekte ve vatandaşlar, öncelikler setinden gerçekleştirilmesi istenen hizmetler için dijital platformlarda oy kullanmaktadır. Kasım ayında, oylama sonucunda önceliği tespit edilen ve %5'lik bütçe ayrılacak hizmetler bütçeye eklenmektedir. Son olarak da Ocak-Mart döneminde bütçe vatandaşlara tanıtılarak uygulamaya geçirilmektedir (Strandring, 2014).

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, Lizbon'da uygulanan katılımcı bütçe uygulamasını diğer örneklerden farklı kılan bir özelliği, oy kullanma şartında şehirde kayıtlı seçmen olma şartı aranmamasıdır. Şehirde ikamet etmeseler bile öğrenciler, çalışanlar ya da şehirde ticari faaliyeti yürütenler, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum örgütleri de oy kullanabilmektedir (Dias, 2018).

Bu durumda Lizbon'daki uygulamada şehirde ikamet edenlerle birlikte şehirdeki hizmetlerden yararlanan bireylerin de katılım sürecine dahil edilmesi yerel demokrasiye verilen önemi ortaya koyduğundan bahsedilebilir.

2.11. Amerika Birleşik Devletleri'nde Katılımcı Bütçe

Amerika Birleşik Devletleri anayasasında yerel yönetimlerin açıkça düzenlenmediği ancak federal hükümete verilmeyen tüm görev ve sorumlulukların yerel yönetime ve vatandaşa ait görüldüğü söylenebilir. Bununla beraber her eyalet kendi anayasasına ve hukukuna göre, eyalet sınırları içinde kendi yerel yönetimlerini istediği gibi düzenleyebilmektedir. Hatta çok sayıda yerel yönetim birimlerine sahip olduklarından dolayı “Demokrasi Laboratuvarı” olarak adlandırılmaktadır (Şeker ve Beynam, 2013: 231-232). Yeni politikalar ve sorunlara çözümlerin öncelikle yerel yönetim birimlerinde denendiği iddia edilebilir. Bu politikalardan birine de katılımcı bütçe çalışmaları örnek gösterilebilir. Bu bölümde Chicago, Washington D.C. ve New York'daki katılımcı bütçe uygulama modellerinden bahsedilmektedir.

2.11.1. Chicago'da Katılımcı Bütçe

Amerika'nın birçok kentinde katılımcı bütçe uygulamalarını görmek mümkündür. Chicago belediyesi de bütçesini vatandaş katılımlarıyla oluşturan örneklerden biri olarak gösterilebilir. Chicago'nun 49. Ward bölgesinde katılımcı bütçe uygulamalarına 2011 yılında başlanmıştır. ABD'nin diğer şehirlerine öncülük eden bu uygulama hala sürdürülmeye devam etmektedir (Kasdan & Markman, 2017: 147).

Chicago'nun 49. Ward bölgesinde genellikle ekonomik anlamda orta ve düşük gelirli ailelerin yaşadığından söz edilebilir. Bu bölgede katılımcı bütçe süreci, dört aşamada tamamlanmaktadır. Süreç ilk olarak ekim ve kasım aylarında bütçe çalışmaları için oluşturulan mahalle temsilcileri toplantılarıyla başlamaktadır. Bu toplantılarla her mahallenin hizmet önceliklerine ilişkin fikir ve önerilerinin öğrenilmesi amaçlanmaktadır (Johnson, 2017).

İkinci olarak aralık ayından şubata kadar mahalle sakinlerinden gelen talepleri proje haline getirebilmek için sivil toplum kuruluşlarıyla belediye yöneticileri bir araya gelmektedir. Proje haline getirilen hizmetler, kendi arasında önem sırasına göre de ele alınmaktadır. Mart ayına gelindiğinde mahalle temsilcileri yeniden toplanmakta ve yerel

yöneticiler tarafından belirlenen projeleri tekrar gözden geçirmektedir. Bölgede yaşayan vatandaşlar, nisan ayının sonu ya da mayıs ayının başında mahallelerde kurulan sandıklarda öncelikli hizmet olarak istedikleri projelere oy vermektedirler. Son olarak oylama sonucunda vatandaşın çoğunluğunun tercih sırasına göre seçilen projelerin belediye tarafından uygulamaya konulması aşamasına geçilmektedir (Gilman, 2016).

2.11.2. Washington D.C.’de Katılımcı Bütçe

Amerika Birleşik Devletleri’nin başkenti olan ve yedi yüz bin nüfuslu Washington D.C.’de 1990’lı yıllarda yönetim anlayışının işlevsizliğinden kaynaklı sorunların, vatandaşın yerel yöneticilere olan güvenini olumsuz yönde etkilediği söylenmektedir (Çobanoğulları ve Yerelli, 2017: 120). Bu bağlamda, yerel yöneticilerle vatandaşlar arasındaki sıkıntılara son verebilmek adına katılımcı bütçe fikrinin ortaya atıldığından söz edilebilir.

Burada katılımcı bütçe süreci online olarak yürütülen “vatandaş zirveleri” aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Vatandaş zirvelerinin online yapılmasındaki amacın, teknolojiyi bütçe ve stratejik planlama süreçlerine etkin bir şekilde dahil ederek daha fazla vatandaş katılımını sağlama düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir. Vatandaş zirvelerinde, kent özelinde yaşam standartlarının nasıl iyileştirileceği, vatandaşın istekleri doğrultusunda gerçekleştirilecek hizmetlerin nasıl önceliklendirileceği ve kentin stratejik planının oluşturulması sürecinin nasıl ilerleyeceği gibi konular görüşülmektedir (Güneş, 2020: 547).

Dijital platformda yapılan vatandaş zirvesinde gönüllü olan mahalle sakinleri, her bir oturumda on kişi olacak şekilde rastgele dağıtılmaktadır. Vatandaşlar şehirde gerçekleştirilmesini istedikleri hizmetleri müzakere ederken alanında uzman kişiler de her oturuma moderatör olarak atanmaktadır (Moynihan, 2007: 68). Belediye başkanı da bu süreçte, belediye tarafından oluşturulmuş dijital platform aracılığıyla vatandaşların görüş ve önerilerini dinlemektedir. Vatandaş zirveleri sayesinde hem vatandaşların birbirleriyle olan iletişiminin arttığı hem de belediye başkanıyla etkileşim imkanı bulabildikleri için katılımcı demokrasinin geliştiği söylenebilir. Bununla birlikte zirvede belediye başkanı da vatandaşlara sorular sorarak onlardan oylama yöntemiyle cevaplar almaktadır. Yapılan oylamanın sonucu şeffaf bir şekilde tüm katılımcıların görebileceği dev ekranlarda yansıtılmaktadır. Zirve sayesinde hem vatandaşlar, yaşadıkları kente

ilişkin sorunlarını ve isteklerini belediye yönetimine ifade edebilmekte, hem de belediye oluşturacağı bütçe için öncelikli hizmet setini belirleyebilmektedir. Vatandaş zirvesi tamamlandıktan sonra müzakere sonucunda bütçenin ayrılacağı öncelikli hizmet talepleri, dijital ağlar aracılığıyla zirveye katılan her vatandaşla paylaşılmaktadır (Gilman, 2016).

2.11.3. New York’da Katılımcı Bütçe

New York, ABD’nin en gelişmiş ve sekiz milyon nüfusu ile en kalabalık kenti konumundadır. Küresel niteliklere sahip olan bu şehrin, 1989 yılında Porto Alegre’de başlayıp tüm dünyaya yayılan katılımcı bütçe uygulamalarından etkilenenlerden biri olduğunu söylemek mümkündür (NYC, 2019).

New York’ta katılımcı bütçe uygulamasının başlangıcı 2011 yılına dayandırılabilir. 2011 yılında New York belediye meclis üyelerinden dört kişi temsilcileri oldukları dört bölgede bütçe hazırlığı yaparken katılımcı bütçe modelini uygulamaya başlamışlardır (Deik, 2012: 12-16). İlerleyen dönemlerde bu sayı hızlı bir şekilde artış göstermiş, 2013 yılındaki katılımcı bütçe sürecine dokuz yeni bölgenin temsilcisi katılmıştır.

New York belediyesinin verilerine göre 2014 yılında elli bir bin vatandaş katılımcı bütçe sürecine dahil olurken bu sayının bir yıl sonra altmış yedi bine yükseldiği görülmektedir (Community Development Project, 2015). Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte daha fazla vatandaş katılımını sağlayabilmek amacıyla vatandaşların hizmet önceliklerine ilişkin talepleri sadece dijital platformlar aracılığıyla alınmaktadır. Vatandaşlar bilgisayar ya da akıllı telefon yoluyla istedikleri projeleri kolaylıkla belirleyebilmekte ve oy kullanabilmektedir (Bezard, 2016).

New York Kent Konseyi’ne göre, vatandaşlar katılımcı bütçe uygulamalarına ilgi duymakta, bu durum toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir. Bununla beraber, Kuzey Amerika’da gerçekleştirilen katılımcı bütçe uygulamaları arasında en kapsamlı katılımcı bütçe sürecinin New York Kent Konseyi tarafından yürütüldüğü bilinmektedir. Ayrıca dil, din, ırk, cinsiyet ve gelir ayrımı yapmadan tüm New York’lu vatandaşların hizmet öncelikleri için oy kullanma hakkı bulunmaktadır. Böylece tam anlamıyla bir sivil iletişim ortamı oluşmaktadır.

Aşağıdaki tabloda New York’da uygulanmakta olan katılımcı bütçe modelinin aşamaları ifade edilmektedir.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Mahalle Toplantıları												
Vatandaşların bilgilendirilmesi												
Taleplerin öğrenilmesi												
Projelerin görüşülmesi												
Temsilcilerin Eğitimi												
Bütçe Sürecinin Anlatılması												
Tekliflerin Projelere dönüştürülmesi												
Projelerin Vatandaşa Duyurulması												
Temsilcilerin projeleri vatandaşa sunması												
Projelere geri dönüşlerin beklenmesi												
Projelerin Halkoyuna Sunulması												
Hem oy kullanma merkezlerinde hem de dijital ortamda oy kullanma												
Uygulama ve İzleme												
Tercih edilen projelerin vatandaşlara tanıtılması												
Bütçenin Uygulanması												

Tablo 3: New York Katılımcı Bütçe Süreci

Kaynak: PBNYC 2017-2018-2019 Rulebook, E.T. 22/08/2023

Tablo 3'ten yola çıkarak New York'ta katılımcı bütçe sürecinin eylül ve ekim aylarında, mahalle temsilcilerinin vatandaşı bilgilendirmesi, vatandaşların istek ve beklentilerini öğrenmesi ve buna ilişkin olası projelerin görüşülmesi için yapılan toplantılarla başladığını söylemek mümkündür (Lerner, 2018). Ayrıca toplantı öncesinde vatandaşları katılımcı bütçe hakkında bilgilendirme amacıyla belediye tarafından her mali yılbaşında tanıtım kitapçıkları dağıtılmaktadır. Bu kitapçıkta vatandaşın teklif sunabileceği hizmet alanları, sürece dahil olan meclis üyeleri ve bütçe miktarı gibi hususlar yer almaktadır (D21 Platformu, 2018).

Toplantılarda görüşülen hususlar ekim ve kasım aylarında projelere dönüştürülmektedir. Bu doğrultuda yerel yöneticiler ve mahalle temsilcileri bir araya gelmekte, oylamaya sunulması uygun görülen projeleri belirlemek için müzakere süreci başlamaktadır. Aynı zamanda şehrin uzmanları da projelerin şehir için uygun olup olmadığı konusunda fikir belirtmektedir (Bezard, 2016). Toplantı sonunda oylamada yer alacak kesin projeler şubat ve mart aylarında belirlenip kamuoyuna duyurulmaktadır. Mart ayında ise mahallede yaşayan, çalışan ve çocukları o bölgede okuyan on altı yaşından büyük vatandaşlar,

kamuoyuna duyurulan projeler için oy kullanmaktadır. Her vatandaş, belediyeden gerçekleştirmesini beklediği proje başına tek oy kullanabilmekte ve en fazla beş proje seçebilmektedir (Naseer vd, 2015: 308). Vatandaş oylaması sonucu en çok tercih edilen projeler, belediye yöneticilerinden oluşan katılımcı bütçe konseyi tarafından çeşitli fuarlar ve şenliklerde vatandaşlara tanıtılmaktadır. Bunlar dışında belediyenin web sitesi ve mobil uygulamaları gibi birçok platformda da bilgilendirmeler yapılmaktadır (Secondo & Lerner, 2011: 24).

New York’la ilgili buraya kadar anlatılanlardan hareketle, teknolojinin aktif kullanımı sayesinde vatandaş bilgilendirme süreçlerinin başarılı, bütçe hazırlığı sürecine katılım düzeyinin ise oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Bununla beraber vatandaşların birçok yerel hizmet hakkında detaylı bilgiye online platformlar sayesinde ulaşabilmesi de katılımcı bütçe uygulamasının sürdürülebilirliğini artırdığından bahsedilebilir.

2.12. Polonya-Sopot’ta Katılımcı Bütçe

Polonya’nın tarihsel geçmişine bakıldığında yerel yönetimlerin bütçe süreçlerinde sıkı kuralların yer aldığı söylenmektedir. Ancak 1990’lı yıllardan sonra yerel yönetimlerde etkin ve verimli hizmet sağlanması ve vatandaşların kent yönetimine katılması amacıyla ülkede yerelleşme reformu söz konusu olmuştur (Natkaniec, 2002: 76). Bu reform çerçevesinde belediyeler kendilerini hem kurumsal hem de mali anlamda yeniden düzenlemeye gitmişlerdir. Bu düzenlemelerden birisinin de katılımcı bütçe uygulamaları olduğu söylenebilir.

Polonya’da günümüzde hala yerel yönetişimin ve demokrasinin bir parçası olarak bilinen katılımcı bütçe uygulamalarını görmek mümkündür. Polonya’da uygulanan katılımcı bütçe modelinde, vatandaşların sürece katılmasının belediye bütçesi üzerinde yarı referandum etkisi oluşturduğu söylenmektedir (Szescito, 2015: 373).

Polonya’daki uygulamalara bakıldığında katılımcı bütçenin, kent konseylerinin ve belediye başkanlarının aktif çalışmaları sayesinde yaklaşık seksen şehirde gerçekleştirildiği söylenebilir. Ayrıca Polonya’daki mevzuata göre belediye başkanının sunmuş olduğu bütçe önerisini onaylama yetkisi, halk oylamasıyla seçilen kent konseyine verilmektedir. Kent konseyinin öneriler üzerine bütçede değişiklik yapma yetkisi bulunmaktadır (Kebłowski & Criekingen, 2014: 369). Bu sebeple Polonya’da kent konseylerinin katılımcı bütçe sürecindeki aktif rolünün ön plana çıktığı söylenebilir.

Polonya’da ilk katılımcı bütçe uygulaması 2011 yılında, otuz yedi bin nüfusa sahip olan Sopot’da başlamıştır. Sopot, başladığı tarih itibariyle katılımcı bütçe uygulamalarını devam ettiren şehirler arasında yer almaktadır. Sopot Belediyesinde katılımcı bütçe süreci, belediye meclisi üyelerinin sivil toplum kuruluşlarıyla yaptığı iş birliği ile yürütülmektedir. Sivil toplum kuruluşları çalışmalarında, vatandaşların yönetimde söz sahibi olması ve bütçe hakkını kullanmaları gerektiğini sürekli olarak vurgulamaktadır. Belediye meclisi bu doğrultuda, katılımcı bütçenin vatandaşlar tarafından benimsenmesi için sivil toplum kuruluşlarından oluşan bütçe komisyonu oluşturmaktadır (Demediuk, 2012: 160).

Bununla beraber katılımcı bütçe sürecinde kent konseyinin rolünden bahsedilebilir. Kent konseyi, vatandaşların belediyeden talep ettiği hizmet önceliklerini tespit edebilmek amacıyla danışma toplantıları gerçekleştirmektedir. Bu toplantılar sonucunda elde ettiği verileri belediye ile paylaşarak, bütçe hazırlığı sürecine katkı sunmaktadır. Vatandaşlar bütçe hazırlığı sürecinde herhangi bir konu kısıtlaması olmadan, hizmet önceliklerini mahalle toplantılarında bütçe komisyonuna iletmektedir. Komisyon tüm talepleri değerlendirerek liste haline getirmekte ve belediyeye sunmaktadır (Demediuk, 2012: 168).

Katılımcı bütçe sürecinin son aşamasında hizmet listesine bağlı kalınarak vatandaşlar, şehrin belli yerlerinde kurulan sandıklarda veya isteğe bağlı olarak elektronik ortamda öncelikli olarak istedikleri hizmetlere oy vermektedir. Katılımcı bütçe anlayışı gereği en fazla oy alan hizmetler öncelikli olmak üzere belediye bütçesinde yerini almaktadır (Dzinic vd., 2016: 43).

Dünyadaki katılımcı bütçe örnekleriyle ilgili anlatılanlardan yola çıkarak, Güney Amerika ve Asya’daki katılımcı bütçe uygulamalarının özellikle karar alma sürecinde pasif konumda olan dezavantajlı gruplara daha fazla söz hakkı verilmesine yönelik olduğu söylenebilir. Ancak Avrupa ülkelerindeki uygulamalarda katılımcı bütçenin, refahı en az olan bölgelerin lehine kaynakların yeniden dağılımının sağlanması için bir araç olarak görüldüğü ileri sürülebilir. Ayrıca yine burada, katılımcı bütçe ile nihai hedefin katılımcı demokrasiden ilham alan sosyal diyalogun sağlanması olduğu belirtilebilir.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL DÜZEYDE KATILIMCI BÜTÇE ANLAYIŞI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, Türkiye’de katılımcı bütçe konusunda yapılan çalışmalardan bahsedildikten sonra yerel yönetimlerde katılımcı mekanizmalara ve yasal düzenlemelerdeki katılımcı bütçe anlayışına yer verilecektir. Son olarak da Türkiye açısından katılımcı bütçe değerlendirilecektir.

3.1. Türkiye’de Katılımcı Bütçe Konusunda Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de yerel yönetimlerde vatandaşların bütçe sürecine katılımını teşvik eden bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalara; Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi, TUSENET (Belediye Ortaklık Ağları) Projesi ve Yerel Gündem 21 uygulamaları örnek verilebilir. Bu çalışmalara bakmak konunun somutlaştırılması açısından faydalı olacaktır.

3.1.1. Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi

Türkiye’de uygulanabilecek katılımcı bütçe modeline zemin hazırlayan bir pilot çalışma olarak 2005 yılında gerçekleştirilen “Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi”nden de bahsetmek gerekir. Bu proje, Türkiye’de yerel yönetimlerin daha etkin, şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir sistemin oluşmasını hedefleyen kapsamlı bir projedir. 2000’lerin başında Avrupa Birliği (AB) tarafından desteklenen ve Türkiye hükümeti ile birlikte yürütülen bu proje, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılım sürecinde yerel yönetimlerin AB standartlarına uyumunu sağlamak amacıyla başlatılmıştır (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2014: 6). Türkiye’nin yerel yönetim yapısı, merkezi devletin güçlü bir rol oynadığı bir sistemdir, ancak bu projeyle yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesi, mali kaynaklarının artırılması ve halka daha yakın bir yönetim anlayışı benimsenmesi amaçlanmıştır.

Bu proje aynı zamanda vatandaş odaklı bir kalkınma projesi olarak da bilinmektedir (Local Administration Reform Project, 2019). Projenin, “Çanakkale, Muğla, Erzincan, Eskişehir, Bursa ve Uşak” illeri olmak üzere toplam altı pilot ilde, etkin ve verimli kamu hizmeti sağlayabilme, belediyelerin mali kaynaklarının yerinde kullanılması ve yerel yöneticilerin vatandaşların öncelikli talepleri doğrultusunda hizmet sunması amacıyla yürütüldüğü söylenebilir (Oktik vd., 2008: 143-146). Bu proje kapsamında, yerel

yönetimlerin vatandaşın isteklerine göre harcama yapmaları konusunda teşvik edildiği düşünüldüğünde katılımcı bütçenin amacına hitap ettiğini söylemek mümkündür.

Proje, katılımcı demokrasiyi güçlendirmek için yerel yönetimlerde vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını teşvik etmiştir. Özellikle yerel düzeyde sivil toplum kuruluşları, vatandaşlar ve meslek kuruluşları ile güçlü bir müzakerenin kurulması hedeflenmiştir. Katılımcı bütçeleme ve yerel karar alma süreçlerinde halkın görüşlerinin dikkate alınması, projedeki en önemli reformlardan biridir. Ayrıca proje çerçevesinde birçok yasal ve yapısal reform gerçekleştirilmiştir (Sakınç ve Bursalıoğlu, 2014: 8). Bu reformlar, Türkiye'nin yerel yönetim sisteminin modernizasyonu ve AB normlarına uyumunu sağlama amacını taşımaktadır. Bu önemli düzenlemelerden biri, belediye hizmetlerinin daha verimli gerçekleştirilmesi amacıyla belediye kanununda değişiklikler yapılmasıdır. Büyükşehir belediyelerinin yetki alanları genişletilmiş, mali kaynakları artırılmış ve kırsal alanlardaki hizmet sunumunun iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Özellikle kırsal kesimdeki hizmetlerin sunumu ve bölgesel kalkınma projelerine destek verilmesi amaçlanmıştır.

3.1.2. Belediye Ortaklık Ağları (TUSENET) Projesi

Türkiye'de yerel yönetimlerde katılımcı demokrasiyi geliştirme amacıyla başlatılan projelerden bir diğeri olarak Türkiye'den yirmi üç belediye ve İsveç'ten altı belediyenin katıldığı "Belediye Ortaklık Ağları (TUSENET) Projesi"nden söz edilebilir (Emini, 2009: 34). Bu bağlamda projedeki belediyeler, birbirlerinin vatandaş odaklı hizmet sunumundaki eksik yönlerini tespit ederek önerilerde bulunmuştur. Bu projenin alt boyutlarından birini katılımcı bütçe uygulamasının oluşturduğundan bahsedilebilir. Bu doğrultuda İsveç'teki belediyeler, kendi ülkelerine dünyadaki iyi uygulama örneklerinden hareketle katılımcı bütçe sistemini tanıtmıştır (Avrupa Birliği, 2019).

TUSENET, yerel yönetimlerin etkinliğini artırmayı, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlamayı ve belediyeler arasında iletişimi güçlü kılmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, proje kapsamında belediyeler arasında ortaklık ağları oluşturulmuş, deneyim paylaşımı desteklenmiş ve yerel yönetimlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. TUSENET Projesi'nin temel amacı, yerel yönetimlerin kapasitelerini artırmak ve bu sayede yerel düzeyde kalkınmayı sürdürülebilir kılmaktır. Proje, yerel

yönetimlerin sosyal, ekonomik, çevresel ve yönetim alanlarında daha etkin ve yenilikçi çözümler üretmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

TUSENET Projesi, sürdürülebilir yerel kalkınmayı destekleyen bir yapı üzerine kuruludur. Bu yapı, belediyelerin karşılaştıkları ortak sorunlara çözüm bulmalarına ve iyi uygulama örneklerini paylaşımlarına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda, proje kapsamında belediyeler arasında bilgi ve deneyim paylaşımı için çeşitli eğitimler, çalıştaylar, seminerler ve ortak etkinlikler düzenlenmiştir (Öktem vd., 2016: 51).

Proje, belediyelerin kentteki paydaşlarla iş birliği yapmasını teşvik etmiştir. Bu kapsamda, yerel düzeyde karar alma süreçlerine halkın katılımının artırılması ve katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, STK'ların yerel yönetim süreçlerine katkıda bulunmaları ve belediyelerle ortak projeler geliştirmeleri desteklenmiştir. TUSENET Projesi, Türkiye'de yerel yönetimler arasında önemli bir iş birliği ve deneyim paylaşımı ağı oluşturmayı başarmıştır. Proje, belediyelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlarken, aynı zamanda yerel yönetimlerin kapasitelerinin güçlenmesine yardımcı olmuştur (Özen ve Yontar, 2009: 290). Belediyeler, proje sayesinde uluslararası standartlarda projeler geliştirme konusunda bilgi sahibi olmuş ve AB fonlarından yararlanma kapasitelerini artırmışlardır.

3.1.3. Yerel Gündem 21

Türkiye'de katılımcı bütçe uygulamalarına zemin oluşturan bir diğer düzenlemenin Yerel Gündem 21 çalışmaları olduğundan söz edilebilir. Gündem 21 programı, sürdürülebilir kalkınma planlarının kentlerde uygulanabilmesi için önemli bir araç konumundadır (Emrealp, 2005: 11-12). Bu programa göre, kent politikalarının vatandaşların beklentileri doğrultusunda oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye'de Yerel Gündem 21, UNDP desteği ile 1997 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Başlangıçta bir proje olarak görülen Yerel Gündem 21'in, yaklaşık elli kentte uygulanmasıyla bir program haline geldiği söylenebilir (Deniz, 2013: 394-397). Bu doğrultuda Türkiye'de yerel düzeyde vatandaş katılımı bir modelin benimsenmesi amacıyla Gündem 21 programının uygulandığından bahsedilebilir.

Yerel Gündem 21 programının, katılımcı bütçe için atılan önemli bir adım olduğunu söylemek de mümkündür. Yerel Gündem 21'in önemli çıktılarında biri olarak kabul edilen katılımcı bütçe, halkın yerel yönetimlerin mali politikalarına doğrudan katılımını

sağlayan bir süreçtir. Yerel yönetimlerde bütçe yapma süreçleri genellikle uzmanlar, yerel yöneticiler ve siyasetçiler tarafından gerçekleştirilirken, katılımcı bütçe ile bu süreçte yerel halk da söz sahibi olmaya başlamıştır (Çocuk, 2017: 44). Yerel Gündem 21 programı kapsamında Türkiye’de ilk defa halkın, yerel yönetimlerin bütçe hazırlık süreçlerine katılması teşvik edilmiştir.

Katılımcı bütçe, yerel yönetimlerin kaynaklarını nasıl kullanacaklarına dair kararların halkla birlikte alınmasını amaçlamaktadır. Bu süreçte, vatandaşlar belediyelerin bütçelerinin nasıl oluşturulacağı, hangi hizmetlere daha fazla kaynak ayrılacağı ve hangi projelerin öncelikli olacağı gibi konularda doğrudan fikir beyan etmektedir. Yerel Gündem 21, bu yapıyı destekleyerek, halkın kendi yaşam alanlarını doğrudan etkileyen kararlarda aktif rol almasını sağlamaktadır.

Yerel Gündem 21 programı ile birlikte, belediyeler bütçe hazırlık süreçlerinde vatandaşların taleplerini dinlemeye başlamışlardır. Bu sayede, yerel halkın ihtiyaçlarının daha doğru bir şekilde karşılanması hedeflenmiştir. Katılımcı bütçe, yerel yönetimlerin mali süreçlerini daha şeffaf hale getirmiştir. Halkın bütçe sürecine katılımı, yerel yönetimlerin mali kaynaklarını nasıl kullandığını izleme ve değerlendirme fırsatı sunarak, hesap verebilirlik mekanizmalarını güçlendirmiştir (Emrealp, 2005: 19).

Bu program sayesinde belediyeler, mali yönetim süreçlerinde daha şeffaf bir yapıya kavuşmuştur. Katılımcı bütçe süreçlerine dahil olan vatandaşlar, kendi yaşadıkları bölgenin öncelikli sorunlarını belirlemiş ve bu sorunlara çözüm getirilmesi için kaynak ayrılmasını sağlamıştır. Programın sağladığı katılımcı bütçe süreçleri, yerel düzeydeki demokrasi kültürünü güçlendirmiştir. Halkın bütçe süreçlerine katılması, sadece mali süreçlere değil, genel olarak yerel yönetimlerde halkın söz sahibi olduğu bir yapı oluşturmuştur (Bozkurt, 2014: 233). Bu da yerel demokrasinin gelişmesine ve halkın yönetimde daha fazla sorumluluk almasına katkıda bulunmuştur.

Yerel Gündem 21 programı, Türkiye’de katılımcı bütçeleme anlayışının yerleşmesinde büyük bir rol oynamıştır. Yerel halkın talepleri doğrultusunda bütçe süreçleri düzenlenmiş ve bu sayede yerel yönetim hizmetleri daha etkin bir şekilde sunulmaya başlanmıştır. Bununla birlikte, çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik hedeflerine daha fazla odaklanılmış ve bütçe kaynakları bu doğrultuda kullanılmıştır.

3.2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar

Türkiye’de yerel yönetimlerde, kentteki paydaşların ve vatandaşların yerel yönetim süreçlerine daha fazla dahil olmasını sağlayan, yerel demokrasiyi güçlendiren ve yerel yönetimlerin halkın ihtiyaçlarına daha duyarlı hale gelmesine katkıda bulunan bazı katılımcı mekanizmalar bulunmaktadır. Çalışmanın bu kısmında bu katılımcı mekanizmaların önemine değinmekte fayda vardır.

3.2.1. Kent Konseyleri

Kent konseyleri, Türkiye’deki en önemli katılımcı mekanizmalardan biri olup yerel düzeydeki demokratik katılımı artırmayı hedeflemektedir. Türkiye’de kent konseyi, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine dayanarak kurulmuştur. Ayrıca, kent konseyleri ile ilgili daha ayrıntılı düzenlemeler Kent Konseyi Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Konsey, yerel yönetimlerin, STK’ların, meslek odalarının, sendikaların, üniversitelerin ve vatandaşların birlikte yerel sorunları tartıştığı, çözüm önerileri geliştirdiği bir platformdur (5393 sayılı Belediye Kanunu, m. 76).

Aynı zamanda, yerel yönetimlerle halk arasında iş birliği sağlamak, sürdürülebilir kalkınma, çevre koruma, sosyal hizmetler ve kentsel gelişim gibi konularda yerel halkın fikirlerini almak ve yerel yönetimlere tavsiyelerde bulunmak, kadın, gençlik ve engelli meclisleri gibi alt meclisler oluşturarak dezavantajlı grupların yerel yönetimlere katılımını artırmak ve yerel sorunlara çözüm üretmek için katılımcı projeler geliştirmek gibi işlevleri bulunmaktadır (Can, 2019: 94).

Kent konseyleri, yerel yönetimlerde demokratik katılımı artırmanın yanı sıra vatandaşın ihtiyaçlarına daha duyarlı yönetim süreçleri oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bu konseyler sayesinde yerel sorunlar yerinde tespit edilip çözüm önerileri geliştirilirken, belediyeler de daha etkin ve verimli hizmet sunabilecektir.

3.2.2. Mahalle Meclisleri

Mahalle meclisleri, mahalle düzeyinde halkın katılımını sağlamak amacıyla kurulmuş yerel demokratik platformlardır. Bu meclisler, mahalle halkının yerel yönetimle doğrudan iletişime geçmesini, sorunlarını dile getirmesini ve çözüm önerileri sunmasını sağlamaktadır. Mahalle meclisleri genellikle mahalle muhtarlıkları ve belediyelerle iş birliği içinde çalışmaktadır. Mahalle meclisleri, mahalledeki sorunları belirleyerek, bu

sorunların çözümünde yerel yönetimlerle birlikte çalışmakta, mahalle halkının taleplerini belediyelere iletmekte ve yerel projelerde halkın taleplerine yer vermektedir (Tepav, 2007: 2). Yine mahalledeki sosyal, ekonomik ve çevresel konular hakkında farkındalık yaratmaktadır.

Mahalle meclisleri, Türkiye’de yerel düzeyde katılımcı demokrasinin en güçlü araçlarından biridir. Bu meclisler, halkın kendi sorunlarını dile getirmesi, çözüm önerileri geliştirmesi ve yerel yönetimlerin kaynaklarını nasıl kullanacakları konusunda doğrudan etkili olmalarını sağlamaktadır. Yerel sorunların çözümünde etkin rol oynayan mahalle meclisleri, aynı zamanda sosyal dayanışmayı güçlendiren, yönetim kültürünü yaygınlaştıran ve halkın aktif vatandaşlık bilincini geliştiren önemli mekanizmalardır.

3.2.3. Halk Toplantıları ve Çalıştaylar

Yerel yönetimlerin halkla doğrudan bir araya geldiği halk toplantıları ve çalıştaylar, vatandaşların yerel sorunlar hakkında görüşlerini dile getirdiği önemli katılımcı mekanizmalardır. Belediyeler, büyük projeler veya yerel politika değişiklikleri öncesinde halkın görüşünü almak için bu tür toplantılar düzenlemektedir. Bu toplantılar, yerel halkın belediye projelerine katılımını teşvik etmekte ve yerel yönetimlerin kararlarını halkın ihtiyaçlarına göre şekillendirmesine olanak tanımaktadır (Güneş, 2020: 538). Halk toplantıları aracılığıyla, halkın, yerel yönetimlerin projeleri hakkında bilgilendirilmesi, yerel yönetimlerin projeleri veya kararları hakkında halkın geri bildirimlerini alması yerel hizmetlerin kaliteli bir şekilde sunulmasında önemli rol üstlenmektedir.

3.2.4. E-Belediyecilik

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, yerel yönetimler halkın katılımını dijital platformlar üzerinden de sağlamaya başlamıştır. E-belediye uygulamaları, vatandaşların belediyelere şikayet ve taleplerini iletmeleri, projeler hakkında fikir beyan etmeleri ve hizmetlere erişim sağlamaları için kullanılmaktadır. Dijital katılım araçları, özellikle büyük şehirlerde halkın belediyelerle etkileşimini artıran modern bir katılımcı mekanizmadır.

Teknolojinin yerel hizmetlerde etkin kullanımıyla, vatandaşlara daha hızlı, şeffaf ve erişilebilir hizmetler sunmayı amaçlayan bir yerel yönetim yaklaşımıdır. Türkiye’de de e-belediyecilik uygulamaları, belediyelerin dijital dönüşüm sürecinde en sık kullanılan uygulamalardandır. E-belediyecilik, vatandaşların kamu hizmetlerine erişimini

kolaylaştırırken, belediyelerin de daha pratik iş ve eylemlerde bulunmasını hedeflemektedir (5393 sayılı Belediye Kanunu, ek m. 3). Bu süreçte belediyeler, internet ve dijital platformlar üzerinden pek çok hizmeti sunarak hem vatandaş memnuniyetini artırmakta hem de belediye içi işleyişi hızlandırmaktadır.

3.2.5. Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım

Belediyelere gönüllü katılım, yerel yönetimlerin halkın aktif katılımını teşvik etmek ve kamu hizmetlerini geliştirmek amacıyla vatandaşların gönüllü olarak çeşitli faaliyetlere dahil olmasını sağlayan bir katılım biçimidir. Gönüllü katılım, belediyeler açısından halkın doğrudan yerel yönetim süreçlerine dahil edilmesine, yerel sorunlara çözüm bulunmasına ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesine katkı sunmaktadır.

Türkiye’de belediyelere gönüllü katılım, yerel yönetimlerin kaynaklarını daha verimli kullanmasını sağlarken, toplumsal bağları güçlendiren bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Gönüllüler, belirli bir ücret almadan topluma fayda sağlayacak hizmetlerde çalışarak, sosyal sorumluluk projelerinde yer almaktadır. Bu, belediyelere maddi kaynaklardan tasarruf sağlarken, gönüllü vatandaşlar açısından toplumsal katkı sağlamanın manevi tatminini artırmaktadır (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 55).

Gönüllü katılımın bazı faydalarından da bahsetmek gerekirse, yerel yönetimler ile vatandaş arasında güven bağıni geliştirerek dayanışmayı sağlamada önemli rolü olduğu söylenebilir. Yine gönüllüler, belediyelere insan kaynağı desteği sağlamakta olup, bu da belediyelerin bütçelerini daha verimli kullanmasına olanak tanımaktadır. Gönüllü katılım, yerel sorunların çözülmesine doğrudan katkıda bulunup yerel halkın bu çözüme katılımını sağlamaktadır.

3.3. Yasal Düzenlemelerde Katılımcı Bütçe Anlayışı

Türkiye’de yerel yönetimlerde vatandaşların bütçe sürecine katılımına ilişkin ayrı bir yasal altyapı bulunmamaktadır. Ancak katılımcı bütçenin teşvik edilmesi amacıyla bazı kanunlarda yer aldığı söylenebilir. Öncelikle bu düzenlemelere bakmak, Türkiye’de katılımcı bütçe sürecini anlamak açısından faydalı olacaktır.

3.3.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu

Katılımcı bütçenin Türkiye’deki yasal düzenlemelerine bakıldığında ilk olarak belediye yönetimine esas teşkil eden 5393 sayılı Belediye Kanunu’ndan bahsedilebilir. Belediye kanununun 9. maddesinde, vatandaşların kentsel yönetime aktif katılımının sağlanması hususunda muhtarların önemli görevlerinin bulunduğu görülmektedir. Kanun’da muhtarların vatandaşlara danışarak onların istek ve ihtiyaçlarını karşılaması ve mahalle yönetiminde sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği halinde olması gerektiği belirtilmiştir (5393 Sayılı BK, m. 9). Ancak mahalle sakinlerinin muhtarlarla bir araya gelerek hizmet taleplerini iletebileceği herhangi bir yöntem kanunda açıkça yer almamaktadır. Bu sebeple her muhtarın, kendi mahalli yönetimine ilişkin hizmet önceliklerini tespit edebileceği yöntemi belirlemesi gerekmektedir.

Dünyadaki örnekler bakıldığında mahallelerin, vatandaşların en kolay bir araya gelebileceği ve iletişim kurabileceği mekan olması sebebiyle katılımcı bütçe sürecinin ilk olarak mahalle toplantılarıyla başladığı söylenebilir. Bu doğrultuda Türkiye’de de muhtarlar, mahalle toplantıları düzenleyerek vatandaşın kent yönetiminde doğrudan söz sahibi olabilmesi ve mahalle sorunlarının tartışılması için aktif bir rol almalıdır.

Belediye Kanunu’nun 13. maddesinde, belediyenin gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında vatandaşların bilgilendirilmesine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu madde doğrultusunda belediye meclisi toplantılarının vatandaşa açık yapıldığı söylenebilir. Ayrıca vatandaşların meclis toplantıları dışında dijital kanallar aracılığıyla da belediyelerin faaliyetlerini takip edebildiğinden bahsedilebilir (5393 Sayılı BK, m. 13). Yine kanunun bu maddesine dayanarak bugün Türkiye’de birçok belediyede e-şikayet, beyaz masa, hemşehri iletişim merkezi gibi katılım ve bilgi edinme mekanizmaları bulunduğunu söylemek mümkündür.

Belediye Kanunu’nun 15.maddesinde ise belediyelere, vatandaşların istek ve şikayetlerini öğrenebilmek amacıyla kamuoyu yoklaması yapması önerilmektedir. Kamuoyu yoklamasının en etkili yolu olarak da dünyadaki katılımcı bütçe uygulamalarında olduğu gibi vatandaş memnuniyet anketleri gösterilebilir (Çapar ve Turgut, 2010: 68). Bu maddenin temelinde bütçe hazırlığı aşamasında vatandaşlarla görüşülerek öncelikli istek ve ihtiyaçların tespit edilmesi ve belediye kaynaklarının daha doğru ve yerinde harcanması düşüncesinin yer aldığı söylenebilir.

Kanun'un 24. maddesinde de muhtarların, üniversite temsilcilerinin, sivil toplum ve meslek kuruluşlarının kendi görev ve faaliyet alanındaki konularda fikir ve görüşlerini iletebilmeleri amacıyla ihtisas komisyonlarının kurulması yer almaktadır (5393 Sayılı BK, m. 24). Bu düzenleme ile katılımcı bütçe anlayışında en önemli aktörlerden biri olan sivil toplum kuruluşlarının, kent yönetimi için alınan kararlarda aktif olarak söz sahibi olması mümkün kılınmaktadır.

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle 5393 sayılı Belediye Kanunu'ndaki kentte iyi yönetim aracı olarak katılımcılığı sağlama, belediye kaynaklarını etkin ve verimli kullanma ve vatandaşların hizmet önceliklerini öğrenme gibi düzenlemelerin, Türkiye'de katılımcı bütçe modelinin uygulanması için bir altyapı oluşturma amacı taşıdığı söylenebilir.

3.3.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004 yılında büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkilerini düzenlemek için kabul edilen temel yasal metinlerden biridir. Bu kanun, büyükşehir belediyelerinin yetkilerini ve yönetim yapısını belirlerken, aynı zamanda katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine de vurgu yapmaktadır. Ancak, doğrudan katılımcı bütçeleme kavramına yönelik özel bir madde içermemektedir. Yine de, kanun kapsamındaki bazı hükümler, katılımcı bütçeleme süreçlerine dolaylı olarak imkan sağlamaktadır. Bu süreçler, yerel halkın ve sivil toplumun belediye yönetimindeki karar alma süreçlerine katılımını teşvik etmektedir.

5216 Sayılı Kanun kapsamında katılımcı bütçeye yönelik imkanlardan biri kanunun çeşitli maddelerinde, büyükşehir belediyelerinin halka yönelik şeffaflık ilkesine uygun hareket etmesi gerektiğinin vurgulanmasıdır. Büyükşehir belediyeleri, bütçelerini ve mali durumlarını halka açık bir şekilde sunmak zorundadır (Yediren, 2023: 85). Bu bağlamda, katılımcı bütçelemenin temel unsurlarından biri olan şeffaflık, kanunda bir gereklilik olarak tanımlanmıştır. Bu sayede, vatandaşın bütçe hakkını kullanmasına imkan tanınmaktadır. Ayrıca oturumları, halka açık olabileceği için vatandaşların bütçe süreçlerine doğrudan veya dolaylı katılımı sağlanabilir. Belediyelerin, bütçe görüşmeleri sırasında sivil toplum kuruluşlarından, mahalle meclislerinden veya kent konseylerinden görüş alması da bir katılımcı bütçeleme mekanizması olarak işleyebilir.

Yine 5216 sayılı kanunun 7. maddesi, kent konseylerinin büyükşehir belediyeleri tarafından desteklenmesini öngörmektedir. Kent konseyleri, halkın yerel yönetimlere katılımını teşvik eden önemli yapılardan biridir. Bu yapılar, halkın yerel yönetimle doğrudan temas kurmasını ve belediyenin hizmet ve bütçe önceliklerini tartışmasını sağlamaktadır (5216 sayılı BBK, m. 7). Katılımcı bütçe sürecinin bir parçası olarak, kent konseylerinin önerileri ve halkın talepleri belediyenin bütçesine yön verebilir.

Kanunun 9. maddesi, büyükşehir belediyelerinin mahalle muhtarlarıyla iş birliği yapmasını öngörmektedir. Mahalle muhtarları, mahalle sakinlerinin sorunlarını ve taleplerini belediyeye iletmede bir köprü işlevi görmektedir. Muhtarlar aracılığıyla mahalle düzeyinde halkın talepleri toplanabilir ve bu talepler bütçe sürecinde dikkate alınabilir (5216 sayılı BBK, m. 9). Bu da yerelde katılımcı bütçeleme sürecini destekleyen bir mekanizmadır.

Büyükşehir belediyeleri, bütçe sürecinde stratejik plan oluşturmakla yükümlüdür. Stratejik planlar, belediyenin uzun vadeli hedeflerini ve önceliklerini belirlerken, performans programı ise bu hedeflerin yıllık bazda nasıl gerçekleştirileceğini göstermektedir. Stratejik plan hazırlanırken halkın katılımı sağlanabilir ve bu süreçte vatandaşların bütçe öncelikleri de dikkate alınabilir. Böylece, katılımcı bütçeleme ilkeleri stratejik planlama sürecine entegre edilebilir.

Son olarak 5216 sayılı kanunun belirli maddelerinde, belediyelerin STK'larla da işbirliği yapabileceği belirtilmektedir. Bu işbirliği, bütçe süreçlerine de yansiyabilir. Sivil toplum kuruluşları, yerel ihtiyaçları tespit etmede ve vatandaş taleplerini belediyeye iletmede önemli bir rol oynayabilir. Belediyeler, bütçe hazırlık sürecinde bu kuruluşların görüşlerini alarak daha katılımcı bir yaklaşım benimseyebilir.

Özetle, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, doğrudan katılımcı bütçeleme terimini kullanmasa da, halkın katılımını ve şeffaflığı destekleyen mekanizmalarla dolaylı olarak bu süreci teşvik etmektedir. Belediye meclisleri, kent konseyleri, mahalle muhtarları ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla halkın bütçe süreçlerine katılımı sağlanabilir. Bu bağlamda, katılımcı bütçeleme uygulamaları için hukuki altyapı bulunmakta ve belediyelerin bu yönde inisiyatif alması teşvik edilmektedir.

3.3.3. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

Bu kanun, Türkiye’de kamu mali yapının revize edilmesi ve kamu kaynaklarının etkinliği ve verimliliği için 2003 yılında kabul edilen temel yasal düzenlemelerden biridir. Bu kanun, özellikle bütçeleme süreçlerinde katılımcılık, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini vurgulamaktadır. Bu kanunda da doğrudan katılımcı bütçe terimi kullanılsa da, halkın ve çeşitli paydaşların bütçe süreçlerine katılımını dolaylı olarak destekleyen hükümler ve mekanizmalar yer almaktadır.

5018 sayılı kanunun en önemli yeniliklerinden biri, stratejik planlama ve performansa dayalı bütçe anlayışını getirmesidir. Kanun, kamu idarelerinin stratejik planlar hazırlamasını zorunlu kılmaktadır. Bu planların hazırlanması sürecinde kamu idarelerinin, halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların katılımını sağlamasını öngörmektedir. Stratejik plan, kamu kurumlarının orta ve uzun vadeli hedeflerini belirlerken, bu hedeflere ulaşmada kullanılacak kaynakların bütçelenmesi ve önceliklerin saptanması sürecidir (Yediren, 2023: 80). Bu süreçte vatandaşların görüşlerinin alınması ve taleplerinin dikkate alınması, katılımcı bütçelemenin temel ilkelerindendir.

Stratejik planlar, kamu kurumlarının uzun vadeli hedeflerini belirleyen planlar olup, bu planların hazırlanması sırasında ilgili paydaşların katılımı istenmektedir. Bu, yerelde vatandaşların da bütçe hazırlık süreçlerine dahil olabileceği anlamına gelmektedir. Performans esaslı bütçelemede ise, kamu kurumlarının belirledikleri stratejik hedeflere ulaşmada gösterecekleri performansın bütçeleme sürecine yansıtılması amaçlanmaktadır. Bu sistemde performans hedefleri doğrultusunda halkın memnuniyeti ve katılımı önem kazanmaktadır.

5018 sayılı kanunun genel amaçları arasında şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri önemli bir yer tutmaktadır. Kanun, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığını ve bütçe harcamalarının hangi alanlara yapıldığını şeffaf bir şekilde halkla paylaşmayı zorunlu kılmaktadır. Bu şeffaflık ortamı, vatandaşların bütçe süreçlerini izleyebilmesini ve bütçe öncelikleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır (5018 sayılı KMYKK, m. 9). Aynı zamanda bütçeleme sürecinde halkın taleplerini dile getirebilmesi için uygun bir zemin hazırlamaktadır.

5018 sayılı kanunda, bütçelerin hazırlanması sırasında ilgili paydaşların görüşlerinin alınabileceğine dair düzenlemeler mevcuttur. Bu kapsamda kamu idareleri, bütçe hazırlık

aşamasında kentteki paydaşların taleplerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak bütçelerini hazırlayabilir. Bu, bütçe sürecinin daha katılımcı bir hale gelmesine imkan tanımaktadır. Kanun, vatandaşların kamu hizmetleriyle ilgili şikayet ve taleplerini dile getirmesi için çeşitli mekanizmalar sunmaktadır (5018 sayılı KMYKK, m. 1-2). Bu talepler, bütçeleme süreçlerinde kamu idarelerinin dikkate alması gereken unsurlar arasında yer alır. Bu bağlamda vatandaşların taleplerinin bütçe süreçlerine yansıtılması, katılımcı bütçe uygulamalarına bir kapı açmaktadır.

Sonuç olarak bu düzenleme, doğrudan katılımcı bütçeleme terimini içermese de, bütçeleme süreçlerine vatandaşların ve paydaşların katılımını destekleyen birçok mekanizma sunmaktadır. Bu kanunda söz edilen ilkeler, vatandaşların bütçe süreçlerine dahil olabilmesi ve kamu kaynaklarının kullanımını izleyebilmesi için önemli fırsatlar yaratmaktadır. Kanun, bu yönüyle kamu idarelerinin daha katılımcı ve halkın taleplerine duyarlı bir bütçe yapısı oluşturmaya katkı sağlamaktadır.

3.4. Türkiye Açısından Katılımcı Bütçenin Değerlendirilmesi

Türkiye’de yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları, merkezi yönetim tarafından belirlenmektedir. Bu yapı, katılımcı bütçenin uygulanabilirliği açısından sınırlayıcı olabilir. Çünkü, Türkiye’de merkezi yönetim, yerel yönetimlerin mali ve idari yapısını sıkı bir şekilde kontrol etmektedir. Yerel yönetimlerin aldığı kararlar üzerinde merkezi hükümetin önemli bir denetimi vardır. Bu durum, yerel halkın bütçe sürecine daha fazla katılmasını zorlaştırabilir. Ayrıca yerel yönetimler üzerindeki merkezi otorite baskısı ve yerel meclislerin yetki sınırları, bütçe yönetiminde halkın doğrudan etkisini sınırlayabilir. Türkiye’de katılımcı bütçenin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için yerel yönetimlerin mali özerkliği, temel bir gerekliliktir (Deniz, 2013: 384). Yerel yönetimlerin en büyük gelir kaynakları, merkezi hükümetin aktardığı paylar ve yerel vergilerden elde edilen gelirlerdir. Ancak bu kaynaklar sınırlıdır ve çoğunlukla merkezi hükümetin belirlediği kriterlere göre dağıtılmaktadır. Bu da yerel yönetimlerin kendi kaynaklarını yaratma ve halkın önceliklerine göre bütçe yapma özgürlüğünü sınırlayabilir. Bununla beraber yerel yönetimlerin harcama yetkileri, merkezi yönetim tarafından onaylanması gereken çerçevelerle sınırlandırılmıştır (Ergen, 2012: 328-329). Bu da yerel halkın katılımı ile belirlenen bütçelerin, uygulama aşamasında merkezi yönetimin onayı ve denetimi altında olması gerektiği anlamına gelmektedir.

Türkiye'de yerel yönetimlerde demokratik katılımın artması, bazı durumlarda zorluklarla karşılaşabilmektedir. Katılımcı bütçeye halkın dahil olabilmesi için bütçe süreçleri, yerel yönetimler ve mali kaynaklar konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Türkiye’de bu konuda toplumsal farkındalık ve eğitim seviyesinin düşük olması, katılımı sınırlandıran önemli bir faktör olabilir. Yerel yönetimlerde halkın bütçe süreçlerine katılımını teşvik edecek mekanizmaların geliştirilmesi, yöneticilerin bu süreçleri ne kadar şeffaf ve hesap verebilir şekilde yönettikleriyle de ilişkilidir (Özen ve Dikici, 2016: 12).

Türkiye'de bazı belediyeler, sınırlı ölçekte de olsa katılımcı bütçe uygulamalarını gerçekleştirmiştir. Özellikle büyükşehir belediyeleri, vatandaşların belirli projeler üzerinde fikir beyan etmesini sağlayan platformlar oluşturmuşlardır. Ancak bu girişimler daha geniş çaplı mali kararlar yerine küçük projelerle sınırlı kalmaktadır. Gelecekte, Türkiye'de yerel yönetimlerin mali özerkliklerinin artırılması ve merkezi yönetimin denetiminde belirli serbestlikler tanınmasıyla katılımcı bütçe daha etkili bir araç haline gelebilir. Bununla birlikte, katılımın etkinliğini artırmak için toplumsal farkındalığın artırılması, dijital platformların kullanımı ve şeffaf yönetim anlayışının benimsenmesi de önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'de katılımcı bütçenin yerel yapılar ve mali özerklik açısından tam anlamıyla uygulanabilir olması, merkeziyetçi yapının esnetilmesi, yerel yönetimlerin mali özerkliklerinin güçlendirilmesi ve vatandaşların bütçe süreçlerine aktif katılımını sağlayacak reformlarla mümkün olabilir.

3.5. Türkiye’de Katılımcı Bütçe Uygulama Örnekleri

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de katılımcı bütçe uygulaması konusunda ilk uygulama örnekleri olarak görülen Çanakkale Belediyesi ve Bursa-Nilüfer Belediyesi ardından, nüfus bakımından en kalabalık ve en gelişmiş şehir olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’ndeki uygulamalar incelenmiştir.

3.5.1. Çanakkale’de Katılımcı Bütçe

Yerel Yönetimlere Destek Projesi kapsamında pilot uygulama olarak seçilen Çanakkale Belediyesi’nin Türkiye’nin ilk katılımcı bütçe deneyimi olduğunu söylemek mümkündür. Çanakkale Belediyesi, bu süreçte Porto Alegre modelini benimsemiştir.

Çanakkale’deki katılımcı bütçe modelinde; muhtarlar, belediye, kent konseyi ve vatandaşlar olmak üzere dört aktör yer almaktadır. Tablo 4’te Çanakkale Belediyesindeki bu aktörler ve görevleri belirtilmiştir.

Aktörler	Görevleri
Muhtarlar	-Mahallelinin taleplerini belediyeye iletmek -Mahallenin önceliklerinin belirlenmesini sağlamak -Mahalle toplantılarını düzenlemek -Hizmetleri önceliklendirirken form ve anketleri vatandaşa doldurtmak
Belediye	-Belediye kaynaklarını etkin kullanarak bütçe sürecini yürütmek -Katılımcı bütçenin sürdürülebilirliğini sağlamak
Kent Konseyi	-Katılımcı bütçe modelini tasarlamak -Belediyenin yatırım planlarını incelemek ve bu plana yönelik çalışma grupları oluşturmak
Vatandaşlar	-Bütçenin hazırlanması ve uygulanması süreçlerinde aktif bir şekilde rol almak

Tablo 4: Çanakkale Belediyesi’nin Katılımcı Bütçe Modeli

Kaynak: Ulugöl, 2018: 104-105.

Tablo 4’te de görüldüğü gibi Çanakkale Belediyesi’nde katılımcı bütçe sürecini başarılı bir şekilde yürütmesinin arkasındaki aktörlerden biri kent konseyidir. Çanakkale Kent Konseyi, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte müzakereci ve katılımcı bir yaklaşımla çalışarak, vatandaşların karar alma mekanizmalarına aktif katılımını teşvik edici faaliyet gerçekleştirmiştir (Demirkaya, 2010: 124).

Konsey, yılda dört kez bir araya gelerek kentteki öncelikli hizmetlerin tespitine ilişkin toplantılar düzenlemiştir. Bu toplantılara şehirdeki kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar katılarak oy birliğiyle kararlar alınmıştır. Konseyde alınan kararlar, Çanakkale Belediyesi’nin Yatırım Programı ve Bütçe ve Performans Programı takip edilerek belediyeye sunulmuştur (Gürün ve Gezici, 2018: 80).

Çanakkale’de katılımcı bütçenin başarısındaki önemli aktörlerden bir diğerinin belediyenin kendisi olduğu söylenebilir. Bütçenin hazırlığı ve uygulama süreci ile vatandaşların bu sürece katılım yöntemlerini Çanakkale Belediye’si belirlemiştir. Ayrıca her hizmet alanına ilişkin tematik mahalle toplantılarının izlenmesi ve değerlendirilmesinden de belediye bünyesinde kurulan Yatırım Planlama Komitesi sorumlu tutulmuştur (Çanakkale Belediyesi Stratejik Planı, 2015: 38).

Belediyeden sonra katılımcı bütçe sürecinde etkili olan diğer aktör olarak muhtarlardan da bahsedilebilir. Muhtarların bu süreçte, vatandaşlarla yapılacak mahalle toplantılarını önceden duyurma, katılımcılık hususunda vatandaşları teşvik etme, vatandaşların istek ve

beklentilerini belediyeye iletme, mahalledeki eğitim kurumları ve sağlık kurumlarıyla sık sık bir araya gelerek hizmet taleplerini kent konseyine sunma ve belediyenin Yatırım Planlama Komitesi toplantılarına katılma gibi görevleri olduğundan söz edilebilir (Urhan, 2008: 94).

Tüm bu toplantılar sonucunda belediyenin, kent konseyinin ve muhtarların tespit ettiği öncelikli hizmet talepleri doğrultusunda Çanakkale Belediyesi, alt yapı, ulaşım, yol yapımı ve bakımı, ortak yaşam alanları ve sosyal hizmet gibi konularda hizmet öncelikler seti oluşturarak, bu hizmetleri on altı yaşını tamamlamış olan tüm vatandaşların oylamasına sunmuştur. Vatandaşlar, bu hizmetlerden öncelikli olarak gördükleri iki hizmeti dijital yolla gerçekleştirilen oylamayla tercih etmiştir (Akay, 2015: 34). Oylama sonucunda% 43,8 oy ile vatandaşın hizmet önceliğinde ilk sırada ortak kullanım alanlarının geliştirilmesinin yer aldığı tespit edilmiştir. İkinci sırada ise % 29,6 oy oranıyla sosyal hizmet talepleri bulunmaktadır. Katılımcı bütçe sürecinin sonunda vatandaşın öncelikli talepleri Çanakkale Belediyesi'nin 2008 yılı bütçe programına eklenerek gerçekleştirilmiştir (Gürneş, 2010: 128).

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle, Çanakkale Belediyesi'ndeki pilot uygulamanın Türkiye'de örnek bir katılımcı bütçe modeli ortaya koyabilme, sivil toplum kuruluşlarının katılımcı bütçe sürecine ilgisini arttırma, kent konseyinin süreç boyunca aktif çalışmasını sağlama, belediye, vatandaş ve muhtar arasındaki iletişimi güçlendirme gibi amaçlar taşıdığı söylenebilir.

3.5.2. Bursa'da Katılımcı Bütçe

Bursa da Türkiye'de yerel yönetimlerin geliştirilmesi adına gerçekleştirilen proje kapsamında katılımcı bütçe uygulamasının görüldüğü kentlerden biridir. Burada katılımcı bütçe uygulaması için seçilen belediyenin, Nilüfer Belediyesi olduğunu söylemek mümkündür (Yılmaz, 2019: 107). Nilüfer Belediyesi'nde katılımcı bütçe sürecinde; mahalle komiteleri, belediye, kent konseyi, muhtarlar ve vatandaşlar olmak üzere beş aktör aktif olarak rol almıştır.

Tablo 5'te Nilüfer Belediyesi'nin katılımcı bütçe modelinin aktörleri ve bu aktörlerin görevleri belirtilmiştir.

Aktörler	Görevleri
Mahalle Komiteleri	- Mahallelinin taleplerini iletebileceği fuar ve şenlikler düzenlemek - Vatandaşların bütçe sürecine katılımını sağlamak -Mahalleye ilişkin yatırımları yönelik projeler geliştirmek -Dezavantajlı grupta bulunanların yönetime katılımı için çalışmalar yapmak
Belediye	- Yerel demokrasiyi geliştirmek - Hizmetleri, vatandaşların istediği öncelik sırasına göre gerçekleştirmek -Bütçe sürecine vatandaşları da dahil etmek
Kent Konseyi	- Katılımcı bir yapı oluşturmak - Mahalle komitelerinin toplantılarına katılarak bu toplantı sonuçlarını raporlamak -Belediyenin stratejik planına ilişkin görüş bildirmek
Muhtarlar	-Mahalle komitelerinin çalışmalarına katılarak vatandaşlarla toplantılar yapmak
Vatandaşlar	-Bütçe sürecine katılım sağlayarak hizmet önceliklerinin belirlenmesinde oy kullanmak

Tablo 5: Nilüfer Belediyesi’nin Katılımcı Bütçe Modeli

Kaynak: Ulugöl, 2018: 112-117.

Tablo 5’e göre Nilüfer Belediyesi’nde de kent konseyinin, katılımcı bütçe sürecinin başarısında önemli bir rolü bulunmaktadır. Nilüfer Kent Konseyi 2009 yılında, çocuk, genç, kadın ve engellilerin yani toplum içinde dezavantajlı grup olarak adlandırılan grubun şehir yönetiminde söz sahibi olabilmeleri amacıyla kurulmuştur. Özellikle konsey bünyesindeki gençlik meclisi, yerel yönetimlerde karar alma mekanizmalarına gençlerin katılımını üst seviyeye çıkarabilmek amacıyla faaliyet göstermektedir. Belediyenin gençlere yönelik gerçekleştireceği hizmetlerde, gençlik meclisinin önemli bir işlevi olduğu söylenebilir. Bununla beraber Nilüfer Kent Konseyi’nin vatandaşın talep ettiği birçok hizmeti gerçekleştirirken veya belediyeye iletirken sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaptığını belirtmek gerekir (Nilüfer Belediyesi, 2020).

Nilüfer Belediyesi’nde katılımcı bütçe sürecinde ilk olarak, istek ve beklentileri öğrenmek için mahalle sakinlerinin yer aldığı mahalle komiteleri oluşturulmuştur. Mahalle komitesinde yapılan görüşmeler sonucunda öncelikli hizmet alanlarının belirlenmesi hususunda kararlar oy çokluğu ile alınmıştır. Mahalle komitesi, talep edilen hizmet önceliklerini muhtarlarla birlikte maliyetleriyle birlikte hesaplayarak kent konseyine iletmiştir (Telciler, 2017: 109). Kent konseyi de gerekli değerlendirmeleri yaparak belediye meclisinde görüşülmesi için sunmuştur. Belediye, kendisine iletilen hizmet önceliklerine göre bütçe kullanımını düzenlemiştir (Ulugöl, 2018: 112-117). Buradaki katılımcı bütçe modelinde Çanakkale Belediyesindeki gibi öncelikler seti

oluşturularak, dijital yöntemlerle vatandaşların oylamasına sunulan bir uygulamanın bulunmadığı belirtilebilir.

3.5.3. İstanbul'da Katılımcı Bütçe

İstanbul, on beş milyon nüfusuyla Türkiye'nin en kalabalık kenti konumundadır. Bu sebeple kaynakların etkili ve verimli kullanılması amacıyla, burada yaşayan vatandaşların tercihleri doğrultusunda bütçe oluşturulması önemlidir. Aşağıdaki şekilde ifade edildiği gibi İstanbul'daki ilk katılımcı bütçe uygulamasında, sürecin paydaşlarının da isimlerinin yer aldığı dikkat çekici bir afiş tasarlanmıştır.

Görsel 2: İstanbul'daki Katılımcı Bütçe İçin Hazırlanan Afiş Örneği

Kaynak: [www://butcesenin.istanbul/](http://www.butcesenin.istanbul/), Erişim Tarihi 05/06/2023

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin de yerel demokrasinin güçlenmesi, uzlaşılı kültürünün oluşması, sivil toplum kuruluşları ve belediye arasında iş birliğinin gelişmesi, kurumsal şeffaflılığın artması ve kentsel hizmetlere vatandaş erişiminin kolaylaşması için "Haydi Bütçe Senin, Karar Senin. İstanbul'u birlikte yönetelim" sloganıyla 2021 yılında katılımcı bütçe modelini uygulamaya geçirdiğini söylemek mümkündür (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2022).

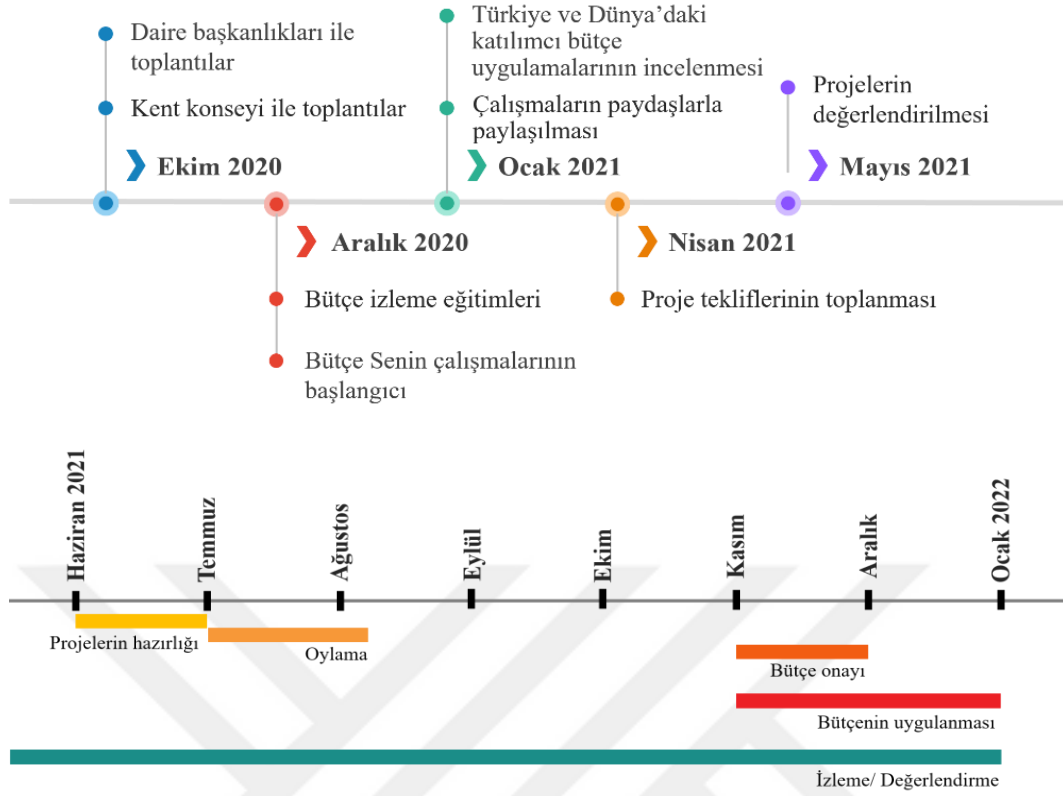
İstanbul'da bu uygulamanın yeni nesil belediyeciliğın gerekliliğı ve katılımcı, demokratik ve vatandaş odaklı hizmet sunabilmenin önemli bir aracı olarak kabul edildiğı söylenebilir. Bu doğrultuda katılımcı bütçe sürecini yönetebilmek amacıyla kent konseyi

ve sivil toplum temsilcilerinden oluşan İstanbul Planlama Ajansı (İPA) kurulmuştur¹¹ (İBB, 2022). Bu bağlamda dünya örneklerinde görüldüğü gibi, İstanbul’da da katılımcı bütçe sürecinde kent konseyinin ve STK’ların aktif rolünden bahsedilebilir.

Belediyenin Daire Başkanları ve İstanbul Planlama Ajansı 2021 yılında toplantılar düzenleyerek şehirde oluşturulacak katılımcı bütçe modeli hakkında fikir alışverişi yapmıştır. Bu toplantılarda, Lizbon ve Paris başta olmak üzere dünyadaki katılımcı bütçe deneyimleri ve Türkiye’de ilk olma özelliğinden dolayı Çanakkale örneği incelenmiştir. Bu doğrultuda yasal mevzuata da bağlı kalınarak ideal olan ile uygulanabilir olan arasında denge kurup İstanbul’a özgü bir model geliştirildiği söylenebilir. Bu model hakkında öncelikle vatandaşlara dijital platformlar aracılığıyla bilgilendirme yapılmıştır (İBB, 2022).

İstanbul’da katılımcı bütçenin kent konseyi, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve üniversite temsilcilerinin vatandaşlarla bir araya geldiği “katılımcı bütçe fikir maratonu” adı verilen fuar ve şenliklerin düzenlenmesiyle başladığı söylenebilir. Ayrıca fikir maratonunda, vatandaşlara katılımcı bütçenin kentin sorunlarını ve ihtiyaçlarını tespit etmede teşvik edici olup olmadığı sorulmuştur. Vatandaşların çoğu, bu uygulama sayesinde kaynak dağılımında etkinliğin sağlanacağını ve hangi mahallede hangi hizmetlere ihtiyaç duyulduğunun kolayca tespit edileceğini ifade etmiştir (İstanbul Kent Konseyi, 2022: 84). Bununla beraber hizmet öncelikleri için oy kullanmak isteyen vatandaşın evinde internetin olmaması durumunda şehirde mobil oy noktalarının oluşturulması ve sürecin daha iyi tanıtılması için tüm vatandaşlara dijital platformlarla ulaşılmasına yönelik öneriler de getirilmiştir.

¹¹ İPA; İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sivil toplum, üniversiteler, uzmanlar, özel sektör, uluslararası kurumlar ve İstanbullular ile birlikte çalışan bir yönetim örneğidir. İstanbul’un güncel sorunlarını tespit ederken, kentin dezavantajlı gruplarına yönelik sosyal politikaların geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır (www.ipa.istanbul, Erişim Tarihi 24/12/2023).

Şekil 7: İstanbul'da Katılımcı Bütçe Süreci

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 7' den yola çıkarak, İstanbul'da vatandaşların taleplerine göre hazırlanan katılımcı bütçe sürecinin altı aşamada tamamlandığı söylenebilir. İlk aşama olan fikirlerin toplanması aşamasında, nisan ayında on iki yaşını tamamlamış her vatandaş, "butcesenin.istanbul" web sitesindeki proje başvuru bölümünden kent konseyinin belirlediği temalardaki hizmetlere ilişkin fikir ve projelerini sunabilmektedir. Projesini ve fikrini sisteme yükleyen her vatandaşa proje takibini yapacağı bir ID numarası verilmektedir (İstanbul Kent Konseyi, 2022: 85).

İkinci aşama olarak değerlendirme sürecinde mayıs ayında, iletilen talepler İBB, İPA ve Kent Konseyi tarafından incelenerek benzer olanlar gruplandırılmaktadır. Üçüncü aşamada, haziran ayında İBB'nin stratejik planına uygun, ayrılan bütçe payını aşmayan, ölçülebilir ve uygulanabilir olan talepler için oylamaya sunulmak üzere, kent konseyi tarafından proje tanıtım kartları hazırlanmaktadır (İstanbul Kent Konseyi, 2022: 60).

Dördüncü aşamada temmuz ayında, hazırlanan proje kartları İBB'nin web sayfasında on iki yaşını tamamlamış ve İstanbul'da ikamet etmekte olan vatandaşların oylamasına sunulmaktadır. Vatandaşlar, bu kartlarda yer alan kendi önceliklerine göre gerçekleştirilmesini istedikleri en fazla beş projeyi alışveriş sepeti gibi kendilerine

sunulan proje sepetine bin puanlık proje kotası dolana kadar eklemektedir. Oylama sonucunda belediye, katılımcı bütçe için ayrılan pay bitene kadar, her vatandaşın sepete en çok eklediği hizmetten en az eklediği hizmete doğru bir sıralama yapmaktadır. Beşinci aşamada, kasım ayı sonuna kadar, hangi projelerin öncelikli olarak gerçekleştirileceği belediye tarafından kamuoyuna duyurulmaktadır. En son olarak da İBB ve kent konseyi tarafından projelerin uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesiyle süreç sona ermektedir (İstanbul Kent Konseyi, 2022: 61).

Türkiye’de gerçekleştirilen katılımcı bütçeyle ilgili anlatılanlardan hareketle, uygulamaların projeler kapsamında pilot çalışmalarla sınırlı kaldığı söylenebilir. Çanakkale ve Nilüfer Belediyesi’nin Porto Alegre’yi örnek alarak sadece bir dönem katılımcı bütçe deneyimini gerçekleştirdiği, sonrasında devam ettirmediği ileri sürülebilir. Ancak belediyecilikte gelişmiş kentlerden biri olan İstanbul’da katılımcı bütçe sürecinin çok yeni olduğu ve belediye, sivil toplum kuruluşları ve kent konseyinin aktif iş birliğiyle yürütüldüğü belirtilebilir.

4. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL DÜZEYDE KATILIMCI (AKILLI) BÜTÇE MODELİ ÖNERİSİ VE BU MODELE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde öncelikle tezin özgün değerini ortaya koyabilmek amacıyla daha önce yapılmış tez çalışmalarından bahsedilecektir. Daha sonra dünyadaki başarılı katılımcı bütçe örneklerinden yola çıkarak Türkiye’de de uygulanması gereken katılımcı bütçe modeli ortaya konacaktır. Son olarak bu model ışığı altında katılımcı bütçenin Sakarya’daki görünümünü tespit etmek amacıyla Sakarya’da ikamet eden vatandaşlara yapılan anket ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçe süreciyle doğrudan ilişkili olan yöneticilerle yapılan yarı yapılandırılmış mülakat çalışmasının bulgularına yer verilecektir.

4.1. Katılımcı Bütçe ile İlgili Yapılmış Tez Çalışmaları

Türkiye’de katılımcı bütçe ile ilgili yazılmış tezler, farklı belediyeler ve yerel yönetimlerde bu uygulamanın nasıl ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmalardan bahsetmek; bu tezin özgünlüğünü ortaya koymak ve önceki çalışmalarla benzer ve farklı yönlerini karşılaştırabilmek açısından önem taşımaktadır.

Gürneş (2010), “Belediyelerde harcama önceliklerinin belirlenmesinde katılımcı bütçe uygulaması: Çanakkale Belediyesi örneği” isimli Çanakkale Belediyesi üzerine yapmış olduğu tez çalışmasında Çanakkale Belediyesi’nin 2006’dan itibaren uyguladığı katılımcı bütçeleme modelini incelemiş, katılımcı bütçelemenin belediyelerin kaynakları etkin kullanma çabalarına nasıl katkı sağladığı ve uygulamanın süreçlerini ele almıştır. Çalışmada Çanakkale’deki katılımcı bütçe uygulamasının Brezilya’daki Porto Alegre modeline benzediği sonucuna varılmıştır.

Demirkaya (2010), “Yerel yönetimlerde katılımcı bütçeleme-Türkiye modeli-“ isimli çalışmasında katılımcı bütçe çalışmalarına farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda katılımcı bütçenin Türkiye’deki uygulamalarında mahalle toplantılarına, kent konseyi çalışmalarına, izlemelere ve memnuniyet anketlerine dikkat çekilmiştir. Demirkaya’nın çalışmasında tespit edilen bu hususların, bu tezde oluşturulan katılımcı bütçe modelinin bazı unsurlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Dikici (2015), “Dünyada yeni bir bütçeleme anlayışı olarak katılımcı bütçeleme yaklaşımı ve Türkiye açısından değerlendirilmesi” isimli çalışmada Çanakkale Belediyesi ve Uşak İl Özel İdaresi’nin katılımcı bütçe uygulamalarından yola çıkarak Tüm belediyelerde uygulanabilirliği araştırılmıştır. Sonuç olarak, Türkiye’de başarılı bir katılımcı bütçe sürecinin yürütülmesi için kent konseylerinin aktif olması gerekli görülmüştür. Dikici’nin çalışmasında olduğu gibi bu tezde de kent konseylerinin katılımcı bütçe modelinde önemli olduğu vurgulanmıştır. Ancak Dikici’nin çalışmasında katılımcı bütçe aktörünün kent konseyi ile sınırlandırıldığı söylenebilir.

Arslan (2016), “Yerel yönetimlerde iyi yönetim aracı olarak katılımcı bütçeleme: Belediyeler için bir model önerisi” isimli çalışması, sivil toplum kuruluşlarının katılımcı bütçe sürecindeki rolünü belirlemeye yöneliktir. Bu doğrultuda çalışmada STK’lara yönelik anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, STK’ların vatandaş ile belediye arasında aracı rol üstlendiği ve katılımcılığı artırıcı bir aktör olduğu vurgulanmıştır. Arslan’ın çalışmasında olduğu gibi bu tez çalışmasında da STK’ların bütçe sürecindeki önemi vurgulanmıştır. Ancak Arslan çalışmasını, bu tez çalışmasından farklı olarak alan araştırması bölümünde STK’lar ile sınırlandırmıştır.

Çocuk (2017), “Türkiye’de katılımcı bütçeleme ve gençlerin katılımcı bütçelemeye yönelik algı ve eğilimlerinin değerlendirilmesi: Akdeniz Üniversitesi örneği” isimli tez çalışmasında, nicel bir yöntem tercih edilerek gençlerin katılımcı bütçeye yönelik algılarını ölçmek istemiştir. Çalışmada gençlerin bütçe sürecine katılmada istekli ve farkındalıklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada, Çocuk’un tez çalışmasında farkındalıkları ölçülen örneklem gençlerle sınırlandırılırken; bu tez çalışmasında tüm vatandaşlar bu sürece dahil edilmiştir. Bu bağlamda iki çalışmanın farkı ortaya konabilir. Zarplı (2017), “Kamu bütçelemesinde yeni bir yaklaşım olarak katılımcı bütçeleme: Türkiye’de belediyelere yönelik bir araştırma” isimli çalışmasında TUSENET projesinde yer alan belediyelerle katılımcı bütçe süreci hakkında mülakat gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda, Türkiye’de katılımcı bütçenin yeni yeni uygulanmaya başladığı ve yeni kamu yönetimi çerçevesinde önem kazandığı gibi bulgulara ulaşmıştır.

Dağlı (2017), “Yerel demokrasinin sağlanmasında katılımcı bütçeleme: Bandırma ve Çanakkale belediyelerindeki yöneticilerin algısı” isimli çalışması Bandırma ve Çanakkale belediyelerindeki yöneticilerin katılımcı bütçeye dair tutum ve algılarını belirlemeye yöneliktir. Çalışmada Türkiye’de katılımcı bütçe uygulamasına yönelik yöneticilerin

yaklaşımlarına göre farklılık göstereceği sonucuna ulaşılmıştır. Dağlı'nın çalışmasında olduğu gibi bu tez çalışmasında da ülkeden ülkeye hatta aynı şehirdeki ilçe belediyelerinde bile farklı katılımcı bütçe uygulamalarının yer aldığı vurgulanmıştır.

Doğan (2017), “Türk bütçe sisteminde yönetişimin yeri ve katılımcı bütçe üzerine bir inceleme; Manisa ili örneği” isimli çalışmasında, nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılarak merkez ilçelerin meclis üyeleriyle görüşülmüştür. Çalışmanın sonunda, katılımcı bütçenin yönetim anlayışıyla birlikte sürdürülebilir kentlerin bir gerekliliği olarak daha fazla kentte aktif olarak uygulanmasının gerekliliği ortaya konmuştur. Doğan'ın çalışmasında da bu tez çalışması gibi karma yöntem uygulansa da çalışmada yararlanılan örneklemin aynı olmaması çalışmanın bir farklılığını ortaya koymaktadır.

Ulugöl (2018), “Belediye hizmetlerinde vatandaş odaklı yönetim anlayışı çerçevesinde katılımcı bütçe: Nilüfer Belediyesi örneği” isimli çalışmasında katılımcı bütçenin ilk uygulama örneği olan Nilüfer belediyesindeki katılımcı bütçe sürecini incelemiştir. Çalışmada, vatandaşların bütçe konusunda yeterince bilgi sahibi olmamalarının katılımcı bütçenin başarısını olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Ulugöl'ün çalışmasıyla bu tez çalışması vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımlarını ölçmesi bakımından benzerlik gösterse de çalışmanın bulgularının Ulugöl'ünkinde olumsuz bu tezde olumlu olması dikkat çeken bir farklılıktır.

Taş (2018), “Katılımcı bütçe ve mali yerelleşme ilişkisi: Uşak ili örneği” isimli çalışmasında, Uşak İl Özel İdaresi'nde gerçekleştirilen katılımcı bütçe uygulamasının mali yerelleşmeyi nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışmada, katılımcı bütçe uygulamasıyla mali yerelleşme arasında pozitif yönlü ilişki olduğu ve katılımcı bütçenin yerel yönetimlerde mali yerelleşme için uygun bir zemin oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Taş'ın çalışmasında olduğu gibi bu tezde de Türkiye açısından katılımcı bütçe değerlendirilmesi yaparken Türkiye'nin yerel yönetim yapısıyla mali özerlik ilişkiden yararlanılmış ve benzer bulgulara ulaşılmıştır.

Yılmaz (2019), “Bütçeleme sürecinde yeni bir eğilim olarak katılımcı bütçelemenin değerlendirilmesi” isimli tez çalışmasında, literatür taramasıyla sınırlandırarak katılımcı bütçenin uygulandığı ülkelerden örnekler verip Türkiye'de uygulayan kentlerdeki bütçe sürecini ele almıştır. Çalışmada katılımcı bütçeyi uygulayan kentlerin sayısının ve uygulamanın niteliğinin artırılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uluten (2019), “Katılımcı bütçe uygulamasının etkinliği: Uşak İl Özel İdaresi örneği” isimli çalışmada, katılımcı bütçe uygulamalarının Uşak İl Özel İdaresi’nde ne kadar etkin olduğunu incelemiştir. Nitel yöntemin kullanıldığı bu çalışmada katılımcı bütçenin yerel yönetimler üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu ve halkın süreci benimsediği sonucuna varılmıştır. Uluten’in çalışmasında gerçekleştirilen mülakatta örnekleme il özel idaresindeki yöneticiler oluştururken bu tez çalışmasında belediye yöneticilerinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Ancak sonuç olarak bakıldığında, ikisinde de vatandaşların katılımcı bütçe sürecini benimsediği tespit edilmiştir.

Çoban (2019), “Yerel yönetimlerde katılımcı bütçeleme ve kent konseylerinin rolü” isimli çalışmada, kent konseylerinin bütçe sürecindeki rolünü incelemiştir. Kent konseyleriyle gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda, konseylerin bütçe sürecinin önemli bir paydaşı olduğu ve konseyler sayesinde katılımcı uygulamaların arttığını dile getirmiştir. Çoban’ın çalışmasında olduğu gibi bu tezde de kent konseylerinin önemi üzerinde durulmaktadır. Ancak Çoban’dan farklı olarak STK ve muhtarların da katılımcı bütçe sürecindeki önemli rollerinden bahsedilmektedir.

Çakır (2019), “Yerel yönetimlerde katılımcı bütçe perspektifinden kent konseylerinin bütçe algısı: Manisa Yunusemre Belediyesi Kent Konseyi örneği” isimli çalışmada kent konseyi üyeleriyle mülakat yapılarak katılımcı bütçe konusundaki farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, konsey üyelerinin katılımcı bütçe uygulamalarında bilinçli oldukları sonucuna varılmıştır.

Gürbüz (2020), “Katılımcı bütçeleme sisteminin uygulanabilirliği ve farkındalığı: Kırıkkale halkına yönelik bir araştırma” isimli tez çalışmada, Kırıkkalede yaşayan vatandaşların katılımcı bütçeye yönelik farkındalıkları ölçülmüştür. Çalışma sonucunda, vatandaşların katılımcı bütçeye yönelik farkındalığının düşük olduğu tespit edilmiştir. Gürbüz’ün çalışmasıyla bu tez çalışması, vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımlarını ölçmesi bakımından benzerlik gösterse de çalışmanın bulgularında vatandaşların farkındalıklarının aynı düzeyde olmadığı söylenebilir.

Akcan (2022), “Belediyelerde katılımcı bütçe olgusu ve mali özerklik ilişkisi: Bursa Nilüfer Belediyesi örneği” isimli tez çalışmada, katılımcı bütçenin mali özerklikle ilişkisinin olumlu ve olumsuz yönlerini incelemiş ve katılımcı bütçenin mali özerkliği destekleyici bir uygulama olduğu sonucuna varmıştır. Akcan’ın çalışmasındaki gibi bu

tez çalışmasının teorik kısmında katılımcı bütçenin öneminden söz ederken mali özerklik kavramına yer verilmiştir.

Taşkın (2023), “E-demokrasi uygulaması olarak katılımcı bütçeleme: "Komşu Meclisi" modeli” isimli tez çalışmasında, katılımcı bütçenin katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi yolunda kullanılan yöntemleri incelemiştir. Bu doğrultuda Antalya Muratpaşa Belediyesi’nin faaliyete geçirdiği "Komşu Meclisi" uygulamasını örnek alarak, teknolojinin bütçe sürecine entegre edilmesinin katılımcı demokrasiyi geliştirmenin bir yolu olduğu sonucuna varmıştır. Taşkın’ın çalışması diğer çalışmalardan farklı olarak teknolojinin bütçe sürecindeki önemine vurgu yapmaktadır. Bu tez çalışmasında da son zamanlarda akıllı şehirler tarafından bahsedilen akıllı katılımcı bütçe uygulamasına değinilmektedir.

Guluzade (2023), “Azerbaycan mahalli idare sistemi ve katılımcılık: Belediyelerde katılımcı bütçeleme üzerine bir inceleme” isimli tez çalışmasında, Bakü’de yaşayan vatandaşların katılımcı bütçeyle yönelik tutumlarını ve vatandaşların bütçe sürecine istekli olup olmadıkları anket çalışması ile tespit edilmiştir. Çalışmada, vatandaşların katılımcı bütçeye dair olumlu bir tutumlarının olduğu ve bu bütçe yönteminin şehirde uygulanması halinde sürece katılmak istedikleri tespit edilmiştir. Guluzade’nin çalışması bu yönüyle bu tez çalışmasının bazı bulgularıyla örtüşmektedir.

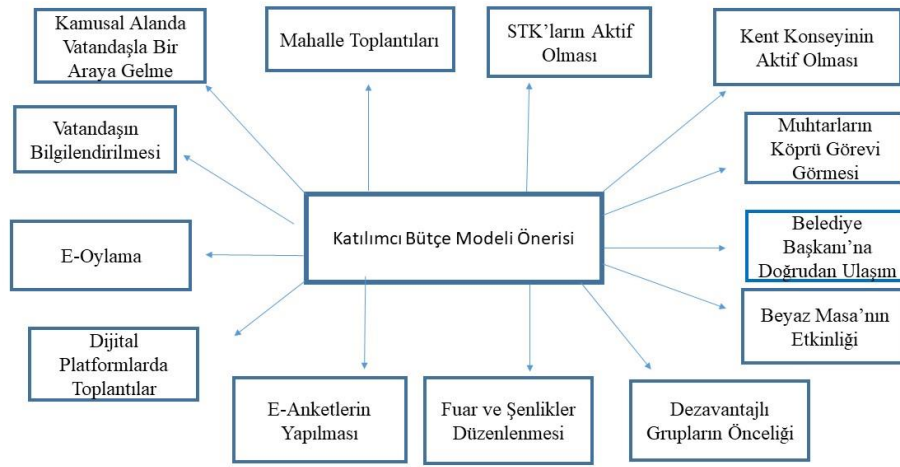
Yediren (2023), “Yerel kamu hizmetlerinin önceliklerinin belirlenmesinde katılımcı bütçeleme anlayışı ve Türkiye’deki belediyeler açısından değerlendirilmesi” isimli tez çalışmasında, Türkiye’deki belediyelerde katılımcı bütçe uygulama örneklerini inceleyerek, Türkiye’deki belediyelerde katılımcı bütçe konusunda mevcut uygulamaların yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Buraya kadar anlatılanlardan yola çıkarak, katılımcı bütçeye yönelik tez çalışmalarının 2010 yılında başladığı görülmektedir. Bu tez çalışmasının diğer tezlerden önemli bir farkının dünya örneklerinden hareketle katılımcı bütçe modeli oluşturması olduğu söylenebilir. Ayrıca katılımcı bütçenin teknolojinin de etkisiyle akıllı bütçeye evrildiği de bu çalışmada vurgulanmaktadır. Diğer önemli bir farklılık ise karma yöntem uygulayarak aynı verilerin birbiriyle örtüşüp örtüşmediğini farklı örneklemeler üzerinden tespit edilmesidir. Yine tüm tezlerin yayın yılları sebebiyle Türkiye’deki pilot uygulamaları ele almaları ancak bu çalışmada İstanbul’daki katılımcı bütçe modelinin de yer alması dikkat çeken bir diğer farklılıktır. Ayrıca diğer tezlerde STK ve kent konseyinin katılımcı bütçe

sürecindeki rolünden bahsedilirken bu tez çalışmasında vatandaşın mahalle öncelikleri için ilk başvuru mercii olan muhtarların da önemine vurgu yapılmaktadır.

4.2. Katılımcı Bütçe Modeli

Burada tezin ikinci bölümünde incelenen başarılı katılımcı bütçe uygulamalarında öne çıkan hususlardan ve ulusal ve uluslararası literatürden hareketle Türkiye’de de uygulanması için on üç maddeden oluşan bir katılımcı bütçe modeli önerilmektedir. Modelin ana başlıkları ve nasıl uygulanması gerektiği maddeler halinde belirtilmiştir. Bu maddeler, çalışmada gerçekleştirilecek alan araştırması bakımından önem taşımaktadır.

Şekil 8: Katılımcı Bütçe Modeli Önerisi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2.1. Mahalle Toplantılarının yapılması

Dünyadaki başarılı katılımcı bütçe uygulamalarına bakıldığında sürecin öncelikle, mahallede yaşayan vatandaşlar arasından mahalle temsilcilerinin seçilmesi ve bu temsilcilerin vatandaşlarla mahalle toplantıları düzenlemesiyle başladığı görülmektedir. Türkiye’deki katılımcı bütçe süreci de vatandaşların bilgilendirilmesi ve öncelikli taleplerinin öğrenilmesi amacıyla gerçekleştirilen mahalle toplantılarıyla başlamalıdır. Mahalle toplantılarına katılımı artırmak amacıyla da sokaklarda ve meydanlarda tanıtımlar yapılarak afiş ve broşür dağıtılmalıdır.

Mahalle toplantısında vatandaşlar arasından mahalle temsilcileri seçilerek süreç boyunca belediye yönetimiyle gerekli iletişimi sağlamalıdır. Bununla beraber temsilciler, sivil

toplum kuruluşlarıyla da vatandaşların hizmet önceliği taleplerini görüşmelidir. Ayrıca mahalle toplantılarına her hizmet alanından sivil toplum kuruluşları da katılım göstermelidir. Bu toplantılarda, sivil toplum kuruluşları tarafından vatandaşlara hizmet talep formu dağıtılması öncelikli hizmet alanlarının belirlenmesini kolaylaştırabilir. Bu formlara göre düzenlenen hizmet istek listesi temsilciler tarafından belediye meclis toplantılarında veya belediye yöneticileriyle yapılan toplantılarda katılımcı bütçe komisyonuna iletilmelidir.

4.2.2. Vatandaşların Hizmet Önceliklerinin Belediyelere İletilmesi Konusunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Aktif Olması

Dernek, vakıf, sendika ve meslek odaları gibi sivil toplum kuruluşlarının amaçlarından birinin, vatandaşın istek ve şikâyetlerinin ilgili birimlere aktarılmasında köprü görevi görmek olduğu söylenebilir. Vatandaşlar, tek başlarına ifade edemedikleri taleplerini bu örgütler aracılığıyla ilgili birimlere kolaylıkla dile getirebilmektedir. Bu sayede vatandaşların hizmet öncelikleri daha hızlı ve ikna edici bir şekilde belediye yöneticilerine ulaştırılarak vatandaşların kent yönetiminde söz sahibi olması mümkün olmaktadır (Bilge, 2010: 52).

Dünyadaki katılımcı bütçe örnekleri incelendiğinde, sivil toplum kuruluşlarının vatandaşlarla belediye arasındaki iletişimin sağlanmasında ve taleplerin bütçe hazırlığı öncesi belediyeye iletilmesinde oldukça aktif oldukları görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de de katılımcı bütçe uygulamalarında sivil toplum kuruluşlarının kendi faaliyet alanıyla ilgili konularda vatandaşlarla bir araya gelerek onların hizmet önceliklerini öğrenmeleri beklenmektedir. Benzer şekilde belediye yöneticilerinin de, vatandaşların hizmet önceliklerine göre kentte yapılması planlanan hizmetleri belirlemeden önce, sivil toplum kuruluşlarıyla toplantılar yaparak fikirlerini almaları gerekmektedir.

4.2.3. Muhtarların Vatandaş ile Belediye Arasındaki İlişkilerde Aktif Hale Getirilmesi

Türkiye’de muhtarlar, mahallenin hem idari işlerinden sorumlu, hem de bulunduğu bölgenin temsilcisi olarak görev yapmaktadır. Bu sebeple vatandaşlara mahalle düzeyinde en yakın birimin muhtarlıklar olduğundan bahsedilebilir. Bu doğrultuda katılımcı bütçe modelinde vatandaşlarla mahalle ölçeğinde yapılan toplantılarda, hizmet

önceliklerine ilişkin talep ve projelerin öncelikle muhtarlar tarafından öğrenilmesi gereklidir.

Muhtar katılımcı bütçe sürecinde, vatandaşların istek ve sorunlarını dile getirebileceği bir toplantı düzenleyerek öncelik sırasına göre yapılması istenen hizmetleri tespit etmelidir. Toplantıda alınan kararlar ilçelerde yapılan genel toplantılarda muhtarlar tarafından ifade edilmelidir. İlçede yapılan toplantılarda görüşülen hususlar da daha sonra il düzeyindeki toplantılara ulaştırılmalı ve belediye bütçesi onaylanmadan önce teknik detaylar görüşülmelidir (Wampler, 2007).

Bu doğrultuda muhtarların katılımcı bütçe sürecindeki görevi, vatandaşlarla mahalle toplantıları yaparak onların öncelikli taleplerini belediyeye iletme noktasında aktif olmalarıdır denilebilir. Ayrıca belediye yöneticileri de bütçe hazırlığı sürecinde muhtarlarla sık sık bir araya gelerek vatandaşın istek ve beklentilerini öğrenmelidir. Muhtarlardan almış olduğu bilgilere dayanarak da öncelikli hizmetlere bütçede yer vermelidir.

4.2.4. Vatandaşların Hizmet Önceliklerinin Tespit Edilmesinde Kent Konseyinin Aktif Çalışması

Dünyadaki katılımcı bütçe uygulamalarında özellikle de Avrupa ülkelerinde kent konseylerinin, bütçe hazırlığında ve uygulama sürecinde, belediye meclisi ve mahalle temsilcileriyle iş birliği halinde çalıştığı görülmektedir.

Türkiye’deki katılımcı bütçe sürecinde de kent konseylerinin, sivil toplum kuruluşları ve muhtarlar gibi katılımcı bütçe aktörleriyle bir araya gelerek bütçe çalışmaları yapmaları gerekli görülmektedir (Zarplı, 2017: 100). Ayrıca farklı görüşlerden olan siyasi parti temsilcilerinin de kent konseyi içinde yer alması katılım sürecini aktif hale getirerek hizmet önceliklerinin daha hızlı tespit edilmesini sağlayabilir.

Türkiye’de kent konseylerinin mevcut konumuna bakıldığında, kent yönetiminde aktif söz sahibi olma hususunda işlevsel olmadığı ifade edilebilir. Bu durumu tersine çevirebilmek için kent konseyleri bütçe sürecinde şehrin ihtiyaçlarına göre projeler hazırlamalı ve bu projelerin belediye meclisinde öncelikli olarak görüşülmesini talep etmelidir.

Ayrıca kent konseylerinin vatandaşların isteklerini dinleyerek yönetime katılmalarını sağlayan bir kuruluş olduğu düşünüldüğünde, belediyenin vatandaşın hizmet

önceliklerine göre bütçe oluşturma sürecinde kent konseyi ile iş birliği yapması gerekli görülmektedir. Belediye yöneticileri kent konseyi ile sık sık bir araya gelmeli ve konseyin ilettiği hizmet önceliklerine bütçede yer verilmelidir.

4.2.5. Belediye Başkanına Doğrudan Erişim Kanallarının Geliştirilmesi

Türkiye’de belediye başkanlarının vatandaşların seçimiyle göreve geldiği düşünüldüğünde, doğrudan vatandaşlara karşı sorumlu oldukları söylenebilir. Bu sebeple vatandaşların hizmet önceliklerini belediye başkanına iletebileceği platformların oluşturulması, katılımcı bütçe açısından önemli bir husustur (İzci, 2014: 23).

Bu doğrultuda bütçe hazırlığı sürecinde belediye başkanı, vatandaşlar tarafından iletilen hizmet önceliklerini dikkate almalıdır. Bunun bir yolu olarak da belediye binası içerisinde bir salonda ayın belli gün ve saatlerinde vatandaşlarla bir araya gelinmesi gösterilebilir.

Ancak dünyadaki katılımcı bütçe örneklerine bakıldığında yüz yüze gerçekleştirilen toplantılardan ziyade, daha fazla vatandaş katılımını sağlamak adına dijital platformlarda yapılan görüşmelerin uygulandığı görülmektedir (Bilge, 2010: 58). Bu bağlamda Türkiye’de de belediye tarafından geliştirilen dijital platformlar sayesinde belediye başkanı vatandaşlarla online görüşme sağlayarak hizmet önceliklerini öğrenmelidir. Belediye başkanı, online görüşmelerde vatandaşların isteklerini dinlemeli, bütçe hazırlığı sürecinde değerlendirmeye almalıdır.

Vatandaş ile belediye başkanının iletişim kurabileceği diğer bir aracın, sosyal medya hesapları olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda Türkiye’de vatandaşın hizmet önceliklerini tespit etme noktasında, belediye başkanlarının sosyal medya hesaplarını kullanması önemlidir. Belediye başkanına ve yöneticilere instagram, facebook, twitter gibi resmi sosyal medya hesaplarından ulaşım sağlanarak, öncelikli hizmet talepleri iletilebilir. Aynı zamanda belediye başkanı da hizmet öncelikleri tespit edildiğinde gerçekleştirilecek proje ve yatırımları sosyal medya üzerinden vatandaşlarla daha hızlı bir şekilde paylaşabilir. Böylelikle katılımcı bütçe modelinin vatandaşlar tarafından benimsenmesi de kolaylaşabilir.

4.2.6. Beyaz Masa Uygulamasını Etkin Bir Şekilde Kullanarak Belediyelere Gelen İstek ve Taleplerin Değerlendirilmesi

Vatandaşlar birçok araç sayesinde istek ve şikâyetlerini belediyenin ilgili birimlerine ulaştırabilmektedir. Bu platformlardan birinin de beyaz masa uygulaması olduğu söylenebilir. Beyaz Masa, vatandaşların belediyeye çeşitli kanallarla sözlü ya da yazılı olarak istek, öneri ve şikâyetlerini iletebildikleri bir birimdir (Oral, 2005: 85).

Vatandaşlar taleplerini dilekçe yazarak belediyeye iletme yerine, beyaz masa birimine dijital araçlarla hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Beyaz masa biriminin kurulduğu belediyelerde, vatandaşların isteklerini dinleyerek çözüme ulaştırmaya çalışan hizmet anlayışının esas olduğu söylenebilir (Yılmaz, 2013: 63).

Beyaz masa, vatandaş ile belediye arasında köprü görevi gördüğü için Türkiye’de katılımcı bütçe sürecinde önemli bir rolünün bulunduğu söz edilebilir. Bu bağlamda belediyeler, vatandaşın istek ve beklentileri doğrultusunda bütçe oluşturabilmek amacıyla beyaz masaya gelen verileri öğrenerek vatandaşların karar alma sürecinde bulunabilmesini sağlamalıdır.

Beyaz masa personeli, aylık olarak vatandaşlardan gelen talepleri hizmet alanına göre ayırıp belediyenin ilgili birimine aktarabilir. Her hizmet alanına ilişkin talepler, daire başkanları tarafından rapor haline getirilerek belediye başkanı ve yöneticilere sunulmalıdır. Belediye meclis toplantılarında bu konular dile getirilerek vatandaşlar tarafından belirtilen öncelikli hizmetlerin bütçede yer alması için karar alınmalıdır. Bu durumun aynı zamanda beyaz masa uygulamasını kullanmayan vatandaşları da teşvik edici bir faktör olduğu söylenebilir.

4.2.7. Cami, Kahvehane, Alışveriş Merkezi gibi Kamusal Alanlarda Vatandaşların Hizmet Önceliklerinin Öğrenilmesi

Türk kültüründe, özellikle orta yaş ve yaşlı nüfusun, gününün bazı saatlerini kahvehane ve kıraathane gibi mekanlarda geçirdiği söylenebilir. Katılımcı bütçe uygulamasında, belediyenin bütçe sorumluları bu mekanları dolaşıp vatandaşların hizmet önceliklerini öğrenmelidir. Ayrıca buralarda genellikle aynı mahalledeki insanlar bir araya geldiği için mahallelinin ortak sorunlarını öğrenip çözümünü tespit etmek ve belediye kaynaklarını etkili kullanmak açısından faydalı olabilir.

Vatandaşların öncelikli taleplerinin öğrenilebileceği bir diğer mekan olarak camilerden bahsedilebilir. Camide, cemaat arasından katılımcı bütçe temsilcileri oluşturularak bazı günlerde mahallenin hizmet önceliklerini görüşmek üzere toplantılar organize edilmelidir. Toplantı sonucu belirlenen hizmet öncelik listesi veya proje önerileri cami panosuna asılabilir. Belediye yetkilileri tarafından da bu listeler toplanarak bütçe hazırlığı sürecinde belediye meclisinde görüşülmelidir.

Vatandaşın sorunlarının, istek ve beklentilerinin öğrenilebileceği bir diğer kamusal alan olarak alışveriş merkezlerinden bahsedilebilir. Belediyenin vatandaşa hizmet sunan her birimi, mali yıl içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan hizmetler hakkında vatandaş bilgilendirmek üzere alışveriş merkezlerinin girişine bilgi stantları yerleştirilmelidir. Ayrıca burada özel formlar dağıtılarak, vatandaşların öncelikli hizmet talepleri bu formlara kayıt edilmelidir. Son olarak bu formlar belediye meclisinde görüşülerek, vatandaşların öncelikli hizmet talebine göre bütçe hazırlığı yapılmalıdır.

4.2.8. Toplumda Dezavantajlı Grupta Olanların Belediye Hizmetlerine Yönelik Taleplerinin Öğrenilmesi

Dünyadaki katılımcı bütçe uygulamalarında, özellikle Güney Amerika ve Asya ülkelerinde, dezavantajlı grupta sayılan vatandaşların yerel hizmetlerde söz sahibi olmasına önem verildiği görülmektedir (Aygen, 2014:182-183). Bu ülkelerde katılımcı bütçe sürecinde oy kullanan vatandaşların yaşının en az on altı olması, gençlerin fikirlerinin dikkate alındığının göstergesidir (Ersöz, 2011: 169).

Türkiye’deki katılımcı bütçe modelinde de bu gruptaki vatandaşların, özellikle gençlerin hizmet önceliklerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda lise ve üniversite gençlerinin belediyeden bekledikleri hizmetleri öğrenmek amacıyla çeşitli etkinlikler yapılmalıdır.

Katılım bilincinin oluşmasına yönelik yönetimde önemli bir unsur olan sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile gençler bir araya getirilerek hizmet öncelikleri daha kolay öğrenilebilir (Koç, 2017: 450). Hizmet taleplerini belirtmek isteyen çocuklar ve gençler için okullarda belediyenin sunacağı hizmetlere yönelik anket de düzenlenebilir. Yazılı bir şekilde isteklerini belirtebilecekleri gibi, yüz yüz yapılan görüşmelerle de talepler alınabilir.

Üniversite öğrencileri için ise kongre ve kültür merkezi gibi mekânlarda belediye başkanı ve yöneticiler bir araya gelerek öneriler ve istekler değerlendirilmelidir. Toplantıların cazip hale gelmesi için de özellikle üniversitelerde dersin öğretim üyesi tarafından teşvik ve ödüller verilebilir.

Katılımcı bütçe sürecinde çocuklar ve gençler dışında dezavantajlı grupta sayılabilen yoksul, yaşlı, engelli ve göçmenlere ilişkin de çalışmalar yapılmalıdır. Hedef gruptaki vatandaşların özellikle temel ihtiyaçlarına odaklanılabilir ve taleplerini öğrenebilmek amacıyla belediye tarafından hedef grup müzakereleri gerçekleştirilerek belediye meclisinde görüşülmek üzere faaliyet listesi hazırlanabilir.

4.2.9. Belediyelerin Yüz Yüze Etkinlikler Düzenleyerek Vatandaşların Taleplerini Öğrenmesi

Katılımcı bütçe sürecinde, vatandaşların hizmet önceliklerinin öğrenilmesi amacıyla önceden belirlenen ve duyurusu yapılan gün ve saatte çeşitli fuar ve şenlikler düzenlenebilir. Bu etkinliklerde sıradan insanların da çekinmeden isteklerini belediyeye iletebilmesi için toplantıların samimi bir ortamda gerçekleştirmesi önem taşımaktadır (Tanrıkut, 2023: 399). Ayrıca bu sırada belediyeler, afiş ve broşür gibi araçlarla da stratejik planda yer almasını planladıkları projeleri vatandaşa sunarak kentte yapılacak yatırımlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayabilir.

Bu etkinliklerde vatandaşların isteklerini dile getirmesi için belli kartlar dağıtılarak yazılı olarak bildirmeleri istenebilir. Bu kartlarda ifade edilen talepler daha sonra belediye yöneticileri tarafından değerlendirilerek hizmet önceliğinin belirlenmesi amacıyla vatandaş oylamasına sunulabilir. Tüm yaş grubunun ortak hizmet önceliğini belirleyebilmek için tüm vatandaşların katılım sağlaması önemlidir. Oy kullanabilme şartını sağlamayan küçük yaştaki çocukların bile belediyenin, hizmet önceliğine önem veren bir yönetim biçimini uyguladığını görmesi katılım bilincini oluşturabilir.

4.2.10. Dijital Platformlar Üzerinden E-Anketlerin Gerçekleştirilmesi

Akıllı şehir ve akıllı yönetişimin gerekliliklerinden biri olarak bütçe sürecinde hizmet önceliklerinin belirlenmesini kolaylaştırıcı dijital uygulamalardan bahsedilebilir. Dünyadaki katılımcı bütçe uygulamalarına bakıldığında dijital platformlar aracılığıyla vatandaş memnuniyet anketlerinin ve vatandaş karnelerinin düzenlendiği görülmektedir.

Bu sebeple, Türkiye’deki katılımcı bütçe modelinde de vatandaşların hizmet öncelikleri, belediye tarafından hazırlanan elektronik anketler üzerinden tespit edilebilir. Bu anketler doğrultusunda hangi hizmetlerde memnuniyet düzeyi düşükse o hizmetlere bir sonraki bütçe hazırlığında öncelik verilmelidir.

Bununla birlikte anketlerde vatandaşlara hizmet öncelikler seti sunularak tercih yapmaları istenebilir. Aynı zamanda anket formunda kendilerine sunulan temel hizmetler dışında eklemek istedikleri yeni hizmetleri yazabilecekleri bir bölüm de oluşturulmalıdır.

Anket sonuçlarına göre tespit edilen hizmet öncelikleri belediyenin kurumsal web sayfasında mutlaka vatandaş ile paylaşılmalıdır. Belediye bütçesi, anket sonuçlarındaki veriler doğrultusunda oluşturulmalıdır. Ayrıca katılımcı bütçe sürecinde belediye bünyesinde anketlerin takibini yapabilecek bir e-oylama ve değerlendirme birimi de kurulabilir.

4.2.11. Dijital platformda Yerel Düzeyde Toplantıların Yapılması

Belediye, mahalle toplantılarının, fuar ve şenliklerin dışında dijital platformlardan yararlanarak da vatandaşın hizmet önceliklerini tespit edebilir. Hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla, vatandaşların taleplerini internet üzerinden iletebilecekleri forumlar düzenlenebilir. Belediye yöneticileri, bütçe hazırlığı sürecinde vatandaşlarla dijital ortamda yapacağı forumların zamanını kamuoyuna web sayfası, sosyal medya hesapları ve SMS ile duyurmalıdır (Yel, 2023: 765-766).

Forumlarda her hizmet alanıyla ilgili tematik oturumlar oluşturulmalı, vatandaşların oturumlar arası geçiş yaparak hizmet taleplerini iletmeleri sağlanmalıdır. Forum sonucunda her tematik masada öncelikli olarak ifade edilen hizmetler, belediye yöneticileri tarafından değerlendirilerek bütçe hazırlığı sürecinde dikkate alınmalıdır.

Ayrıca belediye başkanının foruma katılarak, belediye bütçesinin anket, forum ve mahalle toplantılarında alınan kararlardan yola çıkarak vatandaş katılımıyla hazırlanacağını ifade etmesi vatandaşların sürece olan ilgisini de artırabilir.

4.2.12. Hizmet Önceliklerinin Tespiti için Vatandaşların Dijital Ortamda Oy Kullanması

Dünyadaki başarılı katılımcı bütçe örneklerine bakıldığında, hem daha fazla vatandaşın katılımının sağlanması hem de oy sayımının kolaylıkla yapılması açısından dijital oylama

sisteminin kullanıldığı görülmektedir (Yıldırım, 2021: 66). Bu sebeple, Türkiye’deki katılımcı bütçe sürecinde belediyeler, katılımcı bütçe aktörleriyle yapılan görüşmeler neticesinde ortaya çıkan öncelikli hizmet taleplerini, teknik ve mali açıdan değerlendirip, bütçe taslağı hazırlamalıdır. Bu taslaktaki hizmetlerin öncelik sırasını da yine vatandaşların belirlemesi için dijital platformlar üzerinden oylama gerçekleştirmelidir. Bu oylama vatandaşlara iletilen SMS, sosyal medya hesapları veya kurumsal web sayfasında yer alan link ile sağlanabilir.

Vatandaşlar, belediyenin sunduğu dijital platformlara kimlik numaralarıyla giriş yaparak kendilerine sunulan toplam talepler üzerinden öncelikli olarak gördükleri ilk beş veya on hizmet alanı için oy kullanmalıdır. Vatandaşların yaptığı oylama sonucunda şehirde gerçekleştirilmesi gereken öncelikli hizmetler kesinlik kazanabilir.

İnternet erişimi olmayan vatandaşlar için ise şehrin bazı bölgelerine oy pusulaları koyularak, görevliler yardımıyla hizmet öncelik sıralamalarını belirtmeleri istenebilir. Katılımcı bütçe komisyonu tarafından sayılan bu oylar daha sonra internet ortamına aktarılmalıdır.

Son olarak da katılımcı bütçeye ayrılmış payın belirlenen hizmetler için kullanılıp kullanılmadığı vatandaşlar ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşan denetim komisyonunca incelenmelidir.

4.2.13. Belediyelerin Gerçekleştireceği Yatırımlar Hakkında Vatandaşların Bilgilendirmesi

Belediyeler, katılımcı bütçe sürecinin başında belediye kaynaklarına ve yaptıkları harcamalara ilişkin bilgileri vatandaşlarla paylaşmalıdır. Vatandaşlardan ne kadar vergi ve gelir elde edildiği, merkezi yönetim bütçesinden ne kadarlık bir pay ayrıldığı ve vatandaş katılımıyla oluşturulacak bütçe oranı şeffaf bir şekilde açıklanmalıdır.

Bununla beraber, katılımcı bütçe yoluyla vatandaş öncelikleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi planlanan hizmetler hakkında, vatandaşlara web sayfası, sosyal medya hesapları ve internet kullanmayanlar için de afiş ve broşürlerle bilgilendirme yapılmalıdır.

4.3. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Amacı

Türkiye’de 2000 yılından sonra yerel yönetimlerle ilgili bazı reformlar yapılması gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu konuda, bir yandan vatandaşın yönetime katılımının

güçlendirilmesi için neler yapılabileceği konuşulurken diğer bir yandan belediye kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması dile getirilmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin vatandaşların ve kentteki diğer paydaşların istek ve beklentilerini dikkate almaması, kaynakların doğru hizmetler için ayrılmasının önünü tıkayan bir sebep olarak değerlendirilebilir. Bu durumda belediye yönetimleri ile vatandaşlar arasında karşılıklı iletişim ve etkileşimi sağlayacak olan hizmet öncelikli katılımcı bütçe uygulaması ön plana çıkmaktadır.

Bu çerçevede çalışmanın hipotezi doğrultusunda temel amacı, katılımcı bütçe modülü oluşturan Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde katılımcı bütçe modelinin ne şekilde uygulandığını, Sakarya halkının katılımcı bütçe sistemine karşı yaklaşımlarını ve belediyenin hizmet sunarken vatandaşların ve kentteki paydaşların taleplerini dikkate alıp almadığını ortaya koymaktır.

4.4. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Yöntemi

Çalışmada yöntem olarak hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırmada veri toplama tekniği olarak, çok sayıda kişiye ulaşmak hedeflendiği için anket tercih edilmiştir. Daha önce bu tarz bir çalışma yapılmadığı için de anket sorularının hazırlanmasında “Uzman Paneli”¹²nden yararlanılmıştır. Katılımcı bütçe modelinde yer alan unsurlardan hareketle bazı ifadeler tasarlanmış ve bu ifadeler hem yöntem bilim alanında hem de çalışmanın konusuyla ilişkili olan uzman dört¹³ kişi tarafından ifadelerin yeterliliği, cümlelerin anlaşılabilirliği ve akıcılığı açısından değerlendirilmiştir.

Son olarak kolayda örnekleme yöntemiyle Sakarya’da yaşayan yetmiş kişiye pilot çalışma yapılarak geçerlilik- güvenilirlik testine tabi tutulmuştur. Geri bildirim amacıyla anketin sonuna eklemek istedikleriniz bölümü de eklenmiştir. Bu sayede araştırma nihai

¹² Uzman Paneli ölçümleri, Cohen’in kappa katsayısı veya Fleiss’in kappaya benzeyen ölçüm yöntemiyle karşılaştırmalı uyumun güvenilirliğini ölçen istatistik yöntemleridir. Cohen’in ölçümü, sadece iki değerlendirici arasındaki uyumu ele alırken, değerlendirici sayısı ikiden fazla olduğunda Fleiss’in ölçüm yöntemi kullanılmaktadır. Kappa katsayısı -1 ile +1 arasında bir değer alabilir. Kappa değeri +1 olduğunda iki değerlendirici arasında mükemmel uyum olduğu, -1 değerinde ise değerlendiriciler arasındaki uyumsuzluk ortaya çıkmaktadır (Cohen, 1960: 37-40). Fleiss'in kappa ölçüsünde ise sabit sayıda (n tane) gözlemcinin her birinin, (N tane) maddeyi veya kişiyi (C tane) birbirinden karşılıklı hariç olan kategoriye göre ayırmaları süreci sonunda ortaya çıkan değerler arasındaki uyum ortaya çıkmaktadır. (Fleiss, 1971: 378-382).

¹³ Uzman paneli, Prof. Dr. Musa Eken, Doç. Dr. Metin Saygılı, Doç. Dr. Dilşad Türkmenoğlu Köse ve Akyazı Belediye Başkanı Bilal Soykan’dan oluşmaktadır.

hale getirilmiştir. Anket formu, katılımcılara hem şahsen hem de Google form aracılığıyla iletilmiştir. Yapılmış olan alan araştırması 15.12.2023-01.04.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş ve toplam 752 kişi katılım sağlamıştır.

Ankette demografik özellikleri belirlemek amacıyla toplam sekiz adet kişisel bilgi sorusuna yer verilmiştir. Ayrıca yirmi altı adet beşli likert ölçeğine göre hazırlanmış olan ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere katılma düzeyi 1 ve 2 olumsuz (Kesinlikle Katılmıyorum-Katılmıyorum), 3 ortalama (Ne katılıyorum Ne Katılmıyorum), 4 ve 5 olumlu (Kesinlikle Katılıyorum-Katılıyorum) şeklinde değerlendirilmiştir. Bulgular, çalışmanın araştırma soruları doğrultusunda dört başlık altında analiz edilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden ise “yarı yapılandırılmış mülakat”¹⁴ tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırmada mülakat soruları hazırlanırken, çalışmanın birinci bölümünde ele alınan kavramsal çerçeve ve uzman paneli çalışması yapılırken oluşturulan ifade havuzu dikkate alınmıştır. Mülakatlarda katılımcılara sorulmak üzere temelde altı adet soru hazırlanmıştır. Bu çerçevede oluşan yarı yapılandırılmış mülakat çalışması 20.12.2023–29.01.2024 tarih aralığında tamamlanmıştır.

Katılımcılarla yüz yüze görüşülmüş, çalışmanın yapılış amacına ve ulaşılmak istenen sonuçlara ilişkin kısa bir açıklama yapılmıştır. Katılımcılardan ön görüşme yoluyla randevu alınarak belirlenen gün ve saatte çalışma yerlerinde bir araya gelinmiştir. Görüşme boyunca izinleri dahilinde hem ses kaydı alınmış hem de not tutulmuştur. Bu veriler analiz edilirken betimleyici yöntem uygulanmış ve veriler katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda üç başlıkta ele alınmıştır.

4.5. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Evreninin ve Örneklemine Seçimi

Vatandaş katılımı, yerel yönetimlerin misyonu açısından önemli bir alanı oluşturmaktadır. Türkiye’de yerel yönetimlerde önemli bir husus olan katılımcılık, vatandaşın beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını anlama konusunda yol gösterici olmaktadır.

Bu çalışmada amaçlanan, dünyanın birçok kentinde STK ve kent konseyi gibi aktörlerin vatandaşlarla ve belediyeyle iş birliği halinde olduğu katılımcı (akıllı) bütçenin ortak

¹⁴ Bu mülakat biçiminde katılımcının ilgi ve bilgisine göre genel çerçeve içerisinde farklı sorular sorarak konunun değişik boyutları ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Görüşme sırasında bazı soruların sorulmasının uygun olmadığı veya anlamsız olduğu anlaşılırsa o sorulardan vazgeçilmektedir. Bazen görüşme kendiliğinden farklı yönle kaymaktadır (Altunışık vd., 2012: 94).

uygulama ilkelerinden yola çıkarak, Türkiye'ye yönelik katılımcı bütçe modelini belirleyebilmektir. Bununla beraber çalışmada, katılımcı bütçe uygulamasının Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ndeki görünümünü ortaya koymak ve son yıllarda popülerliği giderek artan katılımcı bütçe uygulamasına yönelik farkındalık ve bakış açısı kazandırmak amacıyla yöntem olarak nicel ve nitel yöntem beraber uygulanmaktadır.

Çalışmanın yarı yapılandırılmış mülakat uygulamasının evrenini çalışmanın ana örnekleme olan Sakarya Büyükşehir Belediyesinde katılımcı bütçe süreciyle doğrudan ilişkili olan kişiler oluşturmaktadır. Burada katılımcılara olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi¹⁵ kullanılarak ulaşılmıştır.

Yarı yapılandırılmış mülakat çalışması için katılımcı sayısı Sinan Çileli (Sakarya Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı ve Kent Konseyi Başkanı), Veysel Çıplak (Strateji Geliştirme Daire Başkanı), Engin Şahin (Genel Sekreter Yardımcısı-Mali Hizmetler Daire Başkanı), Hasan Hüseyin Ak (Muhtarlık İşleri Daire Başkanı), Recep Ali Çelik (Akıllı Şehir Şube Müdürü) ve İlyas Çetinnar (Sivil Toplum Kuruluşları Şube Müdürü) olmak üzere toplam altı kişidir¹⁶.

Çalışmanın nicel kısmındaki evreni, katılımcı bütçe sürecinin temel aktörü olan Sakarya'da ikamet eden on altı yaş üstündeki vatandaşlar oluşturmaktadır. 2023 verilerine göre Sakarya'da on altı yaşın üstünde sekiz yüz elli beş bin kişi yaşamaktadır. Sosyal Bilimlerde kabul edilen %95 güven düzeyi ve %5 hata payında, evrene göre örneklemin en az 384 kişi olması gerektiği öngörülmüştür (Sekaran, 1992: 253). Burada katılımcılara olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden tesadüfi (kolayda) örnekleme yöntemi¹⁷ kullanılarak ulaşılmıştır. Bu doğrultuda anket çalışması 752 kişiye uygulanmıştır.

4.6. Alan Araştırması ve Mülakat Çalışmalarının Sınırlılıkları

Bu çalışmada toplamda dört sınırlılık bulunmaktadır. Bunlar;

¹⁵ Bu yöntemde katılımcılar, araştırmacının araştırma sorularına cevap bulacağına inandığı kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca bu teknik, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Altunışık vd., 2012: 141).

¹⁶ Katılımcı sayısı, araştırma sorularına ve cevapların yeterliliğine göre değişebilmektedir. Yorumlayıcı fenomenolojik analizlerde tek bir çalışmada 3-6 katılımcının yeterli olduğu yönünde görüşler mevcuttur (Keskin vd, 2021)

¹⁷ Oldukça yaygın olan bu yöntemde esas, ankete cevap veren herkesin örneğe dahil edilmesidir. Bu yöntem aynı zamanda örneklemin evrenden yalnızca araştırmacı için uygun olduğu için seçildiği bir olasılık dışı örnekleme tekniğidir (Altunışık vd., 2012: 142).

1-Çalışma sadece Sakarya ili ile sınırlıdır.

2-Çalışma belirlenen illerde yaşayan vatandaşlar ile sınırlıdır.

3-Çalışmada kullanılan veri toplama araçları, istatistiki yöntemler ve çalışmanın gerçekleştirildiği tarih aralığı ile sınırlıdır.

4-Yarı yapılandırılmış mülakat çalışmasında yaşanan sınırlılık ise mülakat tarihlerinin 2024 yerel seçimlerine yakın bir tarihte olmasından dolayı görüşülmek istenen kişilerden randevu alma noktasında yaşanmıştır. Bu sebepten dolayı belediye başkanından randevu alınamamış, onun yerine başkan danışmanı ve aynı zamanda kent konseyi başkanı olan kişi ile görüşme sağlanmıştır.

Ayrıca araştırmada sorulan sorulara verilen cevaplarda hem vatandaşların hem de belediye yöneticilerinin çevreden bağımsız cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

4.7. Anket ve Mülakat Çalışmalarının Bulguları

Çalışmada karma yöntem kullanıldığı için hem nitel verilerin hem de nicel verilerin olduğu daha önce dile getirilmiştir. Bu çerçevede çalışmanın yarı yapılandırılmış mülakat (nitel) kısmındaki bulgular üç başlık olarak, anket (nicel) kısmındaki bulgular ise dört başlık olarak ortaya konmuştur.

4.7.1. Nitel Verilerin Bulguları

Nitel araştırmanın bulguları, “Belediye Yöneticilerinin Katılımcı Bütçe Yaklaşımları”, “Belediye Yöneticilerinin Sakarya’daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına İlişkin Görüşleri” ve “Belediye Yöneticilerinin Sakarya’daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşleri” başlıkları altında yorumlanmaya çalışılmıştır.

4.7.1.1. Belediye Yöneticilerinin Katılımcı Bütçe Yaklaşımları

Mülakat çalışmasında yer alan ilk iki soru; “akıllı yönetişimin bir parçası olarak katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir?” ve “Katılımcı bütçenin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?” şeklinde hazırlanmıştır.

Katılımcıların verdikleri yanıtlardan yola çıkarak, belediye yöneticilerin katılımcı bütçe yaklaşımlarını yorumlamaya çalıştığımızda, belediye yöneticilerinin kendi içlerinde tutarlı ve uyumlu yanıtlar verdiğini söylemek mümkündür. Katılımcıların çoğunun, katılımcı bütçeyi vatandaşların, muhtarların ve sivil toplum kuruluşlarının belediye

bütçesinde görüşlerinin alınması olarak ifade ettikleri belirtilebilir. Belediye yöneticileri arasında katılımcı bütçe farkındalığının da yüksek olduğundan söz edilebilir.

Görüşmelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme Daire Başkanı olarak katılan Veysel Çıplak, katılımcı bütçenin doğrudan bütçe hakkının kullanıldığı yöntem olduğunu belirtmektedir. Hesap verebilirliğin gelişmesi ile kamusal alanın değiştiğini, belediyeye taleplerini iletmek isteyen vatandaşın belediye binasına gelmeden de sosyal medya ve dijital ortamlarda isteklerini iletebildiklerini ve bu yolla yerel bütçelerin oluşturulduğunu vurgulamaktadır. Bununla beraber Çıplak, katılımcı bütçenin olumlu yönlerini hesap verebilirliği ve katılımcı demokrasiyi sağlayan bir yöntem olarak açıklamaktadır. Katılımcı bütçenin olumsuz yönleri olarak ise, internet erişimi olmayan vatandaşların bütçe sürecine katılamayacağı düşünülerek dijital uçurum oluşacağından bahsetmektedir. Ayrıca kentteki baskın olan sivil toplum kuruluşlarının, belediye hizmetleri üzerinde daha fazla söz sahibi olma ihtimalinin de süreci olumsuz etkileyebileceğinden söz etmektedir.

Görüşmelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Akıllı Şehir Şube Müdürü olarak katılan Recep Ali Çelik ise, katılımcı bütçeyi belediyenin belirlemiş olduğu öncelikleri vatandaşlara sunarak, onların bu öncelikler arasından sıralama yapması olarak ifade etmektedir. Vatandaşların mutlaka bütçe sürecine katkı sağlaması ve bunu belediyeyle iş birliği doğrultusunda dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirmesi gerektiğini dile getirmektedir. Çelik, katılımcı bütçenin olumlu yönleri olarak, süreç boyunca vatandaşın sahada belediyenin temsilcisi olacağını ve doğru yatırımların yapılmasını sağlayacağını vurgulamaktadır. Olumsuz özellikleri olarak ise, vatandaşlar uygulamaya ilişkin yeterli bilgi sahibi olmadığında hizmetlerin niteliğinin doğru belirlenememesi ve yanlış hizmet önceliğinin tercih edilmesi gibi durumlarla da karşılaşılabileceğini ifade etmektedir. Katılımcı bütçe vatandaş odaklı bir uygulama olduğu için başka bir olumsuzluk taşımadığını eklemektedir.

Görüşmelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı olarak katılan Engin Şahin, katılımcı bütçeyi vatandaşın talep ve isteklerinin dikkate alındığı demokratik bir bütçe modeli olarak açıklamaktadır. Ayrıca yapılacak olan harcamalara ve hizmetlere, doğrudan vatandaş tarafından karar verilmesi olarak ifade etmektedir. Belediyeden hizmet alan vatandaşın parasının nereye harcanacağı hususunda karar verebilmesi için gerçek bir imkan sağlanacağına değinmektedir. Şahin, katılımcı bütçenin

olumlu yönleri olarak, belediyeyi şeffaf olmaya iteceğine, gerçek ihtiyaçlara göre proje üretileneğine ve paydaş katılımıyla yönetişimin güçleneceğine işaret etmektedir. Olumsuz yönü olarak ise, vatandaşın sürecinin her aşamasında olmasının belediyeyi bürokratik olarak yavaşlatacağını dile getirmektedir.

Görüşmelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Muhtarlık İşleri Daire Başkanı olarak katılan Hasan Hüseyin Ak, katılımcı bütçeyi belediyenin stratejik planında yer alması gereken ve sürece akıllı yönetim unsuru olarak muhtarlar da dahil olmak üzere tüm paydaşların katılımı için dijital teknolojilerin dahil edildiği bütçe modeli olarak tanımlamaktadır. Ak, bu uygulamanın olumlu özellikleri olarak, kaynakların verimli bir şekilde kullanıldığı, hizmeti alan ve verenin iletişiminin arttığını vurgulamaktadır. Olumsuz yönü olarak ise eğitim seviyesi düşük vatandaşlara sürece aktarabilmenin ve onları teşvik edebilmenin zor olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca katılımcı bütçenin mevzuatta zorunlu olmaması da uygulamanın sürdürülebilir kılınmasının önünde engel oluşturduğunu dile getirmektedir.

Görüşmelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Başkan Danışmanı ve Kent Konseyi Başkanı olarak katılan Sinan Çileli, katılımcı bütçeyi belediyenin yapacağı yatırımlarda vatandaşların görüşlerinin alınması olarak tanımlamaktadır. Ayrıca hizmetlerin vatandaşlar tarafından sahiplenilmesi ve gereksiz harcamaların önüne geçilmesi için en etkili yollarından biri olarak değerlendirmektedir. Çileli, katılımcı bütçenin olumlu yönü olarak kamuda israfın önlenmesine ve toplumun ihtiyaçlarının belirlenmesine işaret etmektedir. Olumsuz yönleri olarak ise vatandaşların kentteki hizmet önceliklerinde görüş bildirme konusunda isteksiz ve çekimser kalması durumunda, hizmet önceliklerinin doğru tespit edilemeyeceğini ve gerçek anlamda demokrasiyi sağlamada sıkıntılar yaşanabileceğini açıklamaktadır.

Görüşmelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sivil Toplum Kuruluşları Şube Müdürü olarak katılan İlyas Çetinnar, katılımcı bütçeyi şehirdeki yatırım çalışmalarının vatandaş ve sivil toplum kuruluşlarının hem fiziksel hem de dijital oylarla görüşlerinin alınarak hazırlandığı bir bütçe olarak tanımlamaktadır. Çetinnar'a göre katılımcı bütçenin olumlu yönü, sınırlı kaynaklarla daha verimli hizmet ve projeler gerçekleştirebilmek ve geniş bir kitleye daha faydalı hizmetler sunulabilmektir. Olumsuz durum olarak ise, vatandaşları ortak bir paydada birleştirmenin zor olduğunu ve belirlenen hizmet önceliklerinde herkesin memnuniyet seviyesinin aynı olmayacağını ifade etmektedir.

Sonuç olarak, tüm katılımcıların katılımcı bütçeye yönelik ortak görüşlerinin; anayasal hak olan bütçe hakkından doğduğu, kamu kaynaklarının nasıl kullanılacağına vatandaşların karar verdiği, yönetim anlayışıyla birlikte kentteki paydaşlarının hizmet taleplerinin alındığı ve katılım sürecine dijital teknolojilerin dahil edildiği bir bütçe modeli şeklinde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte katılımcılar katılımcı bütçeye yönelik yaklaşımlarında; bu uygulamanın demokrasiyi geliştireceğini, kaynakların daha verimli kullanılacağını ve mahallenin isteklerine cevap verilebileceğini vurgulamaktadırlar. Diğer bir yandan katılımcı bütçe uygulamasında, vatandaşların eğitim seviyelerinin farklı olması, dijital okuryazarlığın olmaması ve bazı vatandaşların çekimser kalması gibi durumları süreci zorlaştıran etmenler olarak ifade etmektedirler.

4.7.1.2. Belediye Yöneticilerinin Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına İlişkin Görüşleri

Mülakatlarda sorulan sorulardan 3, 4 ve 5. sorular katılımcı bütçenin Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ndeki görünümünü ortaya koymayı amaçlayan sorulardır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin akıllı şehir stratejisinde hizmet öncelikli katılımcı bütçe uygulaması yer almaktadır. Bu uygulamanın amaçları nelerdir? şeklindeki üçüncü soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlarda temel görüş hizmet önceliklerinin belirlenmesi, sınırlı kaynaklarla etkin hizmet verebilme, mahallenin isteklerine cevap verebilme ve tüm paydaşların katılımıyla yerel demokrasinin sağlanması yönünde olmuştur.

Bu çerçevede Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı Veysel Çıplak'ın, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasının amaçlarına ilişkin verdiği yanıtı bakıldığında öncelikle Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin akıllı şehir stratejisinde, yerel hizmet alanlarında yenilikçi, kentteki tüm paydaşların iş birliği içinde çalıştığı, teknolojiyi kullanarak daha az maliyetle daha etkin hizmet sağlayan, vatandaş odaklı akıllı yönetişime önem verildiği vurgusunu yaptığı görülmektedir. Bu bağlamda vatandaş doğrudan ilgilendiren yerel hizmetlerin sunumunda vatandaş memnuniyetinin akıllı şehir bakış açısıyla nasıl geliştirilebileceği ve hangi yenilikçi yaklaşımların uygulanması gerektiği üzerine çalışmalar yürütüldüğünü, dünyada da birçok başarılı örnekleri olan hizmet öncelikli katılımcı-akıllı bütçe modelinin ön plana çıkarıldığını dile getirmektedir.

Çıplak, bu doğrultuda Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı tarafından, vatandaşın önceliğine göre yatırım planını oluşturmak amacıyla “Etkin Yönetim İçin Katılımcı Bütçe Modülü: E-Katılım Modülü” adlı uygulamanın başlatıldığını ifade etmektedir. Sakarya’daki katılımcı bütçe modelinde, kaynakların sınırlı olması ve vatandaş ihtiyaçlarının çeşitliliğinden dolayı vatandaşla birlikte hizmet önceliklerin belirlenmesinin amaçlandığını belirtmektedir. Aynı zamanda vatandaşların kent yönetimine aktif katılımını destekleyen, hizmet önceliklerini yine bu hizmetten yararlanan toplumun karar vermesiyle sosyal faydanın sağlanacağına değinmektedir. Yine Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasıyla belediyenin vatandaşa karşı hesap verme yükümlülüğünü yerine getirerek kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılması, vatandaşın belediye bütçesinde söz sahibi olması ve kentte yapılacak hizmetlerde oy kullanabilmesi ile kentlilik bilincinin geliştirilmesinin amaçlandığını ifade etmektedir.

Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasının amaçlarına akıllı yönetim çerçevesinde bakan Akıllı Şehirler Şube Müdürü Recep Ali Çelik ise, bu uygulamanın belediyeye kentteki paydaşlarla birlikte yönetebilme yetisi kazandırma, akıllı yönetimi önceleyerek akıllı şehir bileşenlerine bütüncül bakış açısı yaratma, yerel stratejilerle uyumlu yatırımlar yapma ve dijitalleşme sayesinde maliyet etkinliğini sağlama gibi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirildiğini ifade etmektedir.

Engin Şahin ise Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasının, vatandaşın yerel hizmetlere ilişkin fikirlerini alma, belediyeyi yönlendirmesine imkan sunma, belediyenin vatandaşın beklentisini önemsediğini gösterme ve geniş bir katılım sağlayarak vatandaşın şehri sahiplenme duygusunu geliştirme gibi amaçlar taşıdığını vurgulamaktadır.

Sakarya’da katılımcı bütçe uygulamasının amaçlarının neler olduğu sorusunu yanıtlarken öncelikle kamu hizmetlerinin belirlenmesine yönelik yaygın bir şekilde dijital platformların kullanılmakta olduğunu ve bunun da kamu yönetimi anlayışına yeni bakış açısı kazandırdığına değinen Hasan Hüseyin Ak, Sakarya’daki katılımcı bütçe modelinin, vatandaş isteklerinin dikkate alınıp harcama önceliklerinin yerinde tespit edilmesi, hizmetlerdeki verimliliğin artması, demokrasi bilincinin gelişmesi, kaynak israfının azalması, vatandaş-belediye yönetimi ilişkisinin güçlenmesi, vatandaş memnuniyetinin artması ve tüm bunları yaparken dijital uygulamalardan yararlanma gibi amaçlar taşıdığını belirtmektedir.

Sinan Çileli'ye göre Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulaması, mahallelerin temel sorununu görebilmek, vatandaşın öncelikli ihtiyaçlarını gerçekleştirebilmek ve belediyenin bütçe sürecinde tek aktör olmasının önüne geçebilmek gibi amaçları taşımaktadır. Ayrıca vatandaşların talebi olmadan bir yatırım yapılmasının kaynakların verimsiz bir şekilde harcanmasına yol açacağını bu sebeple bütçenin daha verimli kullanılabilmesi ve daha gerçekçi olabilmesi için katılımcı bütçenin uygulandığını belirtmektedir.

Sakarya'da katılımcı bütçenin uygulama nedenleri olarak, her vatandaşın yaşadığı yere ait ihtiyaçlarının olduğunu ve her yerin ihtiyacının mahalleden mahalleye değişebileceğine işaret eden İlyas Çetinnar ise, ihtiyaçların yerinde tespit edilip çözüm bulunması için katılımcı bütçe uygulamasının gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla beraber Sakarya'da sayısı oldukça fazla ve önemli bir paydaş olan sivil toplum kuruluşlarının da sürece katılması ve hizmet önceliklerinin tespit edilmesinde aracı rol üstlenmesi amacıyla da katılımcı bütçenin uygulandığını belirtmektedir.

Belediye yöneticilerinin Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla sorulan 4. mülakat sorusu "Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?" şeklindedir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlarda temel görüş, belediyenin stratejik planında katılımcı bütçeye yer verildiği ve gerçekleştirilecek hizmetlerde vatandaşlarla birlikte diğer paydaşların görüşlerinin alındığı yönündedir. Bununla birlikte verilen yanıtlar doğrultusunda hizmet önceliklerinin; fuar, şenlik gibi etkinliklerle, kamusal alanlarda yapılan toplantılarla, dezavantajlı gruptaki kişilerle yapılan görüşmelerle, vatandaş anketleri, web sayfası ve sosyal medya gibi dijital platformlarla ve beyaz masa birimi aracılığıyla belirlendiği söylenebilir.

Bu çerçevede Veysel Çıplak, Sakarya'da katılımcı bütçe modelinin yıllık periyotlar halinde izlenip değerlendirilerek tekrarlanabilen bütçe modeli olarak tasarlandığını ifade etmektedir. Stratejik Planın ve bu plan içerisinde yer alan bütçenin katılımcı bir tarzda yapılmasını sağlayan en önemli araçlardan birinin paydaş analizine başvurmak olduğundan bahsetmektedir. Çıplak, belediyenin stratejik planı, hem kurumu hem de kurumun etkileşim içinde olduğu paydaşları da doğrudan etkilediğinden ilgililerin görüş ve önerilerinin alındığını, beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir plan hazırlandığını belirtmektedir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin katılımcı bütçe sürecinde öncelikle paydaşları iç ve dış paydaş olmak üzere gruplandığını ifade etmektedir. Daha sonra paydaşlar arasında, etki ve önem derecesi dikkate alınarak önceliklendirme yapıldığını, paydaş görüşlerine başvururken dış paydaşlarla çalıştay, anketler, talep-şikâyet analizlerinin; iç paydaşlarla ise anket uygulamasının tercih edildiğini vurgulamaktadır.

Çıplak, iç paydaş analizi olarak belediyenin sunduğu hizmetler hakkında görüş ve öneri almak amacıyla öncelikle kurum çalışanlarına çalışan memnuniyet anketi yapıldığından bahsetmektedir. Bununla birlikte belediye meclis üyelerine de hizmet sunumunda gözlemledikleri sorunlar, belediye hizmetlerinde iyileştirmeye gidilmesi için öneriler ve kaynakların ayrılmasını öngördükleri üç öncelikli hizmet alanı gibi anket soruları yöneltilmektedir. Son olarak daire başkanları ve şube müdürlerine de öneri ve sorunlara ilişkin anket uygulaması gerçekleştirilmektedir.

Katılımcı bütçe sürecinde gerçekleştirilen bir diğer faaliyet olarak, katılımcılığı maksimum seviyeye taşımak ve katılımcı bütçe çalışmalarına yön vermek amacıyla stratejik hedef çalıştaylarından bahseden Veysel Çıplak, bu çalıştaylarda Afet ve Acil Durum Yönetimi, Çevre Yönetimi, Gençlik Hizmetleri ve Spor, İmar ve Şehircilik Yönetimi, Kentsel Analiz, Kültür, Sanat ve Turizm, Sağlık ve Defin Hizmetleri, Sosyal Hizmetler, Tarımsal Hizmetler, Ulaşım, Vatandaş Talepleri olmak üzere toplam on bir hedef masası (tematik masalar) oluşturulduğunu vurgulamaktadır.

Kentteki öncelikli hizmetleri görüşmek amacıyla yapılan çalıştaylara her birimin üst yöneticilerinin de çağırıldığını dile getiren Çıplak, burada plan bütçe komisyonunun da devreye girdiğini, her birimin kendi alanıyla ilgili eksiklikleri ifade ettiğinden bahsetmektedir. Çalıştay sonunda, öncelikler setinin oluşturulduğunu ve alınan kararların onay için stratejik plan üst kuruluna gittiğini açıklamaktadır.

Katılımcı bütçe sürecinde Sakarya'da gerçekleştirilen bir diğer uygulama olarak, vatandaş memnuniyet anketlerinden bahseden Çıplak'a göre, memnuniyet anketleri, vatandaşların belediyeden memnuniyet düzeyinin ve beklediği hizmetlerin somut bir şekilde ortaya konduğu etkili bir yöntemdir.

Bu yüzden, anketlerde akıllı yönetişimin de gereği olan dijital yöntemlerin kullanılması katılımcı bütçe uygulamasında önemli bir yere sahiptir. Çıplak, katılım oranını artırabilmek amacıyla anketlerin hem yüz yüze hem de online olarak gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Anketlerde vatandaş en çok ilgilendiren hizmetler alt boyutlarıyla

birlikte sunularak memnuniyet seviyesi belirlenmektedir. Tüm vatandaşlara belediyenin web sayfası aracılığıyla, belediyenin sağladığı hizmetlerin önem derecesi ve belediyenin bu hizmetlerin sunumundaki başarı derecesi sorulmaktadır.

Anketlerde kentin en büyük sorunları, çözüme ilişkin öneriler ve vatandaşın belediye bütçenin ayrılmasını istediği öncelikli üç hizmetin ne olduğunu belirlemeye yönelik açık uçlu sorular da sorulmaktadır. Bu yöntemle katılımcı bütçenin bir gereği olarak hem vatandaş için önemli olan hizmetler belirlenmekte hem de belediyenin başarılı olduğu hizmet alanlarına göre bütçesini ayırması gereken öncelikli alanlar tespit edilmektedir. Çıplak, anket sonucunda başarı durumu düşük çıkıp öncelik sırası yüksek olan hizmet için belediyenin o alana daha çok önem verdiğini belirtmektedir.

Recep Ali Çelik de Veysel Çıplak gibi, Sakarya'daki katılımcı bütçe sürecinin beş yıllık stratejik planda belirlendiğini ifade etmektedir. Çelik, belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken kurumda çalışan personel ile kurum içi anketlerin yapıldığını, vatandaşlarla memnuniyet anketlerinin gerçekleştirildiğini ve kurum dışı paydaş ziyaretlerinde alınan hizmet öncelik talepleri doğrultusunda bütçenin hazırlandığını vurgulamaktadır.

Çelik, katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde özellikle gençlerin katılımına önem verildiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda üniversitelere resmi yazı gönderildiğini ve öğrencilerin katılımıyla fuar ve şenliklerin düzenlendiğini dile getirmektedir. Bu etkinliklerde, şehrin odaklanması gereken alanların ve gençlerin öncelikli hizmet tercihlerinin tespit edildiğini ifade etmektedir.

Çelik'in bu yanıtına karşılık, "Belediye, gençler dışında dezavantajlı grupta sayılanların hizmet önceliklerine ayrıcalık tanımakta mıdır?" sorusu yöneltilmiştir. Çelik bu soruyu, "belediye gerçekleştirdiği hizmetlerde dezavantajlı grupları düşünmektedir" şeklinde cevaplamıştır. Özellikle yaşlı vatandaşlardan gelen talepler doğrultusunda mobil çağrı sistemlerinin oluşturulduğunu ve kişisel ihtiyaçların karşılandığı yaşlı destek merkezlerinin kurulduğunu ifade etmektedir. Bununla beraber akıllı yönetişimin de gereği olarak engellilere yönelik sinyalize kavşaklar, braille alfabeli yönlendirme ve buton geliştirildiğini belirtmektedir.

Sakarya'da katılımcı bütçe sürecinin belediye başkanının seçilmesiyle birlikte altı ay içerisinde hazırlanan stratejik plan dahilinde yürütüldüğünü dile getiren diğer bir kişi olarak Engin Şahin ise, belediyenin, bu planda belirlenen amaçlar doğrultusunda hedefler koyduğunu, bu hedefleri de yıllara böldüğünü açıklamaktadır. Ayrıca bütçe süreci

sonunda hizmetlerin vatandaş öncelikleri doğrultusunda gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini inceleyen, bütçe denetleme komisyonunun kurulduğunu da belirtmektedir.

Şahin, katılımcı bütçe sürecinde vatandaşların belediye meclis toplantılarında öncelikli taleplerini aktarabildiklerini vurgulamaktadır. Meclis toplantıları dışında belediye başkanının, belediyenin beyaz masa birimi aracılığıyla vatandaşın hizmet önceliklerini öğrendiğini belirtmektedir.

Şahin’e “Dünyadaki uygulamalarda beyaz masa biriminin vatandaş taleplerini belediye yöneticilerine iletmekte aktif rol aldığı görülmektedir. Sakarya’da beyaz masanın bu konudaki etkinliği hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusu da yöneltilmiştir. Şahin’in verdiği yanıtı göre katılımcı bütçe uygulamasında yararlanılan önemli bir kaynak, “Beyaz Masa Talep-Şikâyet Analizleri”dir. Şahin’e göre Beyaz Masa’ya ulaşan vatandaş talep ve şikâyetleri yıllara, aylara, ilçelere, konulara göre sınıflandırılarak analiz edilmektedir. Buradan yola çıkarak, vatandaşların öncelikli olarak istediği hizmetler tespit edilmekte ve bütçeleştirilmektedir.

Muhtarlık İşleri Daire Başkanlığının katılımcı bütçe sürecinde, muhtarlar ile belediye arasında köprü görevi gördüğünü vurgulayan Hasan Hüseyin Ak, belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken muhtarları sürece aktif olarak dahil ettiklerini ifade etmektedir. Ak, vatandaşların istedikleri zaman muhtarlarla iletişim kurabildiklerine ve mahallede gerçekleştirilmesini istedikleri öncelikli hizmetleri iletebildiklerine değinmektedir. Bu yanıt karşılığında kendisine “Katılımcı bütçe sürecinde vatandaşlarla mahalle toplantıları gerçekleştirilmekte midir?” sorusu yöneltilmiştir. Ak’ın bu soruya verdiği yanıtı göre, Sakarya’da katılımcı bütçe sürecinde muhtar ve vatandaşlar arasında “mahalle toplantıları” adı verilen toplantılar düzenli olarak gerçekleştirilmemektedir. Bunun gerekçesi olarak nüfusun kalabalık olduğu mahallelerde tüm vatandaşları toplantıya davet etmenin zor olduğunu açıklamaktadır. Dünyadaki katılımcı bütçe uygulamalarında sürecin mahalle toplantılarıyla başladığı düşünüldüğünde Sakarya’nın bu hususta zayıf kaldığı söylenebilir.

Bir mahallede yaşayan vatandaşların öncelikli hizmetlerini en iyi o mahalle muhtarının bileceğini ifade eden Ak, bu sebeple belediye başkanının katılımcı bütçe sürecinde sık sık muhtarlarla bir araya geldiğini vurgulamaktadır. Muhtarlarla gerçekleştirilen toplantılarda, mahallelere yönelik yapılması planlanan yatırımlar hakkında da

bilgilendirme yapıldığından bahsetmektedir. Toplantının sonunda muhtarlardan hizmet önceliklerine ilişkin vatandaş taleplerinin alındığını dile getirmektedir.

Bu doğrultuda kendisine, “Hizmet önceliklerinin belirlenmesi için en sık hangi mekanlarda vatandaşlarla bir araya gelinmektedir?” sorusu sorulmuştur. Ak, bu soruya katılımcı bütçe sürecinde kahvehane ve cami gibi mekanların hizmet önceliklerinin belirlenmesinde önemli rolü olduğundan bahsetmektedir. Ak’a göre bir mahallede kahvehane varsa o mahallede katılım ruhunun olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü burada genellikle aynı mahallede yaşayan vatandaşlar muhtarla bir araya gelmekte ve şehirdeki hizmetlere ilişkin görüşlerini ifade etmektedir. Belediye de bu süreçte kahvehane ve alışveriş merkezi gibi kamusal alanlara vatandaşın istek ve beklentilerini öğrenmektedir.

Sinan Çileli, Sakarya’da katılımcı bütçe sürecinin belediyenin muhtarlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla olan iş birliği doğrultusunda yürütüldüğünü ifade etmektedir. Bütçe hazırlığı sürecinde belediye başkanının muhtarlarla toplantı yaptığını belirtmektedir. Bazen de muhtarların, mahalle halkının öncelikli hizmet taleplerini doğrudan ilgili daire başkanlığı ve genel sekreterlik ile görüştüğünü dile getirmektedir.

Çileli, vatandaşın hizmet önceliklerini öğrenmek için fuar ve şenliklerin düzenlendiğinden de söz etmektedir. Aynı zamanda bu fuarlarda belediyenin, yaptığı ve yapmayı planladığı hizmetleri vatandaşlara tanıttığını belirtmektedir. Bunun dışında belediye başkanının esnaf ve meslek odalarını ziyaret ederek hizmet önceliklerinin tespit edilmeye çalışıldığını ifade etmektedir. Yine bütçe sürecinde vatandaşın taleplerini öğrenmek amacıyla kamuoyu yoklaması yapıldığını ve bunun da dijital anketlerle gerçekleştirildiğini vurgulamaktadır.

Belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken dezavantajlı grupta olan kadın, çocuk ve engellilere öncelik tanındığını dile getiren Çileli, bu doğrultuda kadınlara yönelik ihtisas merkezlerinin kurulduğundan, engelli öğrencilere yönelik sosyal gelişim merkezinin faaliyet gösterdiğinden ve çocuklara yönelik kendilerini geliştirmeleri için her alanda ücretsiz kursların verildiğinden bahsetmektedir.

Sakarya’daki katılımcı bütçe sürecinin belediye, vatandaş ve sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirmiş olduğu toplantılar neticesinde yürütüldüğünü vurgulayan Çetinnar ise, Sakarya’da özellikle dernek sayısının çok fazla olduğunu ve bu dernek üyelerinin sık sık bir araya gelerek belediyeye taleplerini ilettiklerini ifade etmektedir. Ayrıca sivil toplum

kuruluşlarının vatandaşlarla bir araya geldiği “mahalle buluşmaları” adını verdikleri etkinliklerin gerçekleştirildiğinden de bahsetmektedir. Belediye başkanının da bu etkinliklere katılarak sivil toplum kuruluşlarının öncelikli hizmet taleplerini dinlediğini ve bu taleplerin daha sonra bütçeleştirildiğini vurgulamaktadır.

Çetinnar, katılımcı bütçe sürecinde belediyenin dezavantajlı grupta olan vatandaşların hizmet önceliklerine önem verdiğini de belirtmektedir. Bu doğrultuda belediyenin “Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü”nün doğrudan bu hedef gruptaki vatandaşlarla toplantılar yaparak taleplerini öğrendiklerini ve hizmet ürettiklerini ifade etmektedir. Bununla beraber yine dezavantajlı grupta yer alan gençlerin hizmet önceliklerini tespit etmek amacıyla “Gençlik Hizmetleri Şube Müdürlüğü” gençlerle bir araya gelmektedir. Çetinnar, belediye bütçesinde gençlere yönelik gerçekleştirilecek sosyal ve kültürel etkinliklerin bu şekilde belirlendiğine değinmektedir.

Mülakat sorularının 5. sorusu “Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz? şeklindedir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlarda temel görüş, öncelikli hizmetlere ilişkin vatandaşların taleplerini öğrenmek amacıyla e-anket, e-oylama, mobil uygulama, web siteleri ve sosyal medya platformları aracılığıyla bütçe sürecinin yönetildiği yönünde olmuştur. Katılımı artırmak için getirilen önerilere bakıldığında, online panel ve forumlar, vatandaş odaklı projeler ve e-portalların ön planda olduğu söylenebilir.

Bu çerçevede Veysel Çıplak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde özel bir girişim olan ve akıllı yönetim çerçevesinde oluşturulan dijital yönetim ofisini vurgulamaktadır. Dijital yönetim ofisi sayesinde vatandaşların dijital kanallarla kent yönetiminde söz sahibi olması ve şehrin ihtiyaçlarına yönelik projeler geliştirilmesinin hedeflendiğine işaret etmektedir. Bu ofis aracılığıyla katılımcı bütçe uygulamasına yönelik ilk projenin üret-karar ver-uygula adımlarından oluşan “şehrin geleceğine yön ver” projesi olduğunu belirtmektedir.

Bu projenin kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, yerel düzeyde demokrasinin gelişmesi, şehrin önceliklerinin gençlerin bakış açısı ile tespit edilmesi ve dijital araçları kullanarak akıllı yönetim örneğinin sergilenmesi amacıyla başlatıldığını ifade eden Çıplak, öncelikle gençlere yönelik yapıldığını, bu doğrultuda genç katılımcı proje atölyesi adını aldığını dile getirmektedir. “Şehrin Geleceğine Yön Ver” projesi

kapsamında gençler ilk olarak, belediyenin web sayfası üzerinden öncelikli hizmet tercihlerini ve belediyeden beklediklerini iletmektedir. İkinci aşamada belediye yöneticilerinden, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden ve kent konseyi gençlik meclisi üyelerinden oluşan jüri, bu projelerden şehrin önceliğine ve sürdürülebilirlik durumuna göre en başarılı on projeyi belirlemektedir. Son aşamada ise yine dijital ortamda yapılan vatandaş oylaması ile en başarılı olan projeler vatandaş tarafından belirlenmekte ve proje sahibine ödül verilmektedir. Çıplak, ayrıca bu projelerin belediye tarafından öncelikli olarak gerçekleştirildiğini de ifade etmektedir. Vatandaşların katılımını artırabilmek için Çıplak'ın getirdiği bir öneri de ilerleyen dönemler içerisinde engellilere, kadınlara ve çocuklara yönelik de bu tarz projelerin planlanması şeklindedir.

Recep Ali Çelik ise, katılımcı bütçe sürecinin her aşamasında dijital sistemlerden yararlanıldığını belirtmektedir. Bu aşamada öncelikle e-anketlere dikkat çekmektedir. Belediyenin web sayfası üzerinden vatandaşlara yönelik e-anketlerin açıldığını ve bu anketler üzerinden öncelikli taleplerin tespit edildiğini ifade etmektedir. Anketlerde vatandaşlara “Sakarya’da öncelikli hizmet alanları hangileri olmalı ?” şeklinde bir sorunun yöneltildiğini ve kendilerine sunulan on altı hizmetten oluşan hizmet setinden beş tanesini belirlemelerinin istendiğini belirtmektedir. Çelik, anket sonuçlarına göre Sakarya halkının önceliklerinin ulaşım, afet yönetimi, çevre ve sağlık” gibi ortak alanlara yöneldiğini ifade etmektedir.

Bunun dışında belediyenin, dijital platform olarak sosyal medyayı aktif olarak kullandığını da vurgulamaktadır. Belediye, sosyal medya hesapları üzerinden gelen vatandaş yorumlarını inceleyerek bütçe hazırlığı sürecinde değerlendirmektedir.

Çelik’in vermiş olduğu bu yanıt doğrultusunda kendisine “peki sizce belediye başkanının dijital platformlar aracılığıyla vatandaşlarla iletişimi nasıldır?” sorusu sorulmuştur. Bu doğrultuda Çelik, belediye başkanının sadece vatandaşlarla toplantı yapabilmesi amacıyla oluşturulmuş bir dijital uygulamanın bulunmadığını ifade etmiştir. Buna karşılık, belediye başkanına sosyal medya ve mail yoluyla iletilen vatandaş taleplerinin öncelikli olarak değerlendirildiğini belirtmektedir.

Çelik, “Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?” sorusuna karşılık ise, yaygın bir şekilde kullanılan iletişim aracı olan web’in kullanımının artırılmasına ve vatandaşların belediyeye daha hızlı ulaşabileceği mobil uygulamaların geliştirilmesine işaret etmektedir. Ayrıca vatandaşın kentle ilgili proje

fikirlerini sunabilecekleri e-portalların, mobil sitelerin ve platformların oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bütçe hazırlığı sürecinde teknolojiiden birçok alanda yararlanıldığını dile getiren Engin Şahin ise, bunlardan en sık kullanılanlara örnek olarak web, e-anketler ve sosyal medya platformlarını vermektedir. Bunun dışında vatandaşın teknolojiyi kullanarak hizmet taleplerini sunabilecekleri bir platform olarak beyaz masa birimine işaret etmektedir. Vatandaşın beyaz masa uygulamasına çeşitli araçlarla erişim imkanının bulunduğunu ifade etmektedir. Ayrıca yerel ölçekteki paydaşlarla iş birliği kurulmasında da beyaz masadan faydalanıldığına ve bu uygulamanın Sakarya'nın katılımcı bütçe sürecinde güçlü yönlerinden biri olduğuna değinmektedir.

Şahin'in, vatandaşın teknolojiyi kullanarak yönetime katılımına yönelik önerileri ise vatandaş memnuniyet anketlerinin sıklaştırılması, belediyenin mevcut youtube kanalının geliştirilmesi, vatandaşa bütçe sürecini daha iyi anlatmak ve öncelikli talepleri öğrenebilmek için online panel ve forumların yapılması şeklindedir.

Katılımcı bütçe sürecinde hizmet önceliklerinin belediyeye iletilmesi için, Türkiye'de sadece Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan "SEMOS" uygulamasından bahseden Hasan Hüseyin Ak, bu uygulama sayesinde muhtarların, vatandaşlardan öncelikli hizmet tercihlerini öğrenerek belediyeyi bilgilendirdiğini belirtmektedir. Bu mobil uygulama olmadan önce, muhtarların bizzat belediye binasına gelerek dilekçe verme gibi bir zorunlulukları olduğunu vurgulamakta ve teknolojinin kullanımının önemine bir kez daha dikkat çekmektedir. Bu uygulama dışında CİMER'e yapılan talep ve isteklerin de bütçe hazırlığı sürecinde değerlendirmeye alındığını belirtmektedir.

Vatandaşların teknolojiyi kullanarak yönetime katılımını artırmak amacıyla bazı önerilerde bulunan Ak, dijital katılım platformlarının çeşitlendirilmesinin gerekliliğinden söz etmektedir. Ak'a göre vatandaşlar, belediye tarafından oluşturulan mobil uygulamalar veya web tabanlı platformlar aracılığıyla yerel hizmetlerle ilgili görüşlerini, önerilerini ve şikayetlerini iletebilmelidir. Bu platformlar, anketler, tartışma forumları, geribildirim formları gibi araçlar sunarak vatandaşların aktif katılımını teşvik edebilir.

Belediyenin katılımcı bütçe sürecinde teknolojiiden genellikle sosyal medya platformları üzerinden vatandaşlarla etkileşime geçerek, hizmet önceliklerini belirlemek için geri bildirim almak amacıyla yararlandığını belirten Sinan Çileli ise, günümüzde çokça tercih

edilen sosyal medya hesapları aracılığıyla yapılan tartışmaların ve yorumların, belediyenin hizmet önceliklerini belirlemesine yardımcı olduğuna değinmektedir.

Çileli, “Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?” sorusuna karşılık ise tüm vatandaşların katılım sağlayarak hizmet taleplerini iletebileceği sanal toplantı platformları veya video konferans araçları kullanılabileceğini ifade etmektedir. Bu şekilde, fiziksel mesafelerin ve zaman kısıtlamalarının önüne geçilerek daha geniş katılım sağlanacağını vurgulamaktadır. Ancak bunu gerçekleştirmeden önce, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmeleri için vatandaşlara eğitim ve bilgilendirme programlarının düzenlenebileceğine işaret etmektedir. Bu programlar, dijital katılım platformlarının nasıl kullanılacağı, verilerin nasıl yorumlanacağı gibi konularda vatandaşların bilgi düzeyini artırmalıdır.

Katılımcı bütçe sürecinde hizmet önceliklerinin tespit edilmesi amacıyla belediye tarafından, vatandaşlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla online toplantılar ve forumların düzenlendiğini belirten Çetinnar, bu toplantıların, yerel hizmet öncelikleri ve ihtiyaçları hakkında bilgi alışverişi yapmak ve daha fazla vatandaşın katılımını sağlamak amacıyla online olarak gerçekleştirildiğini vurgulamaktadır. Bununla beraber yine bu süreçte, belediyenin oluşturduğu online platform aracılığıyla her sektörden sivil toplum kuruluşlarıyla çeşitli seminer ve çalıştayların gerçekleştirildiğine değinmektedir. Bu etkinliklerde, katılımcılar hizmet önceliklerini belirlemek için bir araya gelerek doğrudan etkileşimde bulunmaktadır.

Çetinnar, vatandaşların hizmet önceliklerinin belirlenmesine yardımcı olmak amacıyla belediye bünyesinde halkla ilişkiler ofisleri ve danışma hattının kurulduğunu da ifade etmektedir. Bu ofisler, vatandaşların sorularını yanıtlamakta taleplerini alıp ilgili birimlere aktarmaktadır. Bu talepler daha sonra bütçe sürecinde belediye tarafından değerlendirilmektedir.

Çetinnar, “Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?” sorusuna karşılık ilk olarak dijital izleme ve geri bildirim sistemlerinin geliştirilmesini önermektedir. Sakarya’da özellikle altyapı hizmetleri için bu sistemin kurulmasını önemli görmektedir. Çetinnar’a göre bir mobil uygulama geliştirilerek vatandaşların, temel hizmet alanlarına ilişkin taleplerini doğrudan belediye birimlerine iletebilmeleri sağlanmalıdır. Bu uygulama sayesinde belediyenin de hizmet önceliklerini belirlemek için gerçek zamanlı verilere dayalı olarak hareket etmesi beklenebilir.

Çetinnar ikinci öneri olarak, belediyenin çeşitli konuları tartışmak ve çözüm önerilerini toplamak için vatandaşlarla çevrimiçi tartışma forumları düzenlemesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu platformların, vatandaşların görüşlerini paylaşmalarını teşvik edici ve yerel hizmetlerin geliştirilmesi için fikirlerin ortaya çıkmasında yol gösterici olduğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak, akıllı şehrin bir gerekliliği olan akıllı yönetim ilkeleri doğrultusunda, belediyenin mali yıl içerisindeki hizmet öncelik setini, vatandaşların istekleri doğrultusunda oluşturabilmek amacıyla Sakarya’da katılımcı bütçenin uygulandığı vurgulanmaktadır. Katılımcı bütçe uygulama araçları olarak da; e-anketlerin hazırlanması, sms, web sayfası ve sosyal medya hesapları gibi dijital platformlar üzerinden vatandaş taleplerinin öğrenilmesi, beyaz masa biriminin talepleri belediyeye iletmesi, kamusal alanlarda vatandaşla belediye yöneticilerinin bir araya gelmesi, tematik toplantılar, çalıştaylar ve mahalle buluşmalarının gerçekleştirilmesi gibi hususlardan bahsedildiği söylenebilir.

4.7.1.3. Belediye Yöneticilerinin Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşleri

Görüşmelerde sorulan sorulardan 6. ve son soru, katılımcı bütçe sürecinde belediyenin katılımcı bütçe aktörleriyle olan ilişkisini ve bu ilişkinin geliştirilmesi için getirilen önerileri ortaya koymayı amaçlayan sorudur. Bu çerçevede “Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?” sorusuna belediye yöneticilerinin vermiş oldukları yanıtlardaki temel görüş, sivil toplum kuruluşlarının ve muhtarların vatandaş taleplerini belediyeye iletme noktasında etkin rol aldığı, kent konseyinin ise yetersiz kaldığı yönündedir. Bu katılımı güçlendirebilmek için ise genellikle web seminerleri, sanal tartışma forumları ve özel bütçe imkanı sunulması önerilmektedir.

Bu çerçevede, günümüzde kentteki paydaşları yönetimsel süreçlerin dışında bırakmanın imkansız olduğunu belirten Veysel Çıplak, bütçenin temelinde yatan stratejik planın hazırlanmasında vatandaş, sivil toplum kuruluşları ve muhtarların önemli rolü olduğunu belirtmektedir. Katılımcı bütçe sürecinde akıllı yönetişimin bir gereği olarak, sivil toplum kuruluşlarıyla hem yüz yüze hem de online toplantıların gerçekleştiğinden

bahsetmektedir. Bütçe hazırlığı döneminde sivil toplum temsilcileriyle mülakatlar yapılarak, Sakarya'yı nerede görmek istedikleri ve kentin en önemli üç öncelikli hizmet alanı tercihlerinin sorulduğuna değinmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının bütçe hazırlığı sürecine katılımını artırabilmek için ise Çıplak'ın önerisi, katılımlarını teşvik edici toplantıların, çalıştayların ve forumların düzenlenerek hizmet taleplerinin alınması şeklindedir. Ayrıca belediyenin sivil toplum kuruluşlarına karşı açık ve şeffaf olmasına, bu kuruluşların bütçe belgelerine ulaşabilmesi ve sürecin her aşamasında bilgilendirilmesine dikkat çekmektedir. Bununla beraber sivil toplum kuruluşlarının hizmet önceliklerinin belirlenmesi sürecine aktif katılımı için belediye bünyesinde sivil toplum kuruluşlarından oluşan danışma kurulları veya komiteler oluşturulmasını önermektedir.

Çıplak'a göre katılımcı bütçe sürecinde aktif olarak rol alan bir diğer paydaş da muhtarlardır. Muhtarlar, hizmet önceliklerini tespit ederken vatandaş ile belediye arasında köprü görevi görmektedir. Belediyenin bütçe ve stratejik plan hazırlığı sürecinde muhtarların daha etkin hale getirilmesi için muhtarlara yönelik "Sakarya Elektronik Muhtarlık Otomasyon Sistemi"ni (SEMOS) kurduğunu belirten Çıplak, bu uygulamanın hem belediye hizmetlerine vatandaşların online erişiminin sağlanması, hem de mahallenin yönetiminden sorumlu muhtarların yönetime daha fazla katılımı için geliştirildiğini ifade etmektedir. Bu uygulama aracılığıyla muhtarlar, görev alanındaki mahalle halkının muhtarlık hizmetlerine daha aktif ve hızlı bir şekilde erişimini sağlamak ve vatandaşın istek ve şikâyetlerini belediyeye iletebilme imkanı elde etmektedir.

Aynı zamanda bu uygulama aracılığıyla muhtarlara bir anket yapıldığını belirten Çıplak, anketlerde belediye tarafından gerçekleştirilen hizmetlerin önem derecesi ve belediyenin bu hizmetlerin sunumundaki başarı durumunun sorulduğunu ifade etmektedir. Anketlerde muhtarlara, mahallenin en önemli sorunları, vatandaşın belediyeden beklentileri ve belediyeden kaynakların ayrılmasını istedikleri öncelikli üç konu gibi açık uçlu sorular da yöneltilmektedir. Elde edilen verilerin, stratejik plan ve bütçe hazırlığı sürecinde belediye tarafından değerlendirildiğinden söz etmektedir.

Çıplak, katılımcı bütçe sürecinde önemli bir yeri olan muhtarların katılımını artırabilmek için ise, öncelikle muhtarların katılımcı bütçe sürecine katkılarının ödüllendirilmesini önermektedir. Bu duruma başarılı projelere katkıda bulunan muhtarların yerel basında,

katkıları hakkında haberler yayınlanmasını örnek vermektedir. Başka bir öneri olarak, katılımcı bütçe için ayrılan fonlardan muhtarların projelerine öncelik verilerek maddi destek ve kaynakların sağlanabileceğini ifade etmektedir. Bununla beraber, belediye tarafından çevrimiçi anketler, web seminerleri veya sanal tartışma forumları geliştirilerek muhtarların fikirlerinin alınabileceğinden ve muhtarların katılımcı bütçe sürecine sanal olarak katılabilmesi için çeşitli olanaklar sunabileceğinden bahsetmektedir.

Katılımcı bütçenin diğer bir paydaşı olan kent konseyinin, bütçe hazırlığı sürecinde genç katılımlı proje atölyesinin kurulmasında ve “Şehrin Geleceğine Yön Ver Projesi”nin gerçekleştirilmesinde katkıları olduğunu vurgulayan Veysel Çıplak, gençlerin kent yönetimine katılımını teşvik etmek, gençlerin sesini duyurmak ve kentsel politikaları gençlerin ihtiyaçlarına göre şekillendirmek amacıyla faaliyet gösterdiğine işaret etmektedir.

Katılımcı bütçe sürecinde kent konseyinin de önemli bir aktör olduğunu belirten Veysel Çıplak, Sakarya’da kurulan kent konseyinin sadece gençlik meclisinin olduğunu ifade ederken kadın meclisi ve çocuk meclisi gibi meclislerin de oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle dezavantajlı grupta bulunan bu bireylerin hizmet önceliklerinin tespitinde kent konseyi aktif çalışmalıdır. Bunun için kent konseyi, kentsel atölye ve çalışma grupları oluşturarak vatandaşların kent yönetimi konularında daha aktif bir şekilde katılımını teşvik edebilir. Çıplak, bu atölye ve grupların, belirli konularda derinlemesine tartışma ve çözüm geliştirerek kentteki öncelikli hizmetleri tespit edebileceğini belirtmektedir. Bununla beraber kent konseyinin, sanal gerçeklik gibi teknolojileri kullanarak da vatandaşların kent projeleri ve politikaları hakkında daha etkileşimli bir şekilde bilgi almasını ve vatandaşların kentle ilgili karar alma süreçlerine daha yakından katılmalarına olanak tanıyabileceğini dile getirmektedir.

Şehirde gerçekleştirilecek hizmetlerde, akıllı yönetişimin temelini oluşturan paydaş görüşüne başvurmaın önemine değinen Recep Ali Çelik, Sakarya’da bu sürecin başarılı bir şekilde yürütüldüğünü ifade etmektedir. Hizmet önceliklerini belirlerken özellikle sivil toplum kuruluşlarıyla bazen bire bir bazen de grup toplantıları şeklinde görüşme sağlandığını ve her temayla ilgili eylem planlarının gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Belediyenin akıllı şehir eylem planını hazırlarken de vatandaşlara duyurulması ve etkin katılımın sağlanması için bilişim derneği ile iş birliği yapıldığına değinmektedir. Bu

planın vatandaşların istekleri doğrultusunda hazırlanması için sivil toplum kuruluşlarını sürece dahil ettiklerini ve toplam elli altı toplantının gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Belediyenin vatandaşlara yönelik memnuniyet anketleri uyguladığını ifade eden Çelik, son anketlerin sonucunda vatandaşın öncelikli hizmet tercihinin afet yönetimi olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda belediyenin, sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini aldığını ve telsiz derneği ile ortak bir proje geliştirdiğini vurgulamaktadır. Bu projenin amacının olası afet durumunda vatandaşın telsiz kullanımına ilişkin bilincini ve farkındalığını artırmak olduğunu ifade etmektedir.

Recep Ali Çelik, STK'ların katılımını artırabilmek için belediyenin belirli bir bütçe payını sivil toplum kuruluşlarının yönlendirmesiyle harcaması ve böylece doğrudan yerel topluluğun ihtiyaçlarını karşılayan projelerin gerçekleştirilmesini önermektedir. Ayrıca bu projelerin seçiminde ve yönetiminde sivil toplum kuruluşlarının aktif katılımının teşvik edileceğini belirtmektedir. Bir diğer öneri olarak ise doğrudan sivil toplum kuruluşlarına yönelik dijital platform oluşturarak bu platform üzerinden vatandaşlarla fikir alışverişi, geri bildirim toplama ve tartışma için bir ortam sağlanabileceğini ifade etmektedir.

Recep Ali Çelik, bütçe sürecinde harcama ve yatırımlarda çok aktif bir aktör olarak muhtarların öneminden de söz etmektedir. Özellikle belediye başkanıyla muhtarların bütçe hazırlığı ve uygulama sürecinin tamamında bire bir temas halinde olduğunu belirtmektedir. Muhtarlar bazen doğrudan belediye başkanıyla görüşme sağlayarak mahalle halkının öncelikli isteklerini iletmekte bazen de belediye başkanı muhtarlık toplantısı düzenleyerek vatandaşın taleplerini öğrenmektedir.

Muhtarların yönetime katılımını artırabilmek için Çelik'in önerisi, belediyenin özel toplantılar, seminerler, web siteleri, sosyal medya hesapları veya e-posta gibi çeşitli iletişim kanallarıyla muhtarlarla sürekli iletişim halinde olmalarıdır. Yine belediyenin, katılımcı bütçe sürecine katıldıkları için muhtarlara teşvik edici ödüller veya tanıma programları sunabileceğini ve bu yolla muhtarların sürece daha fazla katılmalarını teşvik edebileceğini belirtmektedir. Çelik'in son önerisi ise, muhtarların katılımcı bütçe sürecine daha fazla katılımını teşvik etmek için, belediye tarafından güçlendirme ve destek programları oluşturulmasıdır. Bu programların, muhtarların liderlik becerilerini geliştirmelerine ve sürece daha etkili bir şekilde katkı sağlamalarına yardımcı olabileceğine değinmektedir.

Çelik, diğerk bir katılımcı bütçe aktörü olan kent konseyinin ise STK ve muhtarlara kıyasla, bütçe sürecine daha az katkı sağladığını belirtmektedir. Çelik'e göre, kent konseyi üyeleri sadece belediye tarafından gerçekleştirilen genç katımlı proje atölyesinde, vatandaş oylamasına geçmeden önce projeleri değerlendiren jüri arasında yer alarak hizmet önceliklerinin tespit edilmesine katkı sağlamaktadır. Sakarya'da gençlerin kentsel yönetime katılımının teşvik edilmesi, yaratıcılık ve girişimciliklerinin artırılması ve fikirlerinin önemsendiğinin gösterilmesi amacıyla projenin hedef kitlesi gençlerden oluşmakta ve kent konseyinin gençlik meclisi sürece dahil edilmektedir.

Çelik, kent konseyinin bütçe hazırlığı sürecine daha fazla katkı sağlaması için, vatandaşlarla sık sık bir araya gelmesini önermektedir. Bunun bir yolu olarak da kültürel etkinlikler ve festivaller düzenleyerek vatandaşların kent yönetimiyle etkileşimini artırabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca bu etkinliklerin, vatandaşların şehre bağlılığını güçlendirmek için önemli bir fırsat olduğunu da vurgulamaktadır.

Engin Şahin ise, belediyenin bütçe hazırlığı döneminde şehirde gerçekleştirilecek hizmetleri belirlemeye yönelik hem belediyenin daire başkanlıklarının hem de dış paydaşların görüşlerinin alındığı belirtmektedir. Burada dış paydaş olarak, öncelikle sivil toplum kuruluşlarına değinmektedir. Bunlar arasında ise en çok derneklerin aktif olarak sürece katıldığından ve belediyenin ilgili birimlerine vatandaş taleplerini ilettiklerinden bahsetmektedir. Şahin, bu derneklere örnek olarak Yerel Kültür Derneği'ni vermektedir. Bu derneğin vatandaş taleplerini iletmesi sonucunda, belediyenin yerel ürünlerin pazarlanmasına yönelik "kültür evi" kurduğunu vurgulamaktadır.

Belediyenin gerçekleştireceği hizmetlerin belirlenmesi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının daha fazla rol oynaması gerektiğini belirten Şahin, belediyenin düzenli olarak toplum zirveleri ve konferanslar düzenleyerek sivil toplum kuruluşlarını ve yerel halkı bir araya getirmesini önermektedir. Şahin'e göre bu etkinlikler, bütçe öncelikleri ve beklentileri hakkında bilgi alışverişi yapma ve ortak çözümler geliştirme fırsatı sunabilir. Bu koordinasyonu sağlayabilmek için de "Sivil Toplum İlişkileri ve Vatandaş Katılımı Daire Başkanlığı" ismiyle yeni bir birimin kurulmasının faydalı olacağını belirtmektedir. Bununla beraber belediye, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin çalışma gruplarına katılabileceği programlar oluşturabilir. Bu programlar, sivil toplumun bütçe sürecine daha yakından katılmasını ve belediyenin iç çalışmalarını daha iyi anlamasını sağlayabilir.

Bütçe sürecinde görüşlerine başvurulmuş bir diğer katılımcı bütçe aktörünün muhtarlar olduğunu ifade eden Şahin, özellikle Muhtarlar Federasyon Başkanı'nın çok aktif olduğunu ve mahalle muhtarlarıyla vatandaşların talepleri hakkında toplantılar yaparak, toplantı kararlarını belediyeye ilettiğini ifade etmektedir. Şahin, muhtarların görüşlerine önem verildiğini, Büyükşehir Belediyesi ve muhtarların ortak veri tabanı kullanarak entegre çalıştıklarını ve Elektronik Muhtarlık Otomasyon Sistemini uygulayarak öncelikli hizmet taleplerine ulaşan tek belediye olduklarını vurgulamaktadır.

Muhtarların yönetime katılımını artırmanın bütçe sürecinde önemli olduğunu ifade eden Şahin, muhtarların mahalle sakinleriyle düzenli olarak gerçekleştirecekleri mahalle toplantıları yapılmasını önermektedir. Bununla beraber yine belediye, muhtarlarla mahalle kooperatifleri oluşturarak katılımcı bütçe sürecine daha fazla katılımı teşvik edebilir. Bu kooperatifler, mahalle sakinlerinin ortak ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirlemek için bir platform sağlayabilir. Şahin, son öneri olarak da mahalle yarışmaları düzenlenebileceğinden bahsetmektedir. Yarışma sonunda Sakarya için en yaratıcı projelerin veya en fazla katılımın olduğu mahallelere ödüller verilebilir.

Engin Şahin, katılımcı bütçe sürecine dahil olması gereken kent konseyinin ise şehirde aktif olarak çalışmadığını ifade etmektedir. Kent konseyinin belediyeye sadece yılda bir kere toplantı yaptığını, vatandaşlarla ise iletişiminin bulunmadığını vurgulamaktadır. Bunun temelinde yatan sebeplerden biri olarak, kent konseyinin kendine ait bütçesinin bulunmadığına işaret etmektedir. Şahin, bu durumu tersine çevirebilmek yani kent konseyinin vatandaşların hizmet önceliklerinin belirlenmesinde aktif olması için, belediyenin konseyin faaliyetlerini finanse etmek amacıyla bütçe ayırmasını, hem maddi hem de teknik destek ve altyapı sağlamasını önermektedir.

Şahin, son olarak belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken özellikle ayrıcalık tanıdığı dezavantajlı grupta yer alan vatandaşlarla kent konseyinin çalışmalar yapmasını önermektedir. Kent konseyi belediyeye iş birliği yaparak bu kesime yönelik faaliyetler gerçekleştirip kent yönetiminde temsil edilmelerini sağlayabilir.

Belediyenin bütçe hazırlığı sürecinde birçok paydaşın görüşlerine başvurulduğunu belirten Hasan Hüseyin Ak, belediyedeki konumunu da belediye yöneticileri ile muhtarlar arasında köprü olarak ifade etmektedir. Şehirde muhtarların, vatandaşların hizmet taleplerini öğrenme konusunda başarılı olduklarını ve muhtarlar aracılığıyla katılımcı bütçe faaliyetlerinin gerçekleştirildiğini belirtmektedir.

Ak, muhtarların vatandaşlarla toplantılar yaptığını ve mahalle halkının talep ve isteklerinin muhtar talep formlarıyla belediyeye iletildiğini ifade etmektedir. Ayrıca belediye meclis üyelerinin de öncelikli hizmet ve yatırımları yerinde tespit etmek için muhtarlarla görüşerek, hizmetlerde önem derecesine göre bütçeleme yapıldığına değinmektedir.

Muhtarların bütçe hazırlığı sürecine katılımını artırabilmek için Ak'ın ilk önerisi, belediyenin muhtarlarla birlikte online fikir geliştirme ve proje kampı düzenlemesidir. Bu etkinliklerde hem eğitimin hem de yarışmaların olması, muhtarların yaratıcı fikirlerini paylaşmalarını sağlayabilir ve daha geniş bir katılım gösterebilir. Katılımı artırıcı diğer bir öneri olarak ise, mentorluk programlarından bahsetmektedir. Belediye, deneyimli muhtarları yeni seçilen veya katılımcı bütçe sürecine katılmak isteyen muhtarlarla eşleştirerek mentorluk programları oluşturabilir. Bu programların yeni muhtarlara süreci anlamaları ve etkili bir şekilde katkı sağlamaları konusunda destek sağlayabileceğini ifade etmektedir.

Bütçe sürecinde görüşlerine başvurulmuş bir diğer katılımcı bütçe aktörü olarak sivil toplum kuruluşlarından bahseden Hasan Hüseyin Ak, belediyenin her yıl düzenli olarak sivil toplum kuruluşu temsilcilerine yönelik hizmet tanıtım gezisi düzenlendiğini belirtmektedir. Bu gezilerde hem mali yıl içerisinde gerçekleştirilen hizmetler gösterilmekte, hem de bu hizmetlere ilişkin yeni fikir ve öneriler alınmaktadır.

Sakarya'nın farklı kültür ve coğrafyalardan insanları barındıran kozmopolit bir yapıya sahip olması, sivil toplum kuruluşlarının önemini artırmaktadır. Özellikle yerel kültür derneklerinin bu noktada aktif rol oynadığını, vatandaşlarla bir araya gelerek onların taleplerini belediyeye düzenli olarak ilettiklerini belirten Ak, belediyenin de bu talepleri bütçelediğinden söz etmektedir. Özellikle son dönemlerde kadın girişimcilerin önemsendiğini, kadın girişimciler derneğinin talepleri doğrultusunda kadınların kendi yaptığı ürünleri satabilmeleri için belediye tarafından gerekli desteklerin verildiğini belirtmektedir.

Katılımcı bütçe süreci boyunca sivil toplum kuruluşlarının daha aktif olmalarını belirten Ak, düzenli toplantılar, atölye çalışmaları veya ortak projeler gibi etkinlikler düzenleyerek bu ilişkilerin geliştirilmesini önermektedir. Bununla beraber, yasal düzenlemeler ve teşvik edici mali düzenlemelerle de sivil toplum kuruluşlarının bütçe sürecine katılımını teşvik etmek mümkündür.

Belediyenin bütçe hazırlığı sürecine kent konseyinin dahil olup olmadığına ilişkin görüşleri sorulduğunda Hasan Hüseyin Ak, kent konseyinin kuruluş amacının şehrin ihtiyaçları konusunda proje üretmek olduğunu vurgulamaktadır. Sakarya Kent Konseyinin ise bu konuda yetersiz olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca kent konseyinin vatandaşlarla bir araya gelip hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla etkinlikler yapmadığını ifade etmektedir.

Hasan Hüseyin Ak da Engin Şahin gibi, Sakarya’da kent konseyinin işlevini ve bütçe sürecine katılımını artırabilmek için belediye tarafından kent konseyine daha fazla bütçe aktarımının sağlanmasını önermektedir. Ayrıca kent konseyinin resmi olarak tanınması ve kurumsal altyapısının güçlendirilmesi için belediye tarafından destek sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Benzer şekilde kent konseyi de ihtiyaç duyduğu veri analizi, pazar araştırması veya politika değerlendirme gibi konularda belediyeyle iş birliği halinde olmalıdır.

Sakarya’nın kalkınması ve genel refahın güçlendirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının önemine dikkat çeken Sinan Çileli ise, bütçe hazırlığı sürecinde Sakarya Sivil Toplum Platformu (SASTOP) aracılığıyla STK’ların görüşlerinin alındığını ve Sakarya’ya fayda sağlaması açısından hangi hizmetlerin gerçekleştirileceğine birlikte karar verildiğini vurgulamaktadır. Belediyenin, STK’larla yaptığı görüşmelerde bütçede yer verilecek hizmet önceliklerini belirleyerek birçok ortak projenin hayata geçirildiğini belirtmektedir. Bununla beraber Belediye Başkanının sık sık dernek, vakıf ve meslek odalarını ziyaret ederek de kentte gerçekleştirilmesi gereken hizmetleri görüştüğüne değinmektedir.

Sinan Çileli, bütçe sürecine STK’ların daha aktif katılması için belediyenin, sivil toplum kuruluşlarından oluşan bütçe danışma komisyonları oluşturmasını önermektedir. Bu komisyonda bulunanlar, bütçe sürecini yakından takip edip öneriler sunarak, belediyenin karar alma sürecine katkıda bulunabilirler. Çileli’nin diğer bir önerisi de 6360 Sayılı Kanun’da, stratejik plan yaparken STK’ların görüşlerine göre hizmet önceliklerine karar verilmesi ifadesinin kesin ve net bir şekilde yer alması hususudur.

Vatandaşlara en yakın temasta olan muhtarların, bütçe sürecine katılımını kaçınılmaz olarak değerlendiren Çileli, belediye başkanının yılın belirli aylarında muhtarlar toplantısı yaparak hem muhtarların hem de muhtarlara iletilen vatandaş taleplerinin öğrenildiğini ifade etmektedir. Muhtarların da özellikle kahvehanelerde vatandaşla bir araya gelerek öncelikli talepleri tespit ettiğini belirtmektedir. Ayrıca muhtarların bir dernek kurduğunu

ve bu dernek aracılığıyla da belediyeye hizmet öncelikli taleplerini ilettiklerine değinmektedir.

Bütçe hazırlığı sürecinde önemli katkıları olan muhtarların, daha aktif katılımının sağlanabilmesi için Çileli, öncelikle muhtarlıkların da belediye gibi stratejik planı olmasını önermektedir. Bununla beraber muhtarlıklara, kendilerine ait bütçe verilmesi gerektiğini de vurgulamaktadır. Bu şekilde her muhtar vatandaşların ortak görüşleri doğrultusunda kendi mahallesinin hizmet önceliklerini gerçekleştirebilme fırsatı da elde edebilir.

Hem belediye başkan danışmanı hem de kent konseyi başkanı olan Çileli'ye kent konseyinin Sakarya'daki görünümü sorulduğunda, kent konseyinin önemsenmediğini ve şehirde yaşayan vatandaşlar arasında farkındalığın oluşmadığını belirtmektedir. Ayrıca konseyin, sivil toplum kuruluşlarıyla da bütçe sürecinde iş birliği yapması gerektiğini ancak bu konuda yetersiz kaldığını ifade etmektedir.

Tüm bunların yanı sıra vatandaşlardan gelen talepler olduğunda bunları belediye meclisinde görüşmek üzere ilgili birimlere ilettiklerine değinmektedir. Çileli, kent konseyinin vatandaşların istekleri doğrultusunda, belediyeyle iş birliği içerisinde gençlere yönelik faaliyetler, workshoplar ve film izleme günlerinin düzenlendiğinden ve sağlık sokağı, engelsiz park ve engelsiz cafe'nin kurulduğundan bahsetmektedir. Yakın bir zaman önce de Marmara Belediyeler Birliğiyle birlikte Sokak Dönüşümü Projesi'nin başlatıldığını, bu çalışma kapsamında pilot bir mahalle seçilerek sokağın çocuklara yönelik tasarlandığını belirtmektedir.

Belediye ile kent konseyinin ortak hizmet ve projelerinin sınırlı sayıda olduğuna da değinen Çileli, buna örnek olarak belediye tarafından başlatılan genç katılımlı proje atölyesi yarışmasında, jüride iki kişinin gençlik meclisi üyelerinden olmasını göstermektedir.

Kent konseyinin hem vatandaşlar tarafından tanınırlığının artırılması hem de belediye tarafından bütçe sürecine daha fazla dahil edilmesi için bazı önerilerde bulunan Çileli, öncelikle kent konseyi mevzuatında düzenlemeye gidilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Mevzuata göre kent konseyinin görüşleri danışma niteliğindedir. Bunun yerine belediyenin şehirde gerçekleştireceği hizmetlere karar vermeden önce kent konseyine danışması zorunlu hale getirilmelidir. Ayrıca yine mevzuata göre kent konseyinin bütçesi, belediye tarafından karşılanmaktadır. Bu durumda kent konseyinin ya kendine ait bütçesi

olmalı ya da belediye tarafından ayrılan bütçe oranı artırılmalıdır. Bu doğrultuda kent konseyinin daha aktif çalışması öngörülebilir.

Çileli'nin getirdiği diğer bir öneri, tanınırlığı artırabilmek için kent konseyinin web sitesi ve sosyal medya hesapları oluşturarak vatandaşlarla daha fazla iletişim kurabilmesidir. Bu doğrultuda vatandaşlarla çeşitli faaliyetler gerçekleştiren kent konseyinin, belediye yönetiminde söz sahibi olması da sağlanacaktır.

Belediyenin gerçekleştireceği hizmetlerde, sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine önem verildiğini ve bu doğrultuda STK Şube Müdürlüğü'nün kurulduğunu ifade eden İlyas Çetinnar ise, sivil toplum kuruluşlarına yönelik programlar düzenlendiğini belirtmektedir. Bu programlarda belediyenin gerçekleştirdiği hizmetlerin STK'lara tanıtıldığını, eksiklerin beraber ortaya konarak fikir alışverişi yapıldığını ve hizmet önceliklerinin öğrenildiği vurgulamaktadır. Çetinnar, tüm vatandaşlara tek tek ulaşmanın zor olduğunu düşünmekte, STK'ların vatandaşla belediye arasında köprü olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda vatandaşların istek ve beklentilerini öğrenebilmenin bir yolu da sivil toplum kuruluşlarından geçmektedir.

Sakarya'da toplam bin sekiz yüz otuz iki tane sivil toplum kuruluşunun olduğunu, bunlar arasında da en fazla derneklerin bulunduğunu belirten Çetinnar, belediye başkanının dernek ve vakıf ziyaretleri yaparak hizmet taleplerine doğrudan ulaştığını ifade etmektedir.

Belediyenin STK'ları yirmi kategoriye ayırdığını ve bütçe sürecinde her kategorideki kuruluşlarla ayrı ayrı bir araya geldiğini dile getirmektedir. Bu tematik toplantılarda, kendilerine hangi hizmet alanlarına yönelecekleri veya vatandaşı yönlendirecekleri gibi hususlarda bilgilendirme yapılmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının da sık sık belediyeyi ziyaret ettiğini belirten Çetinnar, özellikle hemşehri derneklerinin vatandaş taleplerini iletme noktasında aktif rol aldığını vurgulamaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının gerek belediyeye gerekse de vatandaşlarla hizmet önceliklerinin belirlenmesi sürecinde daha aktif olabilmesi için Çetinnar, öncelikle Sivil Toplum Kuruluşları Şube Müdürlüğü'nün, Daire Başkanlığı haline getirilmesini önermektedir. Sivil toplum kuruluşlarının da bütçe uygulamasını yakından takip etmek ve etkili bir şekilde katılım sağlamak için kendi hizmet alanlarındaki diğer kuruluşlarla bütçe izleme grupları oluşturabileceğini belirtmektedir. Bu gruplar, harcamaların izlenmesi, raporların hazırlanması ve belediyeye geri bildirimlerin iletilmesi gibi

görevleri üstlenebilir. Sivil toplum kuruluşlarının, bütçe sürecine dikkat çekmek ve katılımı teşvik etmek için kamuoyu kampanyaları düzenleyebileceğine de değinmektedir. Bu kampanyaların, bütçenin önemini vurgulayarak vatandaşları ve diğer paydaşları sürece dahil etmeyi amaçlamalıdır.

Mahallenin temsilcisi olan muhtarları vatandaşların sesi olarak ifade eden İlyas Çetinnar, Türkiye'ye özgü yönetsel birim olan muhtarlıkları, vatandaşlara en yakın birim olması, katılım bakımından geniş imkanlar içermesi ve hizmetlere erişim ve ihtiyaçların tespitinde birinci basamakta yer alması gibi sebeplerden dolayı en önemli bütçe taraflarından biri olarak nitelendirmektedir.

Sakarya'daki muhtarları da, vatandaşın taleplerini ve önerilerini öğrenerek belediyeye iletme, yerel projelerin planlanması ve uygulanması süreçlerinde kolaylaştırıcılık sağlama, mahalledeki dezavantajlı grupta yer alan vatandaşları tespit ederek belediyeye hizmet önceliği olarak belirtme gibi hususlarda başarılı olduklarını vurgulamaktadır. Ayrıca muhtarların sadece belediyeyle değil, kamusal alanların işlevlendirilmesi gibi konularda Sivil toplum kuruluşlarına da iş birliği sunduğunu ifade etmektedir. Diğer bir yandan daire başkanlarının da muhtarlarla hem yüz yüze hem de dijital platformlarda toplantılar düzenleyerek şehrin hizmet önceliklerini tartıştıklarına değinmektedir.

Çetinnar, mahalle düzeyinde katılımı artırmanın ve muhtarların daha fazla söz sahibi olmasının bir yolu olarak Sakarya'da mahalle meclislerinin kurulmasını önermektedir. Vatandaşların ortak ihtiyaçlarının belirlenmesi, kent düzeyindeki ortak projelere muhtarların daha aktif katılım sağlaması ve mahalle ölçeğinde alınacak kararların belediyelerin bütçe ve plan önceliklerine dahil edilmesi gibi hususların mahalle meclisleri sayesinde gerçekleştirilebileceğini ifade etmektedir.

Yerel demokrasiyi güçlendirme ve yerel yönetim anlayışı çerçevesinde Yerel Gündem 21 ışığında oluşturulmuş kent konseylerinin katılımcı bütçe sürecinde önemli rolü olduğunu vurgulayan Çetinnar, Türkiye'nin birçok şehrinde olduğu gibi Sakarya'da da bu mekanizmanın zayıf olduğunu ve bütçe sürecine katılım göstermediğini belirtmektedir. Buna kent konseyi bünyesinde sadece gençlik meclisinin bulunmasını örnek vermektedir. Bununla beraber kent konseyinin, hem belediyeyle olan ilişkilerinde hem de vatandaşların katılımını sağlayan etkinliklerde yetersiz olduğuna değinmektedir. Dünyadaki ülkelerde katılımcı bütçe sürecinde belediye başkanından daha çok kent

konseyinin çalıştığını görmek mümkünken Sakarya’da bunun tam tersi olduğunu vurgulamaktadır.

Çetinnar’ın kent konseyinin dünya ülkelerinde olduğu gibi Sakarya’da da aktif bir konumda olması için ilk önerisi, belediyenin kent konseyinin uluslararası iş birliği ve değişim programlarına katılmasını teşvik etmesidir. Bu durum, farklı ülkelere kent konseyleriyle ortak projeler geliştirmek, en iyi uygulamaları paylaşmak ve deneyimlerden öğrenmek için fırsatlar yaratabilir. Başka bir öneri olarak ise, gençlik meclisinin yanında kadın ve çocuk meclisinin de oluşturularak, toplumdaki birçok farklı kesime hitap edebilmesidir. Bu meclisler aracılığıyla hizmet öncelikleri belirlenip, belediyenin bütçe sürecinde değerlendirmesi sağlanabilir.

Sonuç olarak, Sakarya’daki bütçe sürecinde sivil toplum kuruluşlarının hem vatandaşlarla hem de belediye yöneticileriyle online ve yüz yüze toplantılar yaptığı ve belediyeye ortak projeler gerçekleştirdiği görülmektedir. Bununla beraber muhtarların da, hizmet taleplerini iletebilmek için belediye başkanıyla doğrudan iletişim kurabildiği, anketlerle ve muhtar talep formlarıyla mahalle halkının isteklerini iletebildiği ve kendilerine özgü dijital sistem sayesinde yönetime katıldığı ifade edilmektedir. Ancak bütçe sürecinin diğer paydaşı olan Sakarya kent konseyinin bünyesinde sadece gençlik meclisi olması sebebiyle gençlere yönelik projelerin düzenlendiğinden ve toplumun diğer kesiminin kent konseyine hizmet taleplerini iletemediklerinden de bahsedilmektedir.

Hizmet öncelikleri belirlenirken bu üç aktörün bütçe sürecine daha aktif katılımı amacıyla getirilen önerilerin; web seminerleri, sanal forumlar, STK’lara ait dijital platformların oluşturulması, mahallenin küçük ölçekli hizmetlerini karşılayabilmek amacıyla muhtarlıklara özel bütçe verilmesi, vatandaşların katılımını artıran mahalle meclislerinin kurulması, kent konseyinde kadın ve çocuk meclisinin kurularak öncelikli hizmet taleplerinin alınması ve kamuoyunda kent konseyinin tanınırlığının artması için sosyal medyanın aktif olarak kullanılması doğrultusunda yoğunlaştığı söylenebilir.

4.7.2. Nicel Verilerin Analizi

Bu bölümde, anket çalışmasına yönelik olarak kullanılan verilerin analiz teknikleri detaylandırılmaya çalışılmıştır. Anket aracılığıyla elde edilen veriler “SPSS Statistics 25” Programı’ndan yararlanılarak analiz edilmiştir. Analize geçmeden öncelikle ankette yer alan ifadelerin geçerlilik güvenilirlik değerleri ortaya konulmuştur. Analizler

gerçekleştirilirken demografik özelliklerin frekans analizi, yüzdelik dilimleri ve çapraz tabloları yapılmıştır. Ankette yer alan her ifadeye ilişkin sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri belirtilmiştir. Sonrasında ortalamalar arasındaki anlamsal farkları test edebilmek için hangi testlerin uygulanacağına karar vermek amacıyla normallik değerlerine bakılmıştır. Araştırma verilerinin normalliği incelenirken çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilerek verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılması gerektiğine karar verilmiştir. Verilerin analizinde parametrik testlerden Anova ve bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği Levene testi ile değerlendirilmiştir. Veriler %95 güven aralığında ve %5 hata payı oranında analiz edilmiştir.

4.7.2.1. Ölçeklerin Güvenilirlik ve Geçerlilik Değerleri

Bir çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliği araştırma sonuçları açısından önem taşımaktadır. Bu sebeple araştırmaya başlamadan önce ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik açısından test edilmelidir.

Ölçeğin güvenilirliği, testin ölçmek istediği şeyi tutarlı ve istikrarlı olarak ölçme derecesini ifade etmektedir. Güvenilir bir ölçek, benzer şartlarda tekrar uygulandığından benzer sonuçları vermektedir. Bu çalışmada güvenilirlik analizi yapılırken en çok kullanılan Cronbach's Alpha değerine bakılmıştır. Cronbach's Alpha değeri anketteki ifadelerin toplamdaki güvenilirlik seviyesini göstermektedir. Cronbach's Alpha değerinin 0,60 ve üstü olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilmektedir.

Cronbach's Alpha Değeri	Açıklama
0,80 – 0,100 Arası	Yüksek Güvenilirlik
0,60 – 0,80 Arası	Oldukça Güvenilir
0,40 – 0,60 Arası	Güvenilirlik Düşük
0, 40'dan Aşağı	Güvenilir Değil

Tablo 6: Cronbach's Alpha Değerleri İçin Bir Sınıflama

Kaynak: Kalaycı, 2006: 405.

Ölçeğin geçerliliği ise, bir testin ölçülmek istenen şeyi ölçme derecesi olarak ifade edilmektedir. Anketin yeterli sayıda ve ölçülmek istenen olguyu temsil edecek soruları içermesi gerekmektedir. Geçerlilik testinde, güvenilirlik testinde olduğu gibi ölçülecek belli bir katsayı bulunmamaktadır (Altunışık vd, 2012: 125).

Ölçek	$\bar{x}$	Ss	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Katılımcı Bütçe Yaklaşımı	3,573	,535	8	,713
Sakarya'daki Katılımcı Bütçeye Yönelik Görüş	2,989	,907	12	,915
Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Taraflarının Etkileşimine İlişkin Görüş	3,059	,847	6	,787

Tablo 7: Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri ve Güvenilirlik Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ankette yer alan toplam 26 maddenin “katılımcı bütçe yaklaşımı”nı ortaya koyan ifadelerin güvenilirlik katsayısı 0,713, “Sakarya'daki katılımcı bütçeye yönelik görüş”leri ortaya koyan ifadelerin güvenilirlik katsayısı 0,915 ve “Sakarya'daki katılımcı bütçe taraflarının etkileşimine ilişkin görüş”leri ortaya koyan ifadelerin güvenilirlik katsayısı 0,787 bulunmuştur.

Ankette yer alan 26 maddeden katılım düzeyi en yüksek olan, “Vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımını” ortaya koyan maddelerdir (3,57). En düşük katılım düzeyine sahip olan ise (2,98) ortalamaya sahip “Sakarya'daki katılımcı bütçeye yönelik görüşleri” ortaya koyan maddelerdir.

4.7.2.2. Araştırma Verilerinin Normallik Değerleri

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde uygulanacak testlere karar verebilmek amacıyla verilerin dağılımı değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını görebilmek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Bu değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Değişkenler	Basıklık	Çarpıklık
Katılımcı Bütçe Yaklaşımı	-,595	2,121
Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış	-,138	-,734
Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerin etkilişime İlişkin Görüş	-,180	-,354

Tablo 8: Normallik Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 8’de görüldüğü gibi değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri -3 ile +3 arasında yer almaktadır. Bu durumda araştırmada kullanılan ifadelere ait verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla araştırmada verilerin analizlerinde parametrik testler kullanılacaktır. Çalışmada, ortalamalar arasındaki anlamsal farkları test edebilmek için, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar T testi ve Anova testi uygulanacaktır. Bağımsız

Gruplar T testi; bir değişkenin, iki farklı grupta ölçüldüğü ve bu değişkene ait grup ortalamalarının birbirinden istatistiksel olarak önemli ölçüde farklılık gösterip göstermediğinin test edilmek istendiği durumlarda kullanılmaktadır. Anova testi ise; bir değişkene ait ölçümlerin, birbirinden bağımsız olan ikiden fazla grupta ölçüldüğü ve bu gruplara ait sonuçlar arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı tespit edilmek istendiği durumlarda kullanılmaktadır (Kalaycı, 2016).

4.7.2.3. Likert Ölçeğine Göre Aritmetik Ortalamanın Belirlenmesi

Beşli likert ölçeğine göre puan aralığı hesaplanmış ve bu aralık "0,80" olarak bulunmuştur (En yüksek değer-en düşük değer) / Seçenek sayısı $(5-1)/5= 0,80$). Bu hesaplama göre değerlendirme aralıkları Tablo 9’da ifade edilmiştir.

Aralık	Seçenek	Değer	Değerlendirme
1.00-1.80	Hiç Katılmıyorum	Çok Olumsuz	Katılmama
1.81-2.60	Katılmıyorum	Olumsuz	Alt Düzey Katılma
2.61-3.40	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Orta	Orta Düzey Katılma
3.41-4.20	Katılıyorum	Olumlu	Üst Düzey Katılma
4.21-5.00	Tamamen Katılıyorum	Çok Olumlu	En Üst Düzey Katılma

Tablo 9: Likert Ölçeğine Göre Aritmetik Ortalama

Kaynak: Baş, 2013: 156.

4.7.3. Nicel Verilerin Bulguları

Araştırma bulguları; araştırmaya katılan vatandaşların “demografik özellikleri”, “katılımcı bütçe uygulamasına yaklaşımları”, “Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasına ilişkin bakışları”, “Sakarya’daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine ilişkin bakışları” olmak üzere dört başlık şeklinde değerlendirilmiştir.

4.7.3.1. Demografik Özellikler

Ankete katılan vatandaşların demografik özellikleri; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, sivil toplum kuruluşu üyesi olup olmadığı, kent konseyi üyesi olup olmadığı, Sakarya’daki ikamet süresi ve ikamet yeri açısından belirlenmiştir. Bu bilgilere ilişkin veriler aşağıdaki tablolarda ifade edilmiştir.

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	406	54
Erkek	346	46
Toplam	752	100

Tablo 10: Vatandaşların Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo' 10 da görüldüğü gibi, katılımcıların cinsiyete göre dağılım oranları birbirine yakındır. Toplamda ankete katılan vatandaşların %54'ü kadın, %46'sı kadınlardan oluşmaktadır. Bu veriler değerlendirildiğinde, her iki cinsiyetten de yeterli sayıda katılımcı olduğu çıkarımında bulunulabilir.

Yaş	Sayı	Yüzde (%)
16-26	140	18,6
27-37	184	24,5
38-48	201	26,7
49-59	166	22,1
60 ve üzeri	61	8,1
Toplam	752	100

Tablo 11: Vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anket çalışmasına katılan örneklem grubundakilerin %18,6'sı 16-26 yaş, %24,5'i 27-37 yaş, %26,7'si 38-48 yaş, %22,1'i 49-59 yaş ve %8,1'i 60 yaş ve üzeri yaş aralığından oluşmaktadır. Çalışmaya en fazla katılım sağlayan yaş grubu 38-48 yaş grubu olmuştur. Bunu 27-37 yaş grubu izlemektedir. En düşük katılım ise %8,1 oranla 60 yaşından üzerindeki bireyler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılanların çoğunluğunun genç vatandaşlardan oluştuğu kabul edilebilir.

Eğitim	Sayı	Yüzde (%)
İlköğretim	17	2,3
Ortaöğretim	35	4,7
Lise	119	15,8
Ön lisans	177	23,5
Lisans	280	37,2
Lisansüstü	124	16,5
Toplam	752	100

Tablo 12: Vatandaşların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların %2,3 ilkokul, %4,7 ortaokul, %15,8 lise, %23,5 ön lisans, %37,2 lisans ve %16,5 lisansüstü eğitim almış kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların arasında en yüksek oran %37,2 ile lisans mezunu iken bunu %23,5 ile ön lisans ve %16,5 ile lisansüstü mezunu izlemektedir. Katılımcıların genel olarak eğitim seviyesi yüksek kişilerden oluştuğu kabul edilebilir. Bu durum ankete katılanların katılımcı bütçe konusuna yabancı olmayacakları

kanaatini uyandırmaktadır. Dolayısıyla anket sorularına sağlıklı yanıtlar verildiği düşünülmektedir.

Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Kamu Personeli	276	36,7
Özel Sektör	143	19
Serbest Çalışan	80	10,6
Öğrenci	91	12,1
Ev hanımı	54	7,2
Emekli	78	10,4
Çalışmıyor	21	2,8
Diğer	9	1,2
Toplam	752	100

Tablo 13: Vatandaşların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların çalışma durumuna göre dağılımına bakıldığında; %36,7'si kamu personeli, %19'u özel sektör, %10,6'sı serbest meslek erbabı, %12,1'i öğrenci, %7,2'si ev hanımı, %10,4'ü emekli, %2,8'i çalışmayan, %1,2'si de bunların dışındaki meslek grupları arasında yer almaktadır. En yüksek katılım oranı %36,7'yle kamu personeline aitken onu %19 ile özel sektör izlemektedir.

STK Üyeliği	Sayı	Yüzde (%)
Üye olan	380	50,5
Üye olmayan	372	49,5
Toplam	752	100

Tablo 14: Vatandaşların Sivil Toplum Kuruluşu Üyeliğine Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların sivil toplum kuruluşu üyesi olup olmadığına göre ilişkin verilere bakıldığında oranların birbirine oldukça yakın olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların %50,5'i STK üyesiyken %49,5'inin STK üyeliği bulunmamaktadır. STK üyesi olan katılımcıların fazla olması Sakarya'da katılımcı bütçe sürecindeki farkındalık düzeyi bakımından olumlu bir gösterge kabul edilebilir.

Kent Konseyi Üyeliği	Sayı	Yüzde (%)
Üye olan	23	3,1
Üye olmayan	729	96,9
Toplam	752	100

Tablo 15: Vatandaşların Kent Konseyi Üyeliğine Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların kent konseyi üyesi olup olmadığına göre dağılımına bakıldığında oranların birbirinden uzak olduğu görülmektedir. Katılımcıların %96,9'u kent konseyi üyesiyken %3,1'i kent konseyi üyesi değildir.

İkamet Süresi	Sayı	Yüzde (%)
0-10 yıl	174	23,1
11-20 yıl	143	19
21-30 yıl	164	21,8
31-40 yıl	116	15,4
41-50 yıl	83	11
51 ve üzeri	72	9,6
Toplam	752	100

Tablo 16: Vatandaşların İkamet Sürelerine Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılanların %23,1'i 0-10 yıl arasında Sakarya'da ikamet ettiğini belirtirken, %19 11-20 yıl, %21,8'i 21-30 yıl, %15,4'ü 31-40 yıl, %11'i 41-50 yıl ve %9,6 ise 51 yıl ve üstü süredir Sakarya'da ikamet ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu %23,1 oran ile son 10 yıldır Sakarya'da yaşayanlardan oluşmaktadır.

İkamet Yeri	Sayı	Yüzde (%)
Merkez İlçeler	468	62,2
Diğer İlçeler	284	37,8
Toplam	752	100

Tablo 17: Vatandaşların İkamet Yerlerine Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anket çalışmasına katılanların ikamet yerine göre dağılımına bakıldığında; %62,2'nin Sakarya'nın merkez ilçelerinde ikamet ettikleri, %37,8'inin diğer ilçelerde ikamet ettikleri görülmektedir. Sakarya'nın merkezinde yaşayan katılımcı sayısı diğer ilçelerden daha fazladır.

4.7.3.2. Vatandaşların Katılımcı Bütçe Uygulamasına Yaklaşımları

Bu bölümde vatandaşların katılımcı bütçe uygulamasının temel unsurlarına yönelik yaklaşımlarına yer verilmiştir. Sakarya'da ikamet eden vatandaşların katılımcı bütçe sürecine olan ilgilerini ortaya çıkarma noktasında önem arz etmektedir. Anket formunda yer verilen 9-16 arasındaki ifadeler, vatandaşların katılımcı bütçeye olan yaklaşımını ve ilgisini ortaya koyan ifadelerdir.

9.Belediye hizmet önceliklerini belirlerken tüm vatandaşın sürece katılmasını isterim						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	18	57	69	348	260	752
Yüzde (%)	2,4	7,6	9,2	46,3	34,6	100

Tablo 18: İfade 9'a Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 9 no'lu yargısında, vatandaşlara belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken tüm vatandaşın sürece katılmasını isteyip istemedikleri sorulmuştur. Yargıda beyanda bulunanların %2,4'ü hiç katılmadıklarını, %7,6'sı katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %9,2'si ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %46,3 gibi yüksek bir oran katılmakta, %34,6 ise kesinlikle katılmaktadır. Yüzdelere değerlendirildiğinde toplamda %80,9'luk bir kesim belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken tüm vatandaşın sürece katılmasını istemektedir. Anketin 9. ifadesi için vatandaşların katılımcı bütçe sürecine katılma konusunda istekli olduğu yorumu yapılabilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 9	752	4,03	,978

Tablo 19: İfade 9'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 19'u dikkate alarak ifade 9'da "belediye hizmet önceliklerini belirlerken tüm vatandaşın sürece katılmasını isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 4,03 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu durum, ankete katılanların kent yönetimine dahil olmak istedikleri ve bu konuda farkındalıklarının yüksek olduğu kanaatini uyandırmaktadır. Dolayısıyla bu ifade için verilen cevapların farklılık durumu değerlendirildiğinde 0,97 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

10.Belediyenin hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla yaptığı mahalle toplantılarına katılmak isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	63	170	118	285	116	752
Yüzde (%)	8,4	22,6	15,7	37,9	15,4	100

Tablo 20: İfade 10'a Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 10 no'lu yargısında, vatandaşlara belediyenin hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla yaptığı mahalle toplantılarına katılmayı isteyip istemedikleri sorulmuştur. Yargıda beyanda bulunanların %8,4'ü hiç katılmadıklarını, %22,6'sı katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %15,7'si ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %37,9 bir oran katılmakta, %15,4 ise kesinlikle katılmaktadır. Yüzdelere değerlendirildiğinde toplamda %53,3'lük bir kesim hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla yaptığı mahalle toplantılarına katılmayı istemektedir. Toplamda %31'lik kısım ise mahalle toplantılarına katılmak istememektedir. Bu kesim, mahalle toplantılarının içeriği hakkında bilgi sahibi olmayan ya da toplantılara katılmayı vakti olmayan kişiler olabilir. Sonuç olarak anketin 10. ifadesi için katılımcıların çoğunluğu katılımcı bütçe sürecinin başlangıcı olarak sayılabilecek mahalle toplantılarına katılıp öncelikli taleplerini iletmede istekli olduğu yorumu yapılabilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 10	752	3,29	1,214

Tablo 21: İfade 10'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 21'i dikkate alarak ifade 10'da "belediyenin hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla yaptığı mahalle toplantılarına katılmak isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 3,29 olması orta puanda yer aldığını ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu durumda vatandaşların mahalle toplantılarının önemiyle ilgili yeterince bilgi sahibi olmadığı ve bu konuda bilinçlendirilmeleri gerekli görülebilir. Bu ifade için verilen cevapların farklılık durumu göz önünde bulundurulduğunda 1,21 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

11. Belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihimizi dijital olarak (SMS, web sayfası, sosyal medya, e-anket vb.) belirtmek isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	27	46	55	373	33,4	752
Yüzde (%)	3,6	6,1	7,3	49,6	25,1	100

Tablo 22: İfade 11'e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 11 no'lu yargısı, vatandaşların belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihlerini dijital araçlarla belirtmek isteyip istemediklerine yöneliktir. Bu ifadeye %3,6'sı hiç katılmamakta, %6,1'i katılmamaktadır. Katılımcıların %7,3'ü ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine vatandaşların %49,6'sı katılmakta %25,1'i tamamen katılmaktadır. Yüzdelere bakıldığında vatandaşların %74,7'si hizmet önceliklerini belirleme sürecine dijital yöntemlerle katılmayı tercih etmektedir. %9,7 gibi düşük bir oran ise tercihleri dijital yöntemlerle belirtmek istememektedir. Bu kesim, teknolojiyi kullanma noktasında kendini yetersiz hisseden ya da teknolojinin gizli oy ilkesini zedelediğini düşünen kişilerden oluşabilir. Toplama bakıldığında vatandaşların çoğunluğunun katılımcı (akıllı) bütçe sürecinde teknolojinin kullanımına ilgi duyduğu kabul edilebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 11	752	4,03	,987

Tablo 23: İfade 11'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 23'ü dikkate alarak ifade 11'de, "belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihimizi dijital olarak (SMS, web sayfası, sosyal medya, e-anket vb.) belirtmek isterim." ifadesine katılım düzeylerinin 4,03 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu durumda vatandaşların bütçe sürecinde dijital araçların kullanımını önemli gördükleri kabul edilebilir. Bu ifade için 0,98 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

12. Belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihimizi fiziki ortamda oy pusulasında belirtmek isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	125	219	105	217	86	752
Yüzde (%)	16,6	29,1	14	28,9	11,4	100

Tablo 24: İfade 12'ye Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 12 no'lu yargısı ise, vatandaşların belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihlerini fiziksel olarak oy pusulasında belirtmek isteyip istemediklerine yöneliktir. Katılımcıların %16,6'sı bu ifadeye hiç katılmamakta, %29,1'i katılmamaktadır. %14 ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine %28,9'u katılmakta, %11,4'ü tamamen katılmaktadır. Toplam yüzdeler bakıldığında vatandaşların %40,3'ü tercihini oy pusulasında ifade etmek istemekte %45,7'si istememektedir.

Tablo 22 ve 24 birlikte değerlendirildiğinde belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, vatandaşların çoğunun hizmet önceliklerini dijital yöntemlerle ifade etmeyi tercih ettikleri söylenebilir. Bu durum, katılımcı bütçe modelinin önemli aşamalarından birinin vatandaşlar tarafından kabul edildiğini göstermektedir.

	N	Ort.	Ss
İfade 12	752	2,89	1,30

Tablo 25: İfade 12'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 25'i dikkate alarak ifade 12'de "belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihimizi fiziki ortamda oy pusulasında belirtmek isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 2,89 olması orta puanda yer aldığını ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,30 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

13. Belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken sadece vatandaşların fikrini almasını isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	127	224	111	209	81	752
Yüzde (%)	16,9	29,8	14,8	27,8	10,8	100

Tablo 26: İfade 13'e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 13 no'lu yargısında, vatandaşlara belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken sadece vatandaşların fikrini almasını isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu ifadeye, %16,9'u hiç katılmadığını, %29,8'i de katılmadıklarını beyan etmiştir. %14,8'i de ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine 27,8'i katılmakta, %10,8'i tamamen katılmaktadır. Toplamda bakıldığında %46,7'sinin, belediyenin bütçe sürecinde danışılması gereken aktör olarak sadece vatandaşların olmasını yetersiz gördüğü kabul edilebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 13	752	2,86	1,29

Tablo 27: İfade 13'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 27'yi dikkate alarak ifade 13'de "belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken sadece vatandaşların fikrini almasını isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 2,86 olması orta puanda yer aldığını ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için verilen cevapların farklılık durumu da değerlendirildiğinde 1,29 standart sapmanın olduğu görülmektedir.

14. Belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken muhtarların fikrini almasını isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	29	96	102	418	107	752
Yüzde (%)	3,9	12,8	13,6	55,6	14,2	100

Tablo 28: İfade 14'e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 14 no'lu yargısında, vatandaşlara belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken muhtarların fikrini almasını isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu ifadeye, %3,9'u hiç katılmadığını, %12,8'i de katılmadıklarını beyan etmiştir. %13,6'sı da ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine %55,6'sı katılmakta, %14,2'si tamamen katılmaktadır. Toplamda bakıldığında %69,8 gibi yüksek bir oran, bütçe sürecinde belediyenin hangi hizmetlere öncelik verileceğini belirlerken muhtarlara danışılmasını uygun görmektedir. Katılımcıların %16,7'si ise muhtarlara danışma fikrine sıcak bakmamaktadır. Bu kesim, muhtarların tek başına mahallenin sorunlarını çözmede yetersiz kalacağını düşünen kişilerden oluşabilir. Sonuç olarak katılımcı vatandaşların çoğunluğunun gözünde, mahalledeki öncelikli hizmetleri tespit etme ve belediyeye iletme noktasında muhtarların önemli bir konumda olduğu söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 14	752	3,64	1,00

Tablo 29: İfade 14'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 29'u dikkate alarak ifade 14'de "belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken muhtarların fikrini almasını isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 3,64 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Yine burada vatandaşların, muhtarların bütçe sürecindeki önemine ilişkin farkındalık seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bu ifade için 1,29 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

15. Belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken sivil toplum Kuruluşlarının (Dernek, vakıf, sendika, meslek odası vb.) görüşlerini almasını isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	20	55	77	438	162	752
Yüzde (%)	2,7	7,3	10,2	58,2	21,5	100

Tablo 30: İfade 15'e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 15 no'lu yargısı ise vatandaşların, hizmet öncelikleri belirlenirken sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin alınmasını isteyip istemediklerine yöneliktir. Katılımcıların %2,7'si hiç katılmamakta, %7,3'ü katılmamaktadır. %10,2'si ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yüzdelere bakıldığında %10'luk kısmın bu fikre sıcak bakmadığı görülmektedir. Bu kesim, sivil toplum örgütlerinin toplumun ortak ihtiyaçlarından ziyade kendi isteklerine yönelik taleplerinin olabileceğini ya da her sivil toplum örgütünün farklı istekleri olabileceğini ve belediyenin bu istekleri yerine getirirken doğru karar vermekte zorlanacağını düşünmüş olabilirler. Yine %58,2'si bu fikre katıldığını, %21,5'i ise tamamen katıldığını beyan etmiştir. Toplamda %79,7 gibi oldukça yüksek bir oranın ise bu ifadeye katılarak, bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin önemini kabul ettiği söylenebilir. Bu doğrultuda belediyenin de STK'larla diyalog halinde olması istenmektedir.

	N	Ort.	Ss
İfade 15	752	3,89	,915

Tablo 31: İfade 15'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 31'i dikkate alarak ifade 15'de "belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken sivil toplum Kuruluşlarının (Dernek, vakıf, sendika, meslek odası vb.) görüşlerini almasını isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 3,89 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Yine burada vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının bütçe sürecindeki rolüne ilişkin farkındalık seviyelerinin oldukça yüksek olduğu ve belediye yönetimine aktif katılım sağlamalarını gerekli gördükleri söylenebilir. Bu ifade için 0,91 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

16. Belediyenin hizmet önceliklerini tespit ederken kent konseyi (vatandaşların isteklerini dinleyerek yönetime katılmasını sağlayan kuruluş) ile iş birliği yapmasını isterim.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	171	47	78	445	171	752
Yüzde (%)	22,7	6,3	10,4	59,2	22,7	100

Tablo 32: İfade 16'ya Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 16 no'lu yargısı ise vatandaşların, hizmet öncelikleri belirlenirken kent konseyinin görüşlerinin alınmasını isteyip istemediklerine yöneliktir. %22,7'lik bir kesim bu fikre hiç katılmadığını, %6,3 ise katılmadığını beyan etmiştir. %10,4 ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Katılımcıların %59,2'si katılmakta, %22,7'si ise tamamen katılmaktadır. Bu durumda katılımcıların %81,9'u gibi büyük bir çoğunluğun kent konseyinin bütçe sürecinde oldukça önemli olduğunu düşündükleri kabul edilebilir. Toplamda %29'luk kesim ise bu ifadeye olumsuz yargıda bulunmuştur. Bu kesimin, kent konseylerinin işlevleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı düşünülebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 16	752	3,95	,844

Tablo 33: İfade 16'ya Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 33'ü dikkate alarak ifade 16'da "belediyenin, hizmet önceliklerini tespit ederken kent konseyi (vatandaşların isteklerini dinleyerek yönetime katılmasını sağlayan kuruluş) ile iş birliği yapmasını isterim" ifadesine katılım düzeylerinin 3,95 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu sonuca göre vatandaşların büyük bir çoğunluğu tarafından, Sakarya kent konseyinin kendileriyle aktif bir iletişim süreci içinde olmaları ve bütçe sürecinde öncelikli taleplerini belediyeye iletmeleri tercih edilmektedir. Bu ifade için 0,84 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

Sonuç olarak; ankette vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımlarını ölçen 9-16 arasındaki ifadelerden yola çıkıldığında, katılımcıların çoğunluğunun vatandaşların, muhtarların, sivil toplum kuruluşlarının ve kent konseyinin belediyenin bütçe çalışmaları sürecine dahil olmasını istediği sonucuna varılmıştır. Yine burada ulaşılan sonuçlardan bir diğeri, katılımcıların öncelikli hizmetlerin belirlenmesi sürecinde gerçekleştirilen mahalle

toplantılarına katılma konusunda istekli olmalarıdır. Bu da katılımcı bütçenin ilk basamağını oluşturan mahalle toplantılarına karşı bilinçli olduklarını göstermektedir. Son olarak katılımcıların çoğunluğunun öncelikli hizmetlerini ifade ederken oy pusulası yerine, web, sosyal medya ve e-anket gibi dijital platformları tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda vatandaşların akıllı bütçe konusunda farkındalıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

4.7.3.3. Vatandaşların Katılımcı Bütçe Yaklaşımlarının Değişkenler Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi

Çalışmanın bu kısmında, vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımları; (9-16 arasındaki ifadeler) cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, STK üyesi olup olunmaması, kaç yıldır Sakarya’da yaşadığı, Sakarya’daki ikamet yeri gibi çeşitli değişkenler üzerinden Anova ve Bağımsız T Testi gerçekleştirilerek analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, ilgili tablolarda gösterilmiştir¹⁸.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları						
Yaş	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
16-26	140	3,575	,547	,360	,837	-
27-37	184	3,536	,493			
38-48	201	3,583	,572			
49-59	166	3,601	,510			
60 ve üzeri	61	3,565	,582			

Tablo 34: İfade 9-16’nın Yaşa Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların yaşa göre katılımcı bütçe yaklaşımlarını ortaya koyan önermelere verdikleri cevapların Anova testi yoluyla değerlendirilmesi sonucu, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yani vatandaşların katılımcı bütçe modeline yaklaşımları ve bu modele ilişkin hususları kabul etme düzeyi yaşlarına göre değişmemektedir. Bununla birlikte katılımcı bütçe uygulamasına yönelik katılma düzeyi en yüksek olan yaş grubunun 49-59 yaş grubuna; en düşük ise 27-37 yaş grubuna ait olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda katılımcı bütçenin faydalarına ilişkin, Sakarya’da ikamet eden gençlerin farkındalığının artırılması amaçlanmalıdır.

¹⁸ Kent konseyi üyesi olup olunmaması değişkenine ait katılımcı sayıları arasında çok fark olması (üye olan:23, üye olmayan: 729) sebebiyle, bu değişken üzerinden Anova ve T testi yapılamamıştır.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları						
Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
İlköğretim	17	3,507	,531	2,432	,034	6-4*
Ortaöğretim	35	3,442	,623			
Lise	119	3,653	,587			
Önlisans	177	3,485	,524			
Lisans	280	3,583	,542			
Lisansüstü	124	3,644	,430			

Tablo35: İfade 9-16'nın Eğitim Düzeyine Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 35’de görüldüğü üzere katılımcıların, katılımcı bütçe yaklaşımları eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyine göre farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla post-hoc analizlerden Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucuna göre farklılığın önlisans ile lisansüstü mezunları arasında olduğu görülmektedir. Vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımlarını ortaya koyan ifadelerle ilişkin ortalamalarda önlisans mezunlarının ortalaması 3,485; lisansüstü mezunlarının ortalaması 3,644’dür.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları						
Çalışma Durumu	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
Kamu Personeli	276	3,620	,547	1,090	,366	-
Özel Sektör	143	3,542	,477			
Serbest Çalışan	80	3,479	,560			
Öğrenci	91	3,593	,552			
Ev hanımı	54	3,490	,472			
Emekli	78	3,578	,545			
Çalışmıyor	30	3,600	,636			

Tablo 36: İfade 9-16'nın Çalışma Durumuna Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 36’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan vatandaşların, katılımcı bütçe uygulamasına karşı yaklaşımları, çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Vatandaşların katılımcı bütçe modeline katılma düzeyleri, mesleklerine göre değişmemektedir.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları						
İkamet Süresi	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
0-10 yıl	174	3,531	,551	,648	,663	-
11-20 yıl	143	3,562	,442			
21-30 yıl	164	3,615	,509			
31-40 yıl	116	3,539	,549			
41-50 yıl	83	3,608	,587			
51 yıl ve Üzeri	72	3,607	,637			

Tablo 37: İfade 9-16'nın İkamet Süresine Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 37'den yola çıkarak; araştırmaya katılan vatandaşların, katılımcı bütçe uygulamasına karşı yaklaşımlarının, Sakarya'daki ikamet süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
Cinsiyet	Kadın	406	3,5613	,5265	,763	-,649	,383	-
	Erkek	346	3,5867	,5467				

Tablo 38: İfade 9-16'nın Cinsiyete Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 38'de katılımcıların katılımcı bütçe yaklaşımları ele alındığında; verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine göre istatistiksel anlamda ($p < 0.05$) farklılık görülmemektedir.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
STK Üyeliği	Var	380	3,6293	,5543	3,172	2,928	,075	-
	Yok	372	3,5155	,5102				

Tablo 39: İfade 9-16'nın STK Üyeliğine Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 39'dan yola çıkarak; araştırmaya katılan vatandaşların, katılımcı bütçe uygulamasına karşı yaklaşımlarının, STK üyesi olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu durumda vatandaşların, STK üyesi olsa da olmasa da katılımcı bütçe modeline ilişkin tutumlarının aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
İkamet Yeri	Merkez İlçeler	468	3,5881	,5571	2,760	,997	,097	-
	Diğer İlçeler	284	3,5480	,4982				

Tablo 40: İfade 9-16'nın İkamet Yerine Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 40’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan vatandaşların, katılımcı bütçe uygulamasına karşı yaklaşımlarında, Sakarya’nın merkez ilçelerinde ya da diğer ilçelerinde yaşamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.7.3.4. Vatandaşların Sakarya’daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına İlişkin

Görüşleri

Bu bölümde katılımcı bütçe modelinde yer alan unsurların Sakarya’daki görünümüne ilişkin vatandaş görüşlerine yer verilmiştir. Böylece vatandaşların katılımcı bütçe uygulamasını nasıl algıladıkları ve memnuniyet durumları görülmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu bölüm, belediye yöneticilerin hizmet önceliklerini belirlerken gerçekleştirdikleri faaliyetler ile vatandaşların bu konudaki görüşleri arasındaki ilişkiyi görmek açısından da önem arz etmektedir. Anket formunda yer verilen 17-28 arasındaki ifadeler vatandaşların Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasına ilişkin bakışlarını ele alan ifadelerdir.

17. Belediye, kaynaklarını vatandaşın istekleri doğrultusunda harcamaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	110	264	135	171	72	752
Yüzde (%)	14,6	35,1	18	22,7	9,6	100

Tablo 41: İfade 17’ye Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 17 no’lu yargısında Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin kaynaklarını vatandaşların istekleri doğrultusunda harcayıp harcamadığı sorulmuştur. Yargıya beyanda bulunanların %14,6’sı hiç katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Yine beyanda bulunanların %35,1’i katılmadıklarını belirtmişlerdir. %18’lik kısım ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %22,7’si katıldıklarını %9,6’sı da tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Yüzdelere değerlendirildiğinde, katılımcıların neredeyse yarısı denilebilecek bir oran olan %49,7’si belediyenin kaynaklarının vatandaşların istekleri doğrultusunda harcadığına inanmamaktadır. Toplamda %32,3’lük kesim de belediyenin kaynaklarının vatandaşların istekleri doğrultusunda harcadığına

inanmaktadır. Bu soru için belediyenin kaynaklarının vatandaş tercihleri doğrultusunda harcanmadığı yorumu yapılabilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 17	752	2,78	1,22

Tablo 42: İfade 17'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 42'yi dikkate alarak ifade 17'de "Belediye, kaynaklarını vatandaşın istekleri doğrultusunda harcamaktadır" ifadesine katılım düzeylerinin 2,78 olması orta puanda yer aldığını ve orta düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için verilen cevapların farklılık durumu da değerlendirildiğinde 1,22 standart sapmanın olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalama ve standart sapmanın ortalama değerde görülüyor olmasının sebebi, anket düzeyinde "ne katılıyorum ne katılmıyorum" skalasının %18 oranında tercih edilmesidir. Çalışma kapsamında değerlendirildiğinde soruya olumsuz yanıt vermekten çekinen kesimin genellikle "ne katılıyorum ne katılmıyorum" skalasını tercih ettiği görülmektedir. Dolayısıyla ilgili soruya yanıtla ilişkin verilerde olumsuz bakış açısının yoğun olduğu söylenebilir.

18. Belediye gerçekleştirdiği hizmetlerde vatandaşlarla iş birliği içerisinde hareket etmektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	106	267	118	195	66	752
Yüzde (%)	14,1	35,5	15,7	25,9	8,8	100

Tablo 43: İfade 18'e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 18 no'lu yargısında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği hizmetlerde vatandaşlarla iş birliği içerisinde olup olmadığı sorulmuştur. Yargıya beyanda bulunanların %14,1'i hiç katılmadıklarını, %35,5'i katılmadıklarını belirtmişlerdir. %15,7'lik kısım ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Bu kesimin, belediyenin vatandaşlar için yaptığı etkinliklerden bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. %25,9'u katıldıklarını, %8,8'i tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Yüzdelere değerlendirildiğinde, katılımcıların neredeyse yarısı denilebilecek bir oran olan %49,6'sı belediyenin gerçekleştirdiği hizmetlerde vatandaşlarla iş birliği içinde

olmadığını düşünmektedir. Toplamda %34,7'lik kesim de belediyenin vatandaşlarla iş birliği yaptığına inanmaktadır. Bu doğrultuda Sakarya'da gerçekleştirilen yerel hizmetlerin vatandaşlarla ortak kararlar doğrultusunda planlandığını söylemek güçleşmektedir.

	N	Ort.	Ss
İfade 18	752	2,80	1,22

Tablo 44: İfade 18'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri
Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İfade 18'de "Belediye gerçekleştirdiği hizmetlerde vatandaşlarla iş birliği içerisinde hareket etmektedir" ifadesine katılım düzeylerinin 2,80 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,22 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu ifadede aritmetik ortalama ve standart sapmanın ortalama değerde görülüyor olmasının sebebi, yine anket düzeyinde kararsız olan katılımcıların oranının %15,7 olmasıdır. Çalışma kapsamında değerlendirildiğinde soruya çekimser kalanların genellikle "ne katılıyorum ne katılmıyorum" skalasını tercih ettiği görülmektedir. Dolayısıyla ilgili soruya yanıtla ilişkin verilerde olumsuz bakış açısının yoğun olduğu söylenebilir.

19. Belediye hizmet önceliklerini belirlerken dezavantajlı grupta olanların (çocuk, genç, yoksul, yaşlı, engelli, göçmen) isteklerine öncelik tanımaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	64	170	117	276	125	752
Yüzde (%)	8,5	22,6	15,6	36,7	16,6	100

Tablo 45: İfade 19'a Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 19 no'lu yargısında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet önceliklerini belirlerken dezavantajlı grupta olanların isteklerine öncelik tanıyıp tanımadığı sorulmuştur. Katılımcıların %8,5'i hiç katılmamakta, %22,6'sı katılmamaktadır. Toplamda %31,1'i bu ifadeye sıcak bakmamaktadır. Bu kesimin, dezavantajlı sayılan grupta yer almayan katılımcılardan oluştuğu düşünülebilir. %15,6'lık kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %36,7'si katılmakta, %16,6'sı ise tamamen katılmaktadır. Toplamda katılımcıların yarısından fazlası yani %53,3'ü belediyenin

gerçekleştirdiği hizmetlerde çocuk, genç, yoksul, yaşlı, engelli ve göçmen gibi dezavantajlı grupta bulunanların hizmet tercihlerine öncelik verdiklerine inanmaktadır. Bu doğrultuda katılımcı bütçe modelinin önemli bir unsuru olan dezavantajlı grupta sayılan vatandaşların yerel hizmetlerde söz sahibi olmasına önem verildiği söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 19	752	3,42	1,22

Tablo 46: İfade 19’a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri
Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 46’yı dikkate alarak ifade 19’da “Belediye hizmet önceliklerini belirlerken dezavantajlı grupta olanların (çocuk, genç, yoksul, yaşlı, engelli, göçmen) isteklerine öncelik tanımaktadır” ifadesine katılım düzeylerinin 3,42 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,22 standart sapmanın olduğu da görülmektedir.

20. Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken vatandaşın katılımını sağlayan mahalle toplantıları düzenlemektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	133	269	120	173	57	752
Yüzde (%)	17,7	35,8	16	23	7,6	100

Tablo 47: İfade 20’ye Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 20 no’lu yargısında, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin hizmet önceliklerini belirlerken vatandaşın katılımını sağlayan mahalle toplantıları düzenleyip düzenlemediği sorulmuştur. Katılımcıların %17,7’si hiç katılmamakta, %35,8’i katılmamaktadır. %16’lık kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %23’ü katılmakta, %7,6’sı ise tamamen katılmaktadır. Yüzdeler değerlendirildiğinde katılımcıların %53,5’i vatandaşların hizmet taleplerini ifade edebilecekleri mahalle toplantıları yapıldığına inanmamaktadır. Bu doğrultuda katılımcı bütçe sürecinin ilk aşaması olan mahalle toplantılarının gerçekleştirilmesi hususunda Sakarya’daki uygulamanın yetersiz olduğu söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 20	752	2,60	1,22

Tablo 48: İfade 20’ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri
Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 19. ifadesinde “Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken vatandaşın katılımını sağlayan mahalle toplantıları düzenlemektedir” ifadesine katılım düzeylerinin 2,60 olması olumsuz puanı ve alt düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,22 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu ifadeye katılım düzeyinin düşük olmasının bir sebebi olarak, vatandaşların mahalle toplantılarının yeri ve zamanı konusunda bilgi sahibi olmadıkları düşünülebilir.

21. Belediye, hizmet önceliklerini tespit ederken vatandaşın tercihlerini öğrenmek için fuar, şenlik vb. etkinlikler yapmaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	100	182	106	246	118	752
Yüzde (%)	13,3	24,2	14,1	32,7	15,7	100

Tablo 49: İfade 21’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 21 no’lu yargısında, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin hizmet önceliklerini tespit ederken vatandaşın tercihlerini öğrenmek için fuar, şenlik vb. etkinlikler düzenleyip düzenlemediği sorulmuştur. Katılımcıların %13,3’ü hiç katılmamakta, %24,2’si katılmamaktadır. Toplamda %37,5’lik kesimin bu etkinliklerden haberdar olmadığı söylenebilir. %14,1’lik kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %32,7’si katılmakta, %15,7’si ise tamamen katılmaktadır. Yüzdelere değerlendirildiğinde katılımcıların %48,4’ü vatandaşların taleplerini öğrenebilmek amacıyla fuar ve şenlik gibi etkinliklerin gerçekleştiğini beyan etmektedir. Bu doğrultuda Sakarya’da bütçe sürecinde, mahallenin ortak ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla fuar ve şenliklerin düzenlendiği söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 21	752	3,13	1,30

Tablo 50: İfade 21’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 21. ifadesinde “Belediye, hizmet önceliklerini tespit ederken vatandaşın tercihlerini öğrenmek için fuar, şenlik vb. etkinlikler yapmaktadır” ifadesine katılım düzeylerinin 3,13 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,30 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu doğrultuda vatandaşların hizmet

taleplerini fuar ve şenlik gibi etkinlikler aracılığıyla yüz yüze iletebildikleri kabul edilebilir.

22. Belediye; cami, kahvehane, alışveriş merkezi gibi kamusal alanlarda vatandaşla bir araya gelerek onların isteklerini öğrenmektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	80	165	105	280	122	752
Yüzde (%)	10,6	21,9	14	37,2	16,2	100

Tablo 51: İfade 22'ye Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 22 no'lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin cami, kahvehane, alışveriş merkezi gibi kamusal alanlarda vatandaşla bir araya gelerek onların isteklerini öğrenip öğrenmediğine yöneliktir. Bu yargı için veriler değerlendirildiğinde, %10,6'lık bir kesim bu ifadeye hiç katılmamakta, %21,9 ise katılmamaktadır. Yani %32,5'i bu ifadeye sıcak bakmamaktadır. Bu yüzdelik kesimin cami ve kahvehane gibi mekanlarda bulunmayan vatandaşlardan ya da kadın katılımcılardan oluştuğu düşünülebilir. %14'lük kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Katılımcıların %37,2'si katıldığını, %16,2'si ise tamamen katıldığını ifade etmiştir. Toplamda %53,4 gibi büyük bir kesim, belediyenin bütçe hazırlığı sürecinde cami, kahvehane, alışveriş merkezi gibi kamusal alanlarda fiziksel olarak vatandaşlarla bir araya geldiğini ve onların taleplerini dinlediğini düşünmektedir. Dolayısıyla katılımcı bütçe modelinde önemli bir yeri olan vatandaş taleplerinin öğrenilmesi hususunda Sakarya'daki uygulamanın başarılı olduğu söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 22	752	3,26	1,26

Tablo 52: İfade 22'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 22. ifadesinde “Belediye; cami, kahvehane, alışveriş merkezi gibi kamusal alanlarda vatandaşla bir araya gelerek onların isteklerini öğrenmektedir” ifadesine katılım düzeylerinin 3,26 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,26 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu doğrultuda vatandaşların hizmet önceliklerini çeşitli kamusal alanlarda belediye yöneticilerine iletebildiği söylenebilir.

23. Belediye, vatandaş memnuniyet anketleri yaparak hizmet önceliklerini tespit etmektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	128	260	78	205	81	752
Yüzde (%)	17	34,6	10,4	27,3	10,8	100

Tablo 53: İfade 23’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 23 no’lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin hizmet önceliklerini tespit ederken vatandaş memnuniyet anketleri yapıp yapmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu ifadeye katılımcıların %27,3’ü katılmakta, %10,8’i ise tamamen katılmaktadır. Katılımcıların %17’si bu ifadeye hiç katılmamakta, %34,6’sı katılmamaktadır. %10,4’lük kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Toplama bakıldığında katılımcıların yarısından fazlası yani %51,6’sı belediyenin vatandaşlara yönelik hizmet memnuniyet anketi gerçekleştirmediğini düşünmektedir. Bu doğrultuda katılımcı bütçe sürecinde, hizmet önceliklerini belirlerken önemli bir veri olan vatandaş memnuniyet anketlerini gerçekleştirilmede Sakarya’daki uygulamaların zayıf kaldığı söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 23	752	2,80	1,30

Tablo 54: İfade 23’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 23. ifadesinde “Belediye, vatandaş memnuniyet anketleri yaparak hizmet önceliklerini tespit etmektedir” ifadesine katılım düzeylerinin 2,80 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,30 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Tablo 16’ya göre orta düzey katılma söz konusu olsa da çekimser kalanların %10,4 olmasından yola çıkarak, olumsuz bakış açısının daha yoğun olduğu söylenebilir.

24. Belediye, hizmetlerin öncelik sırasını belirlemek için vatandaşa internet üzerinden oylama yaptırmaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	167	283	84	150	68	752
Yüzde (%)	22,2	37,6	11,2	19,9	9	100

Tablo 55: İfade 24’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 24 no’lu yargısında, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin gerçekleştireceği hizmetlerde öncelik sırasını belirlerken vatandaşa bu hizmetler arasından oylama yaptırıp yaptırmadığı sorulmuştur. Bu ifadeye katılımcıların %19,9’u katılmakta, %9’u ise tamamen katılmaktadır. Toplamda %28,9’luk kesimin belediyenin dijital iletişim araçlarını düzenli olarak takip eden vatandaşlardan oluştuğu düşünülebilir. Katılımcıların %22,2’si bu fikre hiç katılmamakta, %37,6’sı katılmamaktadır. %11,2’lik kısım ise çekimser kalarak ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yüzdelere değerlendirildiğinde %59,8 gibi büyük bir çoğunluk, hizmetler önceliklendirilirken vatandaş oylaması yapıldığına inanmamaktadır. Bu doğrultuda katılımcı bütçe modelinde yer alan hizmet tercihlerinin dijital yöntemlerle oylanması aşamasının Sakarya’daki bütçe uygulamasında yer almadığı söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 24	752	2,56	1,27

Tablo 56: İfade 24’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 24. ifadesinde “Belediye, hizmetlerin öncelik sırasını belirlemek için vatandaşa internet üzerinden oylama yaptırmaktadır” ifadesine katılım düzeylerinin 2,56 olması olumsuz puanı ve alt düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,27 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu doğrultuda ankete katılan vatandaşların, belediye tarafından hizmet öncelik setinin oluşturularak oylamaya sunulmasına ilişkin olumsuz görüş bildirdikleri söylenebilir.

25. Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken dijital ortamda (SMS, web sayfası, sosyal medya vb.) vatandaşın tercihlerini öğrenmektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	100	191	90	240	131	752
Yüzde (%)	13,3	25,4	12	31,9	17,4	100

Tablo 57: İfade 25'e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 25 no'lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet önceliklerini belirlerken dijital ortamda (SMS, web sayfası, sosyal medya vb.) vatandaşın tercihlerini öğrenip öğrenmediğini belirlemeye yöneliktir. Katılımcıların %13,3'ü hiç katılmadığını, %25,4'ü katılmadığını beyan etmiştir. Toplamda %38,7'lik kesimin dijital araçları ve hesapları kullanmayan ve belediyeyi bu yöntemlerle takip etmeyen katılımcılardan oluştuğu düşünülebilir. %12'lik kısım ise çekimser kalarak ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %31,9'u katılmakta, %17,4'ü ise tamamen katılmaktadır. Yüzdelere değerlendirildiğinde %49,3'lük kısım sms, sosyal medya ve web sayfası aracılığıyla vatandaşların hizmet taleplerini belediyeye iletebildiklerini beyan etmişlerdir. Bu kesimin de dijital okuryazarlığı yüksek kişilerden oluştuğu ifade edilebilir. Dolayısıyla Sakarya'daki bütçe sürecinde dijital yöntemlerden yararlanarak hizmet önceliklerinin belirlendiği söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 25	752	3,15	1,33

Tablo 58: İfade 25'e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 25. ifadesinde “Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken dijital ortamda (SMS, web sayfası, sosyal medya vb.) vatandaşın tercihlerini öğrenmektedir” ifadesine katılım düzeylerinin 3,15 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,33 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla ankete katılanların, belediyenin dijital araçları aktif olarak kullanarak vatandaşların taleplerini öğrenmesi yönünde olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

26.Belediyeye iletilen talepler, beyaz masa aracılığıyla etkin bir şekilde değerlendirilip öncelikli hizmetlerin belirlenmesinde dikkate alınmaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum Ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam
Sayı	79	173	118	275	107	752
Yüzde (%)	10,5	23	15,7	36,6	14,2	100

Tablo 59: İfade 26'ya Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 26 no'lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin vatandaşla birebir temasta olan beyaz masa birimi aracılığıyla taleplerin değerlendirilerek bütçe sürecine dahil edilip edilmediğini belirlemeye yöneliktir. Ankete katılanların %10,5'i hiç katılmadığını, %23'ü katılmadığını beyan etmiştir. Toplamda %33,5'lik kısmın daha önce beyaz masa birimiyle temasa geçmeyen kişilerden oluştuğu düşünülebilir. %15,7'lik kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. %36,6'sı katılmakta, %14,2'si ise tamamen katılmaktadır. Toplama bakıldığında %50,8'lik kısım belediye yöneticilerinin beyaz masa birimi tarafından iletilen taleplerin değerlendirilerek bu taleplere öncelik verildiğini düşünmektedir. Dolayısıyla Sakarya'daki bütçe sürecinde, beyaz masanın vatandaş katılımını sağlama noktasında başarılı olduğu da söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 26	752	3,21	1,24

Tablo 60: İfade 26'ya Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 26. ifadesinde “Belediyeye iletilen talepler, beyaz masa aracılığıyla etkin bir şekilde değerlendirilip öncelikli hizmetlerin belirlenmesinde dikkate alınmaktadır” ifadesine katılım düzeylerinin 3,21 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,24 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla ilgili ifadeye verilen yanıtla ilişkin verilerde olumlu bakış açısının olduğu söylenebilir.

27. Belediye, vatandaşın taleplerini doğrudan belediye başkanına iletebilmesi için imkan sağlamaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	141	247	89	213	62	752
Yüzde (%)	18,8	32,8	11,8	28,3	8,2	100

Tablo 61: İfade 27'ye Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 27 no'lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı'nın vatandaşlarla iletişim kurarak hizmet önceliklerini öğrenip öğrenmediğini belirlemeye yöneliktir. Bu yargı için veriler değerlendirildiğinde %18,8'lik kesim bu yargıya hiç katılmamakta, %32,8'lik kesim ise katılmamaktadır. %11,8'i ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine katılımcıların %28,3'ü katılmakta, %8,2'si tamamen katılmaktadır. Toplam yüzdelere bakıldığında katılımcıların %51,6'sı belediye başkanıyla vatandaşların bir araya gelmediğini ve gerçekleştirilmesi istenen hizmetlerle ilgili görüşmeler yapmadığını düşünmektedir. Dolayısıyla Sakarya'daki bütçe süreci için, katılımcı bütçe modelinin bir unsuru olan süreç boyunca belediye başkanının vatandaşların önceliklerini öğrenmesi noktasında başarısız olduğu söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 27	752	2,74	1,27

Tablo 62: İfade 27'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 27. ifadesinde “Belediye, vatandaşın taleplerini doğrudan belediye başkanına iletebilmesi için imkan sağlamaktadır” ifadesine katılım düzeylerinin 2,74 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,27 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Katılım düzeyinin orta seviyede görülmesinin sebebi olarak, ifadeye çekimser kalıp ne katılıyorum ne katılmıyorum yönünde oy verenlerin %11,8 olması gösterilebilir. Dolayısıyla ilgili ifadeye verilen yanıtla ilişkin verilerde olumsuz bakış açısının yoğun olduğu söylenebilir.

28. Belediye, mahallede yapılması planlanan hizmetler hakkında vatandaşları afiş, broşür, sms, sosyal medya ve web sayfası gibi araçlarla bilgilendirmektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	70	129	81	325	147	752
Yüzde (%)	9,3	17,2	10,8	43,2	19,5	100

Tablo 63: İfade 28’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 28 no’lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin, mahallede yapılması planlanan hizmetler hakkında vatandaşları hem fiziksel olarak afiş ve broşür; hem de dijital ortamda sms, sosyal medya ve web sayfası gibi araçlarla bilgilendirip bilgilendirmediğine yöneliktir. Bu ifadeye %9,3’lük kesim hiç katılmamakta, %17,2’lik kesim ise katılmamaktadır. %10,8’i ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine katılımcıların %43,2’si katılmakta, %19,5’i tamamen katılmaktadır. Toplam yüzdelere bakıldığında katılımcıların %62,7 gibi büyük bir çoğunluğu, belediyenin vatandaşları yerel hizmetlerde hangilerine öncelik verileceği ve bütçe ayrılacağına ilişkin bilgilendirdiğini düşünmektedir. Dolayısıyla Sakarya’daki bütçe sürecinin, katılımcı bütçe modelinde ifade edilen vatandaşların çeşitli araçlarla bilgilendirilmesi hususunda başarılı olduğu söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 28	752	3,47	1,24

Tablo 64: İfade 28’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 28. ifadesinde “Belediye, mahallede yapılması planlanan hizmetler hakkında vatandaşları afiş, broşür, sms, sosyal medya ve web sayfası gibi araçlarla bilgilendirmektedir” ifadesine katılım düzeylerinin 3,47 olması, olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,24 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla ilgili ifadeye verilen yanıtla ilişkin verilerde olumlu bakışın hakim olduğu ve katılımcıların belediyenin sunduğu bilgilendirme araçlarından memnuniyet duyduğu söylenebilir.

4.7.3.5. Vatandaşların Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Yönelik Görüşlerinin Değişkenler Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi

Bu bölümde, katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına yönelik tutumları; (17-28 arasındaki ifadeler), cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, STK üyesi olup olunmaması, kaç yıldır Sakarya'da yaşadığı ve Sakarya'daki ikamet yeri gibi çeşitli değişkenler üzerinden Anova ve Bağımsız T Testi gerçekleştirilerek analiz edilmiş olup aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Katılımcı Bütçe Yaklaşımları						
Yaş	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
16-26	140	3,137	,882	2,028	,089	-
27-37	184	2,985	,901			
38-48	201	3,023	,882			
49-59	166	2,888	,957			
60 ve üzeri	61	2,825	,888			

Tablo 65: İfade 17-28'in Yaşa Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların yaşına göre Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına yönelik görüşlerini ortaya koyan önermelere verdikleri cevapların Anova testi sonucu, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yani Sakarya'da katılımcı bütçe sürecinde gerçekleştirilen hususlara ilişkin vatandaşların görüşleri yaşlarına göre değişmemektedir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış						
Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
İlköğretim	17	2,975	1,062	6,225	,000	4-5
Ortaöğretim	35	3,278	,840			
Lise	119	3,067	,873			
Önlisans	177	3,234	,838			
Lisans	280	2,805	,954			
Lisansüstü	124	2,901	,821			

Tablo 66: İfade 17-28'in Eğitim Düzeyine Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 66'da görüldüğü üzere katılımcıların, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik görüşlerinde eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p < 0.05$) bulunmaktadır. Eğitim düzeyine göre farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla post-hoc analizlerden Tukey testi yapılmıştır. Testin sonucunda farklılığın lisans ve önlisans mezunları arasında olduğu görülmektedir. Bu ifadelerle ilişkin ortalamalarda, lisans mezunlarının ortalaması 2,80; önlisans mezunlarının ortalaması 3,24'tür. Bu ortalamalara bakıldığında; katılımcı bütçe

modelinin Sakarya'daki uygulamalarında olumsuz bakış açısının, eğitim seviyesi yüksek katılımcılarda yoğunlaştığı söylenebilir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış						
Çalışma Durumu	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
Kamu Personeli	276	2,789	,916	7,519	,000	3-6
Özel Sektör	143	2,928	,908			
Serbest Çalışan	80	3,343	,795			
Öğrenci	91	3,253	,849			
Ev hanımı	54	3,322	,766			
Emekli	78	2,860	,896			
Çalışmıyor	30	2,850	,958			

Tablo 67: İfade 17-28'in Çalışma Durumuna Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 67'de görüldüğü üzere katılımcıların, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik görüşleri çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p<0.05$) göstermektedir. Bu farklılıkların hangi meslek grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonucu farklılığın serbest meslek mensupları ve emekliler arasında olduğu görülmektedir. İlgili meslek gruplarının ortalamalarına bakıldığında, serbest meslek mensuplarının katılımcı bütçe uygulamalarına ilişkin memnuniyet düzeylerinin, emeklilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış						
İkamet Süresi	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
0-10 yıl	174	3,070	,846	2,644	,022	1-6
11-20 yıl	143	3,100	,867			
21-30 yıl	164	3,018	,927			
31-40 yıl	116	2,902	,938			
41-50 yıl	83	2,955	,931			
51 yıl ve Üzeri	72	2,584	,943			

Tablo 68: İfade 17-28'in İkamet Süresine Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 68'de görüldüğü üzere katılımcıların, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik görüşlerinde şehirde yaşadıkları süreye göre anlamlı bir farklılık ($p<0.05$) bulunmaktadır. İkamet süresine göre farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonucu farklılığın, 0-10 yıl ve 51 yıl ve daha fazla süredir Sakarya'da ikamet edenler arasında olduğu görülmektedir. Bu durumda, Sakarya'da yaşanan süre arttıkça katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik katılım düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
Cinsiyet	Kadın	406	3,014	,866	3,821	,808	,048	+
	Erkek	346	2,960	,953				

Tablo 69: İfade 17-28'in Cinsiyete Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 69'da katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına bakışları ele alındığında; verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine göre istatistiksel anlamda ($p<0.05$) farklılık görülmektedir. İlgili ifadelerle ilişkin kadınların verdiği cevapların ortalaması 3,014; erkeklerin ise 2,960'dır. Bu durumda, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarına ilişkin ifadelerle katılım düzeyinin kadınlarda daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
STK Üyeliği	Var	380	2,926	,940	3,116	-1,94	,078	-
	Yok	372	3,054	,867				

Tablo 70: İfade 17-28'in STK Üyeliğine Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 70'de katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına bakışları ele alındığında; verdikleri cevaplarda STK üyeliği göre istatistiksel anlamda ($p<0.05$) farklılık bulunmamaktadır.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Uygulamasına Bakış								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig	Farklılık
İkamet Yeri	Merkez İlçeler	468	2,894	,909	,954	-3,72	,329	-
	Diğer İlçeler	284	3,146	,882				

Tablo 71: İfade 17-28'in İkamet Yeri Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 71'de katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına bakışlarının ele alındığı ifadelerle verdikleri cevaplarda, ikamet süresine göre istatistiksel anlamda ($p<0.05$) farklılık bulunmamaktadır.

4.7.3.6. Vatandaşların Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşleri

Çalışmanın bu kısmında katılımcı bütçe modelinde yer alan, “bütçe sürecinde paydaş fikirlerine başvurma” hususuna ilişkin vatandaş görüşlerine yer verilmiştir. Böylece Sakarya'da ikamet eden vatandaşların katılımcı bütçe aktörleriyle gerçekleştirdiği

iletişim ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bölüm, belediye yöneticilerin hizmet önceliklerini belirlerken katılımcı bütçe aktörleriyle (muhtar, sivil toplum kuruluşu, kent konseyi) gerçekleştirdiği iş birliğine yönelik vatandaşların görüşlerini ifade edebilmek açısından önem arz etmektedir. Anket formunda yer verilen 29-34 arasındaki ifadeler vatandaşların Sakarya'daki katılımcı bütçe taraflarının etkileşimine ilişkin bakışlarını ele alan ifadelerdir.

29. Sivil Toplum Kuruluşları (STK), vatandaşın taleplerini belediyeyle iletme noktasında etkilidir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	65	167	115	288	117	752
Yüzde (%)	8,6	22,2	15,3	38,3	15,6	100

Tablo 72: İfade 29'a Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 29 no'lu yargısı, kent yönetiminde ve bütçe sürecinde önemli bir taraf olan sivil toplum kuruluşlarının, vatandaşların öncelikli taleplerini öğrenerek belediyeyle iletme noktasında başarılı olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu ifadeye katılımcıların %8,6'sı hiç katılmamakta, %22,2'si katılmamaktadır. Toplamda %30,8'in bu ifadeye olumsuz yargıda bulunmalarının sebebi, STK'ların bu konuda yetersiz kaldığını ya da STK'lar vatandaşın isteklerini belediyeyle iletse de dikkate alınmadığını dşnmeleri olabilir. %15,3'lk kesim ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine %38,3' katılmakta, %15,6'sı tamamen katılmaktadır. Toplam yüzdeler değerlendirildiğinde %53,9 gibi yüksek bir oran STK'ların vatandaşlarla görüşmeler yaptığına ve bu görüşmelerin sonucunda hizmet taleplerini belediyeyle ilettiklerine inanmaktadır. Dolayısıyla Sakarya'daki bütçe sürecinin, katılımcı bütçe modelinde ifade edilen sivil toplum kuruluşlarının aktif olması özelliğini taşıdığı söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 29	752	3,30	1,21

Tablo 73: İfade 29'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 29. ifadesinde "Sivil Toplum Kuruluşları (STK), vatandaşın taleplerini belediyeyle iletme noktasında etkilidir" ifadesine katılım düzeylerinin 3,30 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,21 standart sapmanın

olduğu da görülmektedir. İlgili ifadeye verilen yanıtla ilişkin verilerde olumlu bakışın hakim olduğu ve STK'ların vatandaşlarla iş birliği halinde olduğu kabul edilebilir.

30. Belediye, öncelikli hizmet alanlarını belirleme sürecinde STK'ların görüşlerini almaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	78	187	144	238	105	752
Yüzde (%)	10,4	24,9	19,1	31,6	14	100

Tablo 74: İfade 30'a Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 30 no'lu yargısı ise, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin öncelikli hizmet alanlarını belirleme sürecinde, kentte önemli bir paydaş olan STK'ların görüşlerine başvurup başvurmadığı hakkındaki vatandaş görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Bu yargıya katılımcıların %10,4'ü hiç katılmamakta, %24,9'u katılmamaktadır. %19,1'lik kesim ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine %31,6'sı katılmakta, %14'ü tamamen katılmaktadır. Toplam yüzdeler değerlendirildiğinde %45,6'sı belediyenin STK'lar aracılığıyla vatandaşların hizmet önceliklerini tespit ettiğine inanmaktadır. Katılımcıların da yarısından fazlasının STK üyesi olduğu düşünüldüğünde, Sakarya'daki bütçe sürecinde belediye ile STK'lar arasında güçlü bir iş birliği olduğu ve bu iş birliği neticesinde hangi hizmetlere öncelik verileceğinin tespit edildiği söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 30	752	3,14	1,23

Tablo 75: İfade 30'a Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 30. ifadesinde “Belediye, öncelikli hizmet alanlarını belirleme sürecinde STK'ların görüşlerini almaktadır” ifadesine katılım düzeylerinin 3,14 olması orta puanı ve orta düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,23 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Katılım düzeyinin orta seviyede çıkmasının sebebi, çekimser kalıp ne katılıyorum ne katılmıyorum yönünde oy kullananların %19,1'lik kısmı oluşturmalarıdır. Dolayısıyla ilgili ifadeye verilen yanıtla ilişkin verilerde olumlu bakış açısının daha yoğun olduğu söylenebilir.

31. Kent Konseyi, vatandaşın taleplerini belediyeye iletme noktasında etkilidir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	169	233	138	167	45	752
Yüzde (%)	22,5	31	18,4	22,2	6	100

Tablo 76: İfade 31’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 31 no’lu yargısında, kent konseyinin vatandaşların hizmet taleplerini öğrenerek belediyeye iletip iletmediği sorulmuştur. Katılımcıların %22,2’si katıldığını, %6’sı tamamen katıldığını beyan etmiştir. %22,5’i hiç katılmamakta, %31’i katılmamaktadır. %18,4’lük kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Toplamda %53,5’i kent konseyinin vatandaşlarla iletişim sağlayarak taleplerini öğrenme noktasında başarısız olduğunu düşünmektedir. Bu kesim, kendine ait bütçesinin bulunmamasından dolayı, kent konseyinin belediyeye bağımlı olduğunu ve vatandaşın değil belediyenin istekleri doğrultusunda hareket ettiğini düşünüyor olabilir. Bu doğrultuda Sakarya’daki bütçe sürecinin, katılımcı bütçe modelinde ifade edilen “vatandaşların hizmet önceliklerinin tespit edilmesinde kent konseyinin aktif çalışması” özelliğini taşımadığı söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 31	752	2,58	1,22

Tablo 77: İfade 31’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 31. ifadesinde “Kent Konseyi, vatandaşın taleplerini belediyeye iletme noktasında etkilidir” ifadesine katılım düzeylerinin 2,58 olması olumsuz puanı ve alt düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,22 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu yargıya ilişkin görüşlerde hem çekimser oyların fazla olmasından hem de olumsuz bakış açısının yoğun olmasından hareketle, vatandaşların kent konseyini tanımadığı veya iletişim halinde olmadığı sonucuna varılabilir.

32. Belediye, gerçekleştireceği hizmetlerde kent konseyine danışmaktadır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	204	214	164	135	35	752
Yüzde (%)	27,1	28,5	21,8	18	4,7	100

Tablo 78: İfade 32'ye Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 32 no'lu yargısında, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştireceği hizmetlerde kent konseyinin görüşlerine başvurup başvurmadığı sorulmuştur. Katılımcıların %18'i bu fikre katılmakta, %4,7'si ise tamamen katılmaktadır. Mülakat çalışmasında da kent konseyinde sadece gençlik meclisinin olduğu ve belediyeyle iş birliği içerisinde gençlere yönelik etkinliklerin yapıldığı değerlendirildiğinde, %22,7'lik kesimin gençlerden oluştuğu düşünülebilir. Yine katılımcıların %27,1'i hiç katılmadığını, %28,5'i katılmadığını beyan etmiştir. %21,8'lik kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Toplama bakıldığında %55,6 gibi yüksek bir oran bu yargıya olumsuz yönde beyanda bulunarak, belediyenin bütçe sürecinde kent konseyinin görüşlerine ve hizmet taleplerine öncelik verdiğine inanmamaktadır. Dolayısıyla Sakarya'daki bütçe sürecinin, katılımcı bütçe modelinde ifade edilen "vatandaşların hizmet önceliklerinin tespit edilmesinde belediyenin kent konseyiyle iş birliği halinde olması" özelliğini taşımadığı söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 32	752	2,45	1,19

Tablo 79: İfade 32'ye Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 32. ifadesinde "Belediye, gerçekleştireceği hizmetlerde kent konseyine danışmaktadır" ifadesine katılım düzeylerinin 2,45 olması olumsuz puanı ve alt düzey katılmayı temsil etmektedir. Bu ifade için 1,19 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, Sakarya kent konseyinin katılımcı bütçe sürecinde aktif olarak yer almadığı ve belediyenin gerçekleştirdiği hizmetlerde söz sahibi olmadığı söylenebilir.

33. Muhtarlar, mahallenin hizmet önceliklerini belediyeye iletme noktasında etkin rol alır.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	62	141	82	334	133	752
Yüzde (%)	8,2	18,8	10,9	44,4	17,7	100

Tablo 80: İfade 33’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 33 no’lu yargısı, mahalle muhtarlarının vatandaşların hizmet taleplerini öğrenerek bu taleplerin önceliklendirilmesi için belediyeye iletip iletmediğini göstermektedir. Bu ifadeye %8,2’lik kısım hiç katılmamakta, %18,8’lik kısım ise katılmamaktadır. Toplamda %27’lik kesimde yer alan bu katılımcıların muhtarla sadece seçim zamanı veya resmi işleri olduğunda iletişim kurdukları düşünülebilir. Katılımcıların %10,9’u ise bu fikre ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine %44,4’ü katıldığını, %17,7’si tamamen katıldığını beyan etmiştir. Toplam yüzdelere bakıldığında %62,1 gibi oldukça yüksek bir oranda olumlu yönde katılım söz konusudur. Bu doğrultuda katılımcı bütçede önemli bir aktör olan muhtarların vatandaşlarla iletişim halinde olduğu ve mahallenin önceliklerini vatandaşlarla tartışarak belediye yöneticilerine iletme noktasında etkili olduğu söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 33	752	3,45	1,21

Tablo 81: İfade 33’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin 33. ifadesinde “Muhtarlar, mahallenin hizmet önceliklerini belediyeye iletme noktasında etkin rol alır” ifadesine katılım düzeylerinin 3,45 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,21 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, muhtarların katılımcı bütçe sürecinde aktif olarak yer aldığı ve mahallenin hizmet önceliklerini dile getirmede başarılı olduğu söylenebilir.

34. Belediye, mahallenin hizmet önceliklerini belirlerken vatandaş taleplerini öğrenmek için muhtarlarla görüşmektedir.						
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam
Sayı	61	132	122	285	152	752
Yüzde (%)	8,1	17,6	16,2	37,9	20,2	100

Tablo 82: İfade 34’e Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anketin son yargısı olan 34 no’lu yargısı, Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin gerçekleştireceği hizmetleri belirlerken muhtarlara danışılıp danışılmadığını göstermektedir. Katılımcıların %8,1’i bu ifadeye hiç katılmamakta, %17,6’sı katılmamaktadır. %16,2’lik kısım ise ne katılmakta ne de katılmamaktadır. Yine %37,9’luk kısım katıldığını, %20,2’lik kısım ise tamamen katıldığını ifade etmektedir. Toplamda %58,1’lik yüksek oranlı kesim, muhtarlar ile belediyenin yeterince bir araya geldiklerine ve hizmet önceliklerini görüştiklerine inanmaktadır. Bir önceki ifadeye ilişkin sonuçlarla birlikte değerlendirildiğinde, Sakarya’daki bütçe süreci için, katılımcı bütçe modelinde ifade edilen “muhtarların vatandaş ile belediye arasındaki ilişkilerde aktif hale getirilmesi” unsurunun başarıyla gerçekleştiği söylenebilir.

	N	Ort.	Ss
İfade 34	752	3,45	1,22

Tablo 83: İfade 34’e Verilen Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Anketin 34. ifadesinde “Belediye, mahallenin hizmet önceliklerini belirlerken vatandaş taleplerini öğrenmek için muhtarlarla görüşmektedir” ifadesine katılım düzeylerinin 3,45 olması olumlu puanı ve üst düzey katılmayı ifade etmektedir. Bu ifade için 1,22 standart sapmanın olduğu da görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, belediyenin mahalle halkının taleplerini öğrenmede muhtarlardan destek aldığı ve bu durumun da bütçenin hazırlanmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

4.7.3.7. Vatandaşların Sakarya’daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine Yönelik Görüşlerinin Değişkenler Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamasında katılımcı bütçe aktörleri olarak bilinen muhtarlar, STK ve kent konseyinin belediye ile

olan iş birliğine yönelik görüşleri; (29-34 arasındaki ifadeler) çeşitli değişkenler üzerinden analiz edilerek, Anova ve Bağımsız T Testi sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler						
Yaş	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
16-26	140	3,188	,849	1,529	,192	-
27-37	184	3,045	,864			
38-48	201	3,086	,825			
49-59	166	2,968	,861			
60 ve üzeri	61	2,967	,803			

Tablo 84: İfade 29-34'ün Yaşa Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşlerini ortaya koyan ifadelere verdikleri cevaplar, yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler						
Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
İlköğretim	17	2,970	,922	2,634	,023	3-4 3-6
Ortaöğretim	35	3,165	,828			
Lise	119	3,323	,810			
Önlisans	177	3,158	,769			
Lisans	280	2,963	,911			
Lisansüstü	124	2,957	,803			

Tablo 85: İfade 29-34'ün Eğitim Düzeyine Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşlerinde, eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p < 0.05$) bulunmaktadır. Eğitim durumuna göre farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonucu farklılığın lise ve önlisans ile lise ve lisansüstü mezunları arasında olduğu görülmektedir. Vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımlarını ortaya koyan ifadelere ilişkin ortalamalarda lise mezunlarının ortalaması 3,323; önlisans mezunlarının ortalaması 3,158 ve lisansüstü mezunlarının ortalaması 2,957'dir. Bu durumda, eğitim seviyesi yükseldikçe katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik ifadelere katılım düzeyinde düşüş meydana geldiği söylenebilir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler						
Çalışma Durum	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
Kamu Personeli	276	2,861	,852	5,842	,000	2-1*
Özel Sektör	143	3,231	,843			
Serbest Çalışan	80	3,120	,733			
Öğrenci	91	3,329	,838			
Ev hanımı	54	3,305	,730			
Emekli	78	3,042	,835			
Çalışmıyor	30	2,916	,947			

Tablo 86: İfade 29-34'ün Çalışma Durumuna Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşleri, çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p<0.05$) göstermektedir. Çalışma durumuna göre farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonucu farklılığın özel sektör çalışanları ve kamu personeli arasında olduğu görülmektedir. Vatandaşların katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik ifadelerine verdikleri cevaplarda, özel sektör çalışanlarının ortalamaları 3,231; kamu personelinin ise 2,861'dir. Ayrıca ilgili ifadelerine katılım düzeyinin en düşük olduğu meslek grubunun yine kamu personeli olduğu söylenebilir.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler						
İkamet Süresi	N	Ort.	Ss.	F	Sig(p)	Farklılık
0-10 yıl	174	3,058	,837	,888	,489	-
11-20 yıl	143	3,118	,840			
21-30 yıl	164	3,137	,826			
31-40 yıl	116	2,979	,843			
41-50 yıl	83	3,004	,883			
51 yıl ve Üzeri	72	2,989	,836			

Tablo 87: İfade 29-34'ün İkamet Süresine Göre Anova Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşlerini ortaya koyan ifadelerine verdikleri cevaplarda, ikamet süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
Cinsiyet	Kadın	406	3,090	,833	,149	1,073	,70	-
	Erkek	346	3,023	,863				

Tablo 88: İfade 29-34'ün Cinsiyete Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşlerini ortaya koyan ifadelerle verdikleri cevaplarda, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
STK Üyeliği	Var	380	3,138	,863	1,751	-2,530	,186	-
	Yok	372	2,982	,824				

Tablo 89: İfade 29-34'ün STK Üyeliğine Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşlerini ortaya koyan ifadelerle verdikleri cevaplarda, STK üyeliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sakarya'daki Katılımcı Bütçe Aktörlerinin Etkileşimine İlişkin Görüşler								
		N	Ort.	Ss	F	t	Sig (P)	Farklılık
İkamet Yeri	Merkez İlçeler	468	2,993	,865	2,463	-2,755	,117	-
	Diğer İlçeler	284	3,168	,806				

Tablo 90: İfade 29-34'ün İkamet Yerine Göre T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşlerini ortaya koyan ifadelerle verdikleri cevaplarda, Sakarya'daki ikamet yerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.8. Nitel ve Nicel Verilerin Birlikte Değerlendirilmesi

Sakarya'da ikamet eden vatandaşlara yapılmış olan anket ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin bazı yönetici kadrosundaki kişilere yapılmış olan mülakat çalışmalarının birlikte değerlendirilmesi her iki grubun "katılımcı bütçe yaklaşımları", "Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına ilişkin bakışları" ve "Sakarya'daki katılımcı bütçe taraflarının etkileşimine ilişkin görüşleri" çerçevesinde değerlendirilmiştir.

İlk olarak Sakarya’da ikamet eden vatandaşların anket analizleri ile mülakat yapılan belediye yöneticilerinin verdikleri yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde aynı doğrultuda katılımcı bütçe yaklaşımına sahip oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda vatandaşların katılımcı bütçe yaklaşımını ortaya koyan anket ifadelerine¹⁹ (yerel hizmetlerde vatandaşın tercihinine başvurma, mahalle toplantılarına katılma, hizmet tercihleri için dijital yöntemlerle oy kullanma, muhtarların, sivil toplum kuruluşlarının ve kent konseyinin belediyeyle iş birliği yapması) katılma oranlarından yola çıkarak; vatandaşların katılımcı bütçe uygulamalarına karşı yaklaşımlarının olumlu ve farkındalıklarının yüksek olduğu görülmektedir. İfadelere katılım durumlarına bakıldığında, büyük bir çoğunluk hizmet önceliklerinin belirlenmesinde tüm vatandaşın sürece katılmasını istemektedir. Yine bu süreçte mahalle toplantılarına dahil olmak isteyen vatandaş sayısının katılımcıların yarısından fazlasını oluşturduğunu söylemek mümkündür. Burada dikkat çeken önemli bir husus da, vatandaşların hizmet tercihleri için oy kullanma yöntemi olarak oy pusulası yerine dijital araçları tercih etmesidir. Son olarak da katılımcı bütçe taraflarının sürece dahil olmasını içeren 14. 15. ve 16. ifadelere katılım oranlarının oldukça yüksek olduğu, bunlar arasında da en çok kent konseyinin belediyeyle iş birliği yapması gerektiğinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Belediye yöneticilerinin katılımcı bütçe yaklaşımına ilişkin verdikleri cevaplardan yola çıkarak da; katılımcı bütçe uygulamasının bir gereklilik olduğuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Yöneticilerin katılımcı bütçeye yönelik yaklaşımlarında; mahalle toplantıları aracılığıyla yerel hizmetlerin vatandaşlar tarafından önceliklendirilmesi, öncelikler arasında sıralama yapılması, bu süreçte dijital yöntemlerden yararlanılması ve akıllı yönetişimin unsuru olarak vatandaşın, sivil toplum kuruluşlarının, muhtarların ve kent konseyinin görüşlerine başvurulması gibi hususlar üzerinde durulmaktadır. Ayrıca katılımcı bütçenin, vatandaş odaklı ve katılımcı demokrasiyi geliştiren bir özellik taşıdığı bu sebeple de tüm vatandaşların sürece dahil edilmesi gerektiği yöneticiler tarafından kabul edilmektedir. Tüm anlatılanlardan yola çıkarak, hem vatandaşların hem de yöneticilerin katılımcı bütçe uygulamalarına ilişkin farkındalıkları yüksek olduğu için uygulamada zorlanmadıkları söylenebilir.

¹⁹ Bunlar, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16 no’lu ifadelerdir.

Ankete katılan vatandaşların, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına ilişkin bakışlarını değerlendirmeye yönelik ifadeler²⁰ verdikleri yanıtlar, belediye yöneticilerin bu konudaki görüşleriyle birlikte değerlendirildiğinde; çoğunlukla aynı doğrultuda olduklarını, ancak bazı ifadeler farklı beyanda bulunduklarını söylemek mümkündür.

Ankete katılan vatandaşların ve belediye yönetici kadrosunun; belediyenin hizmet önceliklerini belirlerken dezavantajlı grubun tercihlerine önem vermesine, hizmet önceliklerini tespit ederken fuar ve şenlikler düzenlemesine, bütçe hazırlığı sürecinde kamusal alanlarda vatandaşın taleplerini öğrenmesine, web sayfası ve sosyal medya gibi dijital yöntemlerle vatandaşların öncelikli hizmet taleplerini almasına, beyaz masa biriminin vatandaşların hizmet taleplerini değerlendirmesine, mali yıl içinde gerçekleştirilecek hizmetler hakkında hem afiş ve broşür gibi fiziksel araçlarla hem de sms ve web sayfası gibi dijital araçlarla vatandaşın bilgilendirilmesine ilişkin ifadeler²¹ aynı doğrultuda ve pozitif yönde katılmalarının gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla katılımcı bütçe modelinde yer alan ilgili aşamaların Sakarya'daki bütçe sürecinde başarılı bir şekilde yürütüldüğü söylenebilir.

Bununla beraber, vatandaş katılımını sağlayan mahalle toplantılarının düzenlenmesine ve vatandaşların taleplerini doğrudan belediye başkanına iletebilmesine ilişkin ifadeler²² hem ankete katılan vatandaşların hem de belediye yöneticilerinin aynı doğrultuda ancak olumsuz görüş belirttiğini ve “katılmama” durumunun söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Ankete katılanların mahalle toplantılarına ilişkin ifadeye olumsuz görüş belirtme sebebi, bu toplantıların zamanı ve yeri hakkında bilgi sahibi olmamaları ve kendilerine uygun olmayan bir zaman diliminde düzenlenmesi olabilir. Belediye yöneticilerinin bu konudaki ortak tutumu ise, vatandaşları düzenli olarak yapılması gereken mahalle toplantılarına teşvik edebilme ve ortak paydada birleştirebilme noktasında sorunlar yaşanması şeklinde açıklanabilir. Ayrıca mahalle muhtarları aracılığıyla vatandaşlara bilgilendirme yapıldığı buna rağmen katılımın düşük kalması sebebiyle toplantıların gerçekleştirilmediği ifade edilmektedir.

Yine vatandaşların taleplerini doğrudan belediye başkanına iletebildiğine ilişkin ifadeye olumsuz bakış açısının yoğun olmasının sebebi; katılımcıların belediye başkanıyla

²⁰ Bunlar, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 ve 28 no'lu ifadelerdir

²¹ Bunlar, 19, 21, 22, 25, 26 ve 28 no'lu ifadelerdir.

²² Bunlar, 20 ve 27 no'lu ifadelerdir.

görülebilmek için randevu almada yaşadığı zorluklar ve hizmet isteklerinin doğrudan başkan tarafından dinlenmemesi olabilir. Belediye yöneticileri ise bu durumu, belediye başkanının vatandaşlarla canlı olarak iletişim kurabileceği dijital platformların bulunmaması sadece sosyal medya hesabından kendisine iletilen talepleri değerlendirdiği ve genellikle vatandaşlar yerine sivil toplum kuruluşlarıyla görüştüğü şeklinde açıklayarak, bu durumun hizmet önceliklerinin doğru bir şekilde belirlenmesini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmektedir.

Bu bağlamda, katılımcı bütçe modelinde mahalle toplantılarının vatandaşlarla bir araya gelme ve onların taleplerini dinleme noktasında önemli bir uygulama olduğu ve belediye başkanının süreç boyunca vatandaşların hizmet önceliklerini öğrenebileceği platformların oluşturulmasının gerekli olduğu düşünüldüğünde, Sakarya'daki katılımcı bütçe sürecinin bu iki aşamada yetersiz kaldığı belirtilebilir.

Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarını ele alan diğer ifadeler olan; belediyenin kaynaklarını vatandaşların istekleri doğrultusunda harcadığı, vatandaşlarla iş birliği içinde olduğu, hizmet önceliklerini tespit etmek için memnuniyet anketleri düzenlediği ve hizmetleri önceliklendirmek için vatandaşlara e-oylama yaptırdığına ilişkin ifadelere²³ vatandaşlar ve yöneticiler farklı görüş beyan etmektedirler.

Ankete katılanların hemen hemen yarısı belediyenin kaynaklarının vatandaşın istekleri doğrultusunda harcandığına ve vatandaşlarla iş birliği içerisinde olduğuna yönelik ifadelere olumsuz görüş belirterek bu fikre katılmama yönünde tercihte bulunmuşlardır. Belediye yöneticilerinin bu konudaki ortak görüşleri ise; vatandaşların taleplerine göre yatırım planı hazırlamak ve buna stratejik planda yer vermek amacıyla e-katılım modülünün oluşturulduğu, vatandaşların hizmetlerin belirlenmesi sürecine katılımını artırabilmek ve fikirlerine danışabilmek için dijital yönetim ofisinin kurulduğu, yine beyaz masa birimi ve tematik çalıştaylar düzenlenerek iş birliği sağlanmaya çalışıldığı doğrultusundadır. Ankete katılan vatandaşların ve belediye yönetici kadrosunun görüşlerinin farklı olmasının sebebi, vatandaşlara bu uygulamalar hakkında yeterince bilgilendirmenin yapılmaması ve vatandaşların dijital teknolojiye uzak olmaları olabilir. Ankete katılanların yaklaşık %52'si ise, belediyenin vatandaş memnuniyet anketleri yaparak vatandaşların hizmet önceliklerinin tespit edildiğine yönelik ifade için olumsuz bakış açısına sahiptir. Belediye yöneticileri ise bu konuda tam tersi yönde görüş

²³ Bunlar, 23 ve 24 no'lu ifadelerdir.

bildirerek, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin beş yıllık stratejik planında da kullanılmak üzere hem belediyenin performansını tespit etmek hem de vatandaşın hizmet memnuniyet düzeyini ölçmek amacıyla anket düzenlendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bu anketlerde, vatandaşların her bir hizmet için önem derecesini belirtmeleri ve o hizmetle ilgili olarak belediyeyi ne kadar başarılı bulduğunu değerlendirmelerinin istendiği vurgulanmıştır. Bu ifade için vatandaşlar ile yöneticiler arasında görüş farklılığının oluşmasının sebebi, vatandaşların Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin web sayfasını düzenli olarak incelememesi ve sosyal medya hesaplarından belediyenin kurumsal hesabının takip etmemesi olabilir.

Son olarak da ankete katılanların yaklaşık %60'ının, hizmetlerin öncelik sırasını belirlemek için dijital oylama yapıldığına katılmadığını ve olumsuz görüş belirttiğini söylemek mümkündür. Belediye yöneticileri ise bu konuda, şüana kadar sadece dezavantajlı grupta yer alan 16-26 yaş grubundaki gençlere ilişkin gerçekleştirilecek hizmetlerde, öncelik sırasını belirlemek amacıyla dijital oylamanın yapıldığını beyan etmişlerdir. Vatandaşlarla yöneticilerin bu ifadeye farklı bakış açısına sahip olmasının sebebi olarak, ankete katılanların sadece %18'inin ilgili yaş grubundaki gençlerden oluştuğu, dolayısıyla %82'lik kısmın bu oylamalara katılmadığı veya bilgi sahibi olmadığı söylenebilir.

Anketin son ölçeğini oluşturan, katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine ilişkin bakışlarını değerlendirmeye yönelik ifadeler²⁴ verdikleri yanıtlar, belediye yöneticilerinin bu konudaki görüşleriyle birlikte değerlendirildiğinde; bakış açılarının aynı doğrultuda olduğunu söylemek mümkündür.

Ankete katılan vatandaşlar ve belediye yönetici kadrosu; katılımcı bütçe aktörlerinden biri olan sivil toplum kuruluşlarının, vatandaşların taleplerini belediyeye iletme noktasında başarılı olduğunu ve belediyenin de bütçe hazırlığı sürecinde STK'ların görüşlerine başvurduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla bu iki ifadeye²⁵ ilişkin olumlu bakış açısının yoğun olduğu ve üst düzey katılma durumunun söz konusu olduğu söylenebilir. Ayrıca belediye yöneticilerinin bu konudaki ortak beyanı; STK'ların vatandaşların genel eğilimini yansıttığı ve STK'ların düşüncelerinin vatandaşların genel istek ve düşünceleriyle aynı doğrultuda olduğu bu sebeple de belediyenin özellikle bütçe

²⁴ Bunlar, 29, 30, 31, 32, 33 ve 34 no'lu ifadelerdir.

²⁵ Bunlar, 29 ve 30 no'lu ifadelerdir.

hazırlığı sürecinde STK'larla sık sık toplantılar yaptığı şeklinde olmuştur. Bu doğrultuda, Sakarya'daki katılımcı bütçe sürecinde STK'ların hem vatandaşlarla hem de belediye yetkilileriyle bir araya geldiği ve öncelikli hizmetlerin tespit edilmesinde önemli bir rol aldığı söylenebilir.

Birçok katılımcı bütçe örneğinde sürecin başlatıcısı olarak rol alan kent konseyinin, vatandaşların hizmet taleplerini öğrenerek belediyeye iletmesi ve belediyenin de bütçe hazırlığı sürecinde kent konseyinin fikirlerine danışmasına ilişkin ifadeler²⁶; ankete katılan vatandaşların ve belediye yönetici kadrosunun aynı görüşte olumsuz bakış açısına sahip olduklarını ve bu fikre katılmadıklarını söylemek mümkündür. Katılımcıların yaklaşık %55'i kent konseyinin katılımcı bütçe sürecinde aktif rol almadığını düşünmektedir. Bu ifadeye ilişkin olumsuz görüşlerin arka planında, kent konseyinin şehirde mevzuat gereği kurulmuş olması, sadece gençlik meclisi olduğu için gençlere yönelik hizmetler sunması, ilçe belediyeleri bünyesinde herhangi bir oluşumun bulunmaması gibi düşüncelerin yer aldığı söylenebilir. Belediye yöneticileri de aynı görüş doğrultusunda; kent konseyinin toplantılara katılmadığını, yeterli bütçe sunulmasına rağmen vatandaşları bir araya getiren etkinlikler düzenlemediğini, vatandaşları bilgilendirme amaçlı kurumsal web sayfasının bile bulunmadığını beyan etmişlerdir. Bu doğrultuda Sakarya'daki katılımcı bütçe sürecinin, kent konseyinin hem vatandaşlarla hem de belediye yetkilileriyle düzenli olarak bir araya gelme ve hizmet taleplerini belediyeye iletip bütçede yer almasını sağlama gibi hususlarda yetersiz olduğu söylenebilir.

Son olarak katılımcı bütçe aktörlerinden mahallede vatandaşa en yakın olan muhtarların, mahallenin hizmet önceliklerini tespit ederek belediyeye iletmesi ve belediyenin de vatandaşların taleplerini öğrenmek amacıyla muhtarların görüşlerine başvurmasına ilişkin ifadeler²⁷; hem ankete katılanların hem de mülakat yapılan yöneticilerin olumlu yönde ve yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görünmektedir. Özellikle vatandaşların %60'dan fazlası hizmet öncelikli bütçe sürecinde muhtarların etkin rol aldığına inanmaktadır. Belediye yöneticilerinin de bu konudaki ortak görüşü; muhtarların, hem fiziksel mekanlarda vatandaşlarla ve diğer katılımcı bütçe aktörleriyle hizmet önceliklerini tartıştığı hem de sadece hizmet taleplerinin görüşülmesi için oluşturulmuş

²⁶ Bunlar, 31 ve 32 no'lu ifadelerdir.

²⁷ Bu ifadeler, 33 ve 34 no'lu ifadelerdir.

dijital otomasyon sistemi sayesinde görüşlerini paylaştığı şeklindedir. Bu doğrultuda, Sakarya'daki katılımcı bütçe sürecinde, muhtarların mahallenin sorunlarını çözmede ve isteklerini gerçekleştirmede belediye yetkilileriyle iletişim halinde olduğu ve bu iş birliği sayesinde hizmetlerin doğru bir şekilde önceliklendirildiği söylenebilir.

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle; katılımcı bütçe modelinde yer verilen katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine ilişkin unsurların Sakarya'daki görünümünde, sivil toplum kuruluşlarının ve muhtarların hizmet önceliklerinin belirlenmesinde başarılı, kent konseyinin ise başarısız olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Vatandaşlara en yakın yönetim birimlerinden biri olan yerel yönetimlerin, yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak, hizmet sunmak ve yerel kamu politikalarını belirlemek gibi işlevleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin bu işlevleri yerine getirirken, dijital teknolojiden yararlanarak sundukları hizmetlerin kapsamı da her geçen gün artış göstermektedir. Yerel hizmetlerin sunumunda teknolojiyi en etkili şekilde kullanan belediyeler “akıllı belediye” olarak nitelendirilirken, kent yönetimleri için de “akıllı şehircilik” kavramı ön plana çıkmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde akıllı şehirlerin, belediyeler ve vatandaşlar arasında iş birliği ve uyumu sağlayan bir kent modeli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kentlerde vatandaşlar, yerel yöneticiler karşısında yabancılaşmamalı, bunu sağlamak için de katılımı geliştiren, kendilerini özgürce ifade edebilecekleri platformlar oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda akıllı şehirlerde, bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle beraber yerel yöneticiler ile vatandaşlar arasındaki iletişim ve iş birliğine dayanan akıllı yönetim olgusu önem kazanmıştır.

Akıllı şehirlerde paydaşlar arası etkileşime dayalı akıllı yönetimde, kent yönetimi hakkında karar verme ve yönetime katılım sağlamada iletişim teknolojileri önemli bir role sahiptir. Ayrıca teknolojinin yaygınlaşması sayesinde yerel yöneticilerin vatandaş taleplerine göre hizmetler sunması kolaylaşmaktadır. Aynı zamanda akıllı yönetim sayesinde, vatandaşlar da kent yönetimine katılım sağlayabilmektedir.

Belediyeler, vatandaşların istek ve beklentilerinin belirlenmesinden kaynakların bu çerçevede kullanılmasına kadar tüm aşamalarda büyük bir sorumluluk taşımaktadır. Bununla beraber gelişen dünya düzeninde vatandaşlar da, kent yönetiminde belediyeler kadar kendilerinin söz sahibi olmaları gerektiğini düşünmektedir. Vatandaşlar kendilerine karşı sorumlu olan yeni bir belediyecilik anlayışı isterken, belediyeler de vatandaşların öncelikli hizmet taleplerini karşılayabilmek için yoğun bir çaba içerisine girmektedir. İşte tüm bu hususlar, belediyelerin hizmet sunumunda vatandaş odaklı yönetim anlayışını ve karar alma mekanizmalarına vatandaşların aktif katılımını sağlayacak olan “katılımcı bütçe” anlayışını doğurmuştur.

Çalışmanın ilk araştırma sorusu olan akıllı şehir yaklaşımı içerisinde katılımcı bütçe kavramının; vatandaşların ikamet ettikleri şehir ile ilgili konularda alınacak kararların her aşamasında yer almasını sağlayan, gerçekleştirilecek hizmetlerde vatandaşların öncelikli

taleplerini önemseyen ve paydaşların katılımıyla katılımcı demokrasinin gelişmesini sağlayan bir uygulama olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcı bütçe sürecinde genellikle, vatandaşlar çeşitli toplantılarla öncelikli hizmet taleplerini belirleyerek bunları belediyeye iletmektedir. Belediye ise bu taleplere bütçede yer vererek, kaynakları daha etkin ve verimli kullanmaktadır.

Çalışmada ulaşılan diğer bir sonuç, akıllı yönetişimin bir unsuru olarak, katılımcı bütçenin kentteki paydaşlar arasında köprü oluşturan bir uygulama olduğudur. Katılımcı bütçe, vatandaşların ve diğer paydaşların bütçe kaynaklarının hangi hizmete ne miktarda ve ne biçimde harcanması gerektiğine ilişkin kararlara katılma hakkını veren bir bütçe yaklaşımıdır. Katılımcı bütçede, kente ilişkin kararların sadece vatandaşların isteklerine göre değil, vatandaşlarla ortaklaşa alınması esastır denilebilir. Bu doğrultuda belediye bütçesinin hazırlanması sürecinde müzakerenin oluşması ve hemşehrilik bilincinin artması için katılımcı bütçenin aktörlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusunun cevabı olarak katılımcı bütçe aktörlerinin; vatandaşlarla etkileşim içinde olan belediye, sivil toplum kuruluşları, muhtarlar ve kent konseyi olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda, katılımcı bütçe uygulaması daha kaliteli hizmet sunumunun sağlanması, bilgi paylaşımı ve şeffaflığın artırılması açısından önem arz etmektedir.

Katılımcı bütçe sürecinin genel uygulanışına bakıldığında, sürecin öncelikle amacın belirlenmesi ve vatandaşların bu konuda bilgilendirilmesiyle başladığını söylemek mümkündür. Daha sonra vatandaşlarla gerçekleştirilen mahalle toplantılarında vatandaşların hizmet öncelikleri tespit edilmektedir. Bu aşamada aynı zamanda kent konseyi ve STK'ların görüşlerine de başvurulmaktadır. Vatandaşların istekleri doğrultusunda belirlenen hizmetler, yine vatandaşın oylamasına sunulurken önceliklendirilmektedir. Son olarak ise oylama sonucu kabul edilen hizmetler, bütçede yerini almaktadır.

Katılımcı bütçe uygulamasında vatandaş katılımının, son dönemlerde dijital platformların yaygın kullanımı sayesinde daha çok online olarak gerçekleştiği görülmektedir. Özellikle dijital araçların ve mobil uygulamaların bütçe sürecine entegre edilmesiyle, katılımcı bütçenin uygulanabilirliğinin arttığı ve bu kavramın akıllı bütçe olarak da ifade edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda katılımcı bütçe sürecinde çevrimiçi tartışma platformları, e-anketler, sosyal medya uygulamaları ve daha fazla vatandaş katılımını

sağlamak amacıyla geliştirilen e-oylama sistemiyle vatandaşların hizmet önceliklerini belediyeye iletebildikleri söylenebilir.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusunun cevabı olarak ikinci bölümde, katılımcı bütçenin dünyadaki ve Türkiye’deki uygulamalarına bakıldığında, ilk kez 1989 yılında Porto Alegre’de uygulanmaya başladığı ve zamanla diğer dünya ülkelerine yayıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dünyadaki diğer uygulamalarda, genellikle Porto Alegre modeli örnek alınsa da bölgenin yerel yapısı, şehrin ve yöneticinin kültürü ve kentte bulunan paydaşların aktifliğine göre bölgeden bölgeye uygulama şekillerinin değiştiği görülmektedir. Porto Alegre’de sürecin mahalle toplantılarıyla başladığı, halkı bilgilendirme amacıyla komitelerin oluşturulduğu ve vatandaş taleplerini öğrenebilmek için tematik toplantıların yapıldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca buradaki bütçe sürecinde STK’ların özellikle de derneklerin aktif olduğu söylenebilir. Bu modelde sınıfsal ayrım olmadan her kesimin hizmet öncelikleri içi oy kullanabilmesi dikkat çekmektedir. Vatandaşların kullandıkları oyların sonucunda, en çok tercih edilen hizmetlere bütçeden pay ayrılmakta ve vatandaşın istekleri gerçekleştirilmektedir. Brezilya’nın Recife şehrinde ise, tematik toplantılar sonucu vatandaşın hizmet önceliklerinin bütçe koordinatörlüğü tarafından değerlendirildiği ve bu önceliklerin vatandaşlar tarafından internet ortamında yapılan oylamayla belirlendiği bir sistem bulunmaktadır. Yine Brezilya Belo Horizonte şehrinde vatandaşların forumlar aracılığıyla bilgilendirildiğini ve belediyenin hazırlamış olduğu hizmet setinde yer alan hizmetlerin vatandaşın oylamasına sunularak en çok tercih edilenlere bütçede yer verildiğini söylemek mümkündür.

Kanada’nın Guelph şehrinde ise katılımcı bütçenin başlamasında ve yürütülmesinde sivil toplum kuruluşlarının etkili oldukları ve belediye ile vatandaş arasında aracı bir rol üstlendikleri göze çarpmaktadır. Endonezya Tanah Datar’daki katılımcı bütçe modelinin de yoksulluğun azaltılması ve cinsiyette fırsat eşitliğinin sağlanması amacı taşıyan bir sisteme sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca bu modelde STK’ların bütçe tekliflerini belediyeye sunması da dikkat çekmektedir.

Avrupa katılımcı bütçe modelleri değerlendirildiğinde, İtalya’nın Grottammare ve Pieve Emanuele şehirlerinde her hafta yönetsel toplantıların yapıldığı, hem mahalle ölçeğinde hem de kent ölçeğinde vatandaş taleplerinin ayrı ayrı toplandığı görülmektedir. Bu süreçte en aktif aktörün Grottammare’de kent konseyi; Pieve Emanuele’de ise sivil toplum kuruluşları olduğundan söz etmek mümkündür. İspanya’da Albacate ve Cordoba

şehirlerindeki katılımcı bütçe modelinin ortak noktası olarak mahalle ve dernek toplantılarında hizmet önceliklerinin belirlendiği ve sivil toplum kuruluşlarının bütçe sürecinin başlatıcısı olarak rol aldıkları söylenebilir. Sabadell ve Sevilla’da ise katılımcı bütçe, sosyal adaletin sağlanması ve dezavantajlı gruptaki vatandaşların taleplerinin gerçekleştirilmesi amacıyla uygulanmaktadır.

Almanya Rheinstetten deneyiminde, web üzerinden vatandaş taleplerinin alındığı, vatandaş bütçe süreciyle ilgili bilgilendirmek için ofislerin kurulduğu ve kitapçıkların dağıtıldığı görülmektedir. Esslingen’de ise belediye başkanıyla vatandaşın online platformlarda bir araya gelerek hizmet önceliklerinin belirlendiği bir bütçe sistemi bulunmaktadır. Hilden şehrinde de, bütçe sürecinde öne çıkan aktörün vatandaş forumları düzenleyerek bu forumlarda alınan kararları belediyeye ileten kent konseyi olduğu belirtilebilir. Berlin’deki katılımcı bütçe uygulamasında vatandaşa yönelik e-anketlerin uygulaması ve online vatandaş forumlarının düzenlenmesi dikkat çekmektedir. Köln deneyiminde göze çarpan unsur ise, e-katılımcı bütçe sistemine sahip olması ve bu uygulamadaki başarısından dolayı ödül almış olmasıdır. Bu uygulamalara bakıldığında Almanya’daki katılımcı bütçe sürecinin dijital platformlar aracılığıyla başarılı bir şekilde yürütüldüğü söylenebilir.

İngiltere Bradford örneğinde, belediye tarafından vatandaşa sunulan videolar aracılığıyla hizmet önceliklerinde oylama yapılmasına dayalı bir sistem bulunmaktadır. Londra’da ise her projenin vatandaşın tercihinin bırakıldığı ve bütçe bitene kadar projelerin tek tek oylandığı bir model uygulanmaktadır. Fransa Saint Denis örneğinde, stratejik planın ve bütçenin vatandaş talepleriyle oluşturulduğu, vatandaşın belediyeye proje önerisi sunabildiği bir bütçe süreci yürütülmektedir. Bobigny’de, mahalle toplantılarında mahallenin ihtiyaçları görüşülerek, mahalle temsilcileri ve STK’lar aracılığıyla belediye yöneticilerine taleplerin iletildiği bir katılımcı bütçe modeli görülmektedir. Paris’te ise dijital teknolojilerin ve bütçe süreci için özel olarak tasarlanmış mobil uygulamaların aktif olarak kullanılması dikkat çekmektedir.

Portekiz’in ilk katılımcı bütçe uygulaması olan Lizbon’da süreç boyunca kent konseylerinin aktif olduğu görülmektedir. Lizbon’daki uygulamanın diğerlerinden farkı olarak, hizmet öncelikleri için oy kullanma şartında kayıtlı seçmen olma zorunluluğunun bulunmaması gösterilebilir. Polonya’nın Sopot şehrinde de kent konseyinin ve STK’ların belediye üzerinde baskın olduğu ve vatandaş taleplerini belediyeye ileterek bu taleplere

göre bütçe hazırlanmasını sağladıkları söylenebilir. Avrupa’da katılımcı bütçenin daha çok kamu yönetiminin modernize edilmesine yönelik olarak gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki uygulamalara bakıldığında; Chicago’da mahalle komitelerinin ve sivil toplum kuruluşlarının vatandaş taleplerini belirlemede etkili olduğu söylenebilir. Washington örneğinin dikkat çeken özelliği ise, online vatandaş zirveleri yaparak hem uzmanlarla hem de belediye başkanının dahil olduğu bir sistemle hizmet önceliklerinin belirlenmesidir. New York deneyiminde, proje fuarlarının düzenlenerek gerçekleştirilecek hizmetlerin vatandaşlara tanıtıldığı daha sonra dijital oylama ile vatandaş taleplerine başvurulduğu bir model uygulanmaktadır.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusunun cevabı olarak, ülkelerin siyasi ve idari yapısı ile mevzuatına bağlı olarak değişkenlik gösteren katılımcı bütçe uygulamasının Türkiye’deki temellerinin, 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde oluşturulduğu belirtilebilir. Bu kanunda, vatandaşların katılım şekliyle ve STK’ların ve muhtarların görüşleriyle ilgili düzenlemeler mevcuttur. Ancak bu düzenlemelerde katılımının bir zorunluluk değil de tavsiye niteliğinde olduğu görülmektedir. Katılımcı bütçenin hukuki zemine oturtulmaması, uygulamanın sürdürülebilirliği açısından negatif etki oluşturmaktadır. Vatandaş taleplerinin nasıl uygulanması gerektiği, sonuçları, uygulanmazsa yaptırımlarının neler olacağı hukuki bir zeminde yer bulmalıdır.

Türkiye’de katılımcı bütçe çalışmalarının, 2007 yılında Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi kapsamında ilk defa pilot belediye olarak Çanakkale’de uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradaki uygulamada da Porto Alegre modelinin örnek alındığı söylenebilir. Bütçenin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında, kent konseyi, STK, muhtarlar ve vatandaşların aktif olması sürecin başarıyla yürütülmesini sağlamıştır. Yine bu proje kapsamında katılımcı bütçe uygulaması gerçekleştiren diğer bir belediye Nilüfer Belediyesi’dir. Burada ise Çanakkale’den farklı olarak mahalle komitelerinin öncelikli hizmet alanlarının belirlenmesinde aktif olması dikkat çekmektedir. Türkiye’de bu doğrultudaki başka bir çalışma ise yirmi üç belediye ve İsveç’ten altı belediyenin katıldığı “Belediye Ortaklık Ağları” projesidir. Bu projeye belediyelerin kaynaklarını daha verimli kullanmaları, yerel yönetim hizmetlerini geliştirmeleri ve vatandaşlara daha iyi hizmet sunmaları amaçlanmıştır. Proje kapsamında atılacak adımlardan biri de katılımcı bütçe uygulamasını gerçekleştirebilmektir. Bu pilot uygulamaların dışında Türkiye’de

2021 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbul Kent Konseyinin girişimiyle başlatılan ve halen devam etmekte olan, süreç boyunca STK'ların ve vatandaşların da aktif olduğu, hizmet önceliklerine göre yerel bütçenin oluşturulduğu katılımcı bütçe uygulamasını görmek mümkündür.

Çalışmada tüm bu dünya örnekleri ve pilot çalışmalar değerlendirilip, çalışmanın beşinci araştırma sorusuna cevap olarak, Türkiye'ye yönelik katılımcı bütçe modeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu modele göre Türkiye'deki katılımcı bütçe sürecinde bulunması gereken unsurların; mahalle toplantılarının yapılması, sivil toplum kuruluşlarının, muhtarların ve kent konseyinin hizmet önceliklerinin belirlenmesinde aktif olması, belediye başkanına doğrudan erişim kanallarının bulunması, beyaz masa biriminin vatandaş taleplerini belediyeye iletmesi, belediye yöneticilerinin kamusal alanlarda vatandaşla bir araya gelmesi, dezavantajlı grupta olanların taleplerine öncelik verilmesi, öncelikli hizmet taleplerini öğrenebilmek için belediyenin fuar ve şenlikler düzenleyerek e-anketler uygulaması, vatandaşların hizmet tercihlerini dijital yöntemlerle belirtmesi ve belediyenin gerçekleştireceği hizmetler hakkında vatandaş bilgilendirmesi şeklinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmanın son araştırma sorusuna cevap olarak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde katılımcı bütçe modelinin görünümü, anket ve mülakat çalışmalarından hareketle ortaya konmuştur. Sakarya'da ikamet eden vatandaşlara yönelik Aralık 2023-Mart 2024 tarih aralığında gerçekleştirilen anket çalışması sonrasında elde edilen veriler incelendiğinde; katılımcılar içerisinde kadınların daha fazla olduğu (%54), eğitim durumu olarak en kalabalık grubun lisans mezunlarından oluştuğu (%37,2), en yaygın yaş aralığının 38-48 olduğu (%26,7), en yaygın meslek grubunu kamu personeli olduğu (%36,7), katılımcıların çoğunluğunun STK üyelerinden oluştuğu (%50,5), yaşanılan yer olarak en yaygın grubun merkez ilçede yaşayanlardan oluştuğu (%62,2) ve katılımcıların çoğunluğunun 0-10 yıl arasında Sakarya'da ikamet ettiği (%23,1) görülmektedir.

Katılımcıların, katılımcı bütçe yaklaşımları incelendiğinde; yerel bütçenin hazırlanması sürecinde tüm vatandaşın katılımı, taleplerinin belediyeye dijital yöntemlerle ve e-oylamayla belirtilmesi ve muhtarların, STK'ların ve kent konseyinin görüşlerine başvurulması gibi konularda "istekli" oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılanlar arasında cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, STK üyeliği, Sakarya'daki ikamet süresi ve ikamet yeri gibi konular katılımcı bütçe yaklaşımları çerçevesinde analiz

edildiğinde; sadece eğitim düzeyine göre farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe, katılımcı bütçe modeline olan yaklaşımlarının olumlu yönde arttığı tespit edilmiştir.

Katılımcı bütçe modelinin Sakarya'daki görünümü değerlendirildiğinde katılımcıların; belediyenin dezavantajlı gruptaki vatandaşların hizmet tercihlerine öncelik tanınması, vatandaşların taleplerini öğrenmek için fuar ve şenlik gibi etkinliklerin düzenlenmesi, kamusal alanlarda vatandaşlarla bir araya gelinmesi, vatandaşların belediyenin web sayfası ve sosyal medya hesaplarına hizmet taleplerini iletmesi, beyaz masa biriminin hizmet taleplerini etkin bir şekilde değerlendirmesi ve mahallede yapılması planlanan hizmetler hakkında vatandaşın hem fiziksel hem dijital araçlarla bilgilendirilmesi gibi konularda “olumlu” görüş bildirdikleri görülmektedir. Ancak, belediye kaynaklarının vatandaşların istekleri doğrultusunda harcanması, vatandaşlarla iş birliği içinde olunması, mahalle toplantılarının yapılması, vatandaş memnuniyet anketlerinin düzenlenmesi ve belediye başkanıyla doğrudan iletişim kurulması gibi konularda ise “olumsuz” görüş bildirdikleri söylenebilir.

Bununla beraber, Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik görüşler çerçevesinde değişkenler arasındaki farklılıklar analiz edildiğinde; eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığın olduğundan bahsedilebilir. Yani eğitim seviyesi yükseldikçe katılımcıların Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamasına yönelik görüşleri olumsuz yöne eğilim göstermektedir. Bununla beraber, katılımcıların görüşlerinde mesleklerine göre de anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Şehirde yaşayan serbest meslek mensuplarının, katılımcı bütçe uygulamalarından memnuniyet düzeyinin kamu personeline göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Yine Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik görüşler cinsiyet açısından analiz edildiğinde ise, kadınların katılım düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcı bütçe modelinde yer alan aktörlerin etkileşimine ilişkin ifadelere bakıldığında da katılımcıların; STK'ların ve muhtarların vatandaş taleplerini belediyeye iletme ve bütçe sürecinde belediyeye iş birliği halinde olma gibi konularda memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir. Bütçe sürecinin diğer bir aktörü olan kent konseyinin vatandaşlarla ve belediyeye olan ilişkilerine yönelik ise memnuniyetsizlik durumu söz konusudur.

Sakarya'daki katılımcı bütçe aktörlerinin etkileşimine yönelik görüşler çerçevesinde değişkenler arasındaki farklılıklar analiz edildiğinde; eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığın olduğu ve eğitim seviyesi yükseldikçe memnuniyet oranının azaldığı söylenebilir. Bir diğer farklılığın ise, katılımcıların mesleklerine göre olduğundan bahsedilebilir. Özel sektör çalışanlarının katılım düzeyinin, kamu personeline göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle, anket çalışmasına katılan vatandaşların katılımcı bütçe modelinin Sakarya'daki uygulamalarına karşı bazı noktalarda eleştirileri bulunsa da genel anlamda olumlu bakış açılarının olduğu ortaya konulabilir. Bu durumda, çalışmanın hipotezinin kısmen doğrulandığı belirtilebilir.

Hem bu anket çalışmasında elde edilen bulgular, hem de konunun uzmanı yöneticilerle yapılan görüşmelerden yola çıkarak bazı önerilerde bulunulabilir.

- Analiz sonuçlarına göre, katılımcı bütçe sürecinde vatandaşların katılımını sağlayan mahalle toplantılarının düzenlenmesinde sorunlar olduğuna yönelik bulgulara rastlanmıştır. Belediyenin bu sıkıntıların önüne geçmek adına öncelikle iletişim ve bilgilendirme stratejileri geliştirmesi önemlidir. Mahalle toplantılarının tarih ve saatleri, yerleri ve toplantının amacı hakkında vatandaşlar erken dönemde ve etkili bir şekilde bilgilendirilmelidir. Bu amaçla, sadece geleneksel yöntemlerle değil, SMS bildirimleri, sosyal medya ve belediyenin web sitesi kullanılabilir. Toplantıların, vatandaşların katılabilmesi için uygun saatlerde ve kolay ulaşılabilir mekanlarda yapılması sağlanmalıdır. Katılımı artırmak için, ihtiyaç duyan vatandaşlara ulaşım desteği verilebilir. Toplantılarda dile getirilen öneri ve görüşlerin dikkate alındığını göstermek, vatandaşların katılım motivasyonunu artıracak unsurlar arasındadır. Bu nedenle geri bildirim süreci iyi bir şekilde yönetilmelidir. Toplantılarda çalıştaylar, grup çalışmaları ve anketler gibi interaktif yöntemler kullanarak vatandaşların daha aktif katılımı sağlanabilir. Yüz yüze katılım sağlayamayanlar için, online platformlar aracılığıyla katılım imkanı sunulmalıdır. Toplantıya katılamayan vatandaşların da görüşlerini iletebileceği yazılı anketler veya online form sistemleri oluşturulabilir. Son olarak toplantılarda alınan kararlar ve yapılan öneriler hakkında geri bildirim sağlanması, katılımın önemsendiğini göstereceğinden, bu bilgiler belediyenin web sitesi, sosyal medya hesapları ve mahalle panoları aracılığıyla paylaşılabılır.

- Vatandaşların taleplerini doğrudan belediye başkanına iletebileceği platformların bulunmadığı ifade edilmektedir. Belediyenin bu konuda ilk olarak, vatandaşların bütçe sürecine dahil olması amacıyla “Vatandaş Meclisi” uygulamasını hayata geçirmesi yerinde olacaktır. Meclisin kuruluşu için belediye tarafından bir çağrı yapılmalı ve gönüllü vatandaşlar belirlenmelidir. Bu mecliste özellikle farklı yaş gruplarından, mesleklerden ve sosyal kesimlerden insanların yer alması önemlidir. Meclis, belirli aralıklarla düzenli olarak toplanmalı ve vatandaşların ilettiği sorunları, ihtiyaçları ve talepleri dinleyerek bütçede yer vermelidir. Yine belirli günlerde mahallelere kurulacak mobil ofislerde belediye başkanı ve ekibi, vatandaşlarla buluşarak hizmet taleplerini tartışmalıdır. Bunun dışında online forumlar, sosyal medya canlı yayınları, web tabanlı geri bildirim sistemleri gibi dijital platformlar oluşturulmalıdır. Belediye bünyesinde böyle bir uygulamanın gerçekleştirilmesi için gerekli yazılım ve donanım altyapısı sağlanmalıdır.
- Vatandaşların büyük çoğunluğu, belediyenin öncelikli hizmet taleplerini öğrenmek amacıyla anket yapmadığını ifade etmektedir. Ancak yöneticilerin bu konudaki tutumunun farklı olduğu, düzenli olarak dijital ortamda vatandaş memnuniyet anketlerinin gerçekleştirildiğini belirttikleri söylenebilir. Bu durumda, belediyenin vatandaş memnuniyet anketleri yaptığından vatandaşların haberdar olmaması, anketlerin etkili bir şekilde duyurulmadığını veya katılımın teşvik edilmediğini göstermektedir. Bu durumu düzeltmek ve vatandaşların anketlerden haberdar olmalarını sağlamak için, öncelikle etkili iletişim ve duyuru stratejileri geliştirmek önemlidir. Anketlerin duyurusu sadece bir kanal üzerinden değil, yerel gazeteler, radyo, televizyon, belediye web sitesi, sosyal medya platformları, SMS bildirimleri ve e-posta bültenleri gibi çeşitli kanallar aracılığıyla yapılmalıdır. Anketlerin önemini ve katılım sürecini açıklayan görsel ve video içerikler hazırlanmalı ve belediyenin sosyal medya hesaplarında ve web sitesinde paylaşılmalıdır. Düzenlenen mahalle toplantıları, halk günleri ve diğer yerel etkinliklerde vatandaşlara anketler hakkında bilgi verilmeli ve katılımları teşvik edilmelidir. Yine belediyenin hizmet binalarında, okullarda, sağlık merkezlerinde, toplu taşıma duraklarında ve diğer kamusal alanlarda anketler hakkında bilgi içeren broşür ve afişler asılmalıdır. Bunların dışında vatandaş teşvik programları da geliştirilebilir. Anketlere katılımı artırmak için anketi dolduranlar arasında çekilişle hediye verilebilir.

- Vatandaşların büyük çoğunluğu, hizmetlerde öncelik sırasının belirlenmesi için dijital oylama yapılmadığını iddia etmektedir. Ancak yöneticilerin bu konudaki görüşlerinin farklı olduğu, vatandaşlara öncelikli üç hizmet tercihlerini seçebilecekleri bir e-oylama sisteminin geliştirildiğini belirttikleri söylenebilir. Belediyenin dijital oylamaları yaptığını fakat vatandaşların bundan haberdar olmadığını göz önünde bulundurarak, vatandaşlara oylama süreçleri ve tarihleri hakkında bilgilendirici toplu e-posta ve SMS gönderimleri sağlanmalıdır. Ayrıca dijital oylama platformunun arayüzünde, basit ve tüm yaş gruplarının rahatça kullanabileceği bir tasarım tercih edilmelidir. Daha geniş bir kitlenin katılımı için, platformun mobil cihazlardan da rahatça kullanılabilmesi sağlanmalıdır.
- Katılımcı bütçe aktörlerinden kent konseyinin, vatandaşların taleplerini belediyeye iletmesi ve belediyenin de gerçekleştireceği hizmetlerde kent konseyine danışması konularında sorunlar olduğuna yönelik bulgulara rastlanmıştır. Bu sorunların önüne geçilmesi için öncelikle kent konseyi üyeleri, vatandaş taleplerinin toplanması, analiz edilmesi ve iletilmesi konularında eğitim almalıdır. Bu eğitimler, iletişim becerileri, veri analizi ve raporlama konularını kapsayabilir. Daha sonra kent konseyi, vatandaşlarla düzenli olarak toplantılar yapmalı ve bu toplantılarda vatandaşların taleplerini toplamalıdır. Vatandaşların taleplerini iletebilecekleri, kullanımı kolay bir online platform da hazırlanmalıdır. Vatandaşların ilettiği taleplerin alındığını ve değerlendirildiğini göstermek için de geri bildirim mekanizmaları oluşturulmalıdır. Taleplerin hangi aşamada olduğu hakkında düzenli bilgilendirme yapılmalıdır. Bununla beraber kent konseyi ve belediyenin aktif iş birliği yaptığı, dünyadaki başarılı uygulama örneklerinden yola çıkarak rol model belirlenmelidir. Yine belediye bünyesinde kent konseyi temsilcilerinden oluşan ortak çalışma grupları kurulmalıdır. Bu gruplar, vatandaş taleplerinin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesi konularında birlikte çalışmalıdır.

Sakarya ilindeki katılımcı bütçe uygulamalarına yönelik bundan sonra yapılacak çalışmalarda, belediyenin gerçekleştireceği hizmetler için vatandaşlarla yapılan iş birliğinin zaman içindeki değişiminin incelenmesinde fayda olabilir. Sakarya’da ikamet eden vatandaşlarla görüşmeler yapılması, daha detaylı bilgi alınmasını sağlayabilir. Bununla birlikte farklı şehir uygulamaları üzerinden katılımcı bütçe modelinin uygulanabilirliği karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abers, R. (2020). *Inventing local democracy: Grassroots politics in Brazil*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Abers, R., Brandao, I., King, R. & D. Votto. (2018). *Porto Alegre: participatory budgeting and the challenge of sustaining transformative change: world resources report case study*. Washington DC: World Resources Institute.
- Akay, H. (2015). *Yerel yönetimlerde katılımcı mekanizmalar ve süreçler*. İstanbul: Türkiye Avrupa Vakfı.
- Akcan, E. (2022). *Belediyelerde katılımcı bütçe olgusu ve mali özerklik ilişkisi: Bursa Nilüfer Belediyesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Balıkesir.
- Akıllı İnsan Şehrinde Katılımcı Bütçeleme (2010). Erişim Adresi: <http://www.Orcamentoparticipativo> Erişim Tarihi: 10/08/2022.
- Akıllı Şehir Strateji ve Eylem Planı (2019). Erişim Adresi: <https://www.Sakarya.Bel.Tr> Erişim Tarihi: 02/01/2023.
- Aktan, C. ve Tüğen, K. (2006). *Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi (ed. Coşkun Aktan). Kamu Mali Yönetiminde Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme*, Ankara: Seçkin Yayıncılık,
- Allegretti, G. & Herzberg, C. (2004). Participatory budgets in Europe: between efficiency and growing local democracy, *TNI Briefing Series*, 5. 1-24.
- Allegretti, G. & Antunes, S. (2014). The Lisbon participatory budget: results and perspectives on an experience in slow but continuous transformation, facts reports. *Special Issue*, 11, 1-10.
- Allegretti, G. (2013). *Participatory budgeting and social justice: implications of some cases in Spain and Italy*. New York: Palgrave.
- Altunışık, R., Coşkun, R. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve spss uygulamaları*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Anthopoulos, L. G. (2017). *Understanding smart cities: a tool for smart government or an industrial trick*. Switzerland: Springer
- Aragones, E. & Sanchez S. (2009). A theory of participatory democracy based on the real case of Porto Alegre. *European Economic Review*, 53(1), 56-72.
- Aslan, M. (2022). *Türkiye’de kentsel hizmetlerin sunumuna ilişkin bir akıllı kent model önerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

- Ataer, M. (2022). Katılımcı bütçeleme: eleştirel bir yaklaşım. *İstanbul İktisat Dergisi*, 72(1), 361-384.
- Atalay, G. (2023). Belediyelerde Dijital Katılımcı Bütçe Deneyimi: Helsinki Katılım Oyunu, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 32(2), 131-160.
- Ateş, H. ve Çetin, D. (2004). *Kamuda Performans Yönetimi ve Performansa Dayalı Bütçe* (ed. Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür), *Çağdaş Kamu Yönetimi II*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Ateş, M. ve Erinsel Ö. (2019). Akıllı şehir kavramı ve dönüşen anlamı bağlamında eleştiriler. *Megaron Dergisi*, 14(1), 41-50.
- Avritzer, L. (1999). Public deliberation at the local level: participatory budgeting in Brazil. Erişim Adresi: <https://www.Ssc.Wisc.Edu/Wright/Avritzer.Pdf> Erişim Tarihi: 13/01/2023.
- Aygen, M. (2014). Sosyal belediyecilik üzerine bir inceleme: Elazığ belediyesi örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 173-192.
- Bahçeci, D. (2009). *Belediyelerde katılımcı bütçe süreci*, Yeşil Gazete, Erişim Adresi: <https://yesilgazete.org/> Erişim Tarihi: 19 Mayıs 2022.
- Baiocchi, G. (2003). *Participation, activism, and politics: the Porto Alegre experiment in deepening democracy*. London: Verso Yayınevi.
- Bassoli, M. (2011). Participatory budgeting in Italy: an analysis of participatory governance arrangements, *International Journal of Urban and Regional Research*, 36(6), 1183-1203.
- Bassoli, M. (2012). Local governance arrangements and democratic outcomes (with some evidence from the Italian case). *Governance*, 23(3), 485-508.
- Baş, T. (2013). *Anket-nasıl hazırlanır? nasıl uygulanır? nasıl değerlendirilir?*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Batal, S., Dur, İ. İ. ve Topçu, V. (2015). Yeni büyükşehir belediyesi kanunu bağlamında kent konseylerinin işlevselliği ve ölçek sorunu: İstanbul büyükşehir belediyesi örneği. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(2), 137-156.
- Bektaş, S. (2018). Katılımcı kent konseyi modeli. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-74.
- Best, N., Brabender, S., Koop, A., Spink, P., & Teixeira, M. (2011). *Recife, Brazil: participatory budgeting case study. vitalizing democracy through participation*, Germany: Verlag Bertelsmann Stiftung.
- Bezard, A. (2016). *A NewYork, le budget participatif renouvelle la participation democratique*. Erişim Adresi: <http://www.lesbudgetsparticipatifs> Erişim Tarihi: 11/03/2022.

- Bilge, S. (2010). Bütçe lemede yeni bir yaklaşım: katılımcı bütçe leme. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 47(542), 51-62.
- Bilici, Z. ve Babahanoğlu, V. (2018), Akıllı kent uygulamaları ve Konya örneği. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 9(2), 124-139.
- Binner, H., (2012). *Socialists and socialism in santa fe: the organization that endured*. Rosario: Prohistoria Ediciones.
- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı. (2018). UCLG-MEWA Introductory Booklet, Erişim Adresi: <http://uclgmewa.org/> (Erişim Tarihi: 03/05/ 2022).
- Blakey, H. (2008). Participatory budgeting in the UK: a challenge to the system?. *Participatory Learning and Action*, 58, 61-65.
- Bland, N. (2017). Local solutions to local problems: innovation in public participation, Erişim Adresi: <http://Whatworksscotland.Ac.Uk/> Erişim Tarihi: 03/05/ 2022.
- Bloj C. (2015), *Participatory budgets in Argentina evaluation of a process in expansion: hope for democracy-25 years of participatory budgeting*, Portugal: In Loco Association.
- Blore, I., Devas, N. & Slater, R. (2004). *Municipalities and finance*, London: Earthscan.
- Bozkurt, Y. (2014). Yerel demokrasi aracı olarak Türkiye’de kent konseyleri: yapı, işleyiş ve sorunlar, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 229-240.
- Bredenoord, J., Lindert, V. & Paul, S. (2014). *Affordable housing in the urban global south: seeking sustainable solutions London and New York*, UK: Francis Group.
- Bürgerhaushalt. (2013). *Participatory budgeting in Berlin-Lichtenberg*, Erişim Adresi: <https://www.buergerhaushalt.org/> Erişim Tarihi: 22/01/2023.
- Cabannes, Y. (2004). Participatory budgeting: a significant contribution to participatory democracy, *Environment and Urbanization*, 16 (1), 27-46.
- Cabannes, Y. (2019). The contribution of participatory budgeting to the achievement of the sustainable development goals: lessons for policy in commonwealth countries, *Commonwealth Journal Of Local Governance*, 21(21), 1-19.
- Can, Y. (2019). Türkiye’de kent konseylerinin sosyal medya kullanımı ve vatandaş katılımı açısından değerlendirilmesi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
- Caragliu, A., Delbo, C. & Nijkamp, P. (2011). Smart cities in Europe. *Journal of Urban Technology*, 8(2), 65-82.
- Carlson, J. (2017). *Expanding the imagination of democracy: PB in Paris*. Erişim Adresi: <https://www.participatorybudgeting.org/pbparis/> Erişim Tarihi: 23/07/2022.

- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37-46.
- Cole, A. & John, P. (2001). *Local governance in England and France*, UK: Routledge
- Community Development Project (2015). *A Research and evaluation report on participatory budgeting in New York City*. Erişim Adresi: <https://cdp.urbanjustice.org> Erişim Tarihi: 23/07/2022.
- Crum, T. Salinas, E. & Weber, R. (2015). *Building a people's budget, draft research and evaluation report on the 2013-2014 participatory budgeting process in Chicago*, Chicago: Great Cities Institute
- Çakır, S. (2019). *Yerel yönetimlerde katılımcı bütçe perspektifinden kent konseylerinin bütçe algısı: Manisa Yunusemre Belediyesi Kent Konseyi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Çanakkale Belediyesi. (2015). *Çanakkale Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019*, Erişim Adresi: <http://www.canakkale.bel.tr> (Erişim Tarihi: 22/01/2023).
- Çapar, S. ve Turgut, K. (2010). Katılımcılık bağlamında düzenleyici kurumlarda yönetişim. *Türk İdare Dergisi*, 469, 63-90.
- Çavuşoğlu, A. T. (2008). Türkiye'de kamu gelirleri ve harcamaları arasındaki ilişki üzerine ekonometrik bir analiz, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 143-160.
- Çıldır, M. (2010). İngiltere'de uygulanan performans esaslı bütçe sisteminin değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 217-228.
- Çoban, K. (2019). *Yerel yönetimlerde katılımcı bütçeleme ve kent konseylerinin rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çobanoğulları, G. ve Yerelli, A. (2017). Katılımcı demokrasi ve bütçeleme. *Sosyoekonomi*, 31(25), 109-126.
- Çocuk, M. (2017). *Türkiye'de katılımcı bütçeleme ve gençlerin katılımcı bütçelemeye yönelik algı ve eğilimlerinin değerlendirilmesi: Akdeniz Üniversitesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- D 21 Platformu. (2018). *Le budget participatif de New York*, Erişim Adresi: <https://lbp-participation.fr/> Erişim Tarihi: 23/07/2022.
- Dağlı, E. (2017). *Yerel demokrasinin sağlanmasıda katılımcı bütçeleme: Bandırma ve Çanakkale belediyelerindeki yöneticilerin algısı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

- De Bulb, A. (2016). *Participatory budgeting goes digital in Paris*, Erişim Adresi: <https://blog.bulbintown.com/participatory-budgeting-paris/> Erişim Tarihi: 23/07/2022.
- DEİK (Dış Ekonomik İşler Kurulu). (2012). *ABD Ülke Bülteni*, Erişim Adresi: <https://www.deik.org.tr/> Erişim Tarihi: 19/05/2022.
- Deloitte & Vodafone (2016). *Akıllı Şehir Yol Haritası*, Erişim Adresi: <http://www.akilli-sehir-yolharitasi.pdf> Erişim Tarihi: 19/05/2022.
- Demediuk, P., Solli, R. & Adolfsson, P. (2012). People plan their park: voice and choice through participatory budgeting. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 6(5), 158-198.
- Demirkaya, İ.D. (2010). *Yerel yönetimlerde katılımcı bütçeleme: Türkiye modeli* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Department for Communities and Local Government. (2011). *Communities in the driving seat: a study of Participatory Budgeting in England Final report*, Erişim Adresi: <https://pbnetwork.org.uk> Erişim Tarihi: 19/05/2022.
- Dias, N & Julio, S. (2018). *The next thirty years of participatory budgeting in the world start today. hope for democracy: 30 years of participatory budgeting worldwide*. Portugal: Oficina.
- Dias, N. (2018). *A city starts with people: Cascais participatory budget 2011- 2017*, Cascais: City Town Hall Publication.
- Dias, N., Sasil, E. & Simone, J. (2019). *Participating budgeting*, UK: World Atlas.
- Dikici, U. (2015). *Dünyada yeni bir bütçeleme anlayışı olarak katılımcı bütçeleme yaklaşımı ve Türkiye açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Doğan, G. (2017). *Türk bütçe sisteminde yönetişimin yeri ve katılımcı bütçe üzerine bir inceleme; Manisa ili örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Durak, B. (2017). Yerel yönetimlerde demokrasinin yapı taşı: katılımcı bütçeleme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 9(1), 78-92.
- Ebdon, C. & Franklin, L. A. (2006). Citizen participation in budgeting theory, *Public Administrative Review*, 66(3), 437-447.
- Egeli, H., Akdeniz, A., Aksaraylı, M., Tüğen, K. ve Özen, A. (2007). Stratejik planlamaya dayalı performans esaslı bütçeleme sisteminin kritik kontrol noktaları analizi: Türkiye’deki kamu kurumları uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 22(1), 27-47.

- Emil, F. (2007). Katılımcı bütçe ve katılım mekanizmaları. *Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi, Yerel Yönetim Maliyesi*.
- Emini, F. (2009). Türkiye’de yerel yönetimler reformunun iç ve dış dinamikleri. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(2), 32-48.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel gündem 21 uygulamalarına yönelik kolaylaştırıcı bilgiler el kitabı*, İstanbul: UCLG-MEWA Yayını.
- Engin, R. (2015). Belediyelerde performans denetimi ve Türkiye’deki durumun değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Ergen, Z. (2012). Yönetimden yönetime: katılımcı bütçeleme modeli. *Maliye Dergisi*, 163, 316-334.
- Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal politikada yerelleşme*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Erüz, E. (23-27 Mayıs 2005). Yeni mali yönetim yapısında performans esaslı bütçeleme, *XX. Türkiye Maliye Sempozyumu*, Pamukkale.
- Eryılmaz, B. (2013). *Kamu yönetimi*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- European Commission. (2020). *What are the smart cities?*, Erişim Adresi: <https://ec.europa.eu/> Erişim Tarihi: 02/05/2020.
- Falck, A., Schugurensky, D., Leiva, P. & Kumar, N. (2021). How Participatory Budgeting Can Support Education And Learning, Erişim Adresi: <https://www.Publicdeliberation.Net/> Erişim Tarihi: 08/12/2022.
- Ferenstein, G. (2010). *How Brazil is Blazing a Trail For Electronic Democracy*, Erişim Adresi: <https://mashable.com/> Erişim Tarihi: 02/05/2020.
- Ford, A. (2010). *Variations and effects of experimental democracy: neighbourhood assemblies and participatory budgeting in rosario (ed. pinnington e.). learning citizenship by practicing democracy: international initiatives and perspectives*, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Fölscher, A. (2007). *A primer on effective participation participatory budgeting*, Washington D.C: The World Bank.
- Franzke, J. (8-10 Eylül 2010). Best Practice of Participatory Budgeting in Germany-Chances and Limits, *The EGPA Annual Conference, Study Group IV: Local Governance and Democracy*, France.
- Fung, A. & Wrigh, E. (2003). *Deepening democracy: institutional innovations in empowered participatory governance*, London: Verso Yayınevi.
- Gakhal, J. (2020). *Participatory budgeting in Berlin-Lichtenberg*, Erişim Adresi: <https://participedia.net> Erişim Tarihi: 10/10/2022.

- Ganuza, E. & Baiocchi, G. (2012). The power of ambiguity: how participatory budgeting travels the globe. *Journal Of Public Deliberation*, 8(2), 1-12.
- Gelman, V. L. (2018). *What if citizens set city budgets? an experiment that captivated the world-participatory budgeting- might be abandoned in its birthplace*, Washington D.C. : World Resources Institute.
- Genro, T. (1999). *Özgün bir belediyeçilik deneyimi katılımcı bütçe: brezilya'nın Porto Alegre kentindeki deneyim*, (Çev. Bülent Tanatar), İstanbul: Demokrasi Kitaplığı
- Gergerlioğlu, U. ve Dibo M. (2017). Avrupa ülkeleri ve Türkiye uygulamaları kapsamında katılımcı bütçeleme yaklaşımı, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(63), 1142-1154.
- Gerlit, R., Dapp, M. & Krcmar, H. (Haziran 2017). Reasons for low Participation in German Participatory Budgeting: A Public Administration Perspective, *17th European Conference on Digital Government*, Lisbon.
- Giffinger, R., Fertner, C. & Kramar, H. (2007). *Smart cities-ranking of european medium-sized cities*. Vienna: Final report Centre of Regional Science.
- Gilman, H. R. (2016). *Democracy reinvented: participatory budgeting and civic innovation in America*. Washington D.C.: Brookings Institution Press
- Goldfrank, B. (2006). *Lessons from Latin American Experience in participatory budgeting*. Mexico: Latin American Studies Association Meeting
- Göksu, G. (2020). Vatandaş bütçe bilinci ve bütçe bilincinin artışında etkili olan faktörlerin analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66,126-146,
- Gret, M. & Sintomer, Y. (2004). *Porto Alegre farklı bir demokrasi umudu*. (çev. Azer Kılıç). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Guluzade, J. (2023). Azerbaycan mahalli idare sistemi ve katılımcılık: Belediyelerde katılımcı bütçeleme üzerine bir inceleme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Güneş, İ. (2020). Porto Alegre, Paris ve Seul katılımcı bütçe modelleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 537-554.
- Gürbüz, R. (2020). *Katılımcı bütçeleme sisteminin uygulanabilirliği ve farkındalığı: Kırıkkale halkına yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale
- Gürneş, B. (2010). *Belediyelerde harcama önceliklerinin belirlenmesinde katılımcı bütçe uygulaması: Çanakkale belediyesi örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Gürün, F. ve Gezici Z. (2018). Yerel yönetimlerde şeffaflığın önemi. *ABMYO Dergisi*, 50, 67-84.

- Hagelskamp, C., Celina, S., & Kumar, N. (2021). *How Participatory Budgeting Can Strengthen Civil Society & Political Participation*, Erişim Adresi: <https://www.publicdeliberation.net/> Erişim Tarihi: 05/01/2022.
- Hagelskamp, C., Rinehart, C., Silliman, R. & Schleifer, D. (2021). *Participatory budgeting in the United States and Canada*. New York: Public Agenda.
- Hall, J. & Röcke, A. (2013). *Participatory Budgeting in Great Britain: Between a Neoliberal Agenda and Community Empowerment*. New York: Palgrave.
- Harkins, C. & Escobar, O. (2015). *Participatory budgeting in Scotland: an overview of strategic design choices and principles for effective delivery*. Glasgow: GCPH
- Herzberg, C. (2013). *Participation and modernisation. participatory budgeting in Germany: The example of Berlin-Lichtenberg*, New York: Palgrave.
- Holdo, M. (2016). Reasons of power: explaining non-cooptation in participatory budgeting. *International Journal of Urban and Regional Research*, 40(2), 378-394.
- Horton, S. & Farnham, D. (1999). *Public management in britain (ed. sylvia horton). the politics of public sector change*, London: Macmillan Press.
- International Organization for Standardization. (2014). *ISO 37120 briefing note: the first ISO International Standard on city indicators*, Erişim Adresi: <https://www.iso.org/> Erişim Tarihi: 05/05/2022.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Bütçem İstanbul*, Erişim Adresi: [www://butcesenin.istanbul/](http://www.butcesenin.istanbul/) Erişim tarihi: 02/04/2022.
- İstanbul Kent Konseyi. (2022). *Bütçe Senin İzleme ve Değerlendirme Raporu*, Erişim Adresi: <https://istanbulkentkonseyi.org.tr/> Erişim tarihi: 02/04/2022.
- İstanbul Planlama Ajansı. (2022). *İstanbul Planlama Ajansı Hakkında*, Erişim Adresi: [https://ipa.istanbul/](http://ipa.istanbul/) Erişim tarihi: 02/04/2022.
- İzci, İ. (2014). *Katılımcı yerel yönetime genel bir bakış: katılımcı yerel yönetim*, İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Jochen, F. & Roeder, E. (2015). *Participatory budgeting in Berlin-Lichtenberg: an example of good urban governance*. London: Springer Fachmedien Wiesbaden.
- Johnson, C. (2017). *Participatory Budgeting in New York*: New York City Council, Erişim Adresi: <http://council.nyc.gov/pb/cycle-5-results/> Erişim Tarihi: 13/04/2023.
- Kalaycı Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Kamiloğlu, K. (2020). *Sivil toplum kuruluşlarının yasama sürecine katılımı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karacan, E. (2013). ABD’de performans bütçe yönetimi. *Sayıştay Dergisi*, 89, 61-90.
- Kasdan A. & Markman E. (2017). Participatory budgeting and community based research; principles, parctices and implications for impact validity, *New Political Science*, 39(1), 143-155.
- Kayalıdere G. ve Özcan, P. (2023). *Dijitalleşmenin katılımcı bütçelemeye yansımaları* (ed. Ahmet Özen), *dijital dönüşüm ve değişen uygulamalar*, İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Keblowski, W., & Criecken, M. (2014). *Participatory budgeting polishstyle. what kind of policy practice has travelled to Sopot, Poland* (ed. Nelson Dias). *Hope for Democracy: 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide: In Loco Association*.
- Keleş, R. (2010). *Yerinden yönetim ve siyaset*, Ankara: Cem Yayınevi.
- Kerman, U., Altan, Y., Aktel, M. ve Lamba, M., (2013). Yerel yönetim ve kent konseyleri, *Kent Konseyleri Sempozyumu*, Bursa.
- Kersting, N., Gasparikova, J., Igelsias, A., Krenjova, J. (2016). *Local public sector reforms in times of crisis*, London: Palgrave Macmillan
- Keskin, H. vd. (2021). Yönetim ve organizasyon araştırmalarında yorumlayıcı fenomenolojik analiz yönteminin kullanılması: Sistematiik bir inceleme. *Business & Management Studies: An International Journal*, 9, 1437-1451.
- Kocaoğlu, B. U. ve Bingöl, E. S. (2015). Belediye hizmetlerinde gönüllü katılım: Konya örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(29), 53-62.
- Koç, N. (2017). Katılımcı bütçe anlayışının Türkiye açısından değerlendirilmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 443-470.
- Köseoğlu, Ö. ve Demirci, Y. (2018). Akıllı şehirler ve yerel sorunların çözümünde yenilikçi teknolojilerin kullanımı. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 40-57.
- Krenjova, J. & Randla, R. (2013). Participatory budgeting at the local level: challenges and opportunities for new democracies. *Administrative Culture*, 14(1), 18-46.
- Kunzman, K. R. (2020). Smart cities after covid-19: ten narratives, *The Planning Review*, 56(2), 20-31.
- Lee, J.W. (2000). A casestudy on the budget preparation process in local government system. *Korean Public Administration Review*, 33(4), 153-168.

- Lerner, J. & Wagner, E. (2006). *Participatory budgeting in Canada: Democratic innovations in strategic spaces*. Amsterdam: The Transnational Institute.
- Lerner, J. (2018). Participatory Budgeting in NYC, Erişim Adresi: <https://www.participatorybudgeting.org/> Erişim Tarihi: 11/04/2022.
- Levanda A., Keough N., Rock M., & Miller, B. (2019). Rethinking public participation in the smart city, *Canadian Association Of Geographers*, 64(3), 344-358.
- Liga B., Merolla, A. & Laza, S. (2020). *Manton Toplum Birliği'nin (UK) katılımcı bütçeleme sayesinde kuruluşlarını ve topluluklarını nasıl geliştirdiğine dair yönerge*, Ankara: Kadın Çalışmaları Derneği yayınları.
- Local Administration Reform Project. (2019). Erişim Adresi: <https://www.lar.org.tr> Erişim Tarihi: 11/09/2022.
- Logvinov, V. & Lebid, N. (2018). Is the smart cities of hybrid model of local government. *Smart Cities and Regional Development Journal*, 2(1), 9-30.
- Manning, N. & Parison, N. (2004). *International public administration reform: implications for the russian federation*, Washington D.C. : The World Bank.
- Marion, G. & Yves, S. (2005). *The Porto Alegre experiment: learning lessons for better democracy*, London: ZedBooks.
- Marquetti, A., Silva, C. E. & Campbell, A. (2012). Participatory economic democracy in action: participatory budgeting in Porto Alegre 1989-2004. *Review of Radical Political Economics*, 44(1), 62-81.
- Masser, K. (2013). *Participatory Budgeting as its Critics See It*. Erişim Adresi: <http://www.buergerhaushalt.org> Erişim Tarihi: 11/09/2022.
- McGee, R., Bazaara, N., Gaventa, J., Nierras, R., Rai, M., Rocamora, J., & Zermeno, S. (2003). *Legal frameworks for citizen participation: Synthesis report*, UK: Institute of Development Studies.
- McNulty, S. (2011). *Voice and vote: decentralization and participation*, ABD: Stanford University Press.
- Medenian, H. & Scully, P.L. (2018). *Participatory budgeting in Paris*, Erişim Adresi: <https://participedia.net/> Erişim Tarihi: 11/09/2022.
- Melkers, J. & Willoughby, K. (2001). The State of The States: Performance Based Budgeting Requirements in 47 out of 50. *Public Administration Review*, 58(1), 56-72.
- Memiş, L. (2019). Katılımcı belediye yönetimi: Görele (Giresun) halk meclisi örneği, *Akdeniz İİBF Dergisi*, 19(1), 157-203.

- Meriç, M. (2013). *Bütçe sistemlerinde dönüşüm ve değişim* (ed. Figen Altuğ ve Murat Şeker.), *Kamu bütçesinde yeni yaklaşımlar*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Moynihan, D. (2007). *Participatory budgeting* (ed. Anwar Shah). *Citizen participation in budgeting: prospects for developing countries*, Washington D.C.: The World Bank.
- Napolitano, A. (2015). *Lessons from Paris, Home to Europe's Largest Participatory Budget*, *The Techpresident*, Erişim Adresi: <http://techpresident.com/news> Erişim Tarihi: 11/09/2022.
- Narter, R. (2012). Anayasal açıdan bütçe hakkı. *Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(1), 35-52.
- Naseer, M.A., Bimal P. & Kumar, T. (2015). Participatory e-budgeting using gis-based spatial decision support system (ed. T. Kumar), *E-Governance for smart cities*, Germany: Springer
- Natkaniec, A. (2002). *People's voice project international centre for policy studies*, Ukraine: Cıtizen Participation Handbook.
- Neunecker, M. & Mastuti, S. (2013). *Participatory budgeting in Indonesia* (ed. Yves Sintomer), *Transnational models of citizen participation: the case of participatory budgeting*, UK: Palgrave Macmillan.
- Nilüfer Belediyesi. (2020). *Katılımcılıkta Geline Nokta*. Erişim Adresi: <https://www.nilufer.bel.tr/> Erişim Tarihi: 11/09/2022.
- NYC Council. (2017). *New York Kent Konseyi: 7. Dönem Kazananlar Listesi*, Erişim Adresi: <https://council.nyc.gov.tr> Erişim Tarihi: 25/04/2022.
- Oktik, N., Yılmaz, G., Özbek, Ç. ve Değer, F. (2008). Demokratik katılım ve yerel hizmetler: yerel yönetim reformuna destek projesi ve yönetime katılımın yeni biçimleri, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 141-161.
- Oral, E. (2005). *Bazı OECD ülkelerinde performans esaslı bütçeleme uygulamaları, gelişimi ve türk mali sistemi açısından bir değerlendirme*, Ankara: Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu.
- Orhan, G. ve Yalçın, L. (2015). *Yeni kamu işletmeciliğinde alternatif yaklaşımlar*, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Öktem, M. K., Göçoğlu, V., ve Tunç, Ş. (2016). Kardeş şehir uygulamalarının yerel politika transferine etkisi: Alanya-Gladbeck araştırması, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 25(4), 49-86.
- Örselli, E., Bilici, Z. ve Babahanoğlu, V. (2018). Akıllı vatandaş, akıllı kentler ve Türkiye, *Political Studies*, 1, 1-14.
- Özcan, G. (2016). *Sosyal bütçe anlayışı*. İzmir: Kitapana Basımevi.

- Özen, A. (2008). *Performans esaslı bütçeleme sistemi ve Türkiye’de uygulanabilirliği*, Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Gelişme Başkanlığı.
- Özen, A. ve Dikici, U. (2016). Katılımcı bütçeleme ve çeşitli ülke uygulamaları. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 1(1), 11-31.
- Özen, A. ve Yontar, İ. (2009). Katılımcı demokrasi anlayışında bütçeleme: katılımcı bütçeleme. *Maliye Dergisi*, 156, 280-293.
- Özen, A., Yaşa, A., ve Demirhan, H. (2016). Katılımcı bütçeleme anlayışı çerçevesinde izmir büyükşehir belediyesinin 2015-2019 stratejik planının değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 1296-1310.
- Paris’te Katılımcı Bütçe. (2019). Erişim Adresi: <https://budgetparticipatif.paris.fr> Erişim tarihi: 02/06/2022.
- PB Network. (2017). *What’s Hapening in Participatory Budgeting Across England*, Erişim Adresi: <https://pbnetwork.org.uk/> Erişim Tarihi: 02/06/2022.
- PBNYC. (2018). *Participatory Budgeting in New York City 2018-2019 Rulebook*. Erişim Adresi: <https://council.nyc.gov/> Erişim Tarihi: 25/02/2023.
- PBNYC. (2019). *Participatory Budgeting in New York City 2019-2020 Rulebook*, Erişim Adresi: <https://council.nyc.gov.tr> Erişim Tarihi: 25/02/2023.
- PBNYC. (2019). *Participatory Budgeting in New York City 2019-2020 Rulebook*, Erişim Adresi: <https://council.nyc.gov/> Erişim Tarihi: 25/02/2023.
- Peixoto, T. (2020). Of democratic governance and revenue: Participatory institutions and tax generation in Brazil. *An International Journal of Policy, Administration and Institutions*, 34 (4), 1-24.
- Pinnington, E., Lerner, J. & Schugurensky, D. (2009). Participatory budgeting in North America: the case of Guelph, Canada. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 21(3), 454-483.
- Piper, L. (2014). How participatory institutions deepen democracy through broadening representation: the case of participatory budgeting in Porto Alegre, Brazil. *Theoria*, 61(139), 50-67.
- Posner, P. & Dense F. (2007). *Performance management and budgeting: how governments can learn from experience*, UK: Routledge.
- Röcke, A. (2014). *Framing citizen participation: participatory budgeting in France, Germany and the United Kingdo*. India: Palgrave Macmillan.
- Ruesch, M. & Wagner, M. (2012). *Participatory budgeting in Germany: citizens as consultants*. Erişim Adresi: <http://www.internationalbudget.org> Erişim Tarihi: 09/09/2022.

- Sakınç, S. ve Bursalıoğlu, S. (2014). Bütçe lemede demokratik bir değişim: katılımc ı bütçe leme. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(1), 1-10.
- Scherer, S., Wimmer, M., (3-5 September 2012). Reference Process Model for Participatory Budgeting in Germany. *Conference Electronic Participation*, Berlin.
- Schick, A. (2009). *Evolutions in budgetary practice*. Paris: OECD.
- Schneider, A. & Goldfrank, B. (2002). *Budgets and ballots in Brazil: participatory budgeting from the city to the state*. Brazil: IDS Working Paper.
- Secondo, D. & Lerner, J. (2011). Participatory budgeting takes root in New York City. *Social Policy*, 41(4), 22-25.
- Sekaran, U. (1992). *Research methods for business: a skill-building approach*, New York: John Wiley and Sons
- Shannon, L., O'riordan, J. & Boyle, R. (2019). *Furthering citizen engagement in local authority budgetary processes through participatory budgeting in Ireland*. Dublin: Institute of Public Administration.
- Sintomer, Y., Herzberg, C., Röcke, A. ve Allegretti, G. (2012). Transnational models of citizen participation: the case of participatory budgeting, *Journal of Public Deliberation*, 8(2). 1-32.
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. (2020). *Paris Belediyesi Katılımc ı Bütçe Uygulamas ı*, Erişim Adresi: <http://www.paris.fr/> Erişim tarihi: 08/10/2022.
- Skew, B. (2015). *8th status report participatory budgeting in Germany*, Bonn.
- Smith, G. & Fletcher, S. (2017). *Participatory budgeting: Porto Alegre 2005-2007*, Erişim Adresi: <https://www.participedia.net/> Erişim tarihi: 10/10/2022.
- Soygüzel, H. (2015). Kent konseylerinin arasında iletişim ve iş birliği: Türkiye kent konseyleri birliği örneği, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(2), 63- 82.
- Strandring, A. (2014). *Participatory budgets in Portugal - a new route to public engagement*, Erişim Adresi: <http://www.crickcentre.org/> Erişim tarihi: 11/10/2022.
- Szescito, D. (2015). Participatory budgeting in Poland: quasi-referendum instead of deliberation. *Croatian & Comparative Public Administration*, 15, 373-388.
- Şahintürk, D.A. (2021). *Dijital Uçurum Hipotesi ve Devlet*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şeker, M. (2011). *Yerel yönetimlerde sosyal bütçe yi izleme raporu*. İstanbul: TESEV Yayınları.

- Şeker, M. ve Beynam, H. (2013). *Vatandaş bütçesi ve uygulama örnekleri* (ed. Figen Altuğ ve Murat Şeker.). kamu bütçesinde yeni yaklaşımlar. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Talpin, J. (2011). *Schools of democracy: how ordinary citizens (sometimes) become competent in participatory budgeting institutions*. UK: ECPR.
- Tanırkut, V. (2023). Sosyal belediyecilik çerçevesinde sosyal yardım ve hizmet. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 12(35), 397-420.
- Taş, M. (2018). *Katılımcı bütçe ve mali yerelleşme ilişkisi: Uşak ili örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Taşkın, A. (2023). *E-demokrasi uygulaması olarak katılımcı bütçeleme: "Komşu Meclisi" modeli*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Taşkın, D. (2013). Yerel gündem 21 ve kent konseyleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*, 8(12), 391- 402.
- Tekeli, İ. (1-5 Haziran 2004). Katılımcı demokrasi, sivil ağlar ve sivil toplum kuruluşları. *15. Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu*, İstanbul.
- Telciler, C. (2017). Elektronik seçim sistemleri, sorunlar, çözüm önerileri. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 106-122.
- TEPAV. (2007). *İyi yönetim için örnek bir model: katılımcı bütçeleme*, Yönetişim Etütleri Programı.
- The World Bank. (2004). *State-society synergy for accountability*. USA: World.
- Theyyan, B. (2015). Arnstein's ladder of citizen participation a critical discussion, *Asian Academic Research Journal of Multidisciplinary*, 7(2), 241-247.
- Thompson, N. K. (2012). Participatory budgeting-the Australian way. *Journal of Deliberative Democracy*, 8(2), 1-15.
- Torlak, S. E. ve Önez, N. (2005). *Bir katılım modeli olarak yerel gündem 21'e bakış* (ed. Hüseyin Özgür ve Muhammed Kösecik). *Yerel yönetimler üzerine güncel yazılar*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2019). *2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı*, Erişim Adresi: <https://www.akillisehirler.gov.tr/> Erişim Tarihi: 08/05/2022.
- Tzeng, W. & Wu, W. (2014). *Challenges in the adoption of participatory budgeting in Taiwan: a perspective of budgetary politics* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). University of North Texas, ABD.

- Ulugöl, S. (2018). *Belediye hizmetlerinde vatandaş odaklı yönetim anlayışı çerçevesinde katılımcı bütçe: Nilüfer Belediyesi Örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Ulugöl, S. (2018). *Belediye hizmetlerinde vatandaş odaklı yönetim anlayışı çerçevesinde katılımcı bütçe: Nilüfer Belediyesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2017). *Mahalli idareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uluten, M. (2019). *Katılımcı bütçe uygulamasının etkinliği: Uşak İl Özel İdaresi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Un-Habitat. (2004), *72 Frequently asked questions about participatory budgeting*, New York: Urban Governance Toolkit Series.
- Urhan, V. F. (2008). Türkiye’de yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması. *Sayıştay Dergisi*, 70, 85-102.
- Üstüner, Y. (2003). Siyasa oluşturma sürecinde ağ yönetişimi kuramı. *Amme İdaresi Dergisi*, 36(3), 49-65.
- Vanolo, A. (2014). Smartmentality: the smart city as disciplinary strategy, *Urban Studies*, 51(5), 883-898.
- Veron, P. (2015). *Why Paris is Building the World’s Biggest Participatory Budget*. Erişim Adresi: <http://www.newcitiesfoundation.org/> (Erişim Tarihi: 30/09/2022).
- Villalon, R. (2007). Neoliberalism, corruption and legacies of contention: Argentina’s social movements, *Latin American Perspectives*, 34(2), 139-156.
- Wagle, S. & Shah, P. (2002). *Participation in public expenditure systems*, Washington D.C.: The World Bank.
- Wampler, B. (2000). *Public sector governance and accountability series participatory budgeting* (Ed. Shah Anwar). Washington D.C.: The World Bank,
- Wampler, B. (2007). *A Guide to participatory budgeting*, Washington D.C.: World Bank.
- Wampler, B. (2007). The difusion of Brazil’s participatoy budgeting: should ‘best practices’ be promoted?. Erişim Adresi: <http://www.internationalbudget.org/> Erişim Tarihi: 30/09/2022.
- Wampler, B., Touchton, M. & Kumar, N. (2021). *How participatory budgeting can improve governanc. and well-being*, Erişim Adresi: <https://www.Publicdeliberation.Net/> Erişim Tarihi: 08/12/2022.
- Wild, L. & Harris, D. (2011). The political economy of community scorecards in Malawi, Erişim Adresi: <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/> Erişim Tarihi: 12/11/2023.

- Williams, E., Denny, E., & Bristow, D. (2017). *Participatory budgeting: an evidence review*, UK: Public Policy Institute For Wales.
- Yalçın, A. (2015). Yerel yönetimlerde katılımcı bütçeleme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 22(2), 311-329.
- Yalçın, A. Z. (2015). Yerel yönetimlerde katılımcı bütçeleme, *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 311-329.
- Yediren, G. (2023). *Yerel kamu hizmetlerinin önceliklerinin belirlenmesinde katılımcı bütçeleme anlayışı ve Türkiye'deki belediyeler açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yel, N. (2023). Dijital demokrasinin değerlendirilmesi: demokrasinin sorunlarına bir çare mi yoksa bir mit mi?. *The Turkish Online Journal of Design*, 13(3), 759-776.
- Yıldırım, A. (2021). Yerel yönetimlerde dijital dönüşüm uygulamalar. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54, 61-82.
- Yılmaz, C. (2019). *Bütçeleme sürecinde yeni bir eğilim olarak katılımcı bütçelemenin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, C. (2019). *Bütçeleme sürecinde yeni bir eğilim olarak katılımcı bütçelemenin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, S. (2007). Performans esaslı bütçelemenin gelişimi ve uygulanması. *Bütçe Dünyası*, 3(27), 35-43.
- Yüksel, M. (2000). Yönetişim (governance) kavramı üzerine. *Ankara Barosu Dergisi*, 63, 59-89.
- Zarplı, S. (2017). *Kamu bütçelemesinde yeni bir yaklaşım olarak katılımcı bütçeleme: Türkiye'de belediyelere yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Zarplı, S. (2022). Kamu bütçelemesinde yeni bir yaklaşım olarak katılımcı bütçeleme: Türkiye'de belediyelere yönelik bir araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1069-1088.
- Zavala, A. V. (2006). *Katılımcı demokrasi: dünyadaki katılımcı demokrasi deneyimleri* (Çev. N. Aras). Ankara: Dipnot Yayınevi.
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu. T.C. Resmî Gazete (25326, 24 Aralık 2003).
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. T.C. Resmî Gazete (25531, 23 Temmuz 2004).

5393 Sayılı Belediye Kanunu. T.C. Resmî Gazete (25874, 13 Temmuz 2005).

EK

Ek 1: Anket Formu

Vatandaşların Katılımcı (Akıllı) Bütçe Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi Anketi

Değerli katılımcı,

Bu anket, bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sorulan soruların herhangi bir biçimde doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Dolayısıyla sizin düşüncenizi en iyi yansıtan cevapları vermeye çalışınız. Araştırmada elde edilen veriler toplu olarak değerlendirilecek ve hiçbir şekilde akademik olmayan bir alanda kullanılmayacaktır. Ankete yanıt vermeniz yaklaşık 5 dakikanızı alacaktır. Katılımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Öğr. Gör. Yeliz KARADENİZ

1)Cinsiyetiniz?

Kadın () Erkek ()

2) Yaşınız?

16-26 () 27-37 () 38-48 () 49-59 () 60 ve üzeri ()

3) Eğitim Düzeyiniz?

İlköğretim () Ortaöğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()

4) Çalışma Durumunuz?

Kamu Personeli () Özel Sektör () Serbest Çalışan () Öğrenci Ev hanımı ()

Emekli () Çalışmıyor ()

5) Sivil Toplum kuruluşu (Dernek, Vakıf, Sendika, Meslek odası vb.) üyesi misiniz?

Evet () Hayır ()

6) Kent Konseyi üyesi misiniz?

Evet () Hayır ()

7) Sakarya’da ikamet süreniz?

0-10 yıl () 11-20 yıl () 21-30 yıl () 31- 40 yıl () 41-50 yıl () 51 yıl ve üzeri ()

8) Sakarya’da ikamet yeriniz?

Merkez ilçeler (Adapazarı, Serdivan, Erenler, Arifiye) ()

Diğer ilçeler (Akyazı, Hendek, Geyve, Ferizli, Karasu, Kaynarca, Kocaali, Pamukova, Sapanca, Söğütlü, Taraklı, Karapürçek) ()

Aşağıda belirtilen ifadelere Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ni esas alarak katılma derecenizi ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz.

	İfadeler	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
9	Belediye hizmet önceliklerini belirlerken tüm vatandaşın sürece katılmasını isterim.					
10	Belediyenin hizmet önceliklerini belirlemek amacıyla yaptığı mahalle toplantılarına katılmak isterim.					
11	Belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihim dijital olarak (SMS, web sayfası, sosyal medya, e-anket vb.) belirtmek isterim.					
12	Belediyenin hizmet önceliklerini belirleme sürecinde, tercihim fiziki ortamda oy pusulasında belirtmek isterim.					
13	Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken sadece vatandaşların fikrini almasını isterim.					
14	Belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken muhtarların fikrini almasını isterim.					
15	Belediyenin, hizmet önceliklerini belirlerken Sivil toplum Kuruluşlarının (Dernek, vakıf, sendika, meslek odası vb.) görüşlerini almasını isterim.					
16	Belediyenin hizmet önceliklerini tespit ederken kent konseyi (vatandaşların isteklerini dinleyerek yönetime katılmasını sağlayan kuruluş) ile iş birliği yapmasını isterim.					
Bu bölümde <u>Sakarya Büyükşehir Belediyesi</u>'nin hizmet sunarken vatandaşın isteklerini dikkate alıp almadığı hususuna ilişkin görüşlerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda cevaplayınız. Katılma derecenizi ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz.						
17	Belediye, kaynaklarını vatandaşın istekleri doğrultusunda harcamaktadır.					
18	Belediye gerçekleştirdiği hizmetlerde vatandaşlarla iş birliği içerisinde hareket etmektedir.					
19	Belediye hizmet önceliklerini belirlerken dezavantajlı grupta olanların (çocuk, genç,					

	yoksul, yaşlı, engelli, göçmen) isteklerine öncelik tanımaktadır.					
20	Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken vatandaşın katılımını sağlayan mahalle toplantıları düzenlemektedir.					
21	Belediye, hizmet önceliklerini tespit ederken vatandaşın tercihlerini öğrenmek için fuar, şenlik vb. etkinlikler yapmaktadır.					
22	Belediye; cami, kahvehane, alışveriş merkezi gibi kamusal alanlarda vatandaşla bir araya gelerek onların isteklerini öğrenmektedir.					
23	Belediye, vatandaş memnuniyet anketleri yaparak hizmet önceliklerini tespit etmektedir.					
24	Belediye, hizmetlerin öncelik sırasını belirlemek için vatandaşa internet üzerinden oylama yaptırmaktadır.					
25	Belediye, hizmet önceliklerini belirlerken dijital ortamda (SMS, web sayfası, sosyal medya vb.) vatandaşın tercihlerini öğrenmektedir.					
26	Belediyeye iletilen talepler, beyaz masa aracılığıyla etkin bir şekilde değerlendirilip öncelikli hizmetlerin belirlenmesinde dikkate alınmaktadır.					
27	Belediye, vatandaşın taleplerini doğrudan belediye başkanına iletebilmesi için imkan sağlamaktadır.					
28	Belediye, mahallede yapılması planlanan hizmetler hakkında vatandaşları afiş, broşür, sms, sosyal medya ve web sayfası gibi araçlarla bilgilendirmektedir.					
29	Sivil Toplum Kuruluşları (STK), vatandaşın taleplerini belediyeye iletme noktasında etkilidir.					
30	Belediye, öncelikli hizmet alanlarını belirleme sürecinde STK'ların görüşlerini almaktadır.					
31	Kent Konseyi, vatandaşın taleplerini belediyeye iletme noktasında etkilidir.					
32	Belediye, gerçekleştireceği hizmetlerde kent konseyine danışmaktadır.					
33	Muhtarlar, mahallenin hizmet önceliklerini belediyeye iletme noktasında etkin rol alır.					
34	Belediye, mahallenin hizmet önceliklerini belirlerken vatandaş taleplerini öğrenmek için muhtarlarla görüşmektedir.					

Ek 2: Mülakat Soruları

Katılımcı Bütçe Modelinin Sakarya'daki Uygulanışı İle İlgili Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı, katılımcı bütçe uygulamasının Sakarya Büyükşehir Belediyesindeki yerini belirlemektir. Görüşme formunda bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Bu görüşme formu Sakarya Büyükşehir Belediyesinin katılımcı bütçe çalışmalarına ilişkin görüş ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir. Çalışma Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU danışmanlığında yürütülmektedir.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Yeliz KARADENİZ

- 1) Sizce akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir?
- 2) Katılımcı bütçenin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 3) Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin akıllı şehir stratejisinde hizmet öncelikli katılımcı bütçe uygulaması yer almaktadır. Bu uygulamanın amaçları nelerdir?
- 4) Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?
- 5) Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?
- 6) Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Ek 3: Mülakat Metinleri

Veysel Cıplak ile Mülakat, 20.12.2023, saat: 11:00

Sizce akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir?

Katılımcı Bütçe'nin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Katılımcı bütçe, vatandaşın doğrudan bütçe hakkını kullanıldığı yöntemdir. Eski mali sistemde harcama yapmak sert kurallara bağlıydı. Hesapverebilirlik yoktu. Katılımcı bütçe sürecinde hesapverebilirlik var. Katılımcı bütçeyle, vatandaşlar karar alma süreçlerine daha fazla katılır ve demokrasi güçlenir. Hizmetler vatandaşların isteklerine göre gerçekleştirilir. Akıllı yönetim denilen şey, yerel yönetim süreçlerine birçok paydaşın katılımıdır. Bu katılım da teknolojinin kullanımı önemlidir. Bu yüzden akıllı şehirler katılımcı bütçe uygulamalarını başlattı. Bu sebeple bu uygulamanın zorluklarından biri dijital uçurum oluşabilmesidir. Dijital teknolojileri kullanamayan vatandaşlar katılımcı bütçe sürecine katılmakta çekingenlik gösteriyor. Bir de bazı STK'ların belediyeye baskısı doğru hizmetlere öncelik verilmesini zorlaştırmaktadır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin akıllı şehir stratejisinde hizmet öncelikli katılımcı bütçe uygulaması yer almaktadır. Bu uygulamanın amaçları nelerdir?

Sakarya'da akıllı şehir strateji ve eylem planı oluşturduk. Bu planın içerisinde katılımcı bütçe de yer alıyor. Bunu yaparken vatandaşın katılımını artırabilmeyi ve bütçeyi doğru yerlere harcamayı, şehirdeki paydaşlarımıza danışarak hizmet sunmayı amaçladık. Belediye olarak, katılımcı bütçe öncelikler seti oluşturarak, maliyeti azaltmaya ve hizmetlerde etkinliği artırmaya da çalışıyoruz. Yine vatandaşların bir araya geldiği danışma ortamı oluşturarak hemşehricilik bilinci sağlanmaya çalışılmaktadır.

Peki, "Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?" Sakarya'da katılımcı bütçe uygulamalarından biri beyaz masa birimimiz. Çözüm masasına gelen veriler bizlere iletiliyor ve meclis toplantılarında görüşülüyor. Stratejik plan hazırlamadan önce vatandaşlara anketler yapıyoruz. Bu anketler hem dijital ortamda hem de yüz yüze yapılan görüşmelerde gerçekleştiriliyor. Anketlerde hangi hizmet alanlarında memnuniyet düşükse bir sonraki yılın bütçesinde o hizmete ağırlık veriliyor. Yine bütçe hazırlığı sürecinde iç paydaş toplantıları yapılıyor. Kurum çalışanlarına ve daire başkanlarına da öncelikli gördükleri üç hizmet alanı soruluyor. Daha sonra afet ve acil durum yönetimi, çevre yönetimi, gençlik ve spor, şehircilik yönetimi, kentsel analiz, kültür, sanat ve turizm, sağlık ve defin hizmetleri, sosyal hizmetler, tarımsal hizmetler,

ulaşım, vatandaş talepleri olmak üzere on bir tane hedef masası kuruluyor bu toplantılara her birimin üst yöneticisi çağırılıyor ve on bir hizmet alanları tartışılıyor. Plan bütçe komisyonu da burada devreye giriyor.

Peki Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?

Sakarya’da katılımcı bütçe uygulamasında teknolojiden yararlanmak amacıyla dijital yönetişim ofisi oluşturuldu. Bu ofis sayesinde vatandaşlardan hızlı dönütler alınıyor. Ayrıca bu ofis aracılığıyla yine gençlere yönelik üret, karar ver, uygula adımlarından oluşan şehrin geleceğine yön ver projesi başlatıldı. Gençler ilk olarak, belediyenin web sayfası üzerinden hizmet tercihlerini ve belediyeden beklediklerini iletiyor. Sonra jüri şehrin ihtiyaçlarına uygun on adet projeyi seçiyor. Bu jüride hem kent konseyi üyeleri hem de STK temsilcileri bulunuyor. En son on proje içinden üç tanesini vatandaş e-oynamayla belirliyor. Bu şekilde bütçede yer alacak hizmet öncelikleri tespit edilmiş oluyor.

Son olarak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Süreçte muhtarların ve STK’ların çok aktif olduğunu söyleyebilirim. Belediye başkanı da hem STK’lar hem de muhtarlarla sık sık toplantılar ve anketler yapıyor. Muhtarlar için SEMOS adı verilen otomasyon sistemi var. Ancak kent konseyi pek aktif değil. Mevzuat gereği kuruluyor ve pek faaliyet göstermiyor. Bu paydaşların katılımını artırabilmek için e-anketler, web seminerleri uygulanabilir. Sanal tartışma forumları da oluşturulabilir. Kent konseyinin çalışması için de kadın ve çocuk meclisleri de oluşturularak daha fazla kesime hitap etmeleri gerekiyor. Yine sanal gerçeklik teknolojileri de kurulabilir.

Recep Ali Çelik ile Mülakat, 20.12.2023, saat: 11:00

Sizce akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir?

Katılımcı Bütçe’nin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Katılımcı bütçe için, harcanacak olan bütçede vatandaşların görüşlerinin alınmasıdır diyebilirim. Biz de belediye olarak vatandaş odaklı çalışmalar yapıyoruz. Ancak katılımcı bütçede vatandaşlar öncelikleri ne kadar doğru tespit edebilir bu bir soru işareti olarak düşünüldüğünde direkt onların isteklerine göre değil de belediyenin belirlemiş olduğu

öncelikleri halka sunması ve halkın bir sıralama yapması daha doğru bir uygulama olacaktır. Yani vatandaşlar mutlaka bütçe sürecine katkı sunmalı ama bunu belediyenin gözetiminde yapmalıdır. Bu uygulamanın en büyük avantajı, vatandaşın sahada olmasıyla yatırımların kesinleşmiş olması olabilir. Risklere de bazen vatandaşın sorun gördüğü şeyin aslında büyük bir sorun olmaması ve o hizmete öncelik verilmesine gerek duyulmaması yani hizmetlerin niteliğinin iyi belirlenememesi durumu örnek verilebilir. Sonuç olarak vatandaşın merkezde olduğu bir süreç olduğu için başka sorun göremiyorum.

Peki, bu uygulamanın Sakarya'daki amaçları nelerdir?

Katılımcı bütçeyle vatandaşın fikrini en aktif şekilde almayı ve vatandaşın belediyeyi yönlendirmesine imkan sunmayı, bu konuda belediyemizin vatandaşın beklentisini önemseyişimizi göstermeyi amaçladık. Bu uygulamayla yaygın bir katılım sağlayarak vatandaşta şehri sahiplenme duygusu gelişeceğini düşündük. Ayrıca bütçe sürecinde dijital sistemlerin kullanımıyla da maliyetlerin düşürülmesi amaçlandı.

Sakarya'da uygulanan katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?

Süreci beş senelik stratejik planla yürütüyoruz. Kurum içi ve dışı anketler yapıyoruz. Bu anketleri karşılaştırdığımızda kurumda çalışanlarla vatandaşların aynı doğrultuda görüş bildirdiklerini görüyoruz. Kurum dışı paydaş ziyaretleri yapılıyor. Stratejik planda amaç ve hedefler belirleniyor. Dolayısıyla yatırım planı da buna göre hazırlanıyor. Belediye olarak fuar ve şenlikler düzenleyerek de hizmet taleplerini öğreniyoruz. Vatandaşların katılımıyla birlikte akıllı şehir eylem planını oluşturuyoruz. Şehrin odaklanması gereken alanları belirlemek amacıyla kamusal alanlarda da vatandaşlarla bir araya geliyoruz. Ayrıca dijital oylama da yaptırдық. Vatandaşlara web sitemiz üzerinden on altı hizmet sunduk öncelikli beş tanesini seçmelerini istedik. Özellikle gençlerin bu sürece katılması için bazı projeler yapıyoruz ve katılımı artırmak için üniversitelere yazı gönderiyoruz.

Peki, bu doğrultuda şunu da sormak istiyorum. Belediye, gençler dışında dezavantajlı grupta sayılanların hizmet önceliklerine ayrıcalık tanımakta mıdır?

Elbette, yaşlılar için de destek hatları oluşturuldu ve mobil uygulamalar geliştirildi. Yaşlıların kişisel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için belli bir bütçe ayrılıyor. Yine engellilere yönelik sinyalize kavşaklar, braille alfabeli yönlendirmeler de mevcut. Toplu taşımalarda da sesli ikazlar geliştirdik. Alzheimer hastalarının kaybolduklarında

bulunmaları için çağrı sistemi var. Belediyemiz tüm projelerde ve yatırımlarda dezavantajlı grupta yer alanları düşünmektedir.

Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?

Sürecin her aşamasında dijital teknolojilerden aktif olarak yararlanılıyor. Özellikle en çok hizmet önceliklerini tespit etmek için e-anketlerin uygulandığını söyleyebilirim. Bütçe girişini bile yaparken dijital platform kullanıyoruz. Personel anketlerini de dijital sistemle yapıyoruz. Geçen yıl yapılan vatandaş anketlerinde en çok ulaşım, afet yönetimi, çevre ve sağlık konulara talep olmuştur. Vatandaşlar anketler dışında sms, web ve sosyal medya üzerinden de bizlere ulaşıp hizmet taleplerini gönderebiliyorlar. Yine belediye bünyemizdeki çözüm masasına çok fazla talep geliyor biz de bu talepleri bütçeleştiriyoruz. Vatandaşların yönetime katılımını artırmak için vatandaş odaklı projeler geliştirilmeli, iletişim kanallarımız artırılabilir. Proje portalları oluşturulabilir. İsteyen istediği zaman o portala giriş yaparak proje teklifi sunabilmeli. Tabiki interaktiflik olmalı projelere biz belediye olarak teknik inceleme yaptıktan sonra geri dönütler yapmalıyız. Yani mobil uygulamalar yaygınlaştırılmalı.

Katılımcı bütçe uygulamalarında belediye başkanlarının vatandaşlarla toplantılar yaptığı görülüyor. Peki sizce Sakarya’da belediye başkanının dijital platformlar aracılığıyla vatandaşlarla iletişimi nasıldır?

Bu konuda maalesef belediye başkanının vatandaşlarla doğrudan temas kurabileceği bir platform yok. Ama başkanımız vatandaşla karşılaştığında hizmet taleplerini dinliyor. Başkanın genellikle bütçe sürecinde yatırımları belirlemek için muhtarlarla sık sık toplandığını ve STK ziyaretleri yaptığını söyleyebilirim.

Son soru olarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Evet bütçe hazırlığı yaparken STK’lardan görüş alıyoruz. Tematik eylem planı yaparken birebir ya da grup toplantıları şeklinde görüşmeler yapıyoruz. Toplam 56 toplantı yapılmış. Bilişim Derneği aracılığıyla vatandaşlara katılımcı bütçe süreci hakkında duyurular yapıldı. Yine afet durumu için telsiz derneğiyle iş birliği yapıldı. İletişim operatörleri çöktüğü zaman telsiz kullanımını yaygınlaştırmak ve bu konuda vatandaş

bilinci artırmak amacı taşıyor. Kısacası belediye ile STK'ların bütçe oluştururken ortak projeleri var. Bunların bütçe sürecine katılımını artırabilmek için belediye belirli bir bütçe payını sivil toplum kuruluşlarının yönlendirmesiyle harcayabilir ve doğrudan sivil toplum kuruluşlarına yönelik dijital platformlar oluşturabilir.

Muhtarlardan da bahsedecek olursam, muhtarlar çok aktif. Harcamalarda yatırımlarda birebir rol alıyor. Ayrıca belediye başkanıyla da çok sık görüşme sağlıyorlar. Muhtarlara da teşvik edici ödüller ve destek programları sağlanabilir. Yine seminer yapılarak ya da sosyal medya sayesinde daha fazla iletişimde kalınabilir.

Bir diğeri kent konseyi ise, bunlar kadar aktif değil. Sadece belediyenin yapmış olduğu genç katılımlı proje atölyesi yarışmasında gençlik meclisi üyelerinden jüride yer alanlar vardı. Bu konuda bir katılım sağladı. Genç nüfusun çok olması, şehre yön verecek kitlenin gençlerden oluşması ve yaratıcılıkla girişimciliklerinin artırılması için öncelikle hedef kitleyi gençler olarak belirledik. Kent konseyi için de kültürel etkinlikler ve festivaller düzenlemeyi önerebilirim.

Engin Şahin ile Mülakat, 25.12.2023, saat: 10:00

Akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı sizin için ne ifade etmektedir? Katılımcı bütçe, yapılacak olan harcamalara ve hizmetlere, doğrudan vatandaş tarafından karar vermesidir. Vatandaş parasının nereye harcanacağını bu uygulamayla bilebilir. Katılımcı bütçe çalışmaları belediyeyi şeffaf olmaya itecektir. Şehrin ihtiyacı neyse ona uygun proje üretilmesini sağlayacaktır. Ayrıca hem demokrasiyi hem de yönetime katılma sürecini de güçlendirir. Dezavantaj olarak da her adımı vatandaşın bilmesi bürokrasiyi artıracığından süreci zayıflatabilir.

Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamanın amaçları nelerdir?

Sakarya'da en büyük amaç, demokratik katılımı sağlamak diyebilirim. Yine şeffaflık ve hesap verebilirliği artırabilmek, vatandaşların geri bildirimleri ve önerileri doğrultusunda hizmetlerin ve projelerin kalitesini ve etkinliğini geliştirebilmek de bu amaçlar arasında yer alıyor. Belediye olarak, toplumsal dayanışmayı ve yerel yönetimlerle halk arasındaki güveni güçlendirmek de istiyoruz. Katılımcı bütçeyi uygulayarak, kaynakların dağılımında daha adil ve eşitlikçi bir yaklaşım benimsediğimizi düşünüyorum.

Sakarya'da uygulanan katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?

Belediye başkanı seçildikten altı ay içinde stratejik plan hazırlıyor. Beş yıl için hazırlanan planda belli amaçlar var. Amaç için de hedefler konuluyor. Bu hedefler yıllara bölünüyor.

Her yıl için performans programları hazırlanıyor. Bu programlar için gerekli bütçeyi vatandaşlarla ve diğer paydaşlarla yapılan görüşmeler doğrultusunda belirliyoruz. Tüm talepler toplandıktan sonra belediyenin bütçe plan komisyonu değerlendiriyor. Meclis toplantılarında vatandaşların talepleri ele alınıp bütçeleştiriliyor. Birimdeki daire başkanları belediye başkanımızla birlikte muhtarlarla da görüşme yapıyor. İlçe belediyeleriyle de koordineli çalışıyoruz. Tüm vatandaşların taleplerini öğrenmek istiyoruz. Zaten vatandaşların taleplerini iletebileceği çözüm masası birimimiz de 7-24 çalışıyor.

Peki o zaman, Dünyadaki uygulamalarda da beyaz masa biriminin vatandaş taleplerini belediye yöneticilerine iletmekte aktif rol aldığı görülmektedir. Sakarya’da beyaz masanın bu konudaki etkinliği hakkında görüşleriniz nelerdir?

Belirttiğim gibi 7-24 açık bir sistem. Vatandaşlardan gelen telefon, e-posta, internet sitesi, sosyal medya ile gelen talepler alınıyor. Gelen taleplerin kaydı tutulup her bir talebe bir takip numarası veriliyor. Talepler daha kolay takip ediliyor. Beyaz Masa birimi, gelen talepleri değerlendirdikten sonra ilgili müdürlüğü veya başkanlığa yönlendiriyor. Talebin çözümü sonrasında, vatandaşlara geri bildirimde bulunuluyor. Beyaz Masa, belirli dönemlerde topladığı talepleri raporluyor ve bütçe sürecinde değerlendirilmesi için bizlere sunuyor. Özellikle meclis toplantılarında Beyaz Masa’ya ulaşan vatandaş talepleri sınıflandırılarak analiz ediliyor. Vatandaşların öncelikli olarak istediği hizmetler de tespit ediliyor ve bütçede yer veriliyor.

Katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz? Katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden çok fazla araçtan yararlanılıyor. Buna örnek olarak web, e-anketler ve sosyal medya platformları verilebilir. Ama daha önce de belirttiğim gibi beyaz masa yani çözüm masası çok etkili bir platform. Bu platform sadece vatandaşlarla değil kentteki paydaşlarla da iletişim kurmamızı sağlıyor. Vatandaşların daha fazla katılımı için memnuniyet anketleri sıklaştırılabilir. Bütçeyi daha iyi anlatmak ve talep toplamak için online panel, forum yapılabilir. Youtube kanalımız var belki bu geliştirilebilir.

Son soru olarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Bütçe hazırlığı sürecinde dış paydaşlarla iş birliği halindeyiz. Bu paydaşlardan biri de sivil toplum kuruluşları. Bu süreçte vatandaş taleplerini iletme konusunda en çok derneklerin aktif olduğunu söyleyebilirim. Örnek olarak da yerel kültür derneğinden bahsedeyim. Bu dernek aracılığıyla vatandaşların yoğun talepleri üzerine kültür evi kuruldu. Yerel ürünler pazarlanıyor. Yani belediyenin stk ile iş birliği çok fazla. Belki belli bir isim altında yapılmadığı için çok görülüyor olabilir. Bunların daha fazla katılması için de düzenli olarak toplum zirveleri ve konferanslar düzenlenerek Sivil Toplum İlişkileri ve Vatandaş Katılımı Daire Başkanlığı ismiyle yeni bir birim kurulabilir.

Yine katılımcı bütçe sürecinde muhtarlarla da iletişim halindeyiz. Özellikle Muhtarlar Federasyon Başkanı çok aktif çalışıyor. Vatandaşların taleplerini bizlere iletiyor. Sadece Sakarya’da uygulanan SEMOS ile de muhtarlar doğrudan belediyeyle entegre çalışıyor. Muhtarlarla mahalle kooperatifleri oluşturulabilir. Mahalle yarışmaları düzenlenerek yarışma sonunda Sakarya için en yaratıcı projelerin veya en fazla katılımın olduğu mahallelere ödüller verilebilir.

Bir de kent konseyi var. Kent konseyi kendi bütçesi olmadığı için vatandaşlara yönelik etkinlikler yapamıyor. Belediyeyle de sadece yılda bir kere toplantı yapıyor. Kent konseyi için de belediye olarak konseyin faaliyetlerine finansman olabiliriz. Online yapacakları etkinlikler için altyapı desteği verilebilir.

Hasan Hüseyin Ak ile Mülakat, 28.12.2023, saat: 14:30

Sizce akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir? Katılımcı Bütçe’nin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Katılımcı bütçe, stratejik planda yer alması gereken, vatandaşların ve tüm paydaşların dijital teknolojileri kullanarak dahil olduğu bütçe modelidir. Tabi muhtarlar da buna dahil. Bu uygulama sayesinde kaynaklar verimli kullanılabilir, vatandaş ve belediye arasındaki iletişim de artar. Ama şöyle bir sıkıntıyı da beraberinde getirebilir. Tüm vatandaşların eğitim seviyesi aynı değil. Eğitim seviyesi düşük olanlara bu süreci anlatabilmek ve teşvik edebilmek süreci biraz zorlaştırabilir. Belki de en önemli sıkıntı mevzuatla ilgili. Zorunlu olmadığı için uygulamada sürdürülebilirlik sağlanamayabilir.

Sakarya’daki katılımcı bütçe uygulamanın amaçları nelerdir?

Biz katılımcı bütçeyi, vatandaş isteklerini dikkate alıp harcamaları doğru önceliklendirmek için yapıyoruz. Bu uygulamayla hemşehricilik kavramının geliştiğini

ve hizmetlerde verimliliğin arttığını düşünüyorum. Ayrıca demokrasi bilinci de geliyor. Vatandaşlarla iletişimimiz kolaylaşıyor. Bu iletişimi artırabilmek için de dijital uygulamalardan fazlasıyla yararlanma yoluna gidiyoruz.

Sakarya’da uygulanan katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?

Katılımcı bütçe sürecinin muhtarlarla ilgili olan kısmını size aktarabilirim. Muhtarlar bütçe hazırlığı sürecine aktif olarak dahil oluyor. Muhtarların dernekleri var orda da kendi aralarında görüşmeler yapıyorlar. Vatandaşlarla da toplantılar yapan muhtarlar öncelikli hizmet taleplerini belediyeye iletiyor. Belediye de bu talepleri meclis toplantılarında tartışmaya açıyor.

Toplantı demişken, Katılımcı bütçe sürecinde vatandaşlarla mahalle toplantıları gerçekleştiriliyor mu?

Sakarya’da katılımcı bütçe sürecinde muhtar vatandaşlarla diğer ülkelerde olduğu gibi mahalle toplantıları adıyla bir toplantı düzenlemiyor. Nüfusun çok olduğu mahallelerde insanları bir araya getirmek ve bu toplantılardan sürdürülebilirliği kılmak zor. Herkese uyan gün ve saati uydurmakta da sıkıntılar yaşanıyor. Ama başka kamusal alanlarda vatandaşlarla belediye yöneticileri olarak bir araya geliyoruz.

Hizmet önceliklerinin belirlenmesi için en sık hangi mekanlarda vatandaşlarla bir araya gelinmektedir?

Özellikle mahallelerdeki kahvehane ve cami gibi alanlar kalabalık mekanlar olduğu için talepleri öğrenmemiz açısından etkili oluyor. Eğer bir mahallede kahvehane varsa o mahallenin canlı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü talepler konuşuluyor, insanlar bir araya geliyor. Belediyeden ne beklediklerini ifade ediyorlar. Bizde bunları dinleyip bütçeleştiriyoruz.

Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?

Bu konuda size SEMOS’tan bahsedebilirim. Bu bir mobil uygulama. Bu uygulamadan önce muhtarlar belediyeye gelip dilekçeyle hizmet taleplerini iletiyordu. Şimdi mobil uygulama sayesinde belediye ile iletişime geçip taleplerini iletiyor. Hatta bu uygulamayı hepsi kullansın diye özel bilgisayarlar dağıtıldı. Bu uygulama sadece Sakarya’da mevcut. Muhtarlardan gelen talepler doğrudan ilgili daire başkanlığına iletiliyor. Bunun dışında CİMER’e yapılan talep ve istekler de bütçe hazırlığı sürecinde değerlendirmeye alınıyor.

Teknolojiden yararlanarak daha fazla katılım sağlanması için, dijital katılım platformlarının çeşitlendirilmesi gerekli. Anketler, tartışma forumları, geribildirim formları gibi araçlar sunulabilir.

Peki, Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Muhtarlardan bahsedecek olursam biraz önce söylediğim gibi muhtarlar, vatandaşların hizmet taleplerini öğrenme konusunda başarılı diyebilirim. Muhtarları sürece dahil etmek de zorundayız çünkü bir mahallede halkın ihtiyaçlarını en iyi o mahallenin muhtarı aktarabilir. Muhtarlar vatandaşların isteklerini muhtar talep formuyla bizlere iletiyor. Katılımlarını artırabilmek için belki düzenli mahalle toplantılarının yapılması sağlanabilir. Belediyenin muhtarlarla birlikte eğitim ve yarışmaların olduğu online fikir geliştirme ve proje kampı düzenlenebilir. Deneyimli muhtarlarla yeni muhtarlar bir araya getirilerek sürecin anlatılması sağlanmalı.

Sivil toplum kuruluşları da katılımcı bütçe sürecinin önemli bir paydaşı. Belediye başkanı çok önem veriyor Bazen hizmet tanıtım gezileri düzenleniyor. Son zamanlarda dezavantajlı grupta bulunan kadınların girişimciliği için belediye ile STK'lar ortak hareket etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının katılımını artırmaya öneri olarak, yasal ve teşvik edici mali düzenlemelerin ve ortak projelerin yapılmasını verebilirim.

Kent konseyi için şunu söyleyebilirim. Konseyin kuruluş amacı, şehrin ihtiyaçları konusunda proje üretmektir. Ama bu konuda Sakarya kent konseyi yetersiz kaldı. Etkinlik ve toplantı düzenlemiyor. Resmi anlamda tanınırlığının artması ve belediye bütçesinden ek bütçe ayrılması belki aktifleştirebilir.

Sinan Çileli ile Mülakat, 19.01.2024, saat: 14:00

Sizce akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir? Katılımcı Bütçe'nin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Katılımcı bütçe, gereksiz harcamaların önüne geçen, belediyenin yapacağı yatırımlarda vatandaşların görüşlerinin alındığı bütçe modelidir. Bu bütçe sürecinde israf önlenmiş olur. Ama eğer vatandaşlar bu süreçte isteksiz ve çekimser kalırsa, hizmet öncelikleri doğru tespit edilemez. O yüzden önce vatandaşı buna hazırlamak gerek. Bir de herkesi ortak görüşte birleştirmek zor olacağı için sürdürülebilir kılmak zorlaşıyor.

Sakarya'daki katılımcı bütçe uygulamanın amaçları nelerdir?

Mahallelinin öncelikli sorununu ve isteklerini görebilmek, eksik tarafları tamamlamak için yapılıyor. Hem de belediyenin eli güçleniyor. Vatandaş kalkıp neden bu hizmetleri gerçekleştirdin diyemez. Bir de bizde hizmetleri oylama sistemi olduğu için bu sonuçlar kamuoyuyla paylaşıldığında vatandaş itiraz edemiyor. Yani yapılacak yatırımların vatandaşın isteklerine göre olması amacıyla bu süreci başlattık.

Sakarya’da uygulanan katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?

Katılımcı bütçe süreci, belediyenin vatandaşlarla, STK’larla ve muhtarlarla iş birliği doğrultusunda onlara danışılarak yürütülüyor. Ben aynı zamanda kent konseyi başkanım ama bütçe sürecinde görüşlerimize çok sık başvurulmuyor. Bütçe sürecinde belediye, özellikle fuar ve şenlik düzenleyerek hem yaptığı hizmetleri tanıtıyor hem de vatandaşlardan hizmet önceliklerini öğreniyor. STK’lar boyutunda sık sık esnaf ve meslek odalarını ziyaret ettiğini ve isteklerini değerlendirdiğini söyleyebilirim. Yine vatandaşlara yönelik e-anketlerin düzenlendiğini biliyoruz. Dezavantajlılara da ayrıcalık tanınıyor. Kadınların talebi üzerine ihtisas merkezleri kuruldu, engelli öğrencilere yönelik sosyal gelişim merkezi kuruldu. Çocuklar için de ücretsiz kurslar veriliyor.

Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?

Belediye, teknolojiyi genellikle sosyal medya platformları üzerinden vatandaşlarla etkileşime geçmek için kullanıyor. Sosyal medya hesapları aracılığıyla yapılan tartışmalar ve yorumlar, belediyenin hizmet önceliklerini belirlemesine yardımcı oluyor. Vatandaşın yönetime katılımını artırmak için, sanal toplantı platformları, video konferans araçları, dijital okuryazarlığın gelişmesi için vatandaşlara eğitim ve bilgilendirme programları yapılması faydalı olabilir.

Peki, Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Daha önce de belirttiğim gibi süreçte STK ve muhtarlar çok aktif. STK’lar Sakarya Sivil Toplum Platformu aracılığıyla vatandaşlarla bir araya geliyorlar. Belediye başkanımızla birlikte sık sık dernek, vakıf ziyaretleri yapıyoruz. Onların da talepleri doğrultusunda şehrimiz için ortak projelere bütçe ayırıyoruz. STK’ların daha aktif olması için belediye

içerisinde STK temsilcilerinden oluşan bütçe danışma komisyonları oluşturulmalı. Bir de sivil topluma danışılması bir yasal zorunluluk haline gelmelidir.

Muhtarlar da bütçe sürecinde önemli rol alıyor. Vatandaşlarla görüşüp hizmet taleplerini öğreniyorlar. Belediye başkanımız da yılın belirli aylarında muhtarlar toplantısı yapıyor. Muhtarların daha fazla katılımı için, muhtarlıkların da stratejik planı olmalı ve mahalle için gerçekleştirilmesi uygun görülen hizmetler planlanmalı. Ayrıca muhtarların kendine ait bütçesi de olursa küçük hizmetleri zaman kaybetmeden karşılamış olur.

Kent konseyi için de şunu söyleyebilirim. Kent konseyi hala Türkiye’de önemsenmiyor. Vatandaşların çoğu da bilmiyor. Konseyin kendine ait bütçesi yok ve belediyeden bağımsız olmasına rağmen belediyeye mali anlamda bağlı konumda. Bu durumda belediye ile çatışmak istemeyince mecburen yeteri kadar baskı oluşturamıyor. Belediye kent konseyiyle bazen toplantı yapıyor ama bu toplantılarda da yapılan hizmetleri görüşüyor. Konseyde sadece gençlik meclisi olduğu için gençlere yönelik workshoplar ve film izleme günleri düzenlendi. Sağlık sokağı, engelsiz park ve engelsiz cafe kuruldu. Marmara Belediyeler Birliğiyle birlikte Sokak Dönüşümü Projesi’nin başlatıldı. Yine belediyenin yaptığı genç katılımlı projede jüri olsun diye gençlik meclisi üyeleri davet edildi. Kent konseyinin bütçe sürecinde daha etkili olması amacıyla, mevzuatta değişiklik yapılmalı, belediyenin kent konseyinin taleplerini alma zorunluluğu getirilmeli. STK ile olan iş birliği artırılmalı. Günümüzde herkes teknolojiyle ilgileniyor. Kent konseyinin bir web sayfası yok bu da bizim eksiğimiz. Web sayfası ve sosyal medya hesapları açılarak tanınırlığı artırılmalı.

İlyas Çetinnar ile Mülakat, 29.01.2024, saat: 15:30

Sizce akıllı yönetişimin bir parçası olan katılımcı bütçe kavramı ne ifade etmektedir?

Katılımcı Bütçe’nin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Şehirdeki yatırımlar için hem vatandaşın hem de sivil toplum temsilcilerinin görüşlerinin dijital ve fiziksel yöntemlerle alınarak oluşturulduğu bütçe modelidir. Katılımcı bütçe modelinin faydası uygulandığında sınırlı kaynaklarla daha etkili hizmetler sunulabilir. Zorluğu da herkesi ortak paydada birleştirmenin zor ve herkesi memnun etmenin imkansız olmasıdır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin akıllı şehir stratejisinde hizmet öncelikli katılımcı bütçe uygulaması yer almaktadır. Bu uygulamanın amaçları nelerdir?

Her bölgenin ve mahallenin ihtiyaçları birbirinden farklıdır. İhtiyaçların yerinde tespit edilip karşılanması için katılımcı bütçeyi uyguluyoruz. Bu bütçe hazırlığı sürecine Sakarya’da toplam 1832 olan sivil toplum kuruluşları da katılıyor. Katılımcı ve akıllı bir belediyecilik anlayışında olduğumuz için katılımcı bütçe uygulamasıyla vatandaş memnuniyetini sağlamayı amaçladık.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nde katılımcı bütçe süreci nasıl yürütülmektedir?

Bütçe sürecinde hizmetlerde önceliklendirme yapmak için hem vatandaşlarla hem STK’larla toplantılar yapıyoruz. Sivil toplum kuruluşları vatandaş ile belediye arasında köprü görevinde. Eğer onlara ulaşmayı başarırırsak vatandaşa da ulaşabiliriz. Toplantıların hepsinde bütçede yer alacak yatırımlar görüşülüyor. Bu toplantılara katılamayanlar da hizmet taleplerini iletisin diye halkla ilişkiler ofisleri ve danışma hattı kuruldu. Dezavantajlı gruptaki vatandaşlarla da birebir temastayız. Bütçe hazırlanırken fikirlerini alıyoruz. Bunun için engelliler şube müdürlüğü kuruldu. Engelli vatandaşlar tespit edilerek öncelikli talepleri görüşülüyor. Hedef grup toplantılarında son karara bağlanıyor. Yine kadınlara yönelik de çalışmalar var. Kendi yaptıklarını satmak isteyen çok olmuştu. Onlar için stant desteği verildi. Vatandaşları bir araya getirip hizmet isteklerini öğrenmek için fuar ve şenlikler de düzenliyoruz.

Vatandaşların beklentilerine göre akıllı-katılımcı bütçe hazırlığı sürecinde dijital teknolojiden nasıl faydalanılmaktadır? Teknolojinin kullanılarak vatandaşın yönetime katılımını artırmak için neler önerirsiniz?

Sektör sektör ayırarak ayrı ayrı toplantılar düzenliyoruz. Katılımcı sayısı çok olsun diye genellikle online toplantılar yapıldı. Yine online şekilde çeşitli çalıştay ve seminerler de düzenledik. Anketler hazırlıyoruz ve web sitesinden duyuruyoruz. Yapılacak tüm etkinlik ve toplantıları sosyal medyadan duyuruyoruz. Yine vatandaşlardan sosyal medya aracılığıyla bize ulaşan talepleri yerine getirmek için toplantı gündemine alıyoruz. Yine de daha fazla katılımı artırabilmek için dijital izleme ve geri bildirim sistemleri kurulabilir. Mobil bir uygulama da geliştirilebilir. Vatandaşlarla çevrimiçi tartışma forumları da oluşturulabilir.

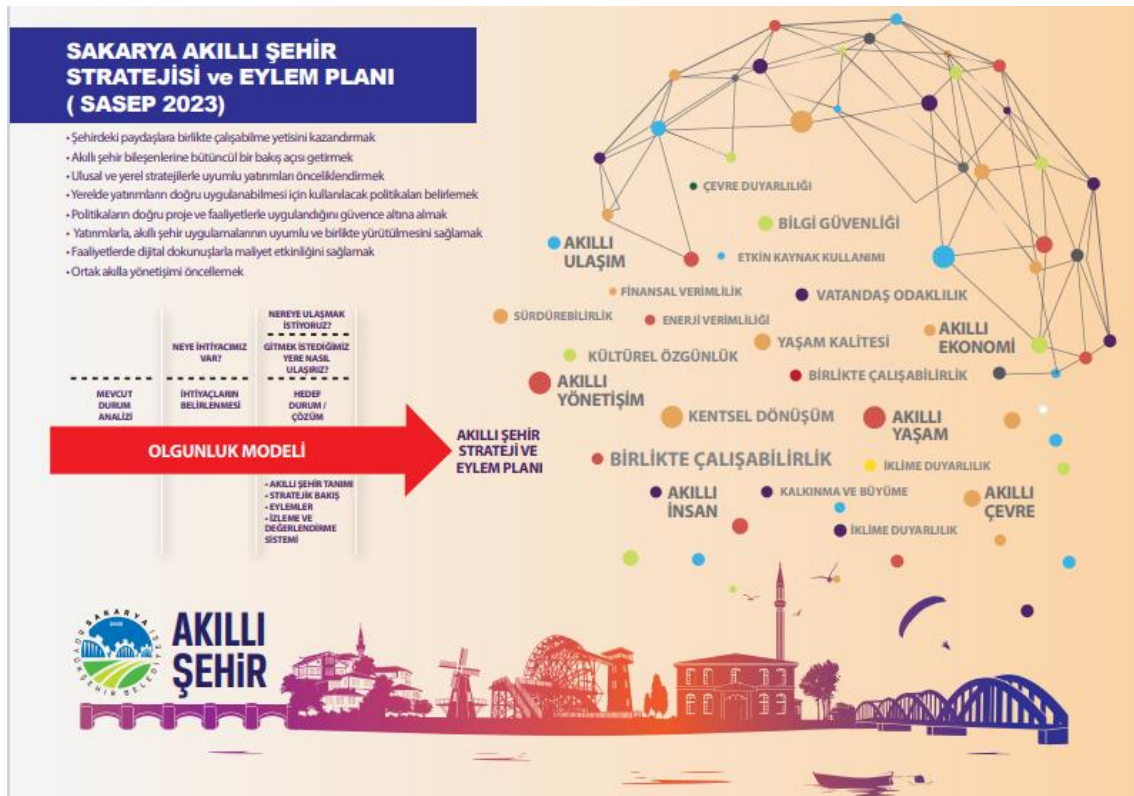
Son soru olarak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi bütçe hazırlığı sürecinde sivil toplum kuruluşlarını, muhtarları ve kent konseyini sürece dahil ediyor mu? Bu paydaşların sürece katılımını güçlendirmek için neler önerirsiniz?

Tabiki STK'ların görüşlerine yer veriliyor. Bunun için STK şube müdürlüğü oluşturulmuş. Sivil toplum temsilcileri vatandaşla bir araya gelerek hizmet taleplerini toplayıp belediyeye iletmektedir. Biz de belediye olarak onların fikrini alıp bütçe sürecini yönetiyoruz. Sakarya'da da sayıları çok olduğu için vatandaşlara ulaşma konusunda başarılılar. En çok da hemşehri dernekleri belediyeyi ziyaret edip toplantı talep ediyor. Daha aktif olabilmeleri için belki bu şube müdürlüğü olmaktan çıkar daire başkanlığı haline getirilir. STK'lar için kendi hizmet alanlarındaki diğer kuruluşlarla bütçe izleme grupları oluşturulabilir. Dikkat çekmek için kamuoyu kampanyaları da yapılabilir.

Muhtarlar için de şunu söyleyeceğim. Hizmetlere ve vatandaşa en yakın birimlerden biri. İhtiyaçların tespitinde birinci basamakta yer alıyor. Ayrıca dezavantajlı grupta kim varsa onları kolayca tespit edebiliyor. STK'larla da iş birliği içindeler. Muhtarların daha çok söz sahibi olması için kent düzeyindeki ortak projelere dahil edilebilirler. Mahalle meclisleri de oluşturularak vatandaşları bir araya getirebilirler.

Kent konseyi ise yerel yönetim ve demokrasi için gerekli bir kurum. Katılımcı bütçede mutlaka olmalı. Ama Sakarya'da pek bir işlevini göremedik. Hem belediyeyle olan ilişkilerinde hem de vatandaşlarla olan iletişimde zayıf. Sadece gençlik meclisi var. Toplumun diğer kesimi için de kadın ve çocuk meclisler oluşturulmalı. Kent konseyi yaptığı faaliyetlerle belediyeyi çalıştırmalı ve harekete geçirmeli ama bizde böyle değil.

Ek 4: Sakarya Akıllı Şehir Stratejisi ve Eylem Planı

Ek 5: Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin Katılımcı Bütçe Modülü

► ETKİN YÖNETİM İÇİN KATILIMCI BÜTÇE MODÜLÜ E- KATILIM MODÜLÜ

Katılımcı bütçeleme belediyenin harcama önceliklerinin halkın katılımı ve tercihleri doğrultusunda belirlendiği ve bütçelendirildiği bir süreci ifade etmektedir. Kaynakların sınırlı olması ve ihtiyaçların çeşitliliği karşısında vatandaşla birlikte önceliklerin belirlenmesini öngörmektedir.

Mevcut deneyimler katılımcı bütçe modelinin en önemli yararının vatandaşların aktif katılımını temel alan toplumsal öncelikleri vatandaşın katılımı ile düzenleyerek sosyal faydanın olduğunu göstermektedir. Yıllık dönemler halinde uygulamanın da izlenip değerlendirildiği bir döngü içinde tekrarlanan bütçe modeli olarak yapılacaktır. Belediyenin vatandaşa karşı hesap verme sorumluluğunu yerine getirmesini ve kaynakların etkili bir şekilde kullanımını amaçlamaktadır.

Diğer yandan halkın yeni yatırımların belirlenmesi ve mevcut hizmetlerin geliştirilmesiyle ilgili kaynak dağılımının yapıldığı bu süreçte katılımı vatandaşların kente sahip çıkma bilincini geliştirmeyi hedeflemektedir.

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KATILIMCI BÜTÇE PROGRAMI

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KATILIMCI BÜTÇE PROGRAMI ÖNCELİKLER SETİ

SOSYAL HİZMETLER	☐ Politeknik danışmanlık hizmeti ☐ Etilik danışmanlık hizmeti ☐ Kariyerler yönelik eğitimler düzenlenmesi ☐ Zihinsel ve ruhsal sorunların çözümü ☐ Barınma sorunları için yardım ☐ Engellilere rehberlik ve danışmanlık hizmeti ☐ Yaşlılara yönelik sosyal organizasyonlar ☐ Çocukların köşer geçişlerini önlemek için çocuk kütüphaneleri açmak
ÇEVRE	☐ Çevre duyarlılıklarının artırılması ☐ Çevre eğitimi ve bilgilendirme çalışmaları ☐ Nispetiye araziye sistemini kurulumu ☐ 31 parçesindeki köprü kapama düzeniyle yerli alanın artırılması ☐ Akat yollarının ☐ Park alanlarının yapılması ☐ Çevre konusunda aktif ve pasif katılımın artırılması
SAĞLIK	☐ Tıp merkezlerinde poliklinik hizmeti verilmesi ☐ Öncelikli ve öncelikli sağlık hizmetleri ☐ Sağlık konusunda vatandaşlara seminerler verilmesi ☐ Vatandaşlara yönelik ilgililerin eğitiminin verilmesi ☐ Vatandaşların çeşitli ihtiyaçları ile ilgili faaliyetlerin hız ve etkililiği bir şekilde gerçekleştirilmesi ☐ Sağlık tesislerinin yapılması
İTTİFAK	☐ Kuruma aile ve aile eğitimlerinin benzer edilmesi ☐ Kariyerler yönelik olan kuruma eğitimleri düzenlenmesi ☐ Zihinsel sorunların çözümü için faaliyetlerin yapılması ☐ Vatandaşlara yönelik uygulamalı eğitimler vermek ve faaliyetler düzenlenmesi ☐ Mücadele araçları ve diğer etkenler konusunda bilgilendirme artırılması
İNŞAAT	☐ Hızlı ve güvenli şekilde inşaat yapılması ☐ Zihinsel sorunların çözümü için faaliyetlerin yapılması ☐ İnşaat için park, yol, vb. alanların yapılmasının tamamlanması ☐ Kariyerler konusunda tüm ilgililerin uygulanacak standartları oluşturmak
KÜLTÜR ve SANAT	☐ Felsefe, konferans, sempozyum düzenlenmesi ☐ Kariyerler düzenlenmesi ☐ Tiyatro gösterileri düzenlenmesi ☐ SAPEK merkezlerinin düzenlenmesi ☐ Tarih ve sanatın her iki alanı da geliştirilmesi

CEVAPLARI KAYDET

Ek 6: Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin Yaptığı Vatandaş Talep Anketi

Sayın katılımcı; İlimizin gelişmesine yön verecek akıllı kent stratejisi oluşturmak amacıyla bu anketteki soruları cevaplamanız önem arz etmektedir, katkılarınız için teşekkür ederiz.

- A. Ad Soyad
- B. TC Kimlik No
- C. E-Posta Adresi
- D. Telefon Numarası
- E. Yaşadığınız İlçe
- F. Cinsiyet ☐ Erkek ☐ Kadın
- G. Yaş Aralığı ☐ 15- 24 ☐ 25-34 ☐ 35-49 ☐ 50 – 64 ☐ 65 ve üstü
- H. Eğitim Durumu
 - a. ☐ İlkokul
 - b. ☐ Ortaokul
 - c. ☐ Lise
 - d. ☐ Ön lisans
 - e. ☐ Lisans
 - f. ☐ Lisansüstü
 - g. ☐ Dr.
- İ. Çalışma Durumunuz
 - a. Tam zamanlı maaşlı çalışan (Kamu)
 - b. Tam zamanlı maaşlı çalışan (Özel Sektör)
 - c. Kendi işyerinde çalışan (Sahibi)
 - d. İşsiz
 - e. Emekli
 - f. Öğrenci
 - g. Ev Hanımı
 - h. Çiftçi
 - i. Diğer

1. Akıllı cep telefonunuz var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

2. Sosyal medya hesabınız (BİP, Instagram, WhatsApp, Twitter, LinkedIn vb.) var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

3. Sakarya ile ilgili gelişmeleri nereden takip ediyorsunuz?

- a. Radyo, TV ve yerel gazetelerden
- b. Ailemden
- c. Sosyal çevremden
- d. Sosyal medya ve internet sitelerinden
- e. Afiş, pano ve bilgilendirme duyurularından
- f. E-posta veya kısa mesajlardan
- g. Diğer

4. Sakarya'daki kurum ve kuruluşların Mobil veya İnternet Hizmetlerinden yararlanıyor musunuz?(Başvuru, Sorgulama, Ödeme, vbz)

() Bütün hizmetlerden yararlanıyorum () Kısmen yararlanıyorum () Yararlanmıyorum () Bilгим yok

5. Sakarya Büyükşehir Belediyesinin hangi uygulamalarını kullanıyorsunuz?

- h. SAKUS (Ulaşım Uygulaması)
- i. SAKBİS (Akıllı Bisiklet Sistemi)
- j. SBB-net (Ücretsiz Wi-Fi Hizmeti)
- k. SBB Mobil (Mobil Uygulama)
- l. SBB Çözüm Masası
- m. Resmi Sosyal Medya Hesapları
- n. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi
- o. BELPAŞ Yöresel Ürünler Mobil Uygulaması
- p. HAVASAK Web Sitesi
- q. Hiçbiri

6. Sakarya Büyükşehir Belediyesinin uygulamalarını hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?

() Sürekli () Ayda birkaç kez () Yılda birkaç kez () Hiç kullanmadım

7. Sizce Akıllı Şehir Sakarya çalışması için öncelikli konular ne olmalıdır? (En fazla 5 konu seçiniz)

A1. Akıllı Çevre (İleri hava kirliliği izleme sistemleri, yeşil şehir planlaması, akıllı sokak aydınlatmaları, katı atık yönetimi, akıllı su yönetim ve drenaj sistemleri vb.)
A2. Akıllı Güvenlik (Kriz yönetimi, şehir güvenliğinin ölçülmesi ve etkinliğinin sağlanması vb.)
A3. Akıllı İnsan (Farkındalık, katılımcılık, eğitim, sosyal altyapı, kültürel etkileşim ve bağımlılık vb.)
A4. Akıllı Yapılar (Akıllı binalar, çevre dostu yeşil binalar, yapı iklimlendirme ve enerji sistemleri vb.)
A5. Akıllı Ekonomi (Tarım, sanayi ve hizmetlerin desteklenmesi, girişimcilik, girişimcilik yarışmaları, teşvik ve inovasyon, paylaşım platformları Vb.)
A6. Akıllı Mekân Yönetimi (Kentsel dönüşüm, karma arazi kullanımı, deprem, sel, heyelan gibi doğal afetler karşısında dayanıklı yapılar vb.)
A7. Akıllı Sağlık (Mobil sağlık uygulamaları, uzaktan hasta takibi, entegre acil çağrı merkezi, panik butonu hizmeti vb.)
A8. Akıllı Yönetişim (Kurumlar arası iş birliğinin geliştirilmesi, Analiz, planlama, uygulama ve politika yapımı süreçlerinde şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik vb.)
A9. Bilgi Teknolojileri (Bilginin (ses, veri, metin, görüntü vb.) üretilmesi, toplanması, işlenmesi, işletilmesi ve paylaşılması vb.)
A10. Akıllı Ulaşım (Trafik problemlerini çözmek, toplu taşımayı düzenlemek, bisiklet-yaya yollarını geliştirmek, entegre ulaşım sistemi kurmak vb.)

A11. Akıllı Enerji (Akıllı enerji ağları ve yönetimi, enerji depolama, akıllı enerji üretimi ve dağıtımı, uzaktan gözetim ve otomasyon, alternatif enerji sistemleri, enerji güvenliği vb.)
A12. İletişim Teknolojileri (Telsiz Haberleşmesi, Ağ Erişimi, Fiber Haberleşme Altyapısı,)
A13. Bilgi Güvenliği (Teknoloji, sistem ve altyapıların (ağ, yazılım, cihaz, veri vb.) bütünsel olarak korunması vb.)
A.14 Akıllı Alt Yapı (Akıllı park yönetimi ve ödeme çözümleri, atık geri dönüşüm tesisleri, akıllı atık konteynerleri ve taşıyıcı sistemler, akıllı sulama, elektrikli araç şarj altyapısı vb.)
A.15. Afet ve Acil Durum Yönetimi (Afet Koordinasyon Merkezi, akıllı uyarı sistemleri, acil durum iş birliği yönetimi, afet yönetim ve karar destek sistemi vb.)
A16. Coğrafi Bilgi Sistemleri (Mekansal verilerin toplanması, analiz edilmesi ve anlamlı hale getirilmesi, Kamu kurum, kuruluş ve vatandaşların faydalanması.)

8. Akıllı Şehir Sakarya çalışmaları çerçevesinde Aşağıdaki ifadelerle katılma derecesine göre işaretleyiniz?

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kurumlar arasında iş birliği ve iş bölümü gelişmiştir.					
Akıllı Şehir Hizmetleri İhtiyaçlarıma cevap veriyor ve beklentilerimi karşılıyor					
Akıllı Şehircilik Çalışmaları sürekli geliştirilip yaygınlaştırılmalıdır					
Girişimciliğin destekleneceği programlar geliştirilmelidir					
Tarım ve sanayi sektörünü geliştirilecek teknolojiler kullanılmalıdır					
Vatandaşlara yönelik teşvik ve bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.					
Çocuklara Yönelik Eğitsel Akıllı Uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır					
Dijital bağımlılığın azaltılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır					

Ek 7: Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin Yaptığı Vatandaş Memnuniyet Anketi

VATANDAŞ MEMNUNİYETİ ANKETİ

Anketin Amacı: Bu anket, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planını hazırlama çalışmalarında kullanılmak üzere belediyenin performansını ortaya koymak, yürütülen hizmetlerden vatandaşın memnuniyet derecesini ölçmek amacıyla uygulanmaktadır. İlginizden dolayı teşekkür ederiz...

Cinsiyet	☐ Erkek ☐ Kadın
Yaşınız	☐ 18-24 ☐ 25-34 ☐ 35-44 ☐ 45-54 ☐ 55 ve üstü
Öğrenim Durumunuz	☐ İlkokul ☐ Ortaokul /İlköğretim ☐ Lise ☐ Meslek Yüksek Okulu ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans + Doktora
İkamet Ettiğiniz İlçe	☐ ADAPAZARI ☐ AKYAZI ☐ ARIFIYE ☐ ERENLER ☐ FERİZLİ ☐ GEYVE ☐ HENDEK ☐ KARAPÜRÇEK ☐ KARASU ☐ KAYNARCA ☐ KOCACALI ☐ PAMUKOVA ☐ SARANCA ☐ SERDİVAN ☐ SOĞUTLU ☐ TARAKLI
İhtiniz Sakarya'nın size en önemli sorunları nelerdir?	
İhtiniz Sakarya için önerileriniz nelerdir?	

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıdaki hizmetlerini sizin için ÖNEM derecesine ve Sakarya Büyükşehir Belediyesini o hizmetle ilgili olarak ne kadar BAŞARILI bulduğunuza göre değerlendirerek işaretler misiniz?

(Önem Derecesi) Yol, Kaldırım Yapımı Bakım ve Onarımı	☐ Önemli ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Yol, Kaldırım Yapımı Bakım ve Onarımı	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Toplu Taşıma Hizmeti	☐ Önemli ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Toplu Taşıma Hizmeti	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Cenaze Defin Hizmetleri	☐ Önemli ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Cenaze Defin Hizmetleri	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok

(Önem Derecesi) Spor Hizmetleri	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Spor Hizmetleri	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Sağlık Hizmetleri	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Sağlık Hizmetleri	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Veterinerlik Hizmetleri	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Veterinerlik Hizmetleri	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Kadınlara ve Aileye Yönelik Hizmetler	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Çocuklara Yönelik Eğitici Kurslar	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Zabıta Hizmetleri	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Zabıta Hizmetleri	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Dar Gelirliilere Yardımlar	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Dar Gelirliilere Yardımlar	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Tarımsal Hizmetler	☐ Önemli değil ☐ Az Önemli ☐ Orta Önemli Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Tarımsal Hizmetler	☐ Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok

(Önem Derecesi) Yaşlılara Yönelik Hizmetler	☐ Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Yaşlılara Yönelik Hizmetler	☐ Başansız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Engellilere Yönelik Hizmetler	☐ Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Engellilere Yönelik Hizmetler	☐ Başansız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) İtfaiye Hizmetleri	☐ Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) İtfaiye Hizmetleri	☐ Başansız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok

(Önem Derecesi) Trafik Hizmetleri	☐ Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Trafik Hizmetleri	☐ Başansız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
(Önem Derecesi) Çözüm Masası Hizmetleri	☐ Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok
(Başarı Derecesi) Çözüm Masası Hizmetleri	☐ Başansız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok
İlk 5 yılda belediyenin kaynaklarını ayırması gereken öncelikli üç konu nedir?	

☐ 500270
 ☐ Güvenlik Kodu

Kaydet

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Yeliz KARADENİZ	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Siyasal Bilgiler Fakültesi
Bölümü	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Enstitü Adı	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Makale ve Bildiriler	
1. Karadeniz, Y. (2024). Belediyelerde vatandaşların karar alma mekanizmalarına katılımında beyaz masanın etkinliği: Sakarya çözüm masası örneği. <i>Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i>, 23(1), 361-374. 2. Karadeniz, Y. (2024). Kamu sektörü insan kaynakları yönetiminde dijitalleşme: gelecek üzerine bir analiz. <i>Turkish Studies-Economics, Finance, Politics</i>, 19(2), 473-489. 3. Karadeniz, Y. (2023). Covid-19 ile mücadelede büyükşehir belediyelerinde sosyal belediyeciliğin rolü. <i>Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi</i>, 9(18), 103-125. 4. Karadeniz, Y. (2022). İslam düşünce tarihinde yönetim anlayışı: İbnü'l-Mukaffa örneği. <i>Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi</i>, 8(3), 1-11. 5. Karadeniz, Y. (2022). Türkiye'nin kamu diplomasisinde Trt World'ün rolü. <i>Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi</i>, 4(9), 560-578. 6. Karadeniz, Y. (2022). Akıllı kent uygulamaları ve İstanbul örneği. 3. <i>Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Kongresi</i>, İstanbul, Türkiye. 7. Karadeniz, Y. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde sosyal belediyeciliğin genel görünümü. 2. <i>Uluslararası Bilimsel Araştırmalar ve Yenilikçi Çalışmalar Sempozyumu</i>, İstanbul, Türkiye. 8. Karadeniz, Y. (2020). Jürgen Habermas ve Chantal Mouffe okumalarıyla müzakereci ve çatışmacı demokrasi anlayışları: karşılaştırmalı bir analiz. <i>Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi</i>, 6(3), 1-13. 9. Karadeniz, Y. (2018). Demokratik referandum ilkeleri ışığı altında Türkiye'deki 1987 halkoylamasına yönelik bir analiz. <i>Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi</i>, 4(2), 58-74.	